

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 MART 2007

ISSN 1301-7608

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2007/03 FİYATI: 3 YTL

2000

ÇANAKKALE'NİN KALELERİ

“ KİMİMİZ EVLİ,
KİMİMİZ NİŞANLI,
TÜMÜMÜZ
DÜŞMANA KARŞI. ”

Sağlıkta öncelikli kalite.

Türkiye'nin en önemli sağlık kuruluşlarınca güvenilir hizmet ve kalitenin simgesi olarak kabul edilen PAG Ltd., hastane, klinik ve laboratuvarlarımızın gereksinimlerini karşılamaya devam ediyor.

PAG Ltd.; geniş bir ürün yelpazesi, güvenilir servis anlayışı, dünyanın en büyük kuruluş ve markalarıyla her an sağlık sektörümüzün yanında.

JMS (Şırınga ve İnfüzyon Pompaları)
Burnshield (Yanık İlk Yardım Ürünleri)
Cobe (Oksijenatör ve Tubing Setleri)
Custidol (Organ Muhafaza Solüsyonu)

PAG Sağlık ve Tedavi Tesisleri Ltd. Şti
11. Sokak No: 40 / 4 06490 Bahçelievler ANKARA
Tel: (0312) 221 01 72 - 223 51 43 Faks: (0312) 212 05 23
www.baskentholding.com.tr

Bir Millet Uyanıyor: 15

Kuran: Attilâ İlhan

cumhuriyet toprakları

ve küresel işgal

Orhan Özkaya

Bütün Kitapçılarda...

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni:

Mete Akyol

Genel Koordinatör:

Gülçin Orkut

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Çiğdem Ayhan

İşletme Genel Yönetmeni:

Sina Şen

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:

Süheyla Dinç

Kapak Fotoğrafı:

Bütün Dünya Özel

Redaksiyon:

Fatma Ataman

Düzeltilme Bölümü Sorumluları:

Nükhet Alicikoğlu, Emel Öksüz Kurt

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (Anısal Başkan),
Prof. Dr. Ahmet Mumcu, Prof. Dr. Solmaz Doğanca,
Prof. Dr. Sevil Öksüz, Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay, Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz, Doç. Dr. Levent Peşkirioğlu,
Şiar Yalçın, Necmi Tanyolaç, Haluk Cansın,
İzmir Tolga, Alaettin Giray,
Ayhan Erten, Nuri Özakyol, İlhan Banguoğlu,
Ahmet Aydede, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yücel Aksoy, Dr. Ufuk Akyol, Nuray Bartoschek,
Cahit Batum, Prof. Dr. Yüksel Bozer, Ali Naili Erdem,
Ali Murat Erkorkmaz, Konur Ertop, Gürbüz Evren,
Metin Gören, İlyas Halil, Pelin Hazar, İlker İnal,
Mehmet Muhsinoğlu, Prof. Dr. Haluk Oral,
Filiz Leloğlu Oskay, Yaşar Öztürk, Erdoğan Sakman,
Songül Saydam, Hakan Sevindik, İzlen Şen,
Cheryl Tanrıverdi, Eser Tutel, Engin Ünsal,
Orhan Velidedeoğlu, Şiar Yalçın, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sok., No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 212 8016 (pbx)
Faks: (0312) 234 1216

İletişim Adresi:

Manolya 3/11, D: 2, Ataşehir, 34750, İstanbul
Tel: (0216) 456 2727 (pbx)
Faks: (0216) 456 2729

Abonelik:

(0212) 210 0110

Dağıtım:

Yaysat

Renk Ayrımı:

Mat Yapım

Elektronik Posta:

butundunya@butundunya.com.tr

İnternet Sitesi:

www.butundunya.com.tr

Basım Tarihi:

28.02.2007

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür hizmeti olan Bütün Dünya 2000,
Başkent Üniversitesi kuruluşlarından 1. Cadde, No: 77, Bahçelievler, Ankara
adresindeki Aküm Reklamcılık, Danışmanlık ve Yayıncılık Ajansı Sanayi ve Ticaret
A.Ş.'nin 3. Cadde, No: 2, Yenimahalle, Ankara adresindeki tesislerinde basılmıştır.

Sevgilerde Kalın

Şiirler

BÜLENT AKKURT

MYNDOS5
YAYINLARI

Bütün Kitapçılarda...

İçindekiler

Çanakkale'nin Kaleleri	9	Aile ve Kadın	47
METE AKYOL		ALİ NAİLİ ERDEM	
Bir Mektup ve Bir Kutlama	14	"Çanakkale Gemileri"nin Resimlerinin de Öyküleri Var	49
ORHAN VELİDEDEOĞLU		FIRUZ AŞKIN	
İlk Osmanlı Meclisi 130 Yaşında	21	Fahrettin Altay	53
YAŞAR ÖZTÜRK		ARMAĞAN BEYDOĞAN	
Adana'da 2 Saat 15 Dakikalık Ermeni Cumhuriyeti!..	29	Biyonik Sporçunun Direnişi	56
GÜRBÜZ EVREN		METİN GÖREN	
"Genosid"	35	Amerikan Tehciri	59
SONGÜL SAYDAM		MEHMET MUHSİNOĞLU	
Fransa'daki İlk Osmanlı Elçisi, Paris'i Anlatıyor	39	Bomboş Bir Sayfayı Doldurma Çabası	63
KONUR ERTOP		CHERYL TANRIVERDİ	
Abdürrahim Tuncak Anlatıyor - 3	43	"Müşkilinin Halli İçin" Babam da İsmet Paşa'ya Başvurmuştu	69
		HÜSEYİN CİMŞİT	
		Kendini "Sfenks" Olarak Tanımlayan Sanatçı	73
		YÜCEL AKSOY	

Sayfa: 21

İlk Osmanlı Meclisi
130 Yaşında

Şu Elektronik Alarmlar Yaktı Beni!	75
ESER TUTEL	
İnsan ve Makinenin Doğayla Savaşımı: Dakar Rallisi	81
DEMİR FEYİZOĞLU	
Guy de Maupassant ve... Bir Öyküsü	84
HALUK ERDEMOL	
Biz Niye Böyleyiz?..	92
DR. MEHMET UHRİ	

Penguenlerin Ayakları Donmaz	95	Sizden Bize	10
ERDOĞAN SAKMAN		İlk Dersimiz Türkçe	19
Küresel Isınma ve... Yapabileceklerimiz	97	1001 Güzel Söz	52
YAŞAR YAŞER		Bilginizi Denetleyin	113
2070 Yılında Yazılmış Bir Mektup	99	Mart SuDokuları	128
NURCAN ABAKİROVA		Bir Başkadır Memleketim	131
		Anne ve Babalardan	136
Geçmişten Günümüze Bir Miras: Harran	101		
İZLEN ŞEN			
Okullarda Terör	105		
ALİ MURAT ERKORKMAZ			
Üç Gün Sonra Değil, Şimdi...	115		
NURAY BARTOSCHEK			
La Sagrada Familia	117		
PELİN HAZAR			
Johan Sibelius	120		
YÜCEL AKSOY			
Büyükdere'nin Ceviz Ağaçları	129		
ZEKERİYA TEMİZEL			
Herşeyin Anasıdır Dikkat	134		
SADİ BÜLBÜL			
Ebel Isabelle	140		
İLYAS HALİL			
Çiçek Kokan Kentler	143		
ENGİN ÜNSAL			
Eşinize Olan Güveninizi Bir Anda Yitirmeyin	146		
LYNN MIDLER			
		Mankafa Poldi	145
		Mantık Bilmecesi	149
		Kareler ve Rakamlar	150
		Briç	151
		Satranç	154
		Bulmaca	156
		Ayın Kitapları	158
		Bir Fotoğraf Bin Sözcük	160

Sayfa: 81

Dakar Rallisi

O unutulmaz Çanakkale türküsünden alıp, kapağımıza işlediğimiz bireysel özellikleriyle onların kimi evliydi, kimi nişanlıydı ama... Kişisel özelliklerinden sıyrılıp, omuz omuza oluşturdıkları ulusal bütünlükleriyle tümü, düşman karşısında kapısı olmayan, geçit vermeyen bir kale idi.

Bakmayın siz giysilerinin paramparça olduğuna... Onlar üzerlerinde gördüğünüz giysileriyle değil, yüzlerinde gördüğünüz buruk tebessümleriyle... Küçümseyerek büktükleri dudakları, kararlılıkla kısıttıkları bakışlarıyla durdular düşmanın karşısında ve... O ifadelerinde yansıttıkları yüreklerinin cesareti ve beyinlerinin vatan anaya sadakat namusuyla durdurdular düşmanı, karşılarında...

DÜŞMANIN KARŞISINDA DURDULAR DÜŞMANI KARŞILARINDA DURDURDULAR

İşte o nedenle “Çanakkale’nin Kaleleri” diyoruz onlara, her birini tek tek bir kez daha minnet ve şükranla anarken...

Onlar, o günkü varlıklarıyla vatanımızı kurtardılar, bizim rahat uyuyabilmemizi sağladılar... O günkü varlıklarının bugünkü görüntüleriyle ise, şimdi de uyanmamızı sağlıyorlar...

Işıklar içinde yatsınlar...

Bütün Dünya

Çanakkale'nin Kaleleri...

• Mete Akyol - *Bütün Dünya* •

"Diş alem"deki anlamının tüm çirkinliğine karşın "Bomba" sözcüğü, "gazetecilerin alemi"nde çok özel ve çok önemli bir olayın, tek sözcükle belirtilen özetidir.

"Harika bir bombam var" tümcesi, genellikle soluk soluğa bir heyecanla ve kesinlikle bir solukta söylenen bir gazetecilik müjdesidir.

Bütün Dünya'nın kardeş kuruluşu Kanal B televizyonunun Yayın Genel Yönetmeni Sayın ve Sevgili Nahit Duru, geçen ay kendisinin yaşadığı bu soluk soluğa heyecanı, bir solukta bana müjdelledi, aynı soluk soluğa heyecanını bana da yaşattı.

Onun "Harika bir bombam var, ağabey" deyişi, rahmetli Abdi İpekçi'ye meslek müjdeleri verdiğim anlarımdan birini canlandırdı gözümde ve göğsümde... Göğüs kafesim, uzun yıllar sonra bu kez de, basının "Abdi İpekçi'li Günler"inin heyecan temposuyla indi, indi kalktı.

"Bomba" müjdesini verdikten hemen sonra Nahit Duru, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin, "çok üst düzey görev"deki bir komutanıyla yaptığı görüşmeden geldiğini söyledi:

"Odasının özel bir bölümünün duvarındaki fotoğrafı görünce" diye başladı ve... Çok ilginç bir benzetme yaparak sürdürdü sözlerini:

"Mesleksel heyecan mı desem, ulusal coşku mu desem,

açıkcısı adının ne olduğunu bilemediğim işte böyle bir duygumun o andaki taşkınlığı karşısında daha fazla direnemedim ve..."

Görüşme konularını bir süre için unutup, olaya dikey bir giriş yapmış Nahit Duru.

"Önce izin verin, sonra da şu fotoğrafı verin" anlamında birkaç nazik söz söylemiş komutana.

"O fotoğrafı Bütün Dünya'ya göndereceğimi duyunca, izinden önce fotoğrafı verdi komutan" diyerek, kendi de tüm Bütün Dünya okurlarına özel bir armağan verdi.

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Ordu Foto Film Merkezi'nde, uzmanların özel olarak renklendirdikleri "Çanakkale'nin Kaleleri" başlıklı fotoğraf, hiç kuşkuymuz yok, geçen yıl yine Mart sayımızın kapağında yayımladığımız "İki Çılgın Türk" başlıklı fotoğrafımız denli bir heyecan ve coşku yaratacaktır tüm okurlarımızda.

Bir "dede yadigân" olarak yıllardır özenle koruduğu bu "aile mirası" fotoğrafı üstün bir cömertlikle tümümüzle paylaşan Türk Silahlı Kuvvetleri'mizin "çok üst düzey görev"deki komutanına ortak teşekkürlerimiz yanısıra ben de, otuz yıl önce de, şimdi de birlikte çalışma arkadaşlığı yaptığım kırk yıllık dostum Sevgili Nahit Duru'ya, sizin adınıza ilettiğim teşekkürlere ek olarak, kendi teşekkürlerimi de iletiyorum. •

zaman kaybetmeyin...

Sabah çayınızı yudumlarken,
güncel basın raporunuz masanızda olsun...

Ajans Press; şahıslar, kuruluşlar, sektörler
ve bilgi toplamayı istediğiniz konular
hakkında basında yer alan tüm
haber ve reklamları yurtiçinde
ve yurtdışında sizin için
takip ediyor...

**Sizden
Bize**

Mektuplar

*Bütün Dünya, Manolya 3/11, D: 2,
Ataşehir, 34750, İstanbul
butundunya@butundunya.com.tr
Faks: 0216-456 2729*

Derginizi büyük bir ilgiyle her ay takip ediyorum. Özellikle hemen hemen her sayınızda 1-2 sayfa da olsa Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Ulu Önder Atatürk'ümüze, onun fikirlerine, yaşama, ilke ve inkılaplarına yer vermeniz, O'na ihtiyacımız olduğu bugünlerde, çok mumnunluk verici... Yine derginizde sarı kutucuklar içinde yayımladığınız mini öyküler ve "1001 Güzel Söz" de çok hoşuma gidiyor.

Ama derginizde öylesine güzel bir konuya yer ayırmışsınız ki bunun için sizleri ayrıca tebrik etmek isterim. "Anne ve Babalardan, De-de ve Ninelerden" köşesi...

Bu vesileyle başta böylesine güzel ve bilgi kaynağı bir dergiyi bizlere sundukları için bu derginin oluşumunda bilgilerin toplanma-

sından, derginin dağıtımına kadar geçen süreçte emeği olan tüm "Bütün Dünya" çalışanlarına teşekkürlerimi sunarım. Saygılarımla,

**B. Mustafa Türker,
Alsancak, İzmir.**

Ben uluslararası ilişkiler öğrencisiyim. Liseye başladığım yıldan buyana "Bütün Dünya"nın sıkı takipçisiyim. Bu denli eğitici, eğlenceli ve kaliteli bir yayına rastlamadım. Bilgi brikimimin, genel kültürümün temelini "Bütün Dünya" oluşturuyor. Bu yüzden "Bütün Dünya"nın tadına hâlâ varmamış insanlara derginizden sık sık bahsediyorum.

Şubat sayısında Sayın Gürbüz Evren'in yazısı çok güzeldi. İşte her bir sayınız özenle saklanmayı gerektiren böylesine güzel yazılar-

la dolu... Ellerinize ve yüreğinize sağlık. İyi çalışmalar!

**Damla Nur Yıldız,
Adana.**

Sayın Metin Gören, Fenerbahçe ile ilgili yazınızı okudum. 100'üncü yılında bir Fenerbahçeli olarak yazınızdan büyük mutluluk duydum. Dileklerinize katılıyorum. Bundan sonra da yazılarınızı takip edeceğim.

İyi çalışmalar, iyi günler diliyorum. Saygılarımla,

Yakup Karakılınç.

Doğum günümde aldığım "Bütün Dünya" dergisinde, doğduğum hastahane olan Zeynep Kâmil Hastanesi'yle ilgili harika yazı benim bugüne kadar aldığım en değerli armağan oldu. Binlerce teşekkür ve saygılarımla,

**Serdar Ferid,
Kuzguncuk, İstanbul.**

Derginizle uzun yıllar önce tanışmıştım. Zorlukla ele geçirdiğim "Bütün Dünya"ya bir daha ayrı duramayacak kadar bağlandım. Yazıları büyük bir zevkle okuyorum.

İlk tanıştığım günden buyana çizgisini değiştirmeden yayınlarını sürdürdüğünü görmek ayrıca çok güzel... İlkelerinden sapmadan, tarihsel olayları dürüst bir biçimde yansıtması, ele aldığı konularda okuyucuya yararlı bilgiler vermek sorumluluğu ile davranması gerçekten saygıya değer... Emeği geçen herkese teşekkür ederim.

**Özgür İlici,
Bingöl.**

Haritanın son çizgilerinde, Şırnak, Cizre'deyiz. Bütün öğretmen arkadaşlarımızla umut ve mutluluk taşımaktayız bu uzak diyara... İçimizden bir parça, bir ses ve bir nefes sunmaktayız yüreğimiz yettiğince genç beyinlere...

Okulumuz eğitim ve öğretime bu yıl başladı. Bir fen lisesi olarak güzel yapılmış bina; ancak soğuk duvarların ne anlamı var içi boş olduktan sonra... Hele kütüphane... Bir tek kitap bile yok. Öğrencilerimin soruları cevapsız... Uzatılacak bir yardım eline ihtiyacımız var. Güneydoğu yalnız ve sahipsiz kalmasın. Sesimize aksi seda beklerken, şimdiden teşekkürlerimi sunuyorum.

**Şefika Ararat,
Cizre Fen Lisesi,
Türk Dili ve Edebiyatı
Öğretmeni,
Cizre, Şırnak.**

"Bütün Dünya" dergisinin özverili mimarları, sizinle 2005 yılının Ocak ayında tanıştım. O günden buyana sürekli takip ediyorum. Derginin ele aldığı konular, yaşadığımız toplumsal sorunlara duyarlı olan her insanın yararlanacağı bilgilerle dolu. Hem konu seçiminde, hem de Türkçe'nin kullanılmasında gösterdiği özeni çok takdir ediyorum. "Bütün Dünya" dergisini arkadaşlarıma öneriyorum. Gerçekten her Türk insanının derginizle tanışması, o güzel yazılarını okuyup benliklerine sindirmeleri gerektiğine inanıyorum. Başarılarınızın artarak devam etmesi dileğiyle saygılar sunuyorum.

**İbrahim Kavas,
Diyarbakır.**

Ailece, bizi mutlu eden "Bütün Dünya" aşkımızı, sizinle paylaşmak istedim. "Bütün Dünya'yı anlatmak yetmez, onu okumak gerekir" diye düşünmektayım. Biz, onu, büyük bir zevkle okuyor ve de et-

rafımızla paylaşıyoruz. Böylelikle "Bütün Dünya"nın farkına varanlar da bize teşekkür ediyorlar.

Bu yazıyı sizlere, bu güzel ve zengin içerikli derginin bize sağladığı mutluluğu, sizlerle paylaşmak üzere gönderdim.

Hepinize sonsuz selam ve sevgilerimi gönderiyorum.

Mehmet Orbay Soğucak,
Antalya.

Başka yerlerde kolay kolay ulaşamadığım bilgileri "Bütün Dünya" dergisinde bulabiliyorum. Her okuduğumda bende öğrenme isteği uyandıran, araştırmaya yönelten heyecanlar yaratan kendime yakın bulduğum zengin bir kaynak.

Günlük yaşamamızda yeri olan anlamlı konuları içeren yazıları, kısa öyküleri severek okuyorum. Ayrıca özlü sözlerin bulunduğu sayfaları dikkatle okuyorum. Bütün yazıları, kapak düzeni çok hoşuma gidiyor. Başarılarınızın devamını dilerim.

Derya Öztürk,
Ankara.

Yıllardan beri her sayınızı büyük bir hevesle alıyor ve kapğını "Acaba bu sayıda neler öğreneceğim?" merakıyla açıyorum. Öğrenme açlığımızı doyurduğunuz, bize geniş ve keyifli bir bilgi

**Sizden
Bize**

Mektuplar

kaynağı sunduğunuz için sonsuz teşekkürler. Umarım daha uzun yıllar var olursunuz ve çocuklarımız da sizleri okuma ayrıcalığına sahip olurlar. Emegi-nize sağlık.

Burcu İlhan,
Samsun.

"Bütün Dünya" dergisi çocukluk yıllarımda tanıştığım ve o dönemlerden beri çizgisini değiştirmeden kalabilen ender dergilerden biri. Ben çok okuyan bir insan değilim; fakat "Bütün Dünya" dergisi bana bu sorunumda da yardımcı oluyor. Onun sayesinde okuma tembelliğimi yeniyorum. Ele aldığı konular ilgimi çekiyor, bende merak uyandırıyor. Böylece yeni ve önemli bilgiler edindikçe okuma isteğim daha da güçleniyor. Bana yararı dokunan birçok bilgiyi bir arada bulabiliyorum. Hep böyle olmanızı dilerim. Saygılar,

Cemil Hakan İpek,
Antakya.

Derginizle Başkent Hastanesi'nde karşılaştığımda dünyalar benim oldu. Hem eski bir dostla hem de çok yönlü, dopdolu bir arkadaşla karşılaşmışım, sanki... Başarılı yayınızın ilelebet devamı dileğiyle teşekkürlerimi iletiyorum.

Yeşeren Akata,
Ankara.

Bir yıla yakın bir süredir dergiyi takip ediyorum. "Bütün Dünya benim için artık bir dergiden çok daha fazlası oldu. Aradığım herşeyin içinde olması yetmiyormuş gibi ufkumu aydınlatan

bilgiler buluyorum. "Bütün Dünya" yazarlarına, çalışanlarına, hatta okuyanlarına binlerce kez teşekkür ediyorum... Sağlıkla kalın.

M. Esad Şahin,
Konya.

"Bütün Dünya" dergisi yıllardır aynı kaliteyle yayımlanıyor. Bizleri aydınlatıyor, bilgi sevgisinin içimizde gelişmesini sağlıyor, toplumsal olaylara karşı duyarlılığımızı artırıyor. Bu yüzden "Bütün Dünya" dergisinin hep devam etmesini istiyoruz. Sizlere çok teşekkür ediyoruz.

Filiz Budak,
Ankara.

"Bütün Dünya" çok hoşlanarak okuduğum bir dergi, emek veren herkese teşekkür ediyorum. Bilmediğim çok şeyi öğreniyorum ve okudukça öğrenmeye devam ediyorum. Kendimi yenilemenin, düşüncelerimi yeni bilgilerle donatmanın heyecanını yaşıyorum. Bilgi üretmenin, bilgi edinmekle olabileceğinin ayırdına varıyorum. Çalışmalarınızda başarılar dilerim. Emegi geçen herkese teşekkür ediyorum.

Fatma Buse Çelebi,
Muğla.

Bu dergi bana, güzel yazılar okudukça insanın iç dünyasının güzelleştiğini gösterdi. Eşimin edebiyat öğretmeni olması bizim için iyi bir şans. Kitap okumayı, yeni bilgiler edinmeyi yaşamımın bir parçası olarak görüyorum. "Bütün Dünya" dergisi bu çabalarımda bana büyük destek oluyor.

Derginizin değişik konuları ele

alması kendini geliştirmek isteyen her okuyucu için değerli bir kaynak. Bunun için çabalarınızın çok yararlı olduğuna yürekten inanıyorum ve destekliyorum. Emegi geçen herkese teşekkürler,

Muzaffer Karataş,
Afyonkarahisar.

"Bütün Dünya" dergisini okumaya başlamadan önce kendimi yapayalnız ve karanlık bir tünelde kalmış gibi duyumsuyordum. Şimdi ise içim umutla dolu; dünyada yalnız olmadığımı gönül birliği edebileceğim, düşüncelerimi paylaşabileceğim insanlar ve bana seslenen yazılar yayınlayan bir derginin olduğunu görüyorum. Karanlık tünelden, ışıklı yollara çıkmış gibiyim... Bizlere böyle bir dergi sunduğunuz için size çok teşekkür ederim.

Emin Uzun,
Ankara.

Sözcüklerle anlatmakta güçlük çekiyorum. "Bütün Dünya" hakkında olumsuz bir şey söylemek büyük haksızlık olur. Derginin boyutu, kapak düzeni, yazıların zenginliği her insanın beğenisini kazanabilecek özellikte.

Bu güzel derginin sunduğu olanaklardan yararlanması için elimden geldiği kadar çok arkadaşına ulaştırmaya çalışıyorum. Onları da kendim gibi "Bütün Dünya"nın sürekli okuyucusu olmasını istiyorum. Tek sorunumuz derginin çok çabuk tükenmesi. Bu yüzden isteyen herkese ulaştırmakta zorlanıyorum. "Bütün Dünya" ailesine saygılarımla,

Aylin Buhur,
İstanbul.

Günümüzde, Atatürk'ün başkenti Ankara'yı "Başkent" yapan kurumlar, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'ndan başlanarak birer birer padişahların "Pây-i taht"ına kaydırılmaya yeltenilirken Ankara'ya kimler, nasıl sahip çıkacak?..

Bir Mektup ve Bir Kutlama...

Dergimizin 2006 Kasım sayısında, Ankara'nın tarihsel "Hergele Meydanı" adının, bir masa başı kararıyla "Hergelen Meydanı"na dönüştürülmesini kınamış ve 6 Ekim 2006 tarihli Cumhuriyet gazetesinin Ankara ekinde de bu meydanın "Hergelen Meydanı" diye anıldığını görünce, Aralık ayı sayısında Ankaralıların buna niçin karşı çıkmadıklarını sormuş ve Ankaralıların vakıf ve derneklerinden bu konuda bir açıklama beklediğimi yazmıştım.

Bu beklentimi Anayasa Mahkemesi'nin emekli başkan vekili, değerli hukukçu Sayın Güven Dinçer, duyarlı bir Ankaralı olarak, çok nazik bir mektupla yanıtladı.

Sayın Dinçer, mektubuyla birlikte iki de kitap göndermiş. Biri, hazırlanışında kendisinin de katkıda bulunduğu çok güzel bir biyografik albüm: "Meşrutiyetten Cumhuriyete **Tunalı Hilmi Bey**." Diğeri ise, Sayın Dinçer'in Ankara ile ilgili olarak yayımlanmış 120 yazısından oluşan çok değerli ve yararlı bir kitap.*

Köklü bir Ankaralı ailesinin bireyi olması yanında "Ankaralılar Vakfı"nın kurucularından olduğunu ve geçen dönem de başkanlığını yaptığını öğrendiğim Sayın Dinçer, yapıtının iç kapağındaki sunuşunda "Değerli Ankaralı Orhan Velidedeoğlu'na saygılarımla" diye yazmış. Beni niçin Ankaralı kabul ettiğinin yanıtını "Ankaralı Kimdir" başlıklı yazısında buldum:

Türk Dili

Orhan Velidedeoğlu

"(...) Hepimiz Ankaralıyız. Ankaralılık yalnız klasik bir hemşehrililik duygusu ve bağı değildir. Ataları Ankara'da doğanlar, bütün Kuvayı Milliye'ci'ler, onların çocukları ve torunları, yurdun dört bir tarafından gelip Ankara'ya yerleşip burada huzur duyanlar ile ulusumuzun birliği ve bütünlüğü için yüreği çarpanların hepsi Ankaralıdırlar. Yeter ki Ankara'yı sevdikleri kadar Ankara'ya sahip çıksınlar."

Evet, bu anlamda ben de Ankaralı'yım!

Ancak... Günümüzde, Atatürk'ün başkenti Ankara'yı "Başkent" yapan kurumlar, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'ndan başlanarak birer birer padişahların

"Pây-i taht"ına** kaydırılmaya yeltenilirken Ankara'ya kimler, nasıl sahip çıkacak?..

Sayın Dinçer'in mektubunun içeriğine değinmeden önce değerli okurlarıma bir anımsatma yapayım:

Eski Ankara, kuzeyi sarp kayalık bir tepe üzerine yapılmış kalesi ve kalenin doğu, batı ve güney yamacındaki yerleşim alanlarından oluşan bir şehir. Bu şehrin tüm çevresi, yürüyerek bir saatte ulaşılabilecek bağ ve bahçelerle çevrili. Çevrede bağı, bahçesi olanların oralara ulaşım aracı, evlerinin ahırlık bölümünde bulundurdıkları binmede ya da arabaya koşmada kullandıkları atları veya eşekleriydi. Bazı evlerde inek beslendiği de söylenir. Nitekim gazeteci ve yazar Nezihe Araz, "Mustafa Kemal'in Ankara'sı" başlıklı yazısında "(...) Ulaşım aracı olarak şehir dışında kağrı, şehir içinde yaylı at arabaları ile at, eşek, tatar arabası kullanılıyordu," dedikten sonra, oturdukları evi, "Bulgurluların büyük bir bölümünü barındıran bu evin üç bahçesi, biri atlar, biri inekler için koca koca iki ahırı vardı" diye anlatır. Bu hayvanlar kullanılmadıkları günlerde otlatılması için sabahdan Hergele Meydanı'na gönderilip orada toplanır, bir çoban onları, o yıllarda tamamen kırlık olan bugünkü Maltepe sırtlarında otlatır ve akşamüzeri yine aynı meydana getirir, sahiplerine teslim edermiş. O nedenle, şehrin dışında hayvanların toplandığı bu meydana, bilinmeyen bir dönemden 1930'lara, hatta

1940'lara kadar at/eşek sürüşü anlamına gelen Farsça "hergele" meydanı denmiş.

Eğitilmemiş, yabani binek hayvanına da "hergele" denmesinden ödünçlemeyle, terbiyeden ve görgüden yoksun kişiler için de bu söz kullanılır.

Birkaç ay önce, Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürü Mehmet Özel tarafından hazırlanıp aynı bakanlıkça 1999'da yayımlanan "Kurtuluş, Kuruluş, Cumhuriyet" adlı yapıtı incelerken bir fotoğraf ve altındaki açıklama dikkatimi çekmişti: "**Hergelen Meydanı** (1926). Ankara'ya gelenlerin ilk uğradıkları meydan olduğu için bu ad verilmiştir." (!?)

Görevleri arasında kültür mirasımızı korumak da bulunan bir bakanlığın yayımında Ankara'nın geçmiş toplumsal yaşantısının önemli bir olgusunu yansıtan Hergele Meydanı'nın adının çarpıtılmasını yadırgayarak dergimizin 2006 Kasım ayı sayısında şöyle yazmıştım: Sayın Genel Müdür, Ankaralıların yüzyıllar boyu kullandığı bu adı modern Başkent Ankara'ya yakıştıramamış olacak ki, 'Hergelen Meydanı'na dönüşürmüş ve masa başında bir kalem darbesiyle Ankaralıları bu tarihî utançtan (!) kurtarma gayretine kapılmış...

Sayın Dinçer de, yukanda sözünü ettiğim 18.1.2007 tarihli mektubunda bu konudaki görüşlerini şöyle belirtiyor:

Sayın Orhan Velidedeoğlu, "Bütün Dünya" dergisinin Kasım ve Aralık 2006 tarihli sayılarında "Yer Adları" isimli yazılarınızı dikkatle okudum. Konu

hakkında Ankaralıların dikkatini çektiğiniz için bir Ankaralı olarak size teşekkür ederim.

Hergele Meydanı için yaptığınız açıklama tarihi bir gerçeği ifade ediyor. Şöyle ki:

Meydan, kentin büyükbaş hayvan varlığının (sürüsünün) yayılmak için toplandığı yerdir. Zira burası kentin iskan alanının bittiği yerdir. Meydan, Gazi Lisesinden başlayarak, Kültür Bakanlığı, Opera, İller Bankası binaları ve itfaiye tesisleri arasında kalan bölgenin tamamını içine alır. Bölgedeki yapılar Cumhuriyet dönemine aittir. 1960'lı yıllara kadar "Bit Pazarı" ile birlikte Ankara'dan Ankara ilçelerine ve civardaki illere giden ve orlardan gelen otobüslerin ve otobüs yazıhanelerinin mekânı idi. Gelen ve gidenin fazlalığı ve varolan düzensizlik nedeniyle "hergele" meydanı benzetmesi yapılmış olabilir; ancak yanlıştır. İtfaiye Meydanı ve Opera Meydanı isimleri ise coğrafi mekanla uyumsuzdur. Zira bu iki kurum Hergele Meydanı'nın çevresinde ve sınırında yer almaktaydı. Bugün itfaiye binaları yok; yıkıldılar. Opera binasının önündeyse hiçbir zaman bir meydan olmadı. Şimdi doğru olarak operanın önüne ve çevresine "Opera Kavşağı" deniliyor.

Ankara ile ilgili yer isimleri konusundaki bilgi noksanlığı zannedildiğinden çok daha fazladır...

Mektubu burada kesip Sayın Dinçer'in kitabındaki "Hergel Meydanı" başlıklı yazısında da şu dört bölümceyi almakta, konuyu

pekiştirme yönünden yarar var.

Hergele Meydanı, Başkent Ankara'nın kuruluş yıllarında çok bilinen, ancak bugün anılarda kalan önemli yaşam merkezlerinden biri idi.

Cumhuriyet öncesinde kentin büyükbaş hayvan sürülerinin toplandığı yer olan Hergele Meydanı, Cumhuriyette, biçim, sosyal yapı ve isim değiştirerek bugünlere geldi. 1949-1953 yılları arasında Gazi Lisesi'ndeki öğrenciliğimde burayı değişik duygularla yaşadım.

Hergele Meydanı olarak anılan alan, bugünkü Karyağdı Sultan türbesi, Gazi Lisesi ve Kültür Bakanlığı çizgisi altında kalan ve Gençlik Parkı'nın ana girişine kadar uzanan ve İller Bankası'nı da içine alan bir bölgeydi.

Önceleri Hergele Meydanı, sonradan İtfaiye Meydanı, en sonra da Opera Meydanı denen bu bölgede başlayan yapılaşma ile ortada meydan denilebilecek bir alan kalmadı.

Bir diğer ileti –anne tarafından köklü bir Ankaralı olduğu anlaşılan– Fizik Mühendisi Sayın Dünder Türek'ten geldi. Sayın Türek'in dedesi, Samanpazarı'nda Selçukluların önemli eserlerinden Ahi Evran Camisi'nin biraz ilerisinde kardeşi Ahi Şerafettin'in, camisi (Aslanhane Camisi) yanında bulunan türbesinin türbedarı imiş. Ayrancı ve Etlik semtlerindeki bağlarına işşek (eşek) ile gidip gelen dede de Hergele Meydanı'nda Ankaralıların hayvanlarının otlatılmaya götürülmek üzere sabah toplanıp akşam dağıtıldığını anlatmış. Ga-

zi Lisesi çıkışlı olup bu meydana "Hergele Meydanı" dendiğini çok iyi anımsayan Sayın Türek ayrıca, dedesinin ve annesinin Çankaya'ya "Çankayası" dediklerini de belirtiyor.

Sayın Dinçer ve Türek'e nazik ilgilerinden ve değerli katkılarından dolayı teşekkür ediyorum.

Bir Kutlama Üzerine...

Daha önce de değinmiştim. Şu cep telefonları yokken ulusal, daha çok da dinsel bayramlarda yazışarak kutlamada bulunmak gibi çok güzel, çok anlamlı bir geleneğimiz vardı. Bayramlardan günlerce önce satıcılar postanelerin çevresini değişik boyda ve renkte çok çeşitli tebrik kartları asılmış panolarla kuşatırlar, o bölgeyi bir panayır havasına sokarlardı. Buralardan ya da kırtasiyecilerden satın alınan kartlar, mürekkepli kalemle ve özenle yazılır, eşe dosta postalanır, ilişkiler hep sıcak tutulurdu. Yazmaktan üşenenlerin basılı kart göndermeleri hoş karşılanmazdı. Ünlü gazeteci Metin Toker bir yazısında "Bana gelen basılı kutlama kartlarını okumadan çöpe atıyorum" diye yazmıştı. Kartvizitlerin arkasına yazmanın ayrı bir inceliği vardı: Kutlamanın sonu "kutlarım" değil, "kutlar", kartvizite eş de dahilse "kutlalar" diye bitirilirdi. Bunlar, o dönemin bir kültür anlayışıydı.

Gelişen ileri teknoloji, insan ilişkilerindeki duygusallığa yer vermediği gibi, böylesi nice güzel geleneği de ortadan kaldırdı. Posta kutularından artık mektup ya da tebrik kartı çıkmıyor.

Gelenler elektrik, telefon, gaz, su faturaları; bankaların hesap bildirim cetvelleri, reklamlar, vb. Geçen yıllarda bir süre bekledim durdum, bunların arasında bir mektup, bir tebrik kartı çıkar mı diye; yoktu. Ümidimi tümden yitirmiştim.

2006 Aralık ayının son günleriydi, posta kutusundan aldığım bir tomar fatura, banka iletisi vb. incelerken bir an heyecanlandım. Bu gönderi tomarının arasına yanlışlıkla katılmış gibi türkük bir tebrik zarfı; üzeri dolmakalemle ve çok güzel bir el yazısıyla yazılmış; nasıl da şirin, ıslıl ıslıl. Gözlerim parladı ve heyecanla açtım; "Eski Dostlar" topluluğumuzdan çok değerli bir genç dost, Avukat Rıza Nurettin Selçuk ve pek zarif eşi Necla Hanım –ki "Bütün Dünya" dergimizin devamlı okurudurlar– yeni yılımızı ve bayramımızı kutlayarak bizlere, artık özlemle anmaktan başka elimizden bir şey gelmeyen o güzel günleri, o sıcak anları yaşattılar. Hatırlanmak çok güzel...

Nice bir ömre bedel geçmişte kalan anlar,

Anılarıyla yaşar duygu dolu insanlar...

Bu güzel duyguları yaşayan ve yaşatan dostlar, sağolun!..•

(*) Güven Dinçer,

"Ankara Kent Yazıları",

Ankara Üniversitesi Yayınları,

No: 225, 1. bası, 2006 Ankara.

(**) Pây-i taht: Tahtın ayağı.

Padişah tahtının bulunduğu yer (İstanbul).

OrhanVelidedeoglu@butundunya.com.tr

BAŞARIYA GİDEN YOL

Satranç Eğitimi İçin Birleştirilmiş Program

PEYÇO PEEV

İSTEME ADRESİ:

ismailfikret@gmail.com

MustafaYildiz@butundunya.com.tr

**İlk
Dersimiz
Türkçe**

**Şiar
Yalçın**

Sözcük bilginizi denetledikten sonra, doğru yanıtlar için 20'nci sayfamıza bakınız

1. **celil** (arapça) –
A: kuvvetli B: yaldızlı
C: ulu D: âşikâr
2. **gedâ** (farsça) –
A: dilenci B: parmak
C: zengin D: kaz
3. **halâskâr** (arapça) –
A: kurtarıcı B: fatih C: cengâver
D: geniş cadde
4. **îtiyâd** veya **itiat** (arapça) –
A: alışkanlık B: tedbir
C: yardım D: nöbet
5. **temâruz** (arapça) –
A: belirme, gözükme B: hastalığa
kapılma C: yalandan hastalanma
D: bozulma, ârizalanma
6. **duçâr** (farsça) – A: tutulma,
kapılma B: tavlada dört cihar (çift
dört) C: çâresiz D: cehennem
7. **lebîb** (arapça) – A: aptal
B: akıllı C: güzel D: çirkin
8. **nâmık** (arapça) –
A: ünlü B: cesur C: güzel yazı
yazan, yazıcı D: sapık
9. **cerh** (arapça) – A: yaralama,
çürütme B: tefsir, yorumlama
C: içine alma, ihtiva etme
D: çayır, çayırılık
10. **inziva'** (arapça) –
A: faydalanma B: içirme
C: köşeye çekilme D: toplanma
11. **intibah** (arapça) –
A: uyanma B: izlenim C: ferahlık
D: okullarda teneffüs
12. **serâb** veya **serap** (arapça) –
A: miraj, ılgım B: şarap C: rüya
D: tepeden tırnağa
13. **defo** (fransızca: défaut) –
A: çizgi B: fantezi
C: kusur D: ambar
14. **fragman** (fransızca: frag-
ment) – A: çeşitlilik B: göze
çarpıcı C: parça, bir filmin
tanıtımı için gösterilen parça
D: otomobilde vites kutusu
15. **bâdemâ** (arapça) –
A: badem ağacı B: badem şer-
beti C: bundan böyle D: keza

İlk Dersimiz Türkçe

Yanıtlar

19'uncu sayfamızda yer alan sözcüklerin doğru karşılıkları

1. **celil** (arapça) – C: ulu, yüce. *Nezaret-i celile*. “Celile” kadın ismidir.
2. **gedâ** (farsça) – A: dilenci. “Ben gedâ sen şâba yâr olmak yok amma neyleyim / Ârzû sergeşte-i fikr-i muhâl eyler beni” – Fuzûlî.
3. **halâskâr** (arapça) – A: kurtarıcı. *Halâskârımız Gazi Mustafa Kemal Paşa*.
4. **îtiyâd** (arapça) – A: alışkanlık. *Meslek hayâtının îtiyâdlarından kurtulmak zordur*.
5. **temâruz** (arapça) – C: yalandan hastalanma, hasta taklidi yapma.
6. **duçâr** (farsça) – A: tutulma, yakalanma, mâruz kalma. *Bir hastalığa duçâr olmak*. İlk hece, kimilerin söylediklerinin ve yazdıklarının aksine, kısa okunur.
7. **lebib** (arapça) – B: akıllı, zeki. *Edib-i lebib*.
8. **nâmık** (arapça) – C: güzel yazı yazan, kâtip. *Nemk'ten gelir*.
9. **cerh** (arapça) – A: yaralamak veya mecâzen (bir delili) çürütmek, doğru olmadığını göstermek.
10. **inziva** (arapça) – C: bir köşeye çekilme, dünyadan elini ayağını çekme.
11. **intibah** (arapça) – A: uyanma, gafletten uyanma. *Babası onu nasihatleriyle intibâha getirdi*.
12. **serâb** (arapça) – A: miraj, ılgın, pusarık. Atmosferik etkilerle çöllerde görülür.
13. **defo** (fransızca: défaut) – C: kusur, ayıp, dikiş hatâsı. *Bu ceketin arkasında bir defo var*.
14. **fragman** (fransızca: fragment) – C: ileri bir tarihte gösterilecek bir filmin reklam amacıyla ekrana yansıtılan bazı parçaları.
15. **bâdemâ** (arapça) – C: bundan sonra, bundan böyle. *Bâdemâ benden izinsiz sokağa çıkmanı istemiyorum*.

Yirmidokuz bölgeye ayrılan Osmanlı ülkesinde “Heyet-i Mebusan” için seçimler yapıldı ve II. Abdülhamid’in atadığı kişilerle “Meclis-i Ayan” oluşturuldu. 130 yıl önce 19 Mart 1877 tarihinde Dolmabahçe Sarayı’nda düzenlenen bir törenle Birinci Meclis çalışmalarına başladı.

İlk Osmanlı Meclisi 130 Yaşında

1 215 yılında İngiltere’de Magna Carta ile patlayan “anayasa fırtınası”, 1787’de Amerika, 1791’de Fransa, 1812’de İspanya, 1815’te İsviçre, 1830’da Belçika, 1849’da Danimarka, 1850’de Prusya, 1857’de Meksika, 1860’ta Arjantin, 1867’de Kuzey Almanya toprakları üzerinde esmiş, o topraklar üzerindeki ülkeleri etkilemişti. Batı’nın bu fırtınası Osmanlı İmparatorluğu’nun kapısına dayandığında, bugünkü takvimler o yıl 1876’yı gösteriyordu.

“Parlamento”, “hak ve özgürlükler”, “cumhuriyet”, “ulusal egemenlik” ve “ulusal erk” kavramlarıyla yüklü bulutları da ülke toprakları üzerine sürükleyen bu fırtına, Osmanlı İmparatorluğu kapısında, o toprakların kendine özgü ters rüzgarlarıyla karşılaştı.

Osmanlı topraklarının rüzgarı, “anayasa fırtınası”nın geldiği yöne karşı esiyordu.

Bu “ters rüzgar”ları Prof. Dr. Tank Zafer Tunaya, ilerideki yıllarda şu sözleriyle yorumlayacaktı:

“Bir toplum, insanına kendi kendini aşma olanağı vermezse; birtakım toplum sorunlarını değerlendirme olanakları vermezse o toplumdan fazla bir şey beklememek gerekir.”

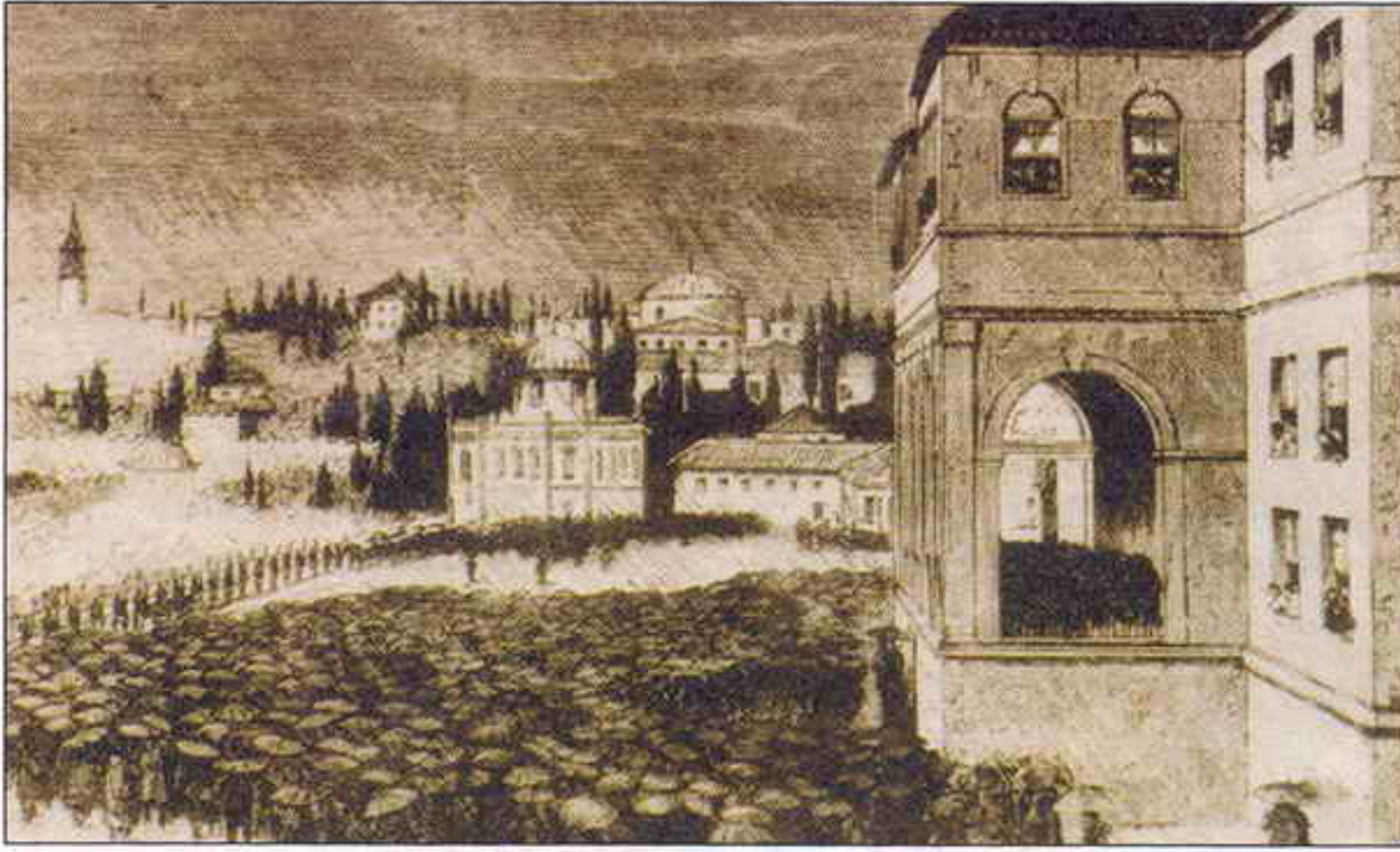
Anayasaları, “İnsan derisiyle kaplı bu kitaplar, tarihsel gelişim süreçlerinin kavşaklarıdır” sözleriyle tanımlayan Prof. Tunaya, “Oysa” diye devam ederek, bu konudaki görüşünü şöyle tamamlamaktadır:

“Oysa gelişmiş toplumlarda kesin bir biçimde bir büyük kitlenin yaygın bir şekilde kendini dü-

Yakın Tarihimiz

Yaşar Öztürk

Kanun-i Esasi (Anayasa), 23 Aralık 1876 tarihinde 101 pare top atışıyla ilan edildi.

düşünebilme ve gerçekleştirme olanaklarına kavuşabilmesi yeteneklerine sahip olması gerekir. Osmanlı İmparatorluğu'nda bu yoktu. Toplumun ilerleyebilmesi için umut, belirli kişilerin harekete geçmelerine bağlanmıştı."

Kendisine umut bağlanan kişi, Batı'dan kopup gelen ve kapıya dayanan işte bu "anayasa fırtınası" sırasında ortaya çıktı. Bu kişi, Midhat Paşa'ydı.

Osmanlı'da yaşanan tikanıklığı gidermek için Sultan Abdülaziz tahtan indirilmiş, yerine V. Murat getirilmişti. "Babiâli" ile "Saray" arasındaki çatışmanın ilk kıvılcımı bu oldu. Darbenin ardından sarayda tahtan indirilip öldürülen III. Selim ve IV. Mustafa'nın kaldığı odaya yerleştirilen Abdülaziz ve yerine tahta çı-

karılan yeğeni V. Murat öldürülme korkusuna kapıldı. İkisi de akıl ve ruh sağlıklarını yitirdi. Abdülaziz sakalını düzeltmek için istediği makasla bileklerini keserek intihar etti. Bunu fırsat bilen gerici ve tutucu kesim sultanın öldürüldüğü dedikodusunu yaydı. Çerkez Hasan, Midhat Paşa'nın konağını basarak toplantıda olan Serasker Hüseyin Avni Paşa ve Dışişleri Bakanı Rasit Paşa'yı öldürdü. Midhat Paşa olaydan yara almadan kurtuldu. Bu olayın yankıları dinmeden öldürülme korkusu içindeki V. Murat hastalandı. Midhat Paşa taht adayı Abdülhamid'le görüşmeye gitti. Üç koşulu vardı. Birincisi beklemeksizin anayasanın ilan edilmesi, ikincisi hükümet işlerinde sorumlu danışmanların oyunun geçerli olması ve üçüncüsü de Sadullah Bey'in saray

Son Osmanlı meclisi ise çalışmalarını, yukarıda görülen, Fındıklı'daki binada sürdürmüştür.

başkâtipliğine, Ziya Bey ve Namık Kemal'in kâtipliğe getirilmesiydi. Abdülhamid bu koşulları kabul edince tahta geçti.

Midhat Paşa anayasa için bastırıyordu "Ülke elden gidiyor. Biz Avrupalı büyük devletlere uygar bir yönetime sahip olacağımız izlenimini vermezsek ve tek umut olan bu emele bedenimizi adamazsak billahi ülke parçalanır" diye haber gönderdiği Sadrazam Mütercim Rüştü Paşa "O yasa önce Midhat Paşa'nın başını yiyecek" dedi. Sonunda Midhat Paşa uzun süreden buyana üzerinde çalıştığı ve Ziya Paşa ile Namık Kemal'in katkılarıyla tamamladığı 163 maddelik anayasa taslağını padişaha sundu. Midhat Paşa federal yapıyı andıran o dönem İngiltere'sinden esinlenen bir yönetim istiyordu. Öylesine cesur girişimleri

vardı ki, onları İngiltere bile İrlanda için 1918'den sonra uygulayabilecekti. Midhat Paşa, Tuna Valiliği sırasında Türk ve Bulgar çocuklarını aynı okullarda okutmuş, bir taraftan cami, öte taraftan kiliseyi birbirine asla düşmanca bakmayan iki inanç kurumu olarak yan yana getirmişti.

Midhat Paşa'nın "Kanun-i Cedid" (Anayasa) adlı bu taslağını onaylamayan II. Abdülhamid, Fransız Anayasası'nı çevirterek yeni bir anayasa hazırlattı. Padişaha "tehlikeli kişileri" sürgüne gönderme yetkisi veren, ünlü 113'üncü maddeyi de ekletti. Ulaşmacı bir kişiliğe sahip olan Midhat Paşa kendisinin ve arkadaşlarının başını yiyecek bu maddeye karşı çıkmadı. Çok geçmeden II. Abdülhamid 17 Aralık

Birinci Osmanlı Meclisi, Küçük Saîd Paşa'nın okuduğu II. Abdülhamid'in açış söyleviyle açıldı.

den II. Abdülhamid 17 Aralık 1876'da sadrazamlığa Midhat Paşa'yı atadı. Bu Avrupa borsalarında işlem gören Osmanlı devlet tahvillerinin fiyatlarını yükseltti.

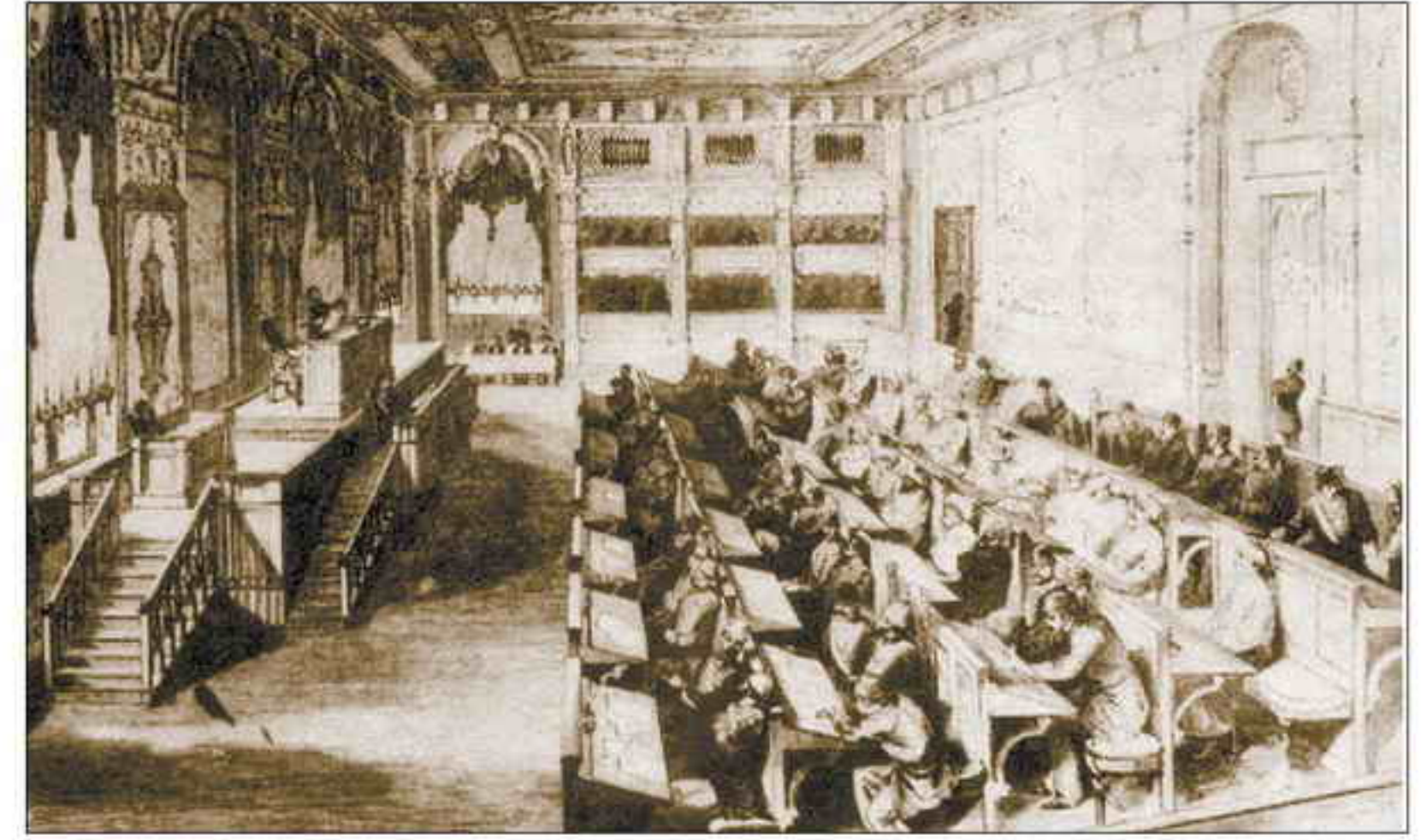
Beş gün sonra "Kanun-i Esasi" olarak bilinen anayasa, kesin biçimini aldı. Padişahın hatt-ı hümayunuyla kabul ve 101 pare top atışıyla ilan edildi. Midhat Paşa yeni anayasayı bir konuşma yaparak açıkladı. Aynı gün İstanbul'da büyük devletlerin Balkanlar üzerinde Osmanlı topraklarını parçalamak ve yeni düzenlemeler yapmak amacıyla düzenledikleri Tersane Konferansı başlamıştı. Devrimin top atışlarıyla ilan edilmesi üzerine konferansa katılan Dışişleri Bakanı Saffet Paşa söz aldı. Gerçekleşen devrimle Midhat Paşa'nın yaptığı konuşmanın konferansta alınan

kararları geçersiz kıldığını bildirdi.

Anayasa ilan edilmiş ancak ölü doğmuştu. Kağıt üzerinde de olsa bir meclis vardı. Denetim ve yasama yetkisi olmasa bile ulusal iradenin adı vardı. Midhat Paşa'nın iyi niyetine karşı gizli planlar yürütülüyordu. Midhat Paşa padişaha sert bir mektup yazdı. Osmanlı tarihinde bir örneği daha görülmemiş bu mektupta padişaha görev, yetki ve sorumluluklarını bildiriliyordu:

"Biz bu anayasayı şark meselesini şimdilik kapatmak için ilan etmedik. Milletimden korkarım, ona hürmet ederim! Başka hiçbir şeyden korkmam. Anayasayı ilan etmekten amacımız sarayın baskı yönetimine son vermek, zatı şahanelerine görevlerini öğretmek..."

Midhat Paşa'nın saraya karşı açık tutumundan rahatsız olan, onu "Cumhurbaşkanı olmakla"

Birinci Osmanlı Meclisi ilk yıl üç ay, ikinci yıl iki ay kadar bir süre çalışmalarını sürdürebildi.

suçlayan II. Abdülhamid, 5 Şubat 1877'de Midhat Paşa'yı sadrazamlıktan aldı ve ülkeyi terk etmesini emretti. Bunu kendi zorlamasıyla anayasaya eklettiği 113'üncü maddeyle yaptı. Anayasanın ilk kurbanı onun öncüsü oldu.

Midhat Paşa'dan kurtulan II. Abdülhamid anayasayı kaldıramadı. Anayasaya göre "Meclis-i Umumi" çatısı altında "Heyet-i Ayan" ve "Heyet-i Mebusun" adı altında iki meclisten oluşan bir parlamento kurulması gerekiyordu.

"Heyet-i Ayan" II. Abdülhamid'in atadığı kişilerden oluşuyordu. Aralarında vekiller, valiler, yüksek rütbeli askerler, elçiler, patriklik ve hahambaşı vardı. "Heyet-i Mebusun" ise her 50 bin Osmanlı vatandaşı erkek için bir temsilci düşecek biçimde gizli oyla seçilecekti. Koşulları ise açık ve netti:

"Osmanlı vatandaşı olmak, se-

çilebilmek için emin ve itimada layık olmak, 30 yaşından aşağı olmamak, Türkçe okumak ve mümkün olduğu ölçüde yazmak, seçim sırasında birinin hizmetkârlığında bulunmamak, cinayet ya da siyasi bir suçtan mahkum olmamak, az çok emlak sahibi olmak, memur olmamak." Kötü durumuyula ünlü olanlar, hacir altında olan, iflas ile mahkum olup da itibarı henüz geri verilmemiş olanlar, medeni haklarından yoksun olanlar seçimlere katılsa bile üye olamayacaklardı.

Yirmidokuz bölgeye ayrılan Osmanlı ülkesinde "Heyet-i Mebusan" için seçimler yapıldı ve II. Abdülhamid'in atadığı kişilerle "Meclis-i Ayan" oluşturuldu. 130 yıl önce 19 Mart 1877 tarihinde Dolmabahçe Sarayı'nda düzenlenen bir törenle Birinci Meclis çalışmalarına başla-

dı. 130 milletvekili beklenirken 69 Müslüman 46 gayrimüslim 115 milletvekili İstanbul'a gelebildi. II. Abdülhamid'in açış söylevini Küçük Sait Paşa okudu. Padişah meclisin başkanlığına Ahmed Vefik Paşa'yı getirtti. İlk oturumunu bir gün sonra yaptı. Ayasofya yakınındaki Darülfünun binasında çalışmalarını sürdüren Birinci Meclis, birinci döneminde 56 kez toplandı. Birinci dönem 28 Haziran'da tamamladı.

Birinci Osmanlı Meclisi değişik milliyetlere ve dinlere mensup üyelerden oluşuyordu. Bu çeşitlilik meclisi çatışma alanı durumuna getirmedigi gibi temel konularda siyasal bir birlik kendini gösterdi. Kadınlar bu seçimde yoktular. Seçmen olabilmek için belli bir servete sahip olma koşulu vardı. Seçmenler milletvekillerini doğrudan kendileri seçmediler. Milletvekillerini seçecek ikinci seçmeni seçtiler. Pek çok yerde seçim bile yapılmadı. Özellikle taşrada zamanında idare meclisi üyeliğine seçilmiş olanlar "ikinci seçmen" sayıldı. Osmanlı'nın varlıklı sınıflarının siyasal temsili gibi oldu. Halk büyük çapta bu işin dışında kaldı. Seçimlerde adaylık kişiseldi. Ülkede henüz siyasal partiler yoktu. Anayasanın ilgili maddesine karşın seçilen parlamento 4 yıl değil bir yıl için seçilmiş sayıldı. İlk dönem tamamlanmış kabul edildikten sonra ikinci yasama yılı için yeniden seçim yapıldı. 30 kez toplanabildiği ikinci döneme 13 Aralık 1877 yılında yeniden başlandı. Toplam altıbuçuk ay süren Birin-

ci Meşrutiyet'in parlamento yaşamı tüm aksak ve eksik yönlerine karşın insan haklarını dile getirdi. Parlamento deneyimini başlattı. Böylece yönetime katılma, hukuk devleti olma yolunda ciddi bir adım atıldı. Padişahın o güne değin tek başına kullandığı egemenlik yetkileri yasama-yürütme-yargılama fonksiyonları olarak bölünmesi ve halkın da temsilcileri eliyle devlet çarkının işlemesine katılmaya başlaması önemli bir yenilik, çok ileri bir adımdı. Üstelik hükümet düşürme yetkisi olmadığı halde Sadrazam İbrahim Edhem Paşa kabinesini istifaya zorlayabildi. Denetleyiciliğini saraya değin genişletti.

Bu adım bir açıdan Batı'dan da üstündü. Batı'da anayasanın ve parlamenter yaşamın nimetlerinden yalnızca anavatanda olanlar yararlanıyordu. Sömürgelerdekilerin statüsü kölelikti. Üç kıtaya yayılan Osmanlı ülkesi korkmadan meşrutiyet yönetimini kurma deneyimine girişmişti. Şair Akif Uğurlu'nun dediği gibi Osmanlı "Beş parmağın beşi de birdir"i dünyaya göstermişti.

Bu Batı için iki açıdan tehlikeydi. Boyundurukları altında tuttıkları mazlum ulusların uyanması açısından kötü bir örnekti. Daha da önemlisi ileride Osmanlı'yı bölüp parçalamak için kullanılacakları farklılıkların bir çatı altında toplanmasından, kaynaşmasından, kardeşleşmesinden son derece rahatsızdı.

Abdülhamid de kukla bir meclis istiyordu; ama işler onun istedi-

ği gibi gitmedi. Meclisin üyeleri meclisin haklarını, özgür tartışma ortamını savundu. Basın yasası gibi özgürlükçü değişikliklerin öncülüğünü yaptı. Başlayan 93 Rus Harbi'nde hatalı görülen asker ve sivil yöneticileri, hatta pasif durumundan dolayı padişahı eleştirdiler. Sadrazamı görevden aldırarak savaş sorumluları için Divan-ı Harp kurulmasını sağladılar.

Padişah, iç ve dış birtakım nüfuzlu çevreler, ilmiye, şeyhülislamlik kurumları başansızlıkları ülkeye çok ağır bedellere yol açan paşalar, düzenli bir maliye ve vergi sistemi ile haksız kazançları elden geçecek olan Galata Bankerleri, çürümüş ve örümcek ağı gibi yayılmış bürokrasi, tutucu ve feodal güçler, yukandakiler ile aşağıdakiler arasına yuvalanmış aracılar, komisyoncular... Meclise karşı büyük tedirginlik duyuyorlardı.

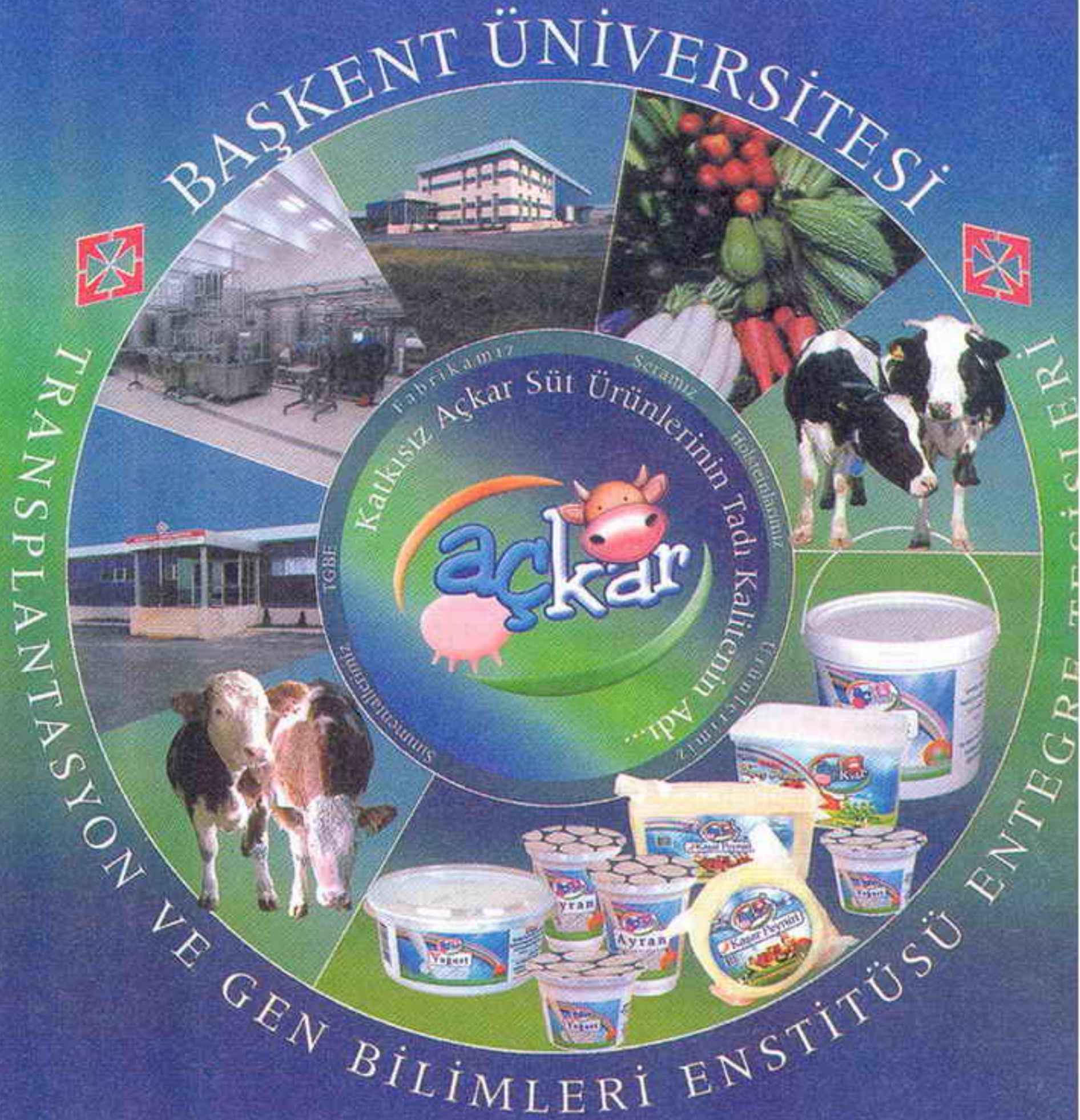
Mecliste Astarıcılar Kethüdası Ahmed Efendi savaş felaketinden padişahın sorumlu olduğunu dile getirdi. Bunun üzerine anayasanın kendisine verdiği yetkiye dayanarak 13 Şubat 1878 tarihinde II. Abdülhamid, Sadrazam Ahmed Vefik Paşa'nın önerisini dikkate alarak meclisi feshetmedi, "tatil" etti. Tam otuz yıl sürdü bu "tatil". II. Abdülhamid anayasayı da askıya aldı. Adıyla anılan "İstibdat" baskıcı dönemini başlattı.

Meclisin zorunlu tatili 30 yıl sonra sona erdi. 1908 Devrimi II. Meşrutiyet damarları tıkalı Osmanlı'yı ayağa kaldırdı; ancak uzatmalar oynanıyordu. Osmanlı'nın tarih sahnesinden çıkışı engellenemedi. 1905 yılında arkadaşlarıyla ko-

nuşan Mustafa Kemal önceden sezdiği Osmanlı'nın çöküşünü dile getirirken durumu şöyle özetledi:

"Arkadaşlarım sizlere üzülerek söylemek zorundayım ki Osmanlı İmparatorluğu'nun temelleri Avrupa yakasında adamakıllı sarılmıştır. Orduda eğitim ve öğretim yoktur. Padişah sarayında keyf içinde alemler yapmaktadır. Bu yüzyılda böyle bir hükümdarı olan devleti kolay kolay yaşatmazlar. Son devir Osmanlı padişahları hep cahil ve zavallı kimse-ler... Kendileri cahil oldukları için de ülkeye düzen verebilecek, ulusa hizmet edebilecek vezirlere asla tahammül edememişler, ülkeyi bu hale düşürmüşlerdir. Abdülmecid, Mustafa Reşit Paşa'dan, Abdülaziz, Ali ve Fuat Paşa'lardan, II. Abdülhamid, Midhat Paşa'dan, Hüseyin Avni Paşa'dan, Süleyman Paşa'dan hep korkmuştu. Sıkışık zamanlarda onları sadarete layık görmüşler, tehlikeyi atlattıktan sonra Mahmud Nedim gibi dalkavukları, hırsız ve uğursuzları iş başına getirmişlerdir.

"Sunu iyi bilmeliyiz ki Midhat Paşa sağ olsaydı, Hüseyin Avni Paşa ölürölmeseydi, ne ordumuz ne donanmamız bu hale düşecekti. Ulus padişahıtan neden hesap sormamalıdır? İhanet olan bu davranışlarda bulunan bir insanı Fatih'lerin, Yavuz'ların torunu olarak kabul etmek olanaklı mıdır?"•

Fransa Cumhurbaşkanı Jacques Chirac, 30 Eylül 2006'daki konuşmasında, Ermeni soykırımı iddialarına destek verirken, Türkiye'yi işaret ederek, "Yanlışlarını ve dramlarını kabul ederek özür dileyen her ülke büyür" demektedir. Türkiye'yi suçlayarak gerçekleri gizlemeye çalışan Fransız cumhurbaşkanı önce kendi tarihine bakmalıdır. Fransız-Ermeni işbirliği nedeniyle Çukurova'da yaşananlar, Fransa'nın sömürgeci tarihindeki kara lekelerden biridir.

Adana'da, 2 Saat 15 Dakikalık Ermeni Cumhuriyeti!..

Kilikya nerededir bilir misiniz? Meydan Larousse Ansiklopedisi, Kilikya'yı, Adana, İçel illeriyle Konya ilinin güneyini ve Antalya ilinin doğusunu kapsayan bölge olarak tanımlamaktadır. Fransa'nın sömürgeci tarihinde Kilikya, bir pamuk deposu olarak nitelendirilmiş ve bu bölgeye özel bir önem verilmiştir.

Söz sömürgecilikten açılmışken, konuya ilişkin bir değerlendirmeyi aktarmakta yarar var. 1923'te, Paris'te, Sömürge Okulu'nda konuşan, Fransa'nın sömürge işlerinden sorumlu bakanı Albert Sarraut şöyle demektedir:

"Gerçeği gizlemeye ne gerek var? Sömürgecilik bir uygarlık hareketi değildir. Çıkarların dürttüğü bir zor harekettir."

1890'lı yıllardan itibaren Avrupa tekstil endüstrisi büyük bir

gelişme içine girmiş; ama bu sektörün hammadde olan pamuk üretimi, söz konusu gelişmenin gerisinde kalmıştır. Bu nedenle pamuk açığı 1913'te en üst düzeye ulaşmış, 1914'te başlayan Birinci Dünya Savaşı ise, hem tekstil endüstrisinde hem de pamuk üretiminde tam bir gerilemeye, daha doğrusu yıkıma neden olmuştur.

Evrensel Bakış Açısı

Gürbüz Evren

İngiltere, gereksinim duyduğu pamuğu Hindistan ve Mısır gibi sömürgelelerinden elde edip dünya pamuk borsasını denetlerken, Fransa ve Almanya pamuk sıkıntısı çekiyordu. Ayrıca, İngiltere'nin bu ülkelere sattığı pamuğun fiyatını yüksek

tutması, üretim maliyetlerini artırıyor, İngiltere'yi tekstil sektörünün tartışmasız patronu yapıyordu. Bir pamuk deposu olarak bilinen Çukurova, işte bu nedenle Fransa için yaşamsal öneme sahipti.

Fransa'nın, Lübnan ve Suriye Yüksek Komiseri General Gouraud, Paris'teki Sömürgele Bakanlığı'na yazdığı 26 Temmuz 1920 tarihli mektupta, Kilikya'da Fransız tekstil endüstrisinin gereksinimi karşılayacak miktarda pamuk üretilbileceğini belirtmiş ve bölgedeki pamuk tarımının geliştirilmesi için bir bütçe oluşturulmasını istemişti.

Liverpool'daki Fransa konsolosunun Fransız dışişleri bakanına gönderdiği 20 Ocak 1921 tarihli Pamuk Raporu'nda, Kilikya'nın önemi şu sözlerle ifade edilmişti:

"Kilikya, Fransa'nın yıllık pamuk gereksinimini karşılayacak kapasitede verimli topraklara sahiptir. Fransa'nın yıllık pamuk gereksinimi 250 bin ton ya da 700 bin-800 bin balya civarındayken, 1917-1920 yılları arasında Anadolu ve Mezopotamya'daki toplam pamuk üretimi 105 bin-150 bin balya/yıldır."

Kilikya Bölgesi pamuğunun Fransa'ya bırakılması konusunda İngiltere ile Fransa 1916'da anlaşmaya varmıştı. Fransız Bakan Georges Picot ile İngiliz Avam Kamarası üyesi Albay Mark Seykes tarafından hazırlanan ve "Seykes-Picot Antlaşması" olarak bilinen bu çok gizli antlaşmaya göre, Kilikya'nın pamuğu ve Ergani bakır madenleri Fransa'ya, Filistin İngiltere'ye bırakılıyordu. Bu antlaşmanın hemen ardından Kahire'deki Ermeni gönüllülerini eğitmek üzere, Albay Romieu komutasındaki Fransız heyeti, Kasım 1916'da Kahire'ye gitmiş, ayrıca gönüllü 3 bin Ermeni'nin eğitimi-ne de Kıbrıs'ta başlanmıştır.

Fransa'nın hedefi pamuğa ulaşmaktır. Bunun için de Ermeniler'i kullanacaktır. Bu nedenle, Fransa'nın işgal gücü olarak bölgeye getirdiği birliklerin yüzde sekseni, Fransız askeri üniforması taşıyan Ermeniler'den oluşmaktadır. Fransız işgal ordusunda görev alan Ermeniler'in sayısı hakkındaki bilgiler İngiliz gizli belgelerinde şu ifadelerle verilmiştir:

"Fransız birliklerinin 1/3'ü Fransız askerlerinden, gerisi yerli Ermeniler'den oluşmaktadır. Ermeni askerleri 18 bin kişidir."

Çıkarlar karşılıklıdır. Fransa, bu hizmetlerine karşılık Ermeniler'e, bölgede, Çukurova Ermeni Cumhuriyeti'nin kurulmasına yardımcı olacağı sözünü vermiştir. Aslında bu söz, merkezi Sis (Kozan) olan ve Ermeni Prensi Reuben tarafından 1080'de kurulan, 1375'te Memluklar tarafından yıkılan Kilikya Ermeni Krallığı'nın canlandırması projesini içermektedir.

Ermeniler'i, sömürgeci çıkarları için kullanma politikasını benimseyen Fransa'da, Ermeniler'i savunmak üzere, 1896'da, "George Clemenceau", "Anatole France", "Jean Jaurés" ve "Francis de Pressensé" gibi dünyaca tanınmış adlardan oluşan bir komite kurulmuştu.

Bu komite, "Zavallı Ermeni", "Katliamcı Türk" imgelerinin Avrupa'da yerleşmesinde ve güçlenmesinde önemli bir rol oynamış, "Pro-Arménien" (Ermeni Taraftarı) adlı bir gazete de çıkarmıştır.

Ermeniler'in, Fransa'nın çıkarları için çalışmaya hazır olduğunu kanıtlayan birçok belge vardır.

Bunlardan biri de, Paris'teki Ermeni Komitesi Başkanı Arşag Çobanyan'ın, Fransız Dışişleri Bakanı Delacassé'ye yazdığı 13 Haziran 1915 tarihli mektuptur. Şöyle demektedir Çobanyan:

"Fransa'nın Kilikya'da çıkarları vardır ve onları korumak ister. Bu çıkarlara saygı göstermeyecek kadar akılsız bir Ermeni olabilir mi? Bu çıkarların en samimi biçimde garanti edildiğini görmek istemeyen bir Ermeni var mıdır?"

Bir başka Ermeni, Aram Turabian ise, 1917'de Marsilya'da yayınlanan "Les Volontaires Arméniens Sous Les Drapaux Français" (Fransız Bayrağı Altında Ermeni Gönüllüleri) adlı kitabında, Ermeniler'e şu çağrını yapmaktadır:

"Hiçbir Ermeni'nin silahı, ikinci vatanımız olan Fransa'ya ve onun müttefik ve dostlarına çevrilmemelidir. Ermeniler, Fransa ve onun müttefiklerinin ordularına gönüllü yazılın."

Fransa'nın Çukurova'ya yönelik sömürgeci politikası İngiliz gizli belgelerinde de yer almıştır. Londra Konferansı tutanakları arasında bulunan 16 Şubat 1920 tarihli gizli belgede, "Ermenistan'a 6 ilden başka Trabzon ve Adana da verilmelidir. Amerika, Ermenistan'a yardım edecektir ve mandası altına almayı da kabul ediyor. Fransa ise Adana'yı kendisi için istiyor" ifadeleri kullanılmıştır.

Fransa'nın, Çukurova işgali, Mondros Mütarekesi'nin (30 Ekim 1918) imzalanmasının ardından başladı. Yerli Ermeniler'den oluşan 400 kişilik bir Fransız taburu, 11

Aralık 1918'de Dörtöl'a, aralarında çok sayıda Ermeni'nin bulunduğu 1500 Fransız askeri, 17 Aralık 1918'de Mersin'e girmiş, bu birliklerin bir bölümü de, Tarsus ve Adana'yı işgal etmiştir. Fransızlar daha sonra, İngilizler'in boşalttığı Antep, Maraş ve Urfa'ya da girecektir.

Fransa'nın desteğini alan Ermeniler, işgal altındaki bölgelerde yaşayan Türkler'i ortadan kaldırma planlarını hızla uygulamaya koyacaktır. Lübnan, Suriye ve özellikle Kafkasya'dan gelen Ermeni çeteleri, Türk nüfusu korkutarak Çukurova'dan sürmek için, 10 Temmuz 1920'de, Adana sokaklarında genç yaşlı, kadın çocuk ayrımı yapmadan Türkler'i öldürmeye başlar. Katliam haberinin yayılması üzerine, Türkler kabileler biçiminde kentten kaçacak, bu olay halk arasında "Kaç-Kaç" olarak adlandırılacaktır.

Türkler'in Adana'dan ayrılmasının ardından Ermeniler, hizmetleri karşılığında Fransa'nın verdiği sözü tutmasını, yani Çukurova Ermeni Cumhuriyeti'nin (Kilikya Hristiyan Cumhuriyeti olarak da anılır) kurulmasını isteyecek, bir Ermeni komisyonu, bu talebi iletmek üzere Fransız genel valisine resmen başvuracaktır.

Ermeniler'in isteğine Fransa olumsuz yanıt verir. Ermeniler pes etmeye niyetli değildir. Adana'daki Ermeniler'in lideri durumunda olan Dr. Mihran Damatyan, beraberindeki bir grup Ermeni temsilciyle, 5 Ağustos 1920'de, saat 10:00'da vilayet binasına gelir. Fransa'nın Adana'ya vali olarak atadığı Fran-

sız Albay Edouard Bremond'un makamında bulunmamasından yararlanan Damatyan, Bremond'un odasına yerleşir. Daha sonra balkona çıkan Damatyan, vilayet önünde toplanan Ermeni topluluğuna Çukurova Ermeni Cumhuriyeti'ni ilan eder, kendini de geçici cumhurbaşkanı olarak tanıtır.

Olayı öğrenen Albay Bremond, sekreterini göndererek, makamının hemen boşaltılmasını ister. Damatyan'ın yanıtı olumsuzdur. Bremond, önce Damatyan'ın telefonunu kestirir, ardında da Beyrut'taki Fransız genel valisini ve Paris'i durumundan haberdar ederek ne yapılması gerektiğini sorar. Aldığı yanıt, "Bu maskaralığa hemen son verilmesi" biçimindedir. Bunun üzerine binaya giren Fransız askerleri, Damatyan ve yanındakileri dışarı atarlar. Bu sırada saatler 12:15'i göstermektedir. Çukurova Ermeni Cumhuriyeti'nin ömrünün 2 saat 15 dakika sürmesinin yarattığı düş kırıklığı, Adana'daki Ermeniler'in ayaklanmasına neden olur; ama Fransız ordusu bu isyanı da kısa sürede bastırır.

Fransa'nın sözünde durmadığını iddia eden Damatyan bir bildiri yayımlayarak, Ermeniler'in, artık Fransızlar'ın verdiği görevleri yapmayacağını açıklar.

Çukurova'daki Fransız-Ermeni işbirliği derin bir yara almıştır.

Bu arada Türk Ulusal Kurtuluş Savaşı başarıyla sürmektedir ve Türk ordusu Sakarya'da önemli bir zafer kazanmıştır (23 Ağustos-13 Eylül 1921). Bu gelişmeler üze-

rine Çukurova'da tutunamayacağını anlayan Fransa, işgal ettiği bölgelerden çekilmeye karar verir. 9 Haziran 1921'den itibaren Ankara'da görüşmelerde bulunan Fransız temsilci Franklin Boullion, Sakarya Zaferi'nin ardından, 20 Ekim 1921'de, TBMM Hükümeti'yle anlaşmaya yanaşır ve Ankara Antlaşması imzalanır.

Fransız hükümeti, Ermeniler'in yaptığı katliamlardaki rolünü unutturmak amacıyla, 16 Ocak 1922'de resmi bir yazı yayımlayarak, Anadolu'da kullandığı askeri malzemenin büyük bir bölümü olan, 10 bin üniforma ve ayakkabı, 2 milyon 80 bin mermi, 10 Bréguet uçağı, 10 yedek motor, 10 çadır-hangar, 10 bin Mauser tüfeğı, 2 bin at ve Adana'daki telsiz istasyonunu Türkler'e bıraktığını açıklar. Söz konusu malzemenin bir bölümü hemen, öteki bölümü ise daha sonra teslim edilecektir.

Fransızlar'ın Çukurova serüvenini İngiliz Tarihçi Arnold J. Toynbee şu sözlerle değerlendirmektedir:

"Fransa, ordusunun yükünü azaltmak için kurduğu Doğu Lejyonu'na Ermeni gönüllüleri katmakla sorumsuzca bir politika izlemiştir. Fransızlar, Ermeniler'in başıbozuk çeteler oluşturup silahlanmalarına olanak sağladılar. Bu fırsat, Ermeniler'e, 1915'te yaşanan olayların hıncını, Türkler'den çıkararak öç almalarını sağladı. Önce bu öç duygularını kırbaçlayan, sonra da bu acı olaylara seyirci kalan Fransa, Ermeniler'den çok daha suçludur."

Fransızlar'ın Çukurova'dan ay-

rilacağı haberi üzerine büyük bir telaşa kapılan Ermeniler, 1 Aralık 1921 ile 4 Ocak 1922 tarihleri arasında bölgeyi boşaltacak, 120 binden fazla Ermeni Fransız ordusunun peşinden Suriye'ye, 3 bin kadar Ermeni de, Kıbrıs'a ve İstanbul'a gidecektir.

Fransa Cumhurbaşkanı Jacques Chirac, 30 Eylül 2006'daki konuşmasında, Ermeni soykırımı iddialarına destek verirken, Türkiye'yi işaret ederek, "Yanlışlarını ve dramlarını kabul ederek özür dileyen her ülke büyür" demektedir. Türkiye'yi suçlayarak gerçekleri gizlemeye çalışan Fransız cumhurbaşkanı önce kendi tarihine bakmalıdır. Fransız-Ermeni işbirliği nedeniyle Çukurova'da yaşananlar, Fransa'nın sömürgeci tarihindeki kara lekelerden biridir. Bu işgal sırasında meydana gelen olaylar yüzünden, bir kez daha

tarihiyle yüzleşmek zorunda olan Fransa, eğer büyümek istiyorsa, önce Türkler'den, sonra da pamuk için kullandığı Ermeniler'den özür dilemelidir. •

Kaynaklar: "Türk Fransız İlişkileri Fransız Arşiv Belgeleri Açısından 1919-1922" (Bige Yavuz), "La Passion de la Cilicie" (Paul De Veou), "İngiliz Gizli Belgeleri'nde Türkiye" (Erol Ulubelen), "Çukurova'da Fransız-Ermeni İşbirliği 1918-1921" (Süleyman Hatipoğlu), "La Cilicie En 1919-1920" (Édouard Bremond), "La France en Syrie et en Cilicie" (Gautheraut Gustave), "Sömürgecilik Tarihi Işığında Ermeni Sorunundaki Çıkar Odakları" (Gurbüz Evren) •

GurbuzEvren@butundunya.com.tr

Kabadayı görünümlü bir genç dövmeceye gidip "Koluma dövme yaptırmak istiyorum" dedi. "Şöyle ürktücü bir şeyler olsun, ne resimleri var?"

Dövmece "Yılan, köpekbalığı, kartal başı, aslan..." diye saymaya başlayınca kabadayı görünümlü genç, "Tamam, anladım" dedi. "Bunların en büyüğü hangisi?"

Dövmece "Aslan" dedi. "Ama acısına dayanmak zordur."

Genç adam kendinden emin bir biçimde "Bana acı vız gelir" dedi. "Haydi başla, şöyle dikkat çekici, gösterişli bir şey olsun."

Dövmece hemen işe koyuldu; fakat resim büyük olduğu için çizim uzadı. İğne darbeleriyle canı yanan genç zorlanmaya başladı. Aradan iki saat geçmesine karşın dövmece çizimi bitirememişti. Genç adam kolundaki aslan resmine bakıp "Bu kadar yeterli" dedi. "Aslan olduğu anlaşılıyor."

Dövmece "Biraz daha dişini sık" dedi. "Sonuna geldik, yalnızca kuyruğu kaldı."

Daba fazla dayanamayan genç hiç bozuntuya vermeden "Yeter, yeter" dedi. "Herkes de olanın aynısını istemem. Benimki değişik olsun." •

Türkiye'nin önde gelen sağlık kuruluşları ODİTAŞ'ı tercih ediyor.

Türkiye'nin önde gelen hastane, klinik ve laboratuvarları ürün ve hizmet gereksinimleri için Oditaş'ı tercih ediyor. Oditaş sağlık sektörümüzün beklentilerine "önce insan" hizmet felsefesiyle, dünyanın en büyük ve güvenilir kuruluşlarının olanaklarıyla cevap veriyor. **One Lambda Inc** **Viaspan** ve **Dahlhausen**'in dünya kalitesindeki ürün ve hizmetlerini insanlarımıza yalnızca Oditaş sunuyor.

Oditaş Sağlık Tesisleri Laboratuvar Sağlık Malzemeleri İthalat, İhracat, Ticaret, Sanayi ve İnşaat A. Ş.
11. Sokak No: 40 / 4 06490 Bahçelievler ANKARA
Tel: (0312) 221 01 72 - 223 51 43 Faks: (0312) 212 05 23
www.baskentholding.com.tr

Raphael Lemkin, Yunanca'da ırk, aşiret, kabile anlamındaki "Genos" ile Latince öldürmek demek olan "Cide" sözcüklerini birleştirerek "Genocide" sözcüğünü oluşturdu ve bu sözcük ilk kez 15 Kasım 1943'te önsözünü yazdığı 1944 yılında uluslararası barış için Carnegie Bağıışı tarafından yayımlanan "Axis Rule In Occupied Europe: Laws Of Occupation, Analysis Of Government, Proposals For Redress" (İşgal Altındaki Avrupa'da Mühver Yönetimi: İşgalin Yasaları, Hükümetin Analizi, Düzeltme için Öneriler) adlı kitapta yer aldı.

"Genosid" Soykırım

"Genosid" sözcüğü 1940'lara değin dünya dillerinde olmayan bir kavramdı.

Önce İngilizce'ye ardından Fransızca'dan Türkçe'ye geçti. Daha sonra "computer" (bilgisayar) sözcüğüne benzer biçimde "soykırım" olarak ilk kez 1983 yılında iki cilt olarak basımı yapılan TDK Türkçe Sözlük'te yer aldı.

"Genocide", "Genosid", "Jenosid" olarak dünya dillerinde yer alan kavramın babası uluslararası hukukçu Raphael Lemkin'dir.

1900 yılında Polonya'da Yahudi bir ailenin çocuğu olarak doğan Raphael Lemkin'in babası çiftçi, annesi ressam, dilci, felsefeci aydın bir kadındı. Raphael, geniş bir tarih ve edebiyat koleksiyonundan oluşan bir kütüphaneye sahip annesinin etkisi altında

kalarak büyümüş ve ondört yaşına geldiğinde, 9 dili ana dili düzeyinde öğrenmişti.

Okuduğu kitaplar arasında onu en çok etkileyen, Henryk Sienkiewicz'in Roma İmparatoru Neron'un barbarlıklarını anlattığı "Quo Vadis" romanı olmuştu.

Raphael Lemkin iki kardeşiyle birlikte okudu. Filoloji okurken hukuk alanına geçti. Almanya'da hukuk doktorasını tamamladı. 1917'de Rusya'dan bağımsızlığını kazanan Polonya'nın ceza yasasının hazırlanmasında yer aldı. Savcı oldu ve dünyanın dört bir yanında beş yıl boyunca Polonya'yı temsil ederek konferanslara katıldı. Hukuk kitapları yazdı. Bu sırada daha sonra kendisinin Avrupa'dan ayrılmasına yardım eli uzatacak olan Hukuk Profesörü Malcolm McDermott'la tanıştı. Avru-

pa'da artan huzursuzluk Polonya'da bozulan kardeşçe yaşam ortamı yanında Lemkin, Irak'ta Asuriler'in 1933'te toplu ölümünden çok derin bir üzüntü duydu.

“Bu tür toplu öldürmelerin önüne nasıl geçilebilir?” diye kafa yormaya başladı. Aynı yıl Madrid'te toplanan Milletler Meclisi'nde ilk önerisini sundu. İnsanlığa karşı suçlar olarak barbarca davranışların kınanması için delegeleri sıkıştırdı. “Ulusal, dinsel ve radikal grupların ortadan kaldırılması” davranışlarının tanımının yapılmasını, bu tür davranışlara bir ad verilmesini ve bunların, korsanlık, kölecilik ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi uluslararası bir suç sayılmasını istedi.

Onun toplu katliamların yasaklanması önerisi, Nazi delegelerin uzun uzun gülmelerine neden oldu. Bu öneri, onun ilerlemesinin önünü kesti. Nazi Almanyası'nın dostluğunu kazanma politikası içindeki Polonya hükümeti öneriyi geri çekti. Dışişleri Bakanlığı kendisini uyardı ve hakkında bir soruşturma açtı, istifaya zorlandı.

Bu baskılar sonucu Lemkin, 1934 yılında kamudaki görevinden ayrıldı ve beş yıl süreyle özel hukuk bürolarında çalıştı. 1939 yılında Naziler'in Polonya'yı işgal etmeleri üzerine o da yer altı direniş hareketine katıldı.

Lemkin Naziler'le savaşırken yaralandı. Altı ay Polonya orman-

larında saklandı. Daha sonra İsveç'e kaçıp, Stokholm Üniversitesi'nde bir göçmen olarak çalışmaya başladı. Sürgündeki zamanını hukuk merceği altına aldığı Nazizm'e ayırdı. Uluslararası finans, ticaret konularında araştırmalar, konferanslar ve yayınlar hazırladı. İsveç yetkilileri ona Naziler'in işgal ettikleri ülkelerde dağıttığı yönergeleri sağladı.

Dünya dillerine giren “Holocaust” sözcüğü vardı. Yunanca kökenli bu sözcük “Holos” ‘Tam’ ve “Caustos” da ‘Yanık’ demektir.

“Ateşte yanmış kurban, tanrılara sunulmuş kurban” anlamında kullanılıyordu. İbranice karşılığı olan “Shoah” ise, “Yeni büyük ve korkunç bir rüzgar” demektir. Afetler için de kullanılıyordu. Bu deyiş zamanla “Büyük çaplı kurban” anlamına geldi. Derken 17'nci yüzyılda “Büyük bir kıyım, çok sayıda insanın tümüyle yok edilmesi” anlamını kazandı. Fakat Lemkin için bu deyiş yetersizdi.

McDermott onu ABD'ye davet etti. Elinde Nazi belgeleri, Rusya ve Japonya üzerinden çetin, tehlikeli bir yolculuğun ardından ABD'ye vardı. Belgelerle yetkililere Naziler'in toplu kıyımlarını anlattı. ABD'nin savaşa katılmasıyla Lemkin orduya alındı. Uluslararası finans yasaları, ekonomik savaş konularında görevlendirildi. 1933 yılında Madrid'te geri çevrilen önerisini geliştirdi ünlü kitabını yazdı.

Yunanca'da ırk, aşiret, kabile

Evrensel Kültür

Songül Saydam

anlamındaki “Genos” ile Latince öldürmek demek olan “Cide” sözcüklerini birleştirerek “Genocide” sözcüğünü oluşturdu.

İlk kez 15 Kasım 1943'te önsözünü yazdığı 1944 yılında uluslararası barış için Carnegie Bağışi tarafından yayımlanan “Axis Rule In Occupied Europe: Laws Of Occupation, Analysis Of Government, Proposals For Redress” (İşgal Altındaki Avrupa'da Mihver Yönetimi: İşgalin Yasaları, Hükümetin Analizi, Düzeltme için Öneriler) adlı kitapta yer aldı.

Lemkin ordudaki görevinden ABD üst mahkemesi ve Nürnberg Mahkemesi danışmanlığına atandı. 1945 yılında Nürnberg Duruşmalarında onun yazdıkları temel alındı. Soykırım kavramı işte bu sırada duyulmaya başlandı. Yargılamalar sırasında soykırım sözcüğünün resmi kayıtlara girmesi için çaba harcadı. Ama başaramadı. Çünkü İngiliz davacılar Oxford İngilizce Sözlüğü'nde bu sözün bulunmadığı gerekçesiyle ona karşı çıktılar. Nürnberg Şartı'nda açıkça bir suç olarak tanımlanmıyordu. Ancak üst düzey Nazi subayların yargılanmasında iddianame ve açılış konuşmasında Nürnberg Uluslararası Askeri Ceza Mahkemesi huzurunda soykırım insanlık karşıtı bir suç olarak dile getirildi.

Sıra hem savaş ve barış zamanlarında soykırımı önlemeye geldi. Lemkin bu kez uluslararası yasalar altında soykırımın bir suç olduğunu kabul ettirmek için kollarını sıvadı. 1945 yılında Paris Barış Konferansı'nda soykırımın önlenmesi için bir öneri sundu; ancak 1933 yı-

linda olduğu gibi önerisi yine dikkate alınmadı. Pes etmedi. Ödeneği, bürosu yoktu. Hiçbir hükümeti temsil etmediği gibi güveneceği örgüt de yoktu. İnatçı kararlılık Lemkin'in yaşamının özelliği oldu. Savaşını sürdürdü. Onun kararlı ve ikna edici lobisi ilerleyen yıllarda sonuç verdi. Birleşmiş Milletler'in girişimiyle bu konuda bir adım atıldı. Lemkin uluslararası antlaşmanın yazımında danışman oldu. 9 Aralık 1948 günü BM Genel Kurul toplantısında Lemkin'in dileği gerçekleşti. 123 ülkenin onayladığı 260 sayılı, BM Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılmasına İlişkin Sözleşme 1951 yılında yürürlüğe girdi. 28 Nisan 1951 Uluslararası Adalet Divanı'nın da aldığı kararla bu sözleşme imzalamayan ülkeleri de kapsadı.

Antlaşmaya göre soykırım, “Bir ulusal, etnik, ırksal ya da dinsel bir topluluğu kısmen ya da tümüyle ortadan kaldırmak amacıyla aşağıdaki herhangi bir fiilin işlenmesidir:

- Bir grubun üyelerinin öldürülmesi,
- Bir grubun üyelerinin fiziksel ya da ruhsal bütünlüğüne ciddi zarar verilmesi,
- Grubun, fiziksel olarak tümüyle ya da kısmen yıkımına yol açacak koşullara kasten zorlanması,
- Grup içinde doğumları önlemek amacıyla önlemler alınması,
- Grup içindeki çocukların zor yoluyla alınarak başka bir gruba verilmesi.

Soykırım sözleşmesinin 29'uncu maddesi soykırım suçlarından dolayı zaman aşımını işlemez duruma getirdi. Bu maddeyi ilk imza-

layanlar arasında Türkiye de vardı. 23 Mart 1950 tarihinde sözleşmenin tarafı durumuna geldi.

ABD Başkanı Truman, antlaşmaya sıcak bakıyordu; ama kongre Kore Savaşı, McCarty'cilik, artan yabancı düşmanlığı ve ırkçılık olayları yüzünden ve ABD barosunun verdiği cesaretle imzalamayı reddetti. Lemkin evladı olduğu ülkenin bu tutumu yüzünden yıkıldı. Lemkin gazetelere, dergilere yazdı, radyolar aracılığı ile savaşımını sürdürdü. Sahne ışıkları altındaki kısa zamanını antlaşmanın ABD tarafından onaylanması için harcadı. ABD'nin onayı onun için önemliydi. ABD bu ahlaki önderliği yaparsa öteki ülkeler de onu izleyecek ve toplu ırkçı kıyımları durdurma da önemli bir adım atılacaktı. Bir yandan özyaşam öyküsünü öteki yandan soykırımın tarihini yazmayı sürdürüyordu. Nobel Barış Ödülü'ne aday gösterildi. Bozulan sağlığı yaşamını zehrediyordu. Özellikle yüksek tansiyonu... Milton H. Blow'un halkla ilişkiler bürosunda soykırım konusunda çalışırken kalp krizinden 28 Ağustos 1959 günü 59 yaşında öldü. Yoksuldu,

soykırımı önlemekle evliydi. Soykırım kurbanı milyonların anımsanması için yaşamını adan Lemkin için ironik bir sondu. Soykırım kavramına yeni boyutlar kazandırmak istiyordu. Kültürel, doğal soykırımlar gibi... Cenazesine yalnızca 7 kişi katıldı. New York'ta toprağa verildi. Mezartaşına "Soykırım Sözleşmesinin Babası" yazıldı.

1998'de BM onu antlaşmanın 50'nci yıldönümünde bir kez daha onurlandırdı. ABD Başkanı Ronald Reagan da 4 Kasım 1988'de antlaşmayı imzaladı. Sözleşmesinin 2'nci maddesi soykırım suçunu yargılama yetkisini Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM)'ne verdi. Ancak bu mahkemenin kurulması da zaman aldı. Tam elli yıl sonra 17 Temmuz 1998'de Roma'da gerçekleştirilen diplomatik konferansta 21 çekimser 7 ret ve 120 kabul oyuyla Roma Statüsü kabul edildi. 11 Nisan 2002'de öngörülen 60 ülkenin onayı fazlasıyla tamamlandı ve UCM kurulması kararı gerçekleşti. 1 Temmuz 2002 tarihi itibarıyla Roma Sözleşmesini 139 ülke imzaladı, 74 ülke onayladı. •

SongulSaydam@butundunya.com.tr

1720 yılı Ekim ayında yola çıkan Yirmi Sekiz Çelebi Mehmet Efendi'nin dört yüz kişilik maiyeti arasında oğlu Sait Efendi de bulunuyordu.

Sait Efendi, bu yabancı ülkeyi yakından tanımaya çalışmıştı. Ülkesine dönünce buradaki gözlemlerinden, edindiği bilgilerden yararlanarak önemli bir yeniliği gerçekleştirecek, on yıla varmadan İstanbul'da ilk Türk basımevinin kurulmasına önayak olacaktı.

Fransa'daki İlk Osmanlı Elçisi, Paris'i Anlatıyor

"Dünya müminin hapisanesi, kâfirin cennetidir." Paris'te gördüğü güzellikler, yaşam kolaylıkları karşısında elçi Yirmisekiz Çelebi Mehmet Efendi'nin yinelediği söz

Osmanlı İmparatorluğu'nun 18'inci ve 19'uncu yüzyıllarda yabancı ülkelere gönderdiği elçilerin, yerine getirdikleri görevlerle ve o ülkelerde görüp yaşadıklarıyla ilgili uzunlu kısalı yapıtlar, "Sefaretname" diye adlandırılmıştır. Faik Reşit Unat'ın "Osmanlı Sefirleri ve Sefaretnameleri" kitabında sayıları 42'ye ulaşan bu yapıtların en tanınmış, en önemlisi, Yirmi Sekiz Çelebi Mehmet Efendi'nin kaleme aldığı "Fransa Sefaretnamesi"dir.

28'inci Yeniçeri Ortası'ndan yetiştiği için bu adla anılan Mehmet Efendi, Fransa'daki elçilik görevinden önce Pasarofça Antlaşması'nı imzalayan kurulda da çalışmıştı.

Lale Devri'nin eşiğindeki Osmanlı İmparatorluğu'nun yabancı

devletlerle iyi ilişkiler kurmaya yönelik politikasının bir gereği olarak Fransa'ya elçi göndermesi gerekince, yabancılarla konuşup görüşmesini beceren, Avrupalılar'ın yalan dolana dayanan tutumlarını yakından tanıyan titiz bir insan sayıldığı için, söz konusu yeni görev kendisine verildi.

Büyük Yapıtlarımız

Konur Ertop

1720 yılı Ekim ayında yola çıkan elçinin dört yüz kişilik maiyeti arasında oğlu Sait Efendi de bulunuyordu. Sait Efendi, bu yabancı ülkeyi yakından tanımaya çalışmıştı. Ülkesine dönünce buradaki gözlemlerinden, edindiği bilgilerden yararlanarak önemli bir yeniliği gerçekleştirecek, on yıla varmadan İstanbul'da ilk Türk basımevinin kurulmasına önayak olacaktı. Tarihçi Çelebizade Asım ondan söz ederken, insan cinsinin şeytanı

narak önemli bir yeniliği gerçekleştirecek, on yıla varmadan İstanbul'da ilk Türk basımevinin kurulmasına önayak olacaktı. Tarihçi Çelebizade Asım ondan söz ederken, insan cinsinin şeytanı

Sanat eleştirmeni cepheden yeni dönen ressamın açtığı sergiye gitmişti. İlgisini çeken bir tabloyu göstererek ressama "Bu tabloda neyi anlatmak istediniz?" diye sordu.

Ressam, sanat eleştirmeninin görüşlerini almak için sabırsızlanıyordu. Hemen açıklamaya başladı:

"Benim en önemli tablolarımdan biridir" dedi. "Bu tabloda savaş tüm debşetiyle göstermek istedim. Nasıl buldunuz?"

Eleştirmen ilgisiz bir biçimde "Başarılısınız" dedi ve sözlerine şöyle devam etti:

"Yaşamımda bu denli korkunç bir resim görmemişim." •

olan Frenkler'in alet yapmayı düşünerek pek çok güç işin öğrenilmesini kolaylaştırdığını, Sait Efendi'nin de dikkatli bakışıyla bunları görüp kavradığını anlatır.

Ahmet'in Fransa'daki elçisi Yirmi Sekiz Çelebi de dikkatli bir gözlemciydi. Bir yıla yakın sürecek görevi sırasında tanık olduğu olayları sefaretnamesinde ayrıntılı bir biçimde anlattı.

Yolculuk İstanbul'daki Fransız elçisinin sağladığı tüccar kalyonuyla başlamıştı. Fransa'da karaya ayak bastıklarında parlak bir biçimde karşılandılar. Ancak Marsilya'dan ileri gitmeleri kolay olmadı. Seksen bin kişinin öldüğü kolera salgını yüzünden Montpellier kenti karşısında küçük bir adadaki eski bir kilisede karantinaya alındılar. Mehmet Efendi ilk kez karşılaştığı bu uygulamadan şöyle yakınıyor:

"Bu milletin hastalıktan korkuları çok olduğu için orası boş bir yer olup geleni gidene bulunmadığı için karantina etmeye uygun görmüşler. Biz de gafletle gelmiş bulunduk. Geri dönmek güç olduğundan bin türlü görüş ve düşünceden sonra sabretmekten başka iyi bir tedbir bulamadık.

"Hele her ne hal ise, kırk gün tamam oluncaya kadar o sıkıntılı yerde kalındı."

Karantinadan sonra o kentte ağırılanacakları saraya giderken yolları dolduran halk, görkemli bir görüntüyle karşı karşıyadır:

"Halkın çokluğu, hele kadınların fazlalığı öylesine aşırıydı ki anlatılması mümkün değil."

Şekerlemeler yedikleri sarayda kadınların onar yirmişer onları görmeye gelmesi saatler boyu sürer. Bu ülkede kadınların gördüğü büyük saygınlık, elçi için dikkat çekicidir:

"Fransa memleketlerinde kadınların itibarı erkeklerden üstün olduğu için istedikleri ne ise işler ve diledikleri yere giderler. En yüksek beyzade kadınların en düşkününe haddinden aşırı bağlılık ve saygı gösterirler."

Kralın sarayına doğru çıktıkları uzun yolculukta Bordeaux'ya kadar kanallardan ve Garonne Nehri'nden ilerlerler. Ulaşım amacıyla kanallardan yararlanılması, Mehmet Efendi'nin pek hoşuna gitmiştir:

"Şimdi Akdeniz'den bir uygun gemiyle şehir ve kara arasından, karaya ayak basmadan Atlas Okyanusu'na ulaşmak kolaylaşmış ve umulmadık faydası görülmüş, pek çok mal taşınmıştır."

"Yapay bir nehir" diye tanımladığı kanalı ilk kez gören Mehmet Efendi kanalların nasıl yapıldıklarını, nasıl çalıştığını, geçiş yerlerindeki havuzları, tünelleri uzun uzun anlatır.

Paris'te o sırada oniki yaşında olan Kral 15. Louis'nin karşısına çıkacakları gün düzenlenen anlı şanlı töreni anlatırken kent için de söylecekleri vardır:

"Paris şehrinin sokakları gayet geniştir. Yan yana beş altı araba ile gitmek mümkünken bazı yerlerde halkın kalabalığından üç atlı güçlkle geçerdik. Sanki şehirde olan cümle halk alay seyrine gelmişlerdi. Evleri dörder beşer katlı olup

pencereleri sokağa bakar. Her penceresi sığılabileceğinden fazla kadın ve erkekle dolmuştu."

İleride kenti yakından tanıyıp daha zengin ayrıntıları dile getirecektir:

"Sokaklarında halk çok kalabalık görünür. Çünkü avratlar daima sokaklarda ev ev gezmektedir. Dükkanlarda oturup alışveriş edenler hep kadınlardır.

"Sokakları geniş olup baştan başa kaldırım taşıyla döşenmiştir. Evlerinin çoğu taşın binalardır. Sağlam yapılmış, hoş görünüşlüdürler."

Elçiyi kabul töreni Paris'e benzeri görülmemiş bir gün yaşattı. Padişahın "name"si, çocuk krala çok değerli armağanlarla birlikte verildi.

Kralla birlikte çıkılan av eğlencesine, kadınlar da katılmıştı:

"Kralın akrabası olan karılar ve öteki kibar karıları arabalarından çıkıp erkek elbiseleriyle ve elmaslar içinde atlara binip kırılarak silahşorluğa başladılar. Onları temaşa ederek av yerine vardık."

Elçiyle yanındakiler birkaç gün sonra yeniden saraya çağrılıdır. Kral konuklarının giysilerini, silahlarını bir bir inceler.

Konukların kralla yakınlaşmalarını sağlayan Lala Mareşal, onlara çocuk kralın saçlarını okşatır. Kralı önlerinde yürütür, koşturur. "Beğendiniz mi?" sorusunu, elçi, "Allah mübarek etsin!" diye yanıtlar.

Hazine dairesini gezerler. Bir salonda Fransa'daki yüz yirmi beş kalenin, ovaların, dağları, nehirlerin maketlerini görürler. Asker hastanesini, tıbbiyeyi, hayvanat bahçe-

sini, bitki bahçesini, goblin halı imalathanesini, bir ayna fabrikasını, rasathaneyi, basımevini incelerler.

Versailles, Meudon, Trianon, Marly saraylarını, özenle düzenlenmiş bahçeleri gezen elçi en çok da operadan etkilenmiştir:

"Sözün kısası, o kadar şaşılacak şeyler gösterdiler ki tabiri kabildir. Gök gürlemeleri ve şimşekler gösterdiler. Görülmedikçe inanılmayacak kadar acayiplikler ve gariplikler görüldü. Hele aşk hallerini öylesine gösterip yerine getirdiler ki gerek padişahın ve gerek kızın ve gerek kral oğlunun tavır ve hareketlerine baktıkça insanın acıyacağı gelirdi."

Türklerin giyim kuşamları, yaşam biçimleri Parislilerin ilgisini çekmiştir. "Turquerie" denilen, giyimden resme, mimarlıktan müziğe uzanan pek çok alanda etkili "Türk modası"nın doğuşunda elçiyle yanındakilerin etkili olduğu kabul edilmektedir.

Ramazan ayında oruç tutmaları, teravih namazı kılmaları, iftar, sahur yemekleri de Parisliler için çok farklı, çok görkemli bir geleneğin yansımalarını oluşturur:

"Mareşal gelip âyan ve ekâbirinden selam getirip, 'Rica ve niyaz ederiz ki, hanımlarımız gelip iftar eylediğinizi ve yemek yediğinizi seyretmek isterler. Eğer izniniz olursa cümlemizi sevindirirsiniz ve belki kralımız dahi hazzeder' dedi.

"Çaresiz kalıp: 'Elimizden ne gelir, hoşgeldiler, safa geldiler' dedik, gitti. Onu gördüm ki, akşam yarım saat kaldıkta bir iki yüz

avrat, altın ve ziynet içinde ve elmaslara batmış halde gelip karşı be karşı sandalyelere oturdular. Güya konağımız kadınlar evine dönüp doldu, taştı. Sonra, etrafımızda olanlardan dahi iznimizi haber alanlar bir taraftan gelmede. Birkaç bin kadın içinde kaldık. Sanki düğün evine döndü.

"Hele her ne hal ise bu azabı çekip iftar ettik ve yemek yedik. Bundan sonra teravih namazını gece eda eyledik. Bunlar, teravih kıldığımızı ertesi gün haber almışlar. Yine iftara yarım saat kalınca bir iki bin avrat kızlar çıkageldiler. İftar edip yemek yedik. Bunlar gitmezler, saat üçe varınca otururlar. Meğer bunlar namazı bekler imiş. Çare yok, abdest alıp namaz kıldık."

Giyim kuşamı, hoşgörülü, ol-

gun davranışlarıyla Paris'te çok olumlu izlenimler bırakan Yirmi Sekiz Çelebi Mehmet Efendi, ressam atölyesine gidip resmini yaptırmış, ülkesindeki bağnaz anlayışla hiç ilişkisi olmadığını göstermiştir.

Sefaretnamede anlatılanlar, İstanbul'da Sadrazam Damat İbrahim Paşa'yı yakından ilgilendirmiş, etkilemiş olmalıdır. Lale Devri'nin su yollarıyla, havuzlarla süslü bahçeleri, sarayları, köşkle-ri sanki sefaretnameden yansımalarla doludur. Nitekim Haliç kıyılarındaki Sadabat'ta bugüne yalnızca adı kalan mermer "Çağlayan" ile onun ardındaki "Cedvel-i Sim" (Gümüş Kanal) havuzu tasarlanırken, Mehmet Efendi'nin Paris'ten getirdiği Versailles ve Fontainebleu planlarından yararlanıldığı ileri sürülmektedir. •

Abdürrahim Tuncak Anlatıyor

Mustafa Kemal Atatürk'ün annesi tarafından, Mustafa Kemal Atatürk'ün evinde büyütülen, yetiştirilen, öğrenimi Mustafa Kemal Atatürk'ün istediği doğrultuda ve koşullarda özel olarak yaptırılan Abdürrahim Tuncak, Mustafa Kemal ve ailesinin Akaretler ve Şişli'deki evlerinde, daha sonra Çankaya Köşkü'nde ve İzmir'de onla birlikte olduğu yıllardaki gözlemlerini ve anılarını, yalnızca Mete Akyol'a anlatmıştı. Abdürrahim Tuncak'la tanışması olayını "yaşamsal talihim" olarak niteleyen ve onun, Mustafa Kemal'le ilgili olarak anlattığı anıların bir bölümünü olsun yayımlama izni alabilmesini "mesleksi ödülüm" diyerek övünçle tanımlayan Mete Akyol, bu anıları şimdi "Bütün Dünya" okurlarıyla paylaşıyor. Abdürrahim Tuncak'ın anılarının satırlarında olduğu denli, satır aralarında da yakın tarihimizin bugüne değin kaleme alınmamış birçok gerçeğiyle karşılaşacaksınız.

Lütfen sayfayı çeviriniz →

Padişah bir gün yemekte patlıcanın tadını beğenmediğini söyleyince kendisini her zaman boşnut etmeye çalışan dalkavuşu hemen atıldı:

"Yerden göğe değin baklısınız padişahım" dedi. "Patlıcan yenecek bir şey değil gerçekten, ben de sevmem."

Kısa bir süre sonra verilen bir ziyafet sırasında padişah, çeşit çeşit yemeğin olduğu sofrada "Herşey çok lezzetliydi" dedi. "Özellikle patlıcan yemeğini çok beğendim."

Padişahının bu sözlerini duyan dalkavuk hemen söz alıp patlıcana övgüler yağdırmaya başladı:

"Tam da buyurduğunuz gibi sultanım" dedi. "Patlıcan tüm yemeklerin şabıdır."

Dalkavuşun patlıcan için daha önce söylediği sözleri anımsayan padişah, dalkavuşa dönerek "Hani sen patlıcanı sevmeydin" diye çıkıştı. "Sen patlıcanı bir gün yiyor bir gün övüyorsun, benimle dalga mı geçiyorsun?"

Padişahı biraz daha sinirlendirirse başına nelerin gelebileceğini düşünen dalkavuk biraz korktu; ama yine görevini yapmayı sürdürdü:

"Aman sultanım ben kulunuz, yalnızca padişahımızın dalkavuşuyum, patlıcanın değil." •

Abdurrahim Tuncak

Anlatıyor -3

“Okulda Dayak Yediğimi Duyunca Mustafa Kemal Paşa Beni Ankara'ya Getirtti”

“Sivas ve Erzurum'dan sonra Ankara'ya geçtiğinde ise, mektup ve haberlerinde, sağlık durumu dışında, değişmeyen bir başka konu daha yer almaya başladı.

“Mustafa Kemal Paşa, Ankara'dan gönderdiği haberlerinde ve mektuplarında, ‘Sizi en yakın zamanda yanıma aldıracağım’ diyordu hep.

Fakat o konuda talih, annemden önce benim yüzüme güldü. Annemden önce beni aldırıldı Ankara'ya. Çünkü buradaki bir olay kulağına kadar gitmiş, onu çok üzmişti. O olay şuydu:

Akaretler'de, bizim evin çok yakınında bir ilkokula gidiyordum.

Okulda, Çerkez çocuklar da

vardı. Bu Çerkez çocuklardan sekiz on kadarı bir gün beni okulun bahçesinde çevirdiler:

‘Sen Mustafa Kemal Paşa'nın piçisin... Seni o büyütüyor... O, vatan hainidir. Padişah efendimize isyan etmiştir o’ diyerek, üstüme yürüdüler.

Ben de onlara, aynı onların konuştukları sertlikte karşılık verdim:

‘Sizin vatan haini dediğiniz Mustafa Kemal Paşa, İstanbul'u kurtarmıştır’ dedim. ‘Çanakkale muzafferidir o... Mustafa Kemal Paşa Çanakkale'de düşmanı durdurmasaydı, bugün hiçbiriniz

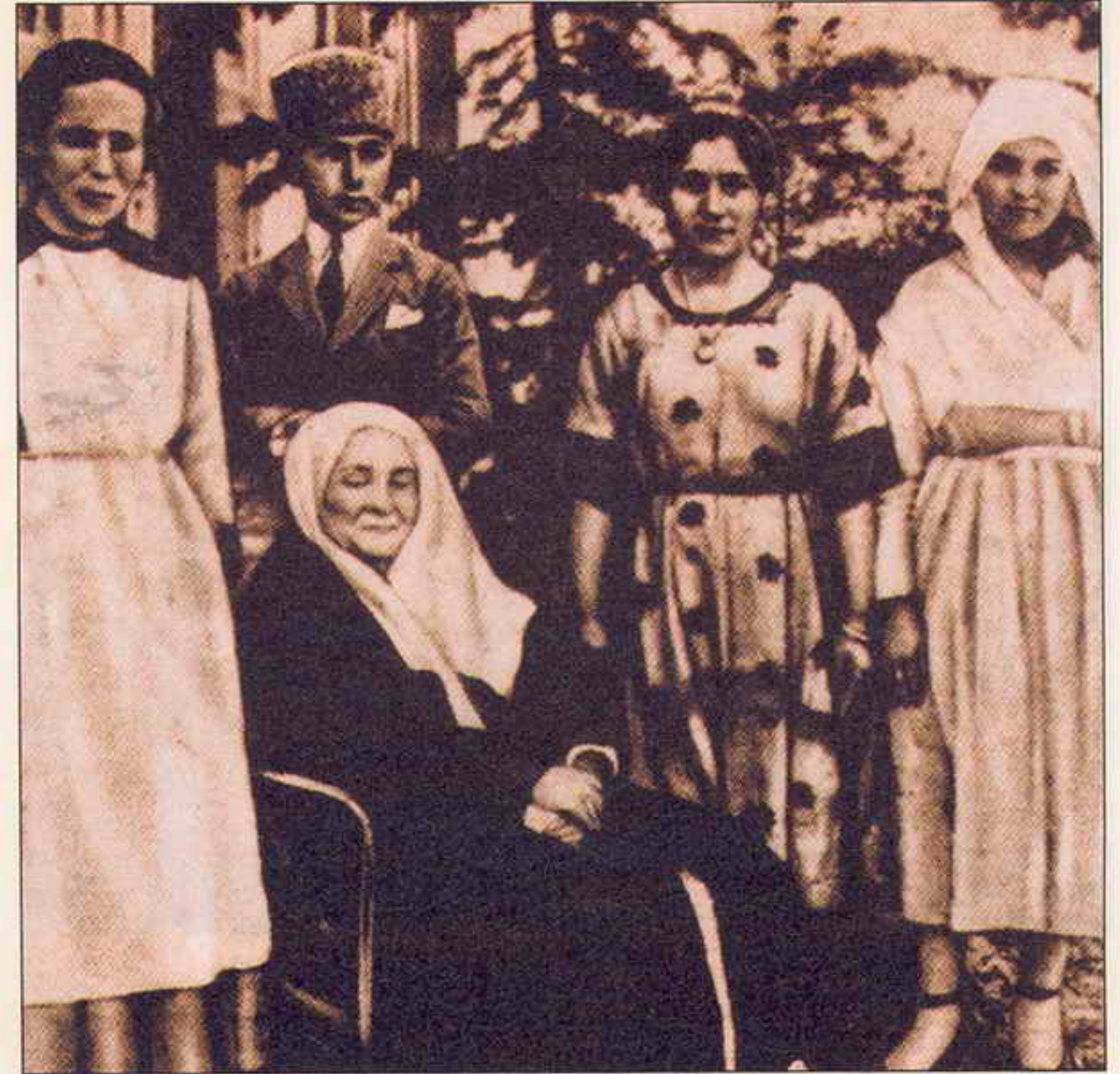
hayatta bile olmazdınız...’ dedim.

Ben sözlerimi bitirmeden, bu çocuklar üzerime atıldılar ve beni aralarına aldılar, dövdüler.

Benim Gazetecilik Günlerim

Mete Akyol

Zübeyde Hanım hastalandığında da yanından ayırmadığı küçük Abdurrahim ve evdeki yardımcılarıyla...

Ağlaya ağlaya eve döndüğümde annem şaşırıldı. Ne olup bittiğini anlattım.

‘Bir daha o okula gitmeyeceksin’ dedi.

“Bu olaydan bir ay kadar sonra annem, bana yeni bir haber verdi:

‘Paşa bizi Ankara'ya aldırıyor’ dedi. ‘Ben biraz rahatsız olduğum için hemen geleceğim. Fakat sen gideceksin. Salih Bey amcan da (Bozok) oğlu Cemil'i istemiş

Ankara'ya. Bir albay, ailesiyle birlikte Ankara'ya gidiyor. Cemil'le sen de onlarla birlikte gidersin.’

“Ankara'ya gidecek olan albay, eşi, iki asker, Cemil ve ben, İstanbul'dan bir İtalyan vapuruyla, İnebolu'ya gittik. Orada bir yaylı arabaya bindik. Kimbilir kaç gün sürdü yolculuğumuz, hatırlayamıyorum. Yaylı arabayla Kastamonu, Ilgaz Dağları üzerinden Ankara'ya vardık. Bu yolculukla ilgili hiç unutamadığım anım şudur:

Küçük Abdürrahim, kendisinden "Annem" diye söz ettiği Zübeyde Hanım'ın elini öperken

"İlgaz dağlarında bir handa geceyi geçirecektik. Handan içeri girdik. Han kapısının arkasına koca koca kolonlar dayadılar. Arabada birlikte geldiğimiz iki asker, kapının biraz ötesinde çömeldiler, silahlarını kapıya doğru yönelttiler. Sanki bir iki dakika sonra kapı açılacak, birileri girecek de onlar da ateş edeceklermiş gibi hazır bekliyorlardı. Yanlarına gittim, sordum:

'Burada, kapının arkasında koca koca iki kalas dayalı' dedim. 'Bu kapı açılacak da, içeri yabancı biri mi girecek sanıyorsunuz yoksa?'

Askerlerden biri gülmeye baş-

ladı ve 'Biz, sizlerin güvenliğinden sorumluyuz' dedi. 'Dağlar eşkiya dolu...'

Benim aklım yine kolonlardaydı: 'Eşkiya baskın yapsa, bu kapıyı açamaz ki' dedim.

Asker yine güldü:

'Ne olur, ne olmaz' dedi. 'Biz vaziyetimizi alalım, bekleyelim.'

Ve sonra yataklarımıza gidip, rahat rahat uyumamızı söyledi bize..." •

*Gelecek Yazı:
Beşiktaş muhtarı gizli bir
haber verdi: "Ecnebi askerler,
Mustafa Kemal Paşa'nın
evini arayacaklar."*

Sağlıklı bir aile, gönülle aklın evliliğidir. Bu nedenledir ki, kalabalıkları ulus yapan ve onların yaşamını sağlayan kaynak, ailedir. Bu kaynağın pislenmesi durumunda toplumlar çöker, devletler yok olup gider.

Aile ve Kadın

Yüzyıllar boyunca dünya-
mız bir erkekler he-
gemonyası olarak düşü-
nülmüş ve öyle de
yaşanmıştır. Bunun istisnası az
olmuştur. İslam öncesinde kadın,
erkeğin yanındadır. Sonraki
yıllarda erkek, kadını
kafeslerin arkasına tut-
sak etmiştir.

Evrenin doğasında
aile temeldir. Gelişmiş
uluslar aileyi, toplumun
itici gücü saymıştır. Bili-
nen bir gerçektir ki,
düzgün bir aile ulusları
sağlıklı tutuyor. Kadı-
nı yalnızca bir zevk, bir
güzellik aracı ya da bir
köle olarak algılayan-
lar uygarlığın uzağın-
da olanlardır.

Şiirde, edebiyatta, re-
sim ve heykelde bir esin perisi
olarak tanımlanan kadın, ya-
şamın içinde genellikle bir seks
objesi olarak benimsenmiş ve
gelişmişlikte gereken yerini ala-
mamıştır. Bu hem yaratılmışlığa
aykırıdır hem de bir toplumun
aktif gücünün yansının devre dı-
şında kalmasıdır.

Bizlerin ülke olarak özellikle
kadının yerini bulmakta iki bü-
yük sıkıntımız var. Birincisi, eği-
timden, ikicisi de ekonomiden
kaynaklanmaktadır.

Şu anda yedi milyon kadını-
mızın okuması, yazması yoktur.

"Elbet sefil olursa kadın
alçalır beşer" diyor şair.
Şunu kesinlikle söyle-
yebiliriz ki, kızlarını
okutmayan toplumlar
ya sömürge olurlar ya
da çökerler.

Toplam nüfusumu-
zun eğitim süreci, gir-
meyi amaçladığımız
AB'ye göre fevkalade
düşüktür. Ve "Haydi
Kızlar Okula" kampan-
yasına karşın birçok ai-
le kızlarını okula gön-
dermemekte ve çocuk

yaşta evlendirmektedir.

Dayak, darp ve şiddet devam
ediyor. Bir de "Töre" adı altında
cinayetler işleniyor. Son beş yılda
1806 kadın töreye kurban gitmiş-
tir. Aynı dönem içinde 5375 ka-
dın da intihar etmiştir.

Ekonomik gücü olmayan ka-
dın her türlü acıya ve çileye ade-

Yaşamdan Gözlemler

**Ali Naili
Erdem**

ta tutsak ediliyor. Kore'de okuma, yazma belgesi olmayanlar evlenememektedirler.

Hemen her meslekte binlerce kadının çalışmasına bakıp "Türk kadınının sorunları çözülmüştür" diyemeyiz. Birçok yörede hâlâ "Kadının sırtından sopayı, karnından da sıpayı eksik etmeyeceksin" anlayışı sürmektedir.

Atatürk'ün Türk kadınına verdiği değer ve onu erkeğiyle eşit duruma getirme anlayışı yasalara karşın yer yer terk edilmiş olup kadının ikinci sınıf insan olma niteliğini acıdır ki bugün de sürdürüyor. Bu ayıptan kurtulamadık.

Cumhuriyetin 84'üncü yılına geldik. Ancak kadının yine "adı yok". Anlaşılan o ki, ne cehaleti yenebildik ne de kadının ekonomik bağımsızlığını sağlayabildik.

Alman mucizesinin iki mimarından biri olan Ludwig Erhart'tan bu başarılarının gizini sorduğumda "Savaş sonrası bir tek kalptik. Birlikte çalıştık. Kadın, erkek ayrımı yapmadık. Ne 'Bu kadın işi değildir' dedik ne de 'Bu işleri yalnızca erkekler yapar' dedik. Birlikte omuz omuza yürüdük. Ve bugünkü Almanya'yı var ettik" yanıtını almıştım.

Biz niye yapmalıyım? Kurtuluş Savaşı'nı aynı inanç ve güç birliği içinde gerçekleştirmedik mi?.. Bunu yine yapabiliriz. Kalınma, gelişme, bağımsızlık ve uygar olmak; ancak böyle olanaklıdır. Ve eğer bugün tekeşlilik kurumu yaşamıyorsa bunu kadında aramak yanlıştır. Evlilik bir Hint şiirindeki gibi "*Ben*

besteyim, sen güfte / Ben göğüm sen toprak / Denizde nasıl kaynaşmışsa tuzla su / Biz de öyle kaynaşsak'tır.

Medeni nikah başlı başına bir devrimdir. Ve kadınla erkeği eşit yaparak masaya yan yana oturmalarını sağlamıştır. Bu tabloda ne kadının geridedir ne de erkek önde...

1910 yılında Kopenhag'da toplanan 11 sosyalist devlet kongresinde Clara Zetkin 8 Mart'ı "Dünya Kadınlar Günü" olarak önerdi. Uzun yıllar dünya kadınlarınca kutlanan 8 Mart, 1975'te Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilerek, tüm üye ülkelerin yasalarındaki yerini aldı. Ancak dünyamızın tümünde kadın erkek eşitliği iş yaşamıyla, eğitimde sağlanmış değildir.

Uygarlık herhalde markalarda yaşamaktan önce insanca yaşayabilmekte... Ve bunun için de barış, adalet ve eşitlik dünyamızın her yerinde var olmalıdır.

Fikrimce bir önemli şey de kadının tanrısal zerafetini ailenin çatısı yapmaktır. Unutmayalım ki, bu anlayışın geçerli olduğu evlilikte "*İki vücutta, tek ruh, tek düşünce / Sevginin mihrabında kalpler birleşmedikçe / Ne can kalır ne canan.*"

Sağlıklı bir aile, gönülle aklın evliliğidir. Bu nedenledir ki, kalabalıkları ulus yapan ve onların yaşamını sağlayan kaynak, ailedir. Bu kaynağın pislenmesi durumunda toplumlar çöker, devletler yok olup gider.

Bilinmelidir ki, evi yaşanır kılan kadın ve erkeğin yaşam arkadaşlığıdır. Ve devleti de, ulusu da sağlıklı ve sonsuz yapan ailedir. •

Sayfamızın başında gördüğünüz bu imza, Türk basınının ünlü ressamı Firuz Aşkın'a aittir. Kırk yılı aşkın süredir çalışmalarını Almanya'daki atölyesinde uluslararası düzeyde sürdüren Firuz Aşkın, çeşitli kitap kapaklarını ve dergi sayfalarını resimlendirmesi yanı sıra Türkiye'nin özelliklerini tanıtan resim çalışmaları da yapmaktadır. Çanakkale'ye saldıran düşman gemilerinin büyük bir bölümünü en ince teknik ayrıntılarına değin özenle inceleyerek resimleyen Firuz Aşkın, "Bütün Dünya"nın 2002 Mart sayısında yayımlanan bu çalışmalarını şimdi internetteki www.firuzaskin.com adresinde sergilemektedir. Firuz Aşkın'ın bu çalışması ve onu izleyen çalışmalarıyla ilgili yazısını aşağıda bulacaksınız.

"Çanakkale Gemileri"nin Resimlerinin de Öyküleri Var

•Firuz Aşkın - Bütün Dünya•

Ceşitli yayınların kendilerine özgü yaşamları vardır. Kimileri dakikalar sürecinde, kimileri saat, kimileri de gün hesabıyla ömürlerini yitirirler. Ama, kendine özgü özel bir özelliğin sahibi kimi yayınlar da vardır ki, onlar yıllar boyu sürdürürler yaşamlarını...

"Bütün Dünya", işte bu tür bir yayındır. Alınır, okunur, saklanır, hatta ciltlenir, sonra gene okunur ve gene okunur. Yaşlanan baba dergilerini oğluna, anne kızına verir.

Yazımıza neden bu anımsatmayla başladık? Herhalde evinizin bir köşesinde eski dergileriniz duruyordur. Onlardan bir tanesinden söz edeceğim. Üzerinde "Sayı: 2002/03" yazılı Bütün Dünya'dan, yani 2002'nin Mart sayısından söz edeceğim. Aradan beş yıl geçmiş. Varsın geçsin... Gün-

celliğini kaybeden hiçbir şey yok.

Özetersek, bizler için önemli bir gün olan 18 Mart'ın, deniz hareketini araştırıp bu savaşa giren gemileri renkli resimleri ve yaşam öyküleriyle tanıtmaya çalışmıştık. Bu bir araştırmaydı. Bu araştırmamıza nereden ve nasıl geldiğimizi de yazımızda anlatmıştık.

Tıp, matematik ya da fizik alanındaki bilimsel araştırmalar genelde kesin sonuçlar verir. Ancak bu tür bir tarih araştırmasında daha kuşkucu olmak, kesin sonuca ulaşana değin çalışmayı sürdürmek gerekiyor.

18 Mart bizim için önemli bir gündü; ama Çanakkale Savaşları'nın deniz hareketi yalnızca 18 Mart'la sınırlı değildi. Ondan önce 19 Şubat vardı, 25 Şubat vardı, daha sonra da 25 Nisan vardı. 18 Mart sınırını aşınca bu kez yalnızca müt-

tefik gemileri değil, Türk gemilerinin de tanıtımı gerekiyordu.

Canakkale olayı 10 Ağustos 1914'te "Goeben" ve "Breslau" adlı Alman zırhlılarının Çanakkale Boğazı'ndan içeri girmeleriyle başlamış, "Yavuz" ve "Midilli" adını alan bu gemilerin 20 Aralık 1918'de İmroz Adası'na saldırısında Midilli'nin batması, Yavuz'un da ağır yaralanarak geri dönüp Nara Burnu'nda baştan kara etmesiyle son bulmuştu.

Bu iki geminin Türk sularına girmesi, buna karşın İngiliz donanmasının Gelibolu Yarımadası ve Çanakkale Boğazı'nı kuşatmalarından başlayarak harbin bitimine değin bölgede görev almış müttefik gemilerinin sayısı, küçükler hariç yaklaşık 300 dolayındaydı. Çanakkale Boğazı ve Marmara içindekilerle Türk taraftakiler de yaklaşık 50 gemiydi. Dolayısıyla 18 Mart tanıtımımızın ardından araştırmamızı geliştirip geniş açılı bir çalışma sunmanın doğru olacağını düşündüm.

Elbette bu 350 geminin tek tek tümünü resimleyip, sunma olanağı yoktu. O halde bunlar içinde bir tarama yapıp, savaş ve hizmet gemilerini ayıklayıp, denizaltıları da bir tarafa bırakıp, hizmetleriyle ön plana çıkmış, pek çok anı kitaplarında adı geçen irili ufaklı gemileri ele alıp değişik belgelerle de denetleyerek çalışmaya giriştik.

Bu gemilerde hizmet veren denizcilerin sayısı 25-30 binlere ulaşıyordu. Yüzlercesi gemileriyle sulara gömülmüş, yüzlercesi de yaralanmıştı. Böylece çalışmalarımız 18 Mart'ı aşarak onların anısına yöneldi. Bugün hiçbirisi yaşamda ol-

mayan bu gemileri resimleyip, yeniden yaşama döndürerek bugüne değin adları fazla anılmayan bu binlerce denizciye saygı borcumuzu da ödemek istedik.

Bütün Dünya'nın aynı sayısında "Çanakkale"yi daha geniş bir anlamla sunmuş olan Sayın Emekli Dz. Kd. Albay Muhlis Ergin'le sohbet ederken bana şöyle demişti:

"Firuz Bey, bu iş bu kadarla kalmaz, deniz hareketına katılmış daha pek çok gemi var. Onları da çalışmalarınıza katmanız gerekmez mi?"

Kendi araştırmalarıyla elde ettiği bilgileri vermişti.

Tabii 2002'den sonra bilgisayarın gelişmesi ve internetin de gide-rek yaşamımızın daha önemli bir parçası olmasıyla çok şey değişti. Kitap kurcalamak, arşivlerle boğuşmak, hele dostlarımızın başını ağrıtmaktan kurtulduk. Daha doğrusu dostlarımız kurtuldu.

Müttefikler tarafındaki büyük savaş gemileri yalnızca Çanakkale değil daha başka operasyonlara da katılmış, ünlü gemilerdi. Ruslar bu harekate bir tek gemiyle katılmışlardı.

O da gemicilik tarihinde tek beş bacalı kruvazördü. Bunların dışında ağır, hafif kruvazörler, torpitobotlar, hücumbotlar, tarihin ilk uçak gemisi bu savaşta boy göstermişti. Fransızlar'a şarap, peynir, İngilizler'e jambon, marmelat getiren nakliye gemileri ya da Mondros'ta demirlemiş, transatlantikten hastane gemisine dönüştürülmüş gemileri bu araştırmaya koymak gereksizdi; fakat bizim boğaz gemimiz "Halep" durup dinlenmeden İstanbul'dan Çanakkale'ye asker taşımıştı. Elbette anılmaya değerdi.

Böylece kimi tarih kopukluklarının da izini sürmek olanaklı oldu. 1900'ün ilk yıllarında Fransızlar'ın heybetli ve biraz da ucube ağır kruvazörü "Massena" Akdeniz filosunun gözdesi olarak yabancı devlet başkanlarının ağırlanması ya da devlet büyüklerinin gezileri için boy gösteriyor, 1910 yılında kadro dışı bırakılıyor; fakat açığa çıkmayıp Toulon Limanı'nda yatıyordu.

Gelibolu çıkarmasının arifesinde makineleri ve silahları sökülerek yedekte Seddülbahir (Hellas Pont) önlerine getirilip yarı batırılarak dalgakıran görevi yapıyor, geri çekilmeden sonra tekrar yüzdürülüp geri götürülüyor. Ancak elimizde zamana ilişkin fotoğraf bulunamadığı için bulunduğu yer hakkında kesin bilgi vermek olanaklı değil.

Çekilme sürecinde küçük bir kıyı ganbotu "Hussar" büyük başarılar gösteriyor, savaş gemisinden bakım gemisine dönüştürülen "Blenheim" birçok geminin yarasını onarıp bakımını yapıyordu. Monitor denen tek toplu batarya gemisi "Humber" çekilmenin ardından geride bırakılan cephe ve yiyeceklerin Türkler'in eline geçmemesi için kıyıya top yağdırıyordu.

Ablukayı yarıp boğaz dışına çıkabilen "Demirhisar" muhribimiz Ege açıklarında "Manitou" adlı Mısır'dan asker getiren bir gemiye rastlayıp durduruyordu. Komutan gemidekilerin filikalara bindirilip uzaklaşmalarını ve üç dakika içinde gemiyi torpilleyeceğini söylüyordu.

Gemidekiler yalvar yakar on dakika istiyorlar ve on dakika sonra da Demirhisar üç torpilini sallıyordu. Üçü de ıskala... O sırada ufukda beli-

ren "Minerva" muhribi olanca hızla Demirhisar'ın üzerine geliyor ve bir kovalamaca başlıyordu. Kos (İstanbul) Adası'na değin süren bu izleme sonunda Demirhisar'ın ada kıyısına baştan kara edip, hurda olmasıyla son buluyordu.

Hele İngilizler'in "River Clyde"ı... Bir kömür şilebinden, bordasında kapılar açılıp, iskeleler kurularak içine asker doldurulan bu gemi Çanakkale Harekati'nin "Truva Atı" olarak anımsanıyordu. Türkiye tarafında ise "Nusrat" ve "Muavenet" efsaneler yaratıyordu. Çanakkale de-yince onlarsız bir deniz düşünmek nasıl olanaklı olabilir?

Hem müttefikler, hem Türkler yönünde başından buyana görev yapan çok sayıda muhrip ve torpidobot vardı. Bunlar birbirinin tıpatıp aynı oldukları için resimleri tekrarlanmanın gereği yoktu, sınıfını gösteren birer örnek yeterli olacaktı.

Kırk, kırkbeş, elli derken "olmazsa olmaz"ların sonunda sayı 65 oldu ve noktalandı. Noktalandı derken ad olarak... 10-12 tanesinin çalışmaları devam ediyor. Çalışmalarımı kendime sergilediğim zaman, kendimi bir ressamın küçük atölyesinde değil, uçsuz, bucaksız dev bir gemi tezgahında duyumsuyor, arada çekiç, torna sesleri duyar, vinç gıcırtilarını işiti-r gibi oluyorum.

Kimi zaman "Muavenet"le bir gece yolculuğuna çıkıp Kilitbahir'den Morto Koyu'na uzanıyor, kimi zaman da "Bouvet"nin su-baylarıyla yemek yiyorum.

Çok uzak da değil... 93-94 yıl... Tarihin derinliklerine doğru tatlı bir yolculuk...•

1001 Güzel Söz

•Derleyen ve Çeviren: Haluk Erdemol - *Bütün Dünya*•

•Gerçek uygarlık insanın yüreğinde değilse hiçbir yerde yoktur.
G. Duhamel

•Uygarlık bir harekettir, bir durum değil; bir yolculuktur, bir liman değil...

Arnold Toynbee

•Yaşamı güzelleştiren, yapmaktan hoşlandığımız bir şeyi yapmak değil, yapmak zorunda olduğumuz şeyden hoşlanmaktır.

Goethe

•Milliyetçilik bir çocukluk hastalığıdır. İnsanlığın kızamığıdır o...

Albert Einstein

•Çoğu zaman düşünmenin rahatsızlığını yaşamadan fikrin rahatlığının keyfini yaşarız.

J. F. Kennedy

•Düşünme eylemi olmadan öğrenmek boşa yapılmış bir uğraştır; öğrenmeden düşünmek ise tehlikelidir.

Konfüçyüs

•Bir toplum için bebeklere süt vermekten daha iyi bir yatırım yoktur. Sağlıklı yurttaşlar ülkenin en değerli varlığıdır.

W. Churchill

•Hiç hata yapmayan kişi hiçbir keşifte bulunamaz.

Samuel Smiles

•Bir şeyi doğru yapmak onu neden yanlış yaptığını açıklamaktan daha az zaman alır.

Longfellow

•Sevecenlik işitme engelli bir kişinin duyabileceği ve görme engelli bir kişinin okuyabileceği bir lisandır.

Mark Twain

•Güneş çiçekler için neyse güler yüzlülük de insanlık için odur.

Joseph Addison

•Bir şeyi yarına bırakacaksan o şey, öldükten sonra yapılmamış olarak arkada bırakmakta umursamayacağın şeylerden olsun.

Picasso

•Her ulus layık olduğu hükümete sahiptir.

Joseph le Maistre

•Bilerek bir kemik parçası yutan kişinin gırtlığına inancı tam demektir.

İspanyol Atasözü

•Eğitim insanları eşit kılar.

Horace Mann

Kurtuluşun Kurmayları-7

Büyük Taarruz'dan sonra Yunan bozgununu sağlayan öncü süvari birliklerinin başında Fabrettin Paşa vardı. İzmir'e girme onuru da ona verildi ve zaferden sonra rütbesi ferikliğe (korgeneral) yükseltildi.

Fahrettin Altay

•Armağan Beydoğan - *Bütün Dünya*•

Büyük Taarruz 26 Ağustos'ta başladıktan sonra, Türk ordusuna art arda yenilerek panik içinde kaçan Yunan ordusu, Anadolu'yu işgal ederken ayak bastığı yere değin aralıksız kovalanmıştı. 15 Mayıs 1919'da İzmir'de başlayan Yunan ordusunun Anadolu işgali, Türkler için Kurtuluş Savaşı'nın da fiilen başladığı gün olmuştu. İlk kurşun o gün atıldı, son kurşunsa 9 Eylül'de...

Bu savaş 9 Eylül 1922'de, İzmir'de fiilen sona erdi. Düşman askerleri geldikleri gibi giderken Türk süvari birliği İzmir'e yıldırım hızıyla giriyordu. Başlarında Tümgeneral Fahrettin Altay Paşa vardı. Fahrettin Altay, İzmir'i Yunan bayraklarından temizletti, Türk bayrağını gönderlere çekti ve İzmir'e gelen Mustafa Kemal Paşa'yı ve silah arkadaşlarını karşılamaya çıktı; karşılama töreninde ulusal özgürlüğün ve kesin zaferin ilk selamını gururla çağırdı.

Fahrettin Altay Paşa, bir çok yerde "Medine Kahramanı" Fahrettin Paşa ile karıştırılır. Oysa Medine Savunması'nın unutulmaz Fahrettin Paşa'sı 5 Ocak 1918'de son savunma umudunu da yitirmiş ve orada yaşamına son vermeyi yeğlemişti.

İzmir fatihi Fahrettin Altay ise, daha çok Anadolu ve Balkanlar'da, Çanakkale ve Kurtuluş Savaşı sırasında en sıcak cephe, 10 yıl aralıksız savaşmış bir komutandı. 1880 yılında Anavutluk'ta İşkodra kentinde doğmuş, 1902'de harp akademisini bitirdikten sonra yüzbaşı rütbesiyle Dersim Bölgesi'nde göreve başlamıştı. Dersim'deki aşiret süvari alaylarının yeniden örgütlenmesinde görev alan Altay, bu bölgede tam sekiz yıl kaldı. 1910'da İstanbul'da Genel Kurmay Başkanlığı'nda şube müdürü olarak atandığı zaman rütbesi binbaşydı. Balkan Savaşı başladıktan sonra, Altay Paşa, çoğu Osmanlı subayı gibi bir daha cephelelerinden ayrılamadı.

Birinci Dünya Savaşı başlayınca, Osmanlı İmparatorluğu'nda herşeyin dengesi değişmişti. Yıkım üstüne yıkımın, yenilgi üstüne yenilginin yaşandığı bu süreçte bireysel yeteneklerin başarılarıyla yüz güldürecek kimi zaferler de kazanılmaktaydı. Bunların her biri bir kahramanlık destanıdır ve o kahramanlardan biri de Fahrettin Paşa'dır. Paşa, 1915'te Mustafa Kemal Paşa ile birlikte Çanakkale direnişinde canla başla çarpışan komutanlardandı. Bu savaşın ardından Romanya ve Filistin Cephesi'nde de

anılmaya değer bir savaşı yürütmüştü. Fahrettin Paşa, Kurtuluş Savaşı başladığında 12. Kolordu komutanı olarak Konya'da bulunuyordu. Bu bölgede gerici güçlerin başlattığı Delibaş Ayaklanması'nın karşısında Fahrettin Paşa vardı. Ayaklanmayı bastırdığı gibi, Kuvâ-yı Milliye'nin merkezi olan Ankara Hükümeti'ne de bağlılığını bildirdi. 1920'deki ilk TBMM'ye Mersin milletvekili olarak katılan paşa, cepheden ayrılmaksızın meclisteki görevini sürdürdü. Kütahya, Eskişehir, Uşak, Afyon, Alaşehir çarpışmalarında süvari birliğinin başındaki başarısı, savaşın yönünü etkileyecek güçteydi. Bu başarılar 5. Kolordu komutanı olmasını sağladı. Büyük Taarruz'dan sonra Yunan bozgununu sağlayan öncü süvari birliklerinin başında Fahrettin Paşa vardı. İzmir'e girme onuru da ona verildi ve zaferden sonra rütbesi ferikliğe (korgeneral) yükseltildi.

1923 seçimlerinde İzmir milletvekili olarak mecliste yer aldı. 1924'te, 2. Ordu müfettişliğine atandı ve bu görevi tam on yıl sürdürdü. Hem komutan, hem milletvekili olanlara yönelik Atatürk'ün çağrısı ya asker kalmayı ya da sivil yaşamı seçmeleri yönündeydi. Fahrettin Paşa, Atatürk'ün önerisiyle orduda kalmayı yeğledi. Soyadı Yasası çıktığında "Altay" soyadını Atatürk'ün verdiğini, paşa, şu sözlerle anlatmıştı:

"Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Paşa ile mütareke yıllarında

İzmir'i ziyaretimizde Altay bir İngiliz donanma karması ile Alsancağ'ta oynuyordu. Maçı beraber izledik. Altay çok güzel bir oyundan sonra İngilizler'i yenince Ulu Önder çok duygulandı, gururlandı ve Altay için takdirlerini belirtti. Aradan epey zaman geçti. Gazi Mustafa Kemal Paşa, İran ile bir sınır anlaşmazlığını halletmek üzere beni görevlendirdi ve Tebriz'e gittim. Tebriz'de bulunduğum sırada, mecliste Soyadı Kanunu müzakere edilmiş ve ittifakla Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya Atatürk soyadı verilmişti. Bütün yurt kendisini yeni soyadından dolayı tebrik ediyordu. Ben de hemen bir telgraf çekmiş ve kendilerini kutlamıştım. Atatürk'ten ertesi gün gelen cevap-ı telgraf şöyle idi:

"Sayın Fahrettin Altay Paşa, Ben de seni tebrik eder Altay gibi şanlı şerefli günler dilerim."

"Telgrafi aldığım zaman gözlerim doldu. Atatürk çok mutahassıs olduğu ve beraberce izle-

diğimiz Altay maçının hatırasına izafeten bana Altay soyadını layık görmüştü."

1944'te 1. Ordu komutanlığına getirilen Fahrettin Altay, aynı yıl İran ile Afganistan arasındaki sınır anlaşmazlığında hakemlik yapma görevini de üstlenmiş, hazırladığı uzlaştırıcı raporla anlaşmazlığın çözülmesinde yararlı olmuştu. 1945'te, Yüksek Askeri Şura üyeliği sırasında yaşı nedeniyle emekliye ayrıldı. 1946-50 yılları arasında Burdur milletvekili olarak çalışan Altay, Demokrat Parti'nin kurulmasında da rol aldı. 1950'den sonra siyasal yaşamdan tümüyle çekilerek İstanbul'a yerleşti, anılarını yazarak yaşamını sürdürdü. Yazdıkları arasında "Türkiye İstiklâl Muhârebâtında Süvârî Kolordusunun Harekatı", "İstiklâl Harbimizde Süvârî Kolordusu", "İslâm Dini", "On Yıl Savaşı ve Sonrası (1912-1922)" gibi yapıtlar vardır. Fahrettin Altay, 26 Ekim 1974 yılında yaşama veda etti. •

Doktor, tedavi ettiği hastasını telefonla aradı ve kendisine bir hafta önce verdiği ilacı kullanıp kullanmadığını sordu.

Doktorunun bu ilgisinden çok duygulanan hasta, önce içtenlikle teşekkür etti, sonra da ilacı düzenli olarak kullandığını söyledi.

Doktor bu kez, daha içtenlikli bir ilgiyle sordu:

"Peki bir yararını gördünüz mü o ilacın?" dedi.

Doktorunun bu sorusuna bir anlam vermeyen adam, ilacın çok yararını gördüğünü söyledi ve merakla sordu:

"Neden sordunuz bunu, doktorcuğum?" dedi. "Hastalığımda kuşku duyulacak bir durum mu var?"

Hastasının beyecanlandığını gören doktor, onu yatıştırmak için gerçeği söylemek zorunda kaldı:

"Ben de aynı hastalığa yakalandım da" dedi. "Size önerdiğim ilaçları kendim de kullanayım mı diye size bir sormak istedim..." •

Üzerine zorunlu olarak oturduğu tekerlekli sandalyeyle adeta özdeşleşen, bu denli yaşamı özümseyerek, yaşamın çeşitli sürelerde geçirdiği evrimini duyumsayan bir efsane sporcunun direnişi kendine özgü bir özellik olabilir mi?.. Yoksa, insan yaşamının çaresizliğe tutsak olmasını istemeyen bir başkaldırımın, anlamlı savaş vermesinin bir yansıması mıdır?..

Biyonik Sporcunun Direnişi

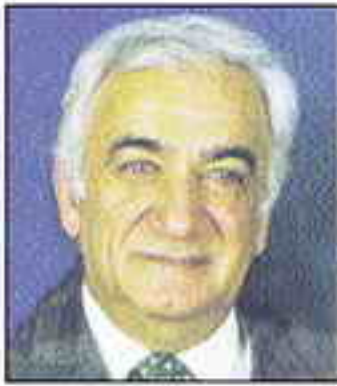
Adana yüzme havuzunun portatif tribünlerini dolduran iki bine yakın seyirci harika bir su topu karşılaşması izliyordu. Rakiplerden biri Galatasaray'dı, diğeri ise "Yenilmez Armada" unvanlı Adana Demirspor takımıydı. Kazanan şampiyon olacaktı. Adana'nın olimpiik ölçümler içinde yapılarak hizmete giren havuzunun mavıyla yeşil karışımı berrak suyu, zaman zaman bir kan gölüne dönüyordu. Sert darbeler sonucunda oluşan kanamalar ve yaralanmalar ise böylesi bir final karşılaşması için olağan sayılıyordu. Seyircilerin Adana Demirspor takımına yönelik coşkularının odak noktası, mavi gözlü sırim gibi bir sporcuydu. Topa iki eliyle hükmedişi, attığı müthiş gollerle, dö-

nemin en büyük futbolcusu Lefter'in bu kez yüzme havuzlarında gösterim yapan bir kopyası gibiydi. Teknik, zarif ve olağanüstü. Galatasaray bu ünlü sutopu kralını durduramadı. Ve günlerce konuşulacak bu müthiş maçı Adana Demirspor takımı 9-7 kazanarak Türkiye şampiyonu oldu. Mavi gözlü sırim gibi Demirsporlu oyuncu ise tam yedi gol atarak takımını tek başına galibiyete taşıdı.

Adana 5 Ocak Stadi'nda Demirspor takımının Sümerspor'la önemli bir lig karşılaşması vardı. Çukurova'nın en sevilen futbol takımı Demirs-

por'da ülkenin tanıdığı, daha sonra şöhretleri giderek artacak yıldız adayı oyuncular vardı. Takımın kaptanı ise üç saat önce müthiş bir su topu karşılaşması oynayarak

Sporun Dünyası

Metin Gören

harikalar yaratan mavi gözlü sporcuydu. Demirspor ilk yarıyı 1-0 önde kapatmıştı. Golü de mavi gözlü oyuncu, defanstan gelerek korner atışı sırasında kafayla atmıştı.

Maçın devre arasında Kulüplerarası Atletizm Birinciliği'nin 200 metre final yarışı koşulacaktı. Seyirciler gözlerine inanamadı. Adana Demirspor Futbol Takımı'nın kaptanı bu kez 200 metre yarışına katılmış depar yerinde kendine ayrılan kulvarda start için tabanca sesini bekliyordu. Yarış başladı. Futbol alanlarından, atletizm pistine inen sporcu rüzgar gibi eserek birincilik ipini göğüsledi ve takımına tam 14 puan kazandırdı. Ve mavi gözlü sırim gibi sporcucu, çivili ayakkabılarını çıkardı, futbol ayakkabılarını yeniden giydi, karşılaşmanın ikinci yarısını başarılı bir oyun sergileyerek tamamladı. Mavi gözlü sporcucu düşünüşü almış, yorgunluk atarken, kulübün voleybol şubesinden sorumlu kişinin soyunma odasında yankılanan sesi duyuldu. Yönetici, sporcusunun bu kez de akşam oynayacakları voleybol karşılaşmasında oynamasını istiyordu.

Biyonik sporcunun adı Muharrem Gülergin'di. Tanrı vergisi yeteneklerinin tümünü kendisiyle adeta özdeşleşen Demirspor uğruna harcamıştı.

Kimdi bu Muharrem Gülergin? Türk voleybolunun yakın bir döneme değin ünlü bayan yıldızları Nalan ve Sonay ile elim bir trafik kazası sonucunda yaşamını yitirmese, bugün ülkemizin en ünlü futbolcularından biri olacağına yü-

rekten inandığım Hakan Gülergin'in gözü yaşlı babasıydı o... Ve kimse bilmezdi ki, bu denli yetenekli bir sporcunun içini kemiren ve vücudunu parça parça doğrayan bir hastalığa tutsak olarak tekerlekli sandalyeye mahkum olacağını... Ve hiç kimse tahmin edemezdi ki, Gülergin azmin zaferi senaryosunu yazarak ve tek başına bir tekerlekli sandalyede oynayarak yaşamını sürdüreceğini... Ayaklarından başlayarak, yukarılara doğru inanılmaz bir hızla yol alan şeker hastalığına direnen bu büyük sporcunun, kesilen bir ayağına aldını etmeden, "Diğeri bana yeter" diyebileceğini düşünebilir misiniz?.. Ve ikinci ayağı da diz kapağına değin kesildikten bir gün sonra, arkadaşlarını gülerek karşılayan, "Sakın üzölmeyin... İki kolum hâlâ yerinde" diyen birini düşleyebilir misiniz?.. Üzerine zorunlu olarak oturduğu tekerlekli sandalyeyle adeta özdeşleşen, bu denli yaşamı özümseyerek, yaşamın çeşitli sürelerde geçirdiği evrimini duyumsayan bir efsane sporcunun direnişi kendine özgü bir özellik olabilir mi?.. Yoksa, insan yaşamının çaresizliğe tutsak olmasını istemeyen bir başkaldırımın, anlamlı savaş vermesinin bir yansıması mıdır?..

Büyüklerimiz anlatırlardı. Seyhan Barajı yapılmadan önce, Adana'yı sel basarmış. Seyhan Nehri, Toros Dağları'nın eriyen kar sularını yatağına alarak coşarak inermiş, Çukurova'ya... Seyhan bereketle birlikte ölümlere de neden olurmuş, yıllar öncesinde... Boğulma olayla-

rı çok olurmuş. Azgın sulara kapı-
lrmış insanlar... İşte o günlerde
Gülergin Kardeşler, onlarca kişiyi
kurtarmışlar, ölümü göze alarak...
Öyküler, destanlar yazılmış, söy-
lenmiş, Muharrem Gülergin için...
Baba oğluna hep anlatmış, "Beni
sel suları arasından Gülergin kur-

tardı. Ona yaşamımı borçluyum..."
Baba yine oğluna anlatıyordu:
"Bak oğlum... Senin rahmetli
dedeni, Rahmetli Muharrem Güler-
gin, azgın sular arasından ve tam
boğulmak üzereyken kurtarmış." •

MetinGoren@butundunya.com.tr

Masal bu ya... Malikanenin bahçesine giren şeytan yukarıda
merdivenin başında bağlı duran bir kuzu gördü. Kuzuya yaklaşıp
boynundaki ipi gevşetti. Hareket alanı genişleyen kuzu toslayarak
karşısında duran heykeli devirdi. Gürültüyü duyan hizmetçi kız dı-
şarıda neler olduğunu anlayabilmek için bahçeye çıktı. Heykelin kı-
rıldığını görünce de korkuya kapılıp ağlamaya başladı.

"Evin beyi çok sevdiği bu heykelin kırıldığını görünce beni
kesinlikle kovar" dedi, kendi kendine. Sinirlerini denetleyeme-
yince gidip kuzuya bir tekme attı. Aldığı tekme darbesiyle mer-
divenden aşağı yuvarlanan bayvan boynundaki ipin sıkışma-
sıyla boğularak öldü.

Bu sırada sesleri duyan uşak da kapıya gelmişti. "Burada ne-
ler oluyor?" diye hizmetçi kıza telaşlı bir biçimde sordu. Hizmetçi
kız, olanları bir çırpıda anlattıktan sonra bu kez uşak "Bunu na-
sıl yaparsın?" diye ona bağırdı. "Şimdi bey ikimizi de kovacak."

Korkudan ne yapacağını şaşırarak uşak, hizmetçiyi şiddetli bir
biçimde itti. Sendeleyen hizmetçi merdivenlerden aşağı yuvarla-
nırken boynunu kırdı.

Bu kez çığlık seslerini duyan evin hanımı koşarak geldi ve yer-
de cansız yatan hizmetçiyi görünce uşağa saldırdı. Uşak kendini
korumak için geri çekilince dengesini kaybederek merdivenden
aşağı yuvarlandı. Olduğu yerde yığılıp kaldı.

Sonunda evin beyi duyduğu gürültüleri merak edip koşarak dı-
şarı çıktı. Daba ilk adımda, kapının önünde çok değer verdiği kı-
rık heykelle sadık hizmetçisinin ve sevgili eşinin hareketsiz yatan
bedenleriyle karşılaştı. Gördükleri karşısında büyük bir şok yaşa-
dı. Kendine geldiğinde hemen uşağa dönerek "Çabuk bu akıl al-
maz olayların nasıl olduğunu bana anlat" dedi.

Korkudan dili dolaşan uşak yaşananları soluk soluğa anlattı.
Kendini kaybeden adam, bir anda silahını çekip uşağı vurdu.

Elinde silahıyla kalan adam birden "Eyvah, ben ne yaptım" di-
yerek, bir çığlık attı. Büyük bir suçluluk duygusuyla silahını ken-
dine yöneltip tetiğe bastı.

Kenarda olan biteni izleyen şeytansa omuzlarını silkti ve kendi
kendine "Ben yalnızca kuzunun boynundaki ipi gevşetmişim" dedi. •

*Japon asıllı Amerikalılar'a karşı öfke ve korku, Pearl Harbor
baskınından hemen sonra Hawaii'de başladı; genç-yaşlı, zengin-
fakir, hemen hepsinin casus olabileceğinden şüphe ediliyordu.*

*Bu şüphe çok hızlı biçimde anayurtta da yayıldı ve 19 Şubat
1942'de Başkan Franklin D. Roosevelt, Almanlar'ın, İtalyanlar'ın,
Japonlar'ın ve Japon asıllı Amerikalılar'ın, askeri açıdan duyarlı
bölgelerden kesinlikle uzak tutulmaları emrini verdi.*

Amerikan Tehciri

1 20 bin 313 Japon asıllı Ame-
rikan vatandaşı, Ekim
1942'de Pasifik kıyılarından,
izole edilmiş iç bölgelere
zorunlu olarak göç ettirildi. Önce
15 geçici kampa yerleştirilen ABD
vatandaşı Japonlar, daha sonra as-
keri birlikler tarafından,
sürekli kalacakları 10
"toplama kampı"na nak-
ledildi. Savaş döneme-
rinde başvuru bu gibi
önlemlere, tarih kitapla-
rında "tehcir-göç ettirme";
Amerikan kaynaklarında
ise "relocation-yeniden
yerleştirme, yer değiştir-
me" deniyor!

Bataklık ya da çöl
kumlarıyla kaplı uçsuz-
bucaksız alanlara kuru-
lan bu kampların yöneti-
mi içişleri bakanlığına
bağlıydı. Kamp "sakinle-
ri" göreceli olarak ılıman iklime
alışıklardı; ancak kum fırtınaları,
acı soğuklar, kavurucu sıcaklarla
yaşamlarında ilk kez bu kamplar-
da karşılaşıyorlardı..

ABD'de 18 Mart 1942'de kuru-
lan "WRA-Savaş Yeniden Yerleş-

tirme Kurumu"nun görev ve yet-
kileri arasında; "Japon asıllı halkı
gözetim altına almak, onları aske-
ri birliklerce kuşatmak, toprak sa-
tın almalarını önlemek, savaş so-
nunda onları eski evlerine geri
götürmek" başta geliyordu. Bu
kampların ilk yöneticisi,
daha sonraki yıllarda
ABD başkanlığına seçi-
len General Dwight Ei-
senhower'ın kardeşi Mil-
ton S. Eisenhower'dı.

Japon asıllı Amerikalı-
lar'a karşı öfke ve korku,
Pearl Harbor baskınından
hemen sonra Hawaii'de
başladı; genç-yaşlı, zen-
gin-fakir, hemen hepsinin
casus olabileceğinden
şüphe ediliyordu. Bu şüp-
he çok hızlı biçimde ana-
yurtta da yayıldı ve 19 Şu-

bat 1942'de Başkan Franklin D. Ro-
osevelt, Almanlar'ın, İtalyanlar'ın,
Japonlar'ın ve Japon asıllı Amerika-
lılar'ın, askeri açıdan duyarlı bölge-
lerden kesinlikle uzak tutulmaları
emrini verdi. Önemli ölçüde Japon
ve Japon asıllı Amerikalı nüfusa sa-

Köşeden Bucaktan

**Mehmet
Muhsinoğlu**

hip olan eyaletlerden özellikle California, aşırı Japon karşıtı, nefrete varan bir duygu seline kapılmıştı. Eyalet Başsavcısı –daha sonra Birleşik Devletler yüksek mahkeme başkanı– Earl Warren ise, sabotajla ilgili herhangi bir delil olmadan, hiçbir şeyin kanıtlanamayacağını, Ja-

bin kişi bu dönemde enterne edildi, Japon asıllı Amerikalılar çok kötü koşullar altında büyük sıkıntı çekti. “WRA” kurumu özellikle onları hedef alıyordu. Enterne edilenler kendi aralarında üç gruba ayrılıyordu: “Nisei”; Japon göçmeni ebeveyn-den doğan Amerikan vatandaşları, “Issei”; Japon göçmenleri ve “Kibei”; Japonya’da eğitim görmüş Amerikalılar... Enterne edilenler California, Utah, Arkansas, Arizona, Idaho, Colorado ve Wyoming’de kurulan 10 “Enterne-Toplama Kampı”na nakledildiler.

Bu kamplardaki yaşam, cezaevlerinden biraz daha iyi sayılabilirdi. Aileler 6,10x7,60 metre “boyutlarındaki” odalara sardalye balığı gibi istif edilmişti ve ortak banyo-tuvaleti kullanmak zorunda bırakılmışlardı. Jilet, makas ya da radyo kesinlikle yasaktı. Çocuklar “WRA” okullarına gidiyordu.

Japon asıllı Amerikalı Gordon Hirabayashi, toplama kamplarıyla ilgili savaşımını yüksek

mahkemeye değin sürdürdü. Hirabayashi, ordunun yeniden yerleştirme uygulamasını etkilemekten

ve bir ABD vatandaşı olarak temel haklarını çiğnemekten sorumlu olduğunu savunuyordu. Yüksek mahkeme, Hirabayashi’nin başvurusu aleyhinde karar verdi; sabotaj ve saldırıya karşı, ulusun kendini savunma ve Hirabayashi ile öteki Japon asıllı Amerikalılar’ın anayasal haklarını kısıtlamaya hakkı vardı!..

1943 yılında, henüz enterne edilmemiş olan Japon asıllı Amerikalılar’ın silah altına alınıp, savaşa katılmalarına izin verildi. 17 binden fazla asker “Nisei”; Japon göçmeni ebeveyn-den doğan Amerikan vatandaşıydı. Bu askerler 442. Alayda toplandılar ve İtalya cephesinde savaştilar. 442. Alay, Amerikan tarihinde en çok madalya alan tek birlik oldu; değişik ödül, takdirname, 1 şeref madalyası, 52 üstün hizmet nişanı ve 560 gümüş yıldız dahil, 4 bin 667 madalya kazandı 442. Alay... Bu askerlerin çoğunluğu mektuplarını eve; “Toplama Kampı”na sürülmüş olan ailelerine yazıyordu!

Kendi vatandaşlarını bataklık ya da kızgın çöl kumlarının üstüne

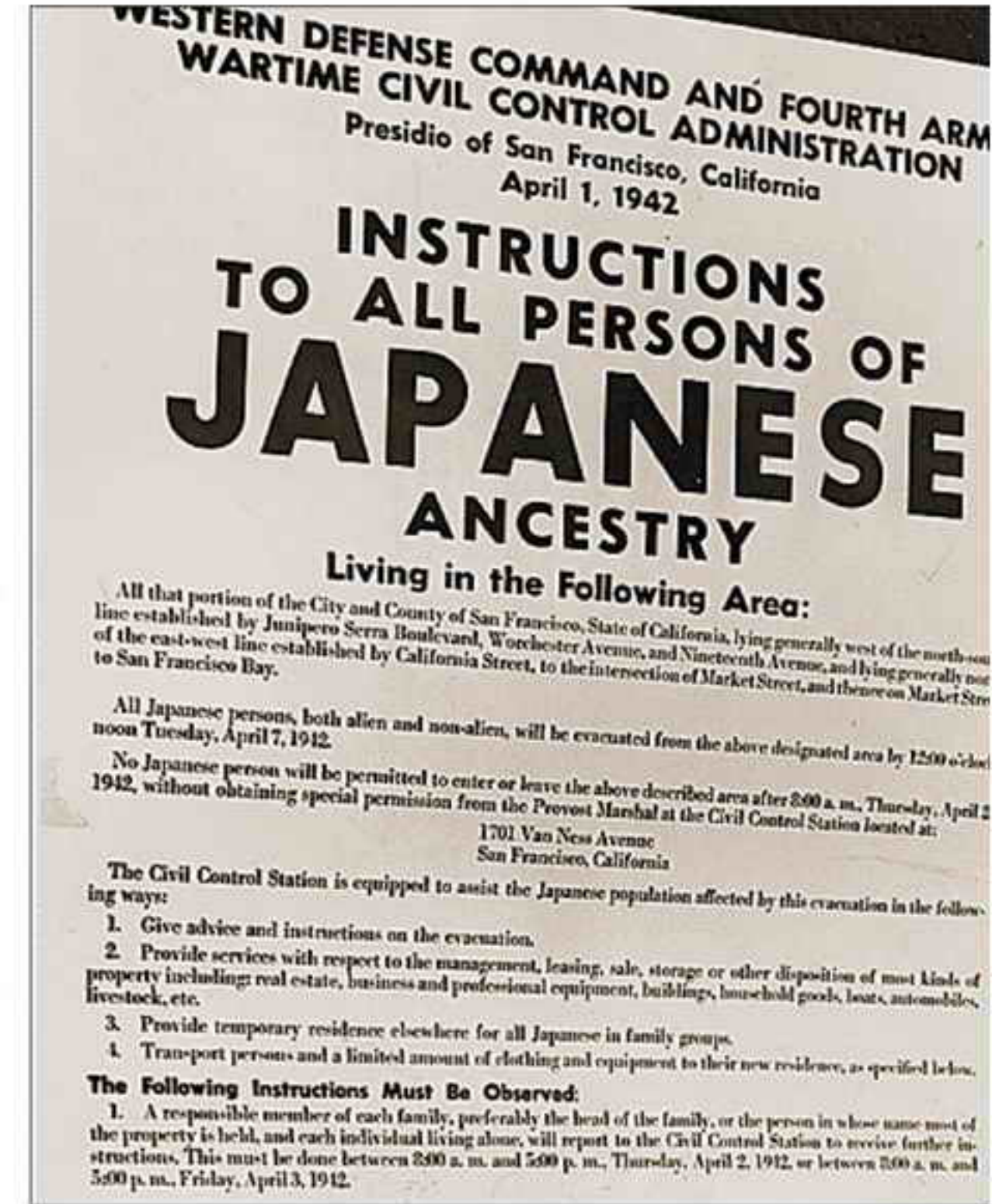
kurduğu toplama kamplarında enterne eden “özgürlük ve fırsatlar” ülkesinde, kimilerinin vicdanı tam 48 yıl sonra sızladı: Bu kamplarda enterne edilenlerden hayatta kalanlara ya da varislerine, 1990 yılında ABD hükümeti tarafından resmi bir özür mektubu ve 20’şer bin dolar-

Kimi Amerikan vatandaşları, aşırı Japon karşıtı, nefrete varan bir duygu seline kapılmıştı: “Buraya herhangi bir Japon’un geri gelmesini istemiyoruz... ASLA...”

pon nüfusun yalnızca bekleyerek zaman geçirdiğini savunuyordu.

Alman ve İtalyan asıllı yaklaşık 2

Japon asıllı Amerikan vatandaşlarına verilen sürgün talimatı...

lık çek gönderildi. Vicdanlar artık tertemizdi, sıra başka ülkelere “demokrasi” götürmeye gelmişti!..•

m.muhsinoglu@gmail.com

Sorular yanıtlardır. Yeter ki doğru sorulsunlar. "Soru sormak" ile ilgili kimi sözler: •"Kişi, sorabilmek için okumalıdır." Franz Kafka •"Doğru soruları bulunuz. Yanıtları icat etmenize gerek kalmayacak, mevcut yanıtları bulacaksınız." Jones Salk •"Sorma eğilimi edinmiş kişiler ve sorma kültürü yaratabilmiş kurumlar başarılı olacaktır." Anonim •"İş idaresi okulları ve sayısız kitap, istatistik, örgütlenme, değişim yönetimi gibi konuları öğretirken, soru sorma sanatı hakkında çok az işe yarar görüş kazandırır." Anonim •"Aşıkâr olanın irdelenebilmesi için çok sıradışı bir akıl gerekir." A. N. Whitehead •"Önemli olan sorgulamayı kesmemektir. Merak, var oluş için kendinin nedenidir." A. Einstein •"Bilmemek kötüdür, bilmeyi arzu etmek daha da kötüdür." Nijerya Atasözü •"Sağduyulu bir soru bilgeliğin yarısıdır." F. Bacon •"İyi sorular kolay yanıtlardan üstündür." P. Samuelson •"Etkili lider doğrudan emir vermez, soru sorar." Dale Carnegie •"Cehalet asla soru üretmez." B. Disraeli •"Hiç kimse, sormayı durdurana değin gerçek bir aptal olmaz." Charles Steinmetz •"Akıllı bir kişinin soruları, yanıtların yarısını içerir." Solomon Ibn Gabirol •"İfade ettiğim her tümce bir belirtim olarak değil bir soru olarak anlaşılmalıdır."

Sorular Yanıtlardır

•Tınaz Titiz -

www.tinaztitiz.com•

Sorma Zekâsı" kavramı kullanılıyor.. Doğru soruların neler olduğunu bulabilmek hemen hemen sorunu çözmek demektir. Soruna nasıl yaklaşacağımızı bilemediğimiz zaman ilk yapmamız gereken, yanıtlarını bilebileceğimiz kimi basit sorular bularak ilerlemeye çalışmaktır. Çünkü, soruların yanıtları kendi içlerinde saklıdır. Sorular sorarak onları ortaya çıkarabiliriz. Hatta diyebiliriz ki: Sorular yanıtlardır! İşte size kimi sorunlar ve doğru sorulmamış-kısır-sorular:

- "Bu işin sonu n'olacak?"
- "Ben şimdi n'apım?"
- "Bu işin çaresi nedir?"
- "Sorunlarımı kim çözer?"
- "Nasıl iş bulurum?"
- "Bana kim iş verir?"

"Kısır" sorular yol kaybettirir; "yol açıcı" sorular yol buldurur. "Yol açıcı" soruların 3 ortak özelliği şunlar olmalı: 1) Tekil (singular) olmalı; yani, birbirinden farklı yanıtları olabilecek sorular birleştirilmeli; 2) Belirli (definite) olmalı; yani, muğlak-açılmaya muhtaç-kavramlar kullanılmamalı; 3) Net (clear) olmalı; yani, ne söylenip yazıldığı tam anlaşılmalı. •

Niels Bohr •"Bir insanın zeki olup olmadığını yanıtlarından anlayabilirsiniz. Onun bilge olup olmadığını ise sorularına bakarak söyleyebilirsiniz." Naguib Mahfouz •"Yanıtlarım için sorularınız var mı?" H.Kissinger

I.Q.Q. = Intelligent Questioning Quotient... Artık "zekâ" yerine, "Soru

Ünlü Yazarlar Bile Güçlük Çekiyorlar:

1929 Nobel Edebiyat Ödülü sahibi Alman yazar Thomas Mann, "Yazar, yazma eylemini gerçekleştirirken öteki kişilerden daha fazla zorlanan kişidir" demişti.

Bomboş Bir Sayfayı Doldurma Çabası

Yazmaya başlamadan önce esin gelsin diye beklerken boş kağıda çaresizce bakmanın nasıl bir şey olduğunu çoğumuz biliriz. Ne denli beklersek o denli kötüleşir durum. Özel bir kalem, sandalyeye ya da ışığa gereksinim duyduğumuz sonucuna varırız. Bir bardak çay ya da kahve içene dek işe başlayamayız.

Doğru sözcükler yine de gelmiyorsa, yazacaklarımızı ertelemek için binbir türlü bahane uydurmakta üstümüze yoktur.

Ünlü yazarların bu tür problemlerle karşılaşmadıklarını düşünüyor olabilirsiniz. Yanılıyorsunuz! Dünyanın en saygın yazarları bile başyapıtlarını yaratmak için büyük acılarla ve emeklerle savaşıyorlar.

1929 Nobel Edebiyat Ödülü sahibi Alman yazar Thomas Mann, "Yazar, yazma eylemini gerçekleştiren öteki kişilerden daha fazla zorlanan kişidir" demişti.

Yalnızca güç değil, ürkütücü de... 1954 Nobel sahibi Amerikalı yazar Ernest Hemingway karşılaştığı en korkutucu şeyin boş bir kağıt olduğunu söylemişti. 1982 yılında Nobel Ödülü'nü alan Kolombiyalı yazar Gabriel Garcia Marquez ne zaman yazmaya otursa korkuyla dolduğunu söylemişti. 1962 Nobel Ödülü sahibi Amerikalı John Steinbeck, "Her zaman ilk satırı doldurabilmekten korkmuşumdur" demişti. Popüler bilim kurgu yazarı Stephen King "En korkunç an, başlamadan hemen önceki andır" diyerek onlarla aynı düşünceyi paylaşıyor.

Dünyanın en iyi yazarlarının çoğu çalışırken kendilerini fiziksel olarak tükenmiş duyumsarlar. Rus romancı Fyodor Dostoevsky yazdığı zaman hastalandığını söylemişti. Benzer bir biçimde, İngiliz bilim kurgu yazarı George Orwell yazmayı "yorucu, tüketici bir savaşım" olarak tanımlayarak ağırlı bir hastalığa benzetmişti. Türk şair Mehmet Âkif Ersoy'a mısralarını yazarken ter bastığı söylenir. Stephen King kendinden o denli nefret etmişti ki, ilk çalışmalarından birini çöpe atmıştı. Amerikalı Mark Twain sekiz yılını alan "Huckle-

berry Finn'in Maceraları'nı neredeyse yakıyordu.

Ünlü yazarlara verilmiş olan esin perisi kısmen sıkı disiplinden kaynaklanıyor. 1953 Nobel Ödülü sahibi İngiliz Winston Churchill, "Esin gelsin diye oturup beklerseniz, yaşlanana değin oturursunuz!" demiş, her gün saat dokuzda başlayıp en az dört saat yazacak biçimde işleri planlamayı önermişti. "Vahşetin Çağırısı"yla ünlü Amerikalı romancı Jack London esinin kapıyı çalmasını beklemenin hiçbir mantıklı

yanı olmadığını söylemiş, "Onun peşinden bir sopayla gitmelisiniz" demişti. Birçok saygın yazar da öyle yapıp disiplinli bir yazma planı uyguluyor. Gün ağarırken uyanıp kimseler ortada yokken çalışmaya başlıyor. Ötekiler de her gün çalışıp sayfaları dolduruyorlar.

Thomas Mann için günde iyi yazılmış bir sayfa memnuniyet vericiydi. Ernest Heming-

way'in sıkı bir programı vardı, günde ortalama 500-1000 sözcük döküyordu kağıda. İngiliz romancı Anthony Trollope yazdıklarının kaydını titizlikle tutuyordu; bir keresinde bir haftada 112 sayfaya ulaşmıştı. 2006 Nobel Edebiyat Ödülü sahibi Türk yazar Orhan Pamuk gazetecilere günde düzenli olarak on saat yazdığını söylemişti.

Sıkı disiplin her zaman güzel yazılar çıkarmıyor ortaya. Yazarlar öteki tekniklerden de yararla-

Bir Başka Bakış

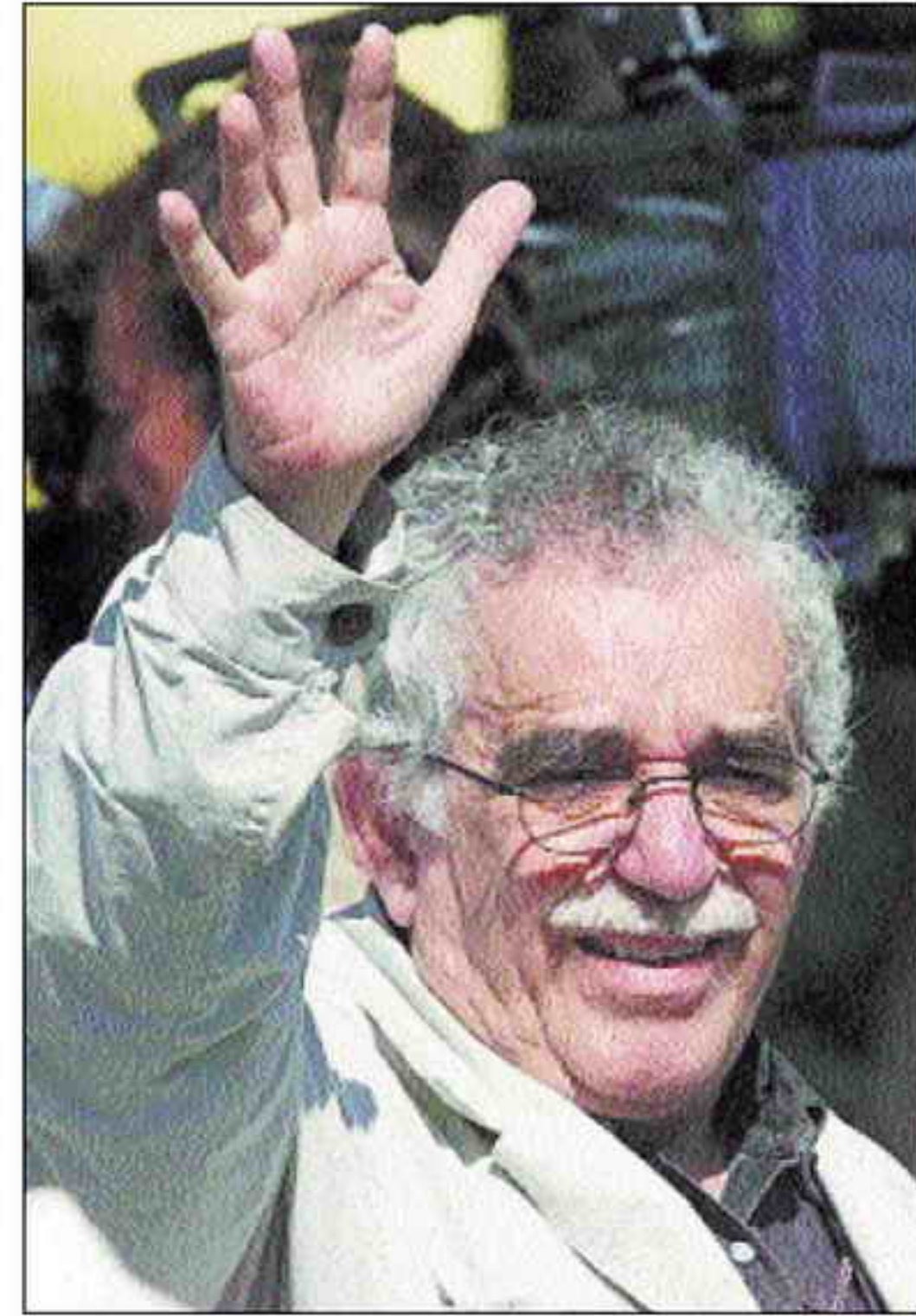
Cheryl Tanrıverdi

nıyorlar. Birçok yazar sandalyede oturarak bir masada çalışırken, az bir bölümü de ayakta durmanın daha iyi olduğunu düşünüyor. Kimi romanları için Ernest Hemingway daktilosunu bir kitaplığın üzerine koyuyor ve ayakta durarak yazıyordu. Rus Vladimir Nabokov ve Amerikalı Thomas Wolfe da yazarken ayakta durmayı yeğleyenlerden... Ancak, yazarken dik durmak Amerikalı Truman Capote'nin işine yaramıyormuş. "Tiffany'de Kahvaltı" gibi klasiklerin yazarı, yatağa ya da bir kanepede uzanmadığı sürece düşünemediğini söylemişti. Capote yazarken konyak yudumlamaktan ve sigara içmekten hoşlanıyordu. 19'uncu yüzyılın yazarı Fransız Honoré de Balzac espresso kahveye düşkünken, 1949 Nobel Ödülü sahibi Amerikalı William Faulkner viskiyi yeğliyordu.

Yaratma sürecinde yer alan asıl araçlara gelince, yazarlar son derece tuhaf ve kimi zaman batıl inanışlara sahip oluyorlar. Çoğunun kurşun ve tükenmez kalem, not defteri, daktilo ya da bilgisayarlarla ilgili tercihleri var. Tüm bunların masada duruş düzeni bile var.

Bir kalem yazmak, ötekisi düzeltmek, bir ötekisi de yeniden yazmak amacıyla kullanılabilir. Yazarlar camdan dışarıyı seyrede-

bilir, özel bir sandalyede oturabilir, yirmi tane kalem açabilir ya da işe başlarken uzun bir yürüyüş yapabilirler. İngiliz polisiye yazarı Agatha Christie, küvette oturmuş elma yerken kitaplarına konular bulduğunu söylüyordu. "DaVinci Şifresi"nin Amerikalı ya-

1982 yılında Nobel Ödülü'nü alan Kolombiyalı yazar Gabriel Garcia Marquez ne zaman yazmaya otursa korkuyla dolduğunu söylemişti.

zarı Dan Brown masasında bir kum saati bulunduruyor ve doğrulup düzelmek için her saat başı yazmaya ara veriyor.

Birçok başarılı yazar bilgisayar kullansa da, halen “eski moda” yöntemleri yeğleyenlerin sayısı şaşırtıcı derecede çok. “İngiliz Hasta”nın yazarı Kanadalı Michael Ondaatje onlardan biri. Elle yazı-

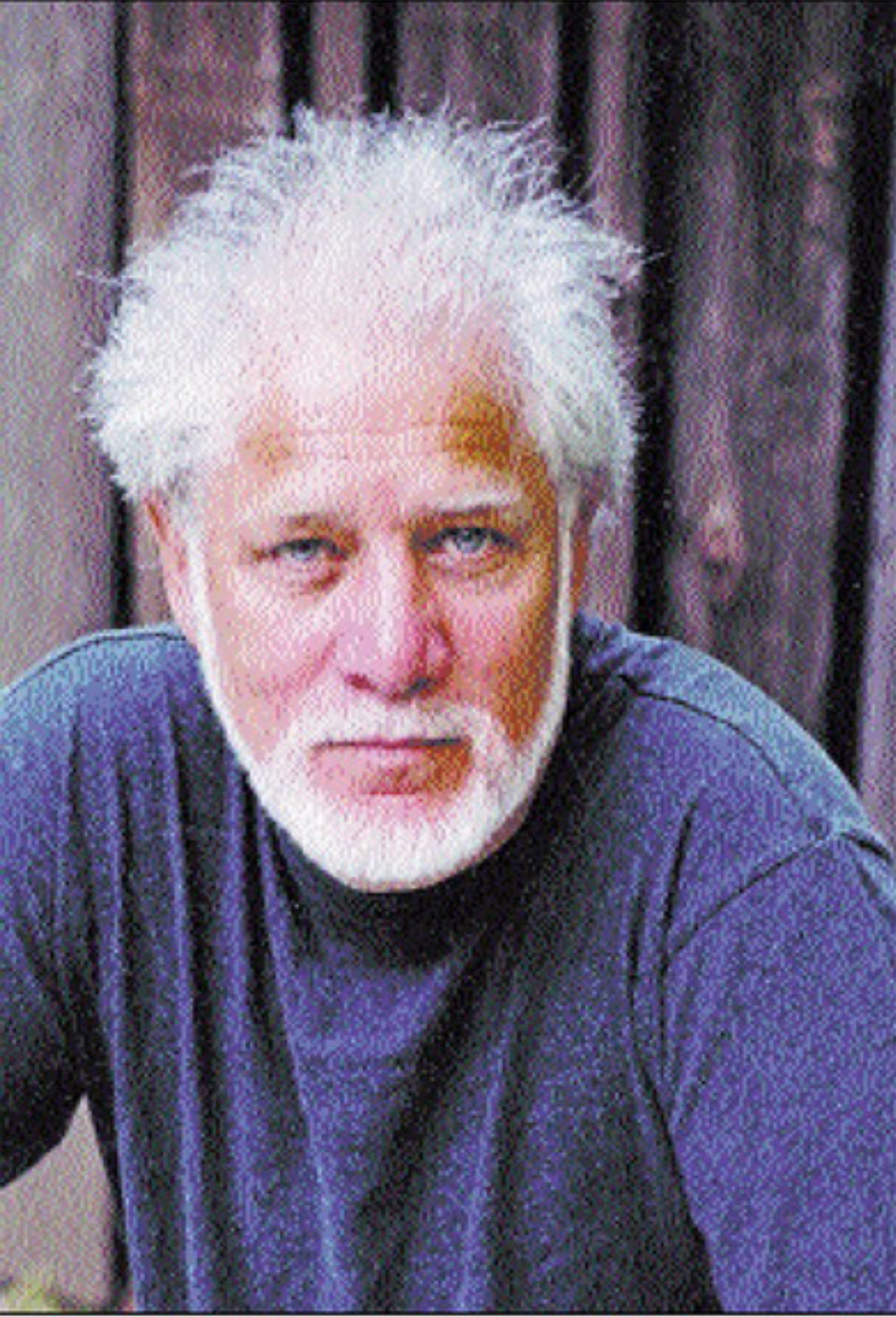
kısıtlayıcı olduğunu söylüyor. İlk aşamayı bitirdikten sonra makas ve bantla metni kesip yapııştırarak yeniden düzenliyor. Bilgisayara geçirilebilsin diye, yazısının son biçimini okuyarak kasede kaydediyor. Altan Öymen ve Hıfzı Topuz’un da aralarında bulunduğu tanınmış Türk yazarlarının kimileri yazılarını elle yazıyorlar. Orhan Pamuk romanlarını dolmakalem ile yazıyor.

Sırada beklerken, kafe- de otururken, otobüs beklerken, kısacası her yerde elle yazılabileceğini söylüyor çoğu yazar, tercihleri de bu yüzden o yönde. Peçeteye ya da bir makbuzun arka tarafına karalayabiliyorsunuz bir şeyler. Kimileri, bilgisayarda yazmanın çok kolay ve bunun da kötü yazarların daha da kötü yazmalarına neden olduğunu iddia ediyor.

Amerikalı saygın romancı Joyce Carol Oates bilgisayarda yazmayı denediyse de, günde 12 saat çalıştığından kendisini “beyni uyuşturulan bir fare gibi” hipnotize olmuş duyumsamıştı.

Notlarını kendi el yazısıyla ve daktiloyla yazmaya devam etti. Daha yaratıcı olduğunu duyumsuyordu, “Camdan dışarı bakabiliyor ve kendimi daha insan gibi duyumsatabiliyorum. Bu çok mutluluk verici” demişti.

Teknik ayrıntılar şöyle olsun, büyük yazarlar yetenekleri

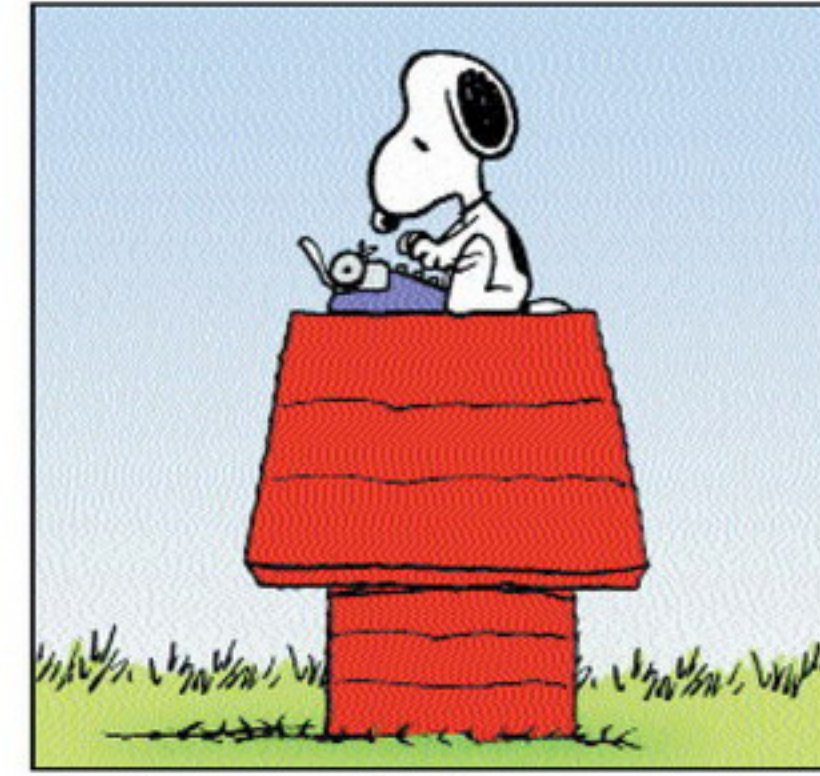

“İngiliz Hasta”nın yazarı Kanadalı Michael Ondaatje, bilgisayar ekranındaki metin penceresinin çok kısıtlayıcı olduğunu söyleyerek elle yazıyor.

yor ve yapmakta olduğu işin genel durumunu görmek için sayfaları masanın üzerine dağıtmayı seviyor. Bilgisayar ekranındaki küçük metin penceresinin çok

olduğu için büyük yükler. Ancak, sıkı çalışma ve disiplin olmaksızın yetenek yeterli olmuyor. Kimi zaman yazarların kafalarındaki sesler ve karakterler tarafından yönlendirildiklerini, ne yaptıklarının pek de farkında olmayarak kendilerinden geçip yazdıklarını düşünüyoruz. Bu gibi bir özelliğe nâdiren rastlanır.

Gerçek şu ki büyük yazarlar büyük yapıtlar yaratmak için iyi çalışırlar. Fransız yazar Gustav Flaubert “Madam Bovary”nin tek bir sayfası üzerinde beş gün harcadığını belirt-

Sevilen çizgi film karakteri Snoopy kulübesinin üzerinde, genellikle “Kapkaranlık ve fırtınalı bir geceydi” tümcesiyle başlayan öyküler yazıyordu. (Öyküleri düzeltmenler tarafından hep geri çevriliyordu ne yazık ki!)

re oturtmak” diye yanıt vermiş. Bu kolay bir iş değil, en iyiler için bile...•

Çeviri: Pelin Hazar

CherylTanrıverdi@butundunya.com.tr

Cezaevi görevlisi kovuşa geldi, tutuklulardan birini çağırdı ve “Hey, sen” dedi. “Ziyaretçin var, yürü bakalım görüşme bölümüne...”

Tutuklu kendisini görmek isteyen bir ziyaretçisinin olduğuna çok sevindi; ama bir yandan da kim olduğunu merak etti.

“Memur bey” dedi görevliye. “Acaba beni ziyaret edenin kim olduğunu biliyor musunuz?”

Görevli sert bir biçimde “Eşin olduğunu söylüyor” diye yanıtladı. Tutuklu bu kez “Hangisi acaba?” diye mırıldandı.

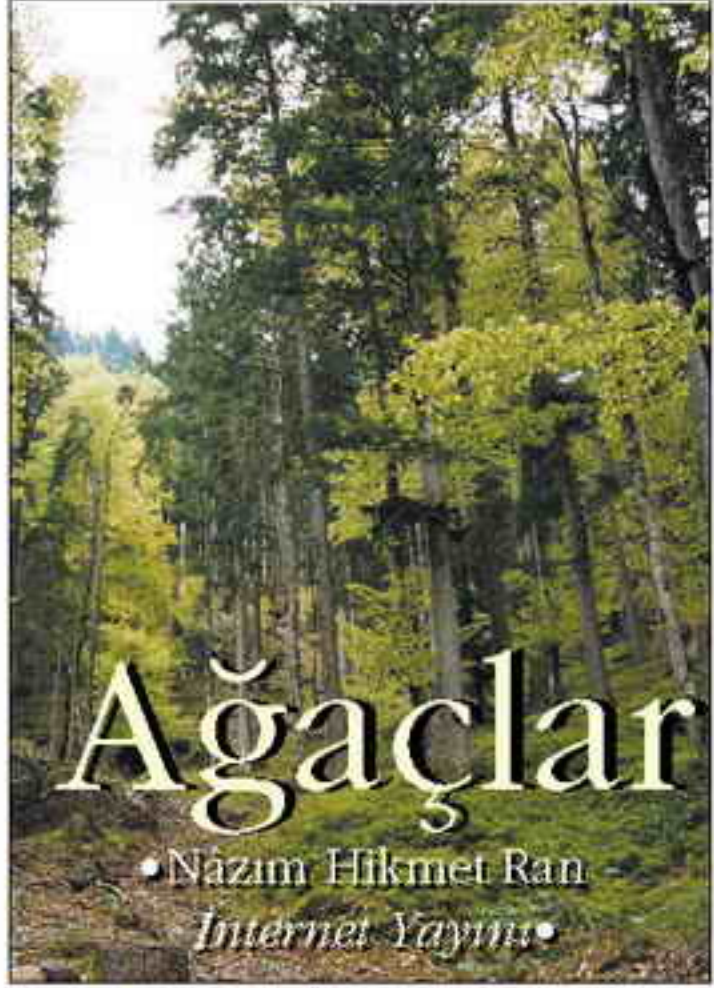
Onun bu sorusu üzerine görevli iyice sinirlendi:

“Ne demek hangisi?” diye bağırdı. “Benimle alay mı ediyorsun sen?”

Tutuklu, görevlinin yüzüne saf saf bakarak “Yalnızca merak etmişim” dedi. “Ben, birçok kadınla evlenmek suçundan yatıyorum da burada...”•

Ağaçlar var, boy boy, çeşit çeşit, biçim biçim... Boyları başka başka, kokuları birbirinden ayrı... Kimisinin gölgeleri serin olur, kimisinin yemişine tadından doyumaz...

Göz için olanları var: Karşılarına geçip baktıkça bakarsın, ne bıktırır, ne usandırır... Kulak için olanları var: Dalları arasında yel estikçe yaprakları öyle bir içli içli titreşir, öyle bir haykırır, öyle bir ağlar, ses verir ki, dinledikçe dinler, duydukça duyar, yanlarından ayrılmak istemezsin...

Ben her ağacı bir çeşit adama benzetirim... Al yanaklı yemişleriyle elma ağacı, tosun gibi yavrularını kollarına almış tombul, ak pak bir anayı andırır...

Çam ağacı, uzak ülkelerden gelmiş bir eski günler bahadırıdır ki, kendi kendine güvenmesi, boyuna posuna sevgisi, ağır başlılığı bir bakışta anlaşılır... Hele, ayışığı altında çamlıklara bakınca bir masal ordusunu görür gibi olursun...

Kara düşüncelere dalmış, Aksoylu bir filozoftur selvi... Ölümün kapısı eşiğinde, çeliği kararmış yalın kılıç gibi duruyor... Önünde saygıyla eğilelim...

Salkım söğütler, saçları topuklarına kadar inen genç kızlardır... Onları dere kıyılarında salınır gördükçe, içim gıcıklanır, çırılçıplak yıkanan güzelleri gözetler gibi olurum...

Her ağaç bir adama benzer... Onlardan bir dal koparmak bir kol kırmak gibi, bir yaprak yolmak bir göz çıkarmak gibi gelir bana... Ben hiçbir adamla, bir ağaçla konuştuğum gibi sakınımsız konuşmadım. Ağaçların dilinden anlamayan, toprağın dilinden anlamaz. Toprakla konuşmayanlar en bilgili sesi duymamışlar demektir... Ne yazık onlara!..•

Unutamadığım Anım

"Unutamadıkları anı"larını, paylaşmak isteyen okurlarımızın kaleme alacakları ve 600-800 sözcük tutarındaki anılarından her ay birini bu sayfada yayımlayacağız.

Başına "Unutamadığım Anım" notunu eklemenizi rica ettiğimiz yazılarınızı, Manolya 3/11, D: 2, 34750, Ataşehir, İstanbul adresine mektupla, (0 216) 456 2729 numaraya faksla ya da butundunya@butundunya.com.tr adresine e-postayla gönderebilirsiniz.

"Müşkilinin Halli İçin" Babam da İsmet Paşa'ya Başvurmuştu

•Hüseyin Cimşit - Bütün Dünya•

Babam, merhum Rasim Cimşit, ailesiyle birlikte 1946 yılında Trabzon'dan Samsun'a göç etmiş ve oraya yerleşmişti. Bir yıl sonra, 1947 yılında, Samsun Belediyesi'nde zabıta memuru olarak göreve başlamış, 1974 yılında da emekli olmuştu. Aramızdan ayrıldığı 1994 yılı Ocak ayının 15'inci gününe değin tüm yaşamını, çevresinde çok sevilen ve de çok sayılan bir insan olarak sürdürdü.

Tüm yaşamı boyunca babamın biz altı evladına verdiği öğretilerin ve öğütlerin başında her zaman, onun şu ana ilkesi yer alırdı:

"Her ne durumda ve koşulda olursa olsun, doğruluktan hiçbir zaman ayrılmayın; sizi idam seh-pasına bile götürseler, siz yine de, her konuda doğru olduğunu bildiğinizi söylemekten ve yapmaktan vazgeçmeyin."

Ailemiz Samsun'a göç ederken babam, Trabzon'daki arazilerini elden çıkarmamıştı. Çünkü bu arazilerden elde ettiği tarımsal gelir, aile bütçesine önemli katkı sağlıyordu.

İsmet İnönü'nün başbakanlık görevini bir kez daha üstlendiği 1962 yılında ben, ilkokul 4'üncü sınıfa gidiyordum. O yıl evimizde sürekli konuşulan konu, "Trabzon'daki topraklarımızın başkaları tarafından işgal edildiği" konusuydu.

O gün konuşulanlar, bugün de kulaklarımdadır:

"Trabzon'daki arazimize başka kişiler, yasalara aykırı olarak el koymuşlar, arazimizi yasalara aykırı olarak kullanıyorlar, ürünlerimizi haksız olarak kendi adlarına değerlendiriyorlar"dı.

Evimizdeki konuşmalar arasında, bu üzücü bilgilerden daha da üzücü olan bilgiler de duyuyordum:

"Topraklarımıza haksız olarak el

koyan kişiler, ilçenin kaymakamı ve yargıcıyla özel yakınlık kurmuşlar, bu yasadışı işlerini kaymakamın ve yargıcın özel koruması altına sığınarak yapıyorlardı. Hakkını aramak için babamın defalarca yaptığı girişimler, başvurular da, bu nedenle sonuçsuz, hatta yanıtsız kalıyor..."

rumundaki bu memurlardan biri olduğundan, sabah 6:00'da başladığı görevini çoğu zaman, gece 22:00'ye değin sürdürüyor, eve bu saatten sonra dönebiliyordu.

Hergün 15-16 saat görev yapmasından babam, yalnızca bir nedenle şikayetçiydi:

"İşimi bırakamadığım için Trabzon'a gidemiyorum ki" diyordu. "Hakkımı dilekçelerle aramaktan başka çarem yok; dilekçelerime de karşılık verecek bir devlet adamı yok..."

Babam bu konudan yine bunaldığı bir gün annemi ve biz altı çocuğunu karşısına aldı, bize, "ders almamız gereken" bir öykü anlatacağını söyledi:

"Bir köylünün, geliriyle ailesinin geçimini sağladığı iki dönümlük bir arazisi varmış" diye başladı. "Birgün, kendi arazisinin bitişiğindeki araziye cami yapmaya başlanmış. Camiyi yapanlar, inşaatı köylünün tarlasına da taşımışlar ve tarlanın yarısını da caminin yapımında kullanmışlar. Köylü derdini kimseye anlatamadığını görünce sonunda Padişah Kanuni Sultan Süleyman'ın huzuruna

çıkış ve 'Geliriyle çoğumu çocuğumu gecindirdiğim iki dönümlük bir tarlam vardı' demiş. 'Bu adamlar komşu araziye cami yapmaya geldiler; ama sonunda benim tarlamın yarısına da el koydular. Şimdi benim bir dönüm tarlam kal-

dı. Ben ailemi nasıl geçindireceğim bu bir dönümlük tarlanın geliriyle?"

"Kanuni Sultan Süleyman, camiyi yapanları çağırtmış ve onlara kesin emrini bildirmiş:

"'Çabuk yıkın o camiyi' demiş.

"Adamlar şaşırılmışlar, 'Aman Sultanım, cami Allah'ın evidir... Cami yıkılır mı hiç?' demişler.

"Onların bu sözlerine Kanuni Sultan Süleyman şöyle karşılık vermiş:

"'Yıkılan caminin yerine ben daha büyük bir cami yaptırabilirim ama' demiş. 'Adalet yıkılırsa, işte onu bir daha yerine koyamam.'"

Babam bize bu öyküyü anlattıktan sonra, kararını da açıkladı:

"Bu devleti kuranlardan biri de İsmet İnönü'dür" dedi. "İsmet İnönü şu anda başımızdadır, başbakanımızdır. Ben, bizim Trabzon'daki arazinin durumunu bir mektupla ona bildireceğim. Devletin namusuna o sahip çıkar."

Bize bunları söyledikten sonra babam bize, Atatürk'ün bir sözünü yineledi:

"Atatürk, 'Müşkilleriniz halinde daima Başvekil İsmet Paşa'ya müracaat edebilirsiniz, başka kimseye değil...' demişti" dedi. Ben de şimdi öyle yapacağım, bu müşkilimin halli için İsmet Paşa'ya başvuracağım. Ne de olsa o bu ülkenin başbakanı. Kaymakam ve yargıç görevlerini tam yapmıyorlarsa ya da yapamıyorlar-

sa, bu işe Başbakan İsmet Paşa kesinlikle bir çözüm bulur" diyerek, Başbakan İsmet İnönü'ye durumu özetleyen bir mektup yazdı.

Aradan yalnızca 15 gün geçtikten sonra Trabzon valisinden babama bir telgraf geldi. Vali bey, babamı en kısa sürede Trabzon'da ma-

Hüseyin Cimşit

O yıllarda belediyelerin parasal olanakları bugünlere oranla çok kısıtlı olduğundan, belediyeler birçok işlerini, ancak görevlilerinin kişisel özverileri sayesinde yerine getirebiliyorlardı. Babam da görevini kişisel özverisiyle yapmak du-

İsmet İnönü

kamında beklediğini bildiriyordu.

Babam, belediyeden iki gün izin aldı, Trabzon'a, vali beyin makamına gitti.

Vali bey, babamın şikayet konusuyla kendisinin ilgilenmesi için Başbakan İsmet İnönü'den

için Başbakan İsmet İnönü'den emir geldiğini bildirmiş ve babamdan, şikayet konusu olayı tüm ayrıntılarıyla anlatmasını istemiş. Babam da herşeyi anlattıktan sonra bir de şunları eklemiştir:

“Sayın vali bey, herşeyden önce sizden özür diliyorum; çünkü haklarında şikayetçi olduğum kaymakam bey de, hakim bey de, bu devletin memurlarıdır. Fakat, eğer bu anlattıklarım doğru değilse, hatta bu sözlerimin içinde en küçük bir yalan ya da yanlış varsa, ben de bir devlet memuruyum, lütfen benim memuriyetime son verilsin istiyorum.”

Babam Trabzon'dan döndükten tam bir ay sonra haber geldi:

“Kaymakam da, yargıç da o ilçedeki görevlerinden alınmışlardı. Arazimize yasadışı yollarla el koyan kişiler hakkında ise kamu davası açılmıştı. Babam da arazisini istediği biçimde kullanabilecekti.”

Bu karardan sonra babam, Trabzon'daki tüm topraklarımızı sattı.

“Aile büyüklerimizin mirasıydı bu topraklar” dedi. “Satmaya hiç kıyamıyordum; ama bundan sonra ise, işlemeye hiç kıyamayacağım. Bu topraklar sayesinde bu devletin

temelinde adaletin olduğunu bir kez daha gördüm. Bu gurur bana ömrüm boyunca yeter...”

Ülkemizin başbakanı, bir vatandaşın, adalet adına, kendisine iletilen, üzerinde ad ve adresi de yazılı şikayet mektubunu bizzat dikkate almış ve... Yapması gerekeni de gerektiği gibi yapmıştı.

Babam, yöneticilerin devlete nasıl sahip çıktıklarını görmüştü, o nedenle gururluydu. Biz çocuklar ise ayrıca, “sahibi olan bir devlet”in sıradan bir vatandaşının gururunda, o sıradan vatandaşın devletine ne denli sağlam bir saygı ve güven duyduğuna da tanık oluyorduk.

Yıllar sonra bu yaşlarımızda ise, şimdi bir başka anlamını kavırıyoruz bu olayın:

Ülkedeki adaleti koruyabilmek için bir caminin yıkılması kararını vermek Kanuni Sultan Süleyman'ın gözünde ve gönlünde ne denli zor; ama ne denli kesinlikle yapılması gereken bir devlet işiyse, ülkesindeki adaleti koruyabilmek için bir kaymakamı ve hele bir yargıcı görevden uzaklaştırmak zorunda kalması da, o devletin kurucularından İsmet İnönü'nün gözünde ve gönlünde o denli zor; ama o denli kesinlikle yapılması gereken bir

İki bölümden oluşan bu dizimizde, insanlığın evrimine katkıda bulunan kişilerin önce, “insansal özelliklerini yansıtan yaşam öyküleri”ni sunuyor, sonra da ileriki sayfalarımızda, bu kişinin insanlığa katkısını açıklıyoruz.

Kendini “Sfenks” Olarak Tanımlayan Sanatçı

Gazeteci ünlü besteciyle yaptığı görüşmede “Eşinize sizi en kısa nasıl tanımlayacağını sorduğumda ‘Dokunma bana’ diye yanıtlamıştı. Siz kendinizi nasıl tanımlarsınız?” dediğinde ünlü bestecinin yanıtı daha ilginçti: “Eşim yine incelik göstermiş. Ben daha kısa tanımlayayım kendimi: Sfenks...”

Kültürlü ve zengin bir aile ortamında yetişti. Gerçek bir beyefendi görünüşüyle karşısındaki kişide saygı uyandırır. Haşin ve mesafeli görünüşünün aksine cana yakın, merhametli ve duygusaldı. Çelik mavis gözleriyle devamlı çevresini tarar, hiçbir ayrıntıyı kaçırmazdı. Derinden gelen, gür bir sesi vardı. İçe dönük, çekingen olmasına karşın hazırcevaptı. Yaptığı ince espriler çevresindekileri kahkahaya boğarken onun mimiklerinde en küçük bir oynama olmazdı. Sevgili eşi Aino'ya bir gün bir gazeteci “Eşinizi en kısa nasıl tanımlarsınız?” diye sorduğunda aldığı yanıt “Dokunma bana!” biçiminde olmuştu. Aynı gazeteci ünlü besteciyle yaptığı görüşmede “Eşinize sizi en kısa na-

sıl tanımlayacağını sorduğumda ‘Dokunma bana’ diye yanıtlamıştı. Siz kendinizi nasıl tanımlarsınız?” dediğinde ünlü bestecinin yanıtı daha ilginçti:

“Aino yine incelik göstermiş. Ben daha kısa tanımlayayım kendimi: Sfenks...”

Giyim kuşam konusunda çok titiz ve seçiciydi. Genellikle, uzun ceket, pantolon ve yelekten oluşan “üç parça” elbise giyerdi. Elbiseleri, gömlekleri, kravatları pahalı ve kaliteliydi. En iyi cinsten Havana purosunu içerdi. Güzel ve zevkli yemek yemeyi, alkolü çok sevdi ve de bunlar için aşırı para harcamaktan hiç çekinmezdi. Örneğin, bir keresinde Helsinki’de bir restoranda tek başına istakoz yiyip şampanya içmiş ve günümüzün parasıyla

İnsanlığa Adanan Yaşamlar

Yücel Aksoy

İngiltere’de bir dönem suçlulara hak ettiğinden çok daha ağır ceza veriliyordu. Bir gün mabkemeye çıkarılan bir at hırsızına ölüm cezası verildi. Hırsız bu cezaya tepkisini şöyle dile getirdi:

“Bir at çaldım diye beni ölüm cezasına çarptırıyorsunuz” dedi. “Adalet bunun neresinde?”

Yargıç, hırsızın bu tepkisi karşısında “Yanlışım var” dedi ve şöyle devam etti:

“Seni at çaldığın için değil, bir daba at hırsızlığı olmaması için ölüm cezasına çarptırdım.”•

1,200 YTL hesap ödemişti. Her zaman para sıkıntısı olurdu; ama en parasız zamanında bile aşırı harcama yapmaktan çekinmezdi.

Aşırı doğa tutkunuydu. Her fırsatta yürüyüşe çıkar ve saatlerce açık havada dolaşmaktan zevk alırdı. Bu uzun yürüyüşler sırasında doğanın kendisine beste yapması için esin perilerini harekete geçirdiğini söylerdi.

Uzun süredir doğayla başbaşa kalabileceği, kent gürültüsünden ve insanlardan uzak bir evi olmasını düşünüyordu. 1903 yılı ortalarında eşinin erkek kardeşi yani bestecinin kayınbiraderi Eero Järnfeldt, Helsinki'nin 45 kilometre kadar kuzeyinde Järvenpää köyünün yanında Tuusula Gölü'ne yakın çok güzel bir yer keşfetti. Yüksek çam ağaçlarıyla büyüğü bir manzara oluşturan bir tepede uygun bir arazi bulan ünlü besteci hemen burayı satın aldı. Araz-

yi ve bulunduğu yeri çok seven besteci buraya, "Aino'nun Yeri" anlamına gelen "Ainola" adını verdi. 1904 Şubat ayında "Ainola"nın yapımı başladı ve 24 Eylül 1904'te eve taşındılar.

Ünlü besteci kitap okumayı çok severdi; sözcüğün tam anlamıyla kitap kurduydı. "Ainola"daki muhteşem kitaplığında 3 bin kadar klasik ve çağdaş yazarın kitabı vardı. Birkaç dil bildiği için yapıtları orijinal dillerinde okumayı yeğlerdi. Özellikle de klasik yapıtların Latince olanlarını okumaktan hoşlanırdı.

Buraya dek aktardıklarımızdan ünlü besteciye tanıdığınızdan eminiz. Ama son bir ipucu olarak şunları da ekleyelim:

Ülkesinin övünç kaynağı ünlü besteci, 8 Aralık 1865'te Finlandiya'nın küçük bir garnizon kenti olan Hämeenlinna'da doğdu.

Bu ünlü bestecinin yaşam öyküsünü 120'nci sayfamızda sürdüreceğiz. •

Kilise çanına konan karga çanı kirletmişti. Papaz karganın hemen yakalanmasını emretti ve onu yakalayıp kendine getirene ödül vereceğini bildirdi. Bunu duyan uyanık bir genç karganın peşinden koşmak yerine ona bir tuzak kurmayı düşündü. Karganın görebileceği bir yere tuzlu peynir, yanına da içki koydu. Yorgun karga bu tuzağa kolayca düştü. Aç karnını tuzlu peynirle doyurduktan sonra içkiyi de kana kana içti. Kısa bir süre içinde içki etkisini gösterdi; karga sendelemeye başladı ve yığılıp kaldı.

Uyanık genç kargayı getirip papaza teslim etti. Papaz elinde bıçak, kargayı kesmek için hazır bekliyordu; fakat kargayı eline alırmaz içkili olduğunun hemen ayırdına vardı. Bunun üzerine "Ey karga" dedi. "Dindar olsaydın kilisenin çanını kirletmezdin, içki içmezdin, demek ki sen inançsızın tekisin."

Sonra da elini karganın tüyleri üzerinde okşarcasına gezdirdi ve "Doğru yolu bulman için seni bu kez bağışlıyorum" dedi. •

Delikanlının keçileri kaçırmış olduğundan emindim artık.

Ama yine de içimden ona hak vermeden edemedim:

Gerçekten de, o camlarına dek her tarafı simsiyah o dört çeker arazi arabası, nasıl da yiyecek gibi bakıyordu bize! Çatık kaşlarının altından hain hain bakan bir canavardan farksızdı!

Şu Elektronik Alarmlar Yaktı Beni!

Ding Dong! Ding Dong! Bu da ne? Kapı çalınıyordu! Gecenin üçü müydü, yoksa sabahın dördü mü, yataktan öyle bir fırladım ki, tepemdeki pembe abajurun kenarı fistolu şapkası az kalsın başıma geçiyordu!

"Hayırdır inşallah... Bu saatte kim olabilir ki!"

Yatakta doğrulan eşim, "Sakın, 'Kim o?' diye seslenmeden açma kapıyı!" dedi.

Gittim, "Kim o?" diye seslendim.

Merdiven sahanlığından gelen ses, kapıcının eşinin sesiydi ve "Benim, amca" diyordu Zeynep Hanım. "Sizin arabaya garacda bir şeyler olmuş! Durmadan ötüp duruy!"

Açtım kapıyı. Bak-tım, kadıncağz geceliğinin üstüne hırkasını geçirmiş, ayaklarında şıpidik terlik, gözlerinden uyku akmakta...

"Ötüyor mu?" dedim. "Sakın birisi kurcalamış olmasın?"

"Allah saklasın beyim! Garaca giren miren yok! Ama tutarağı tuttu işte, durmadan ötiy..."

Birlikte asansöre binip yedi kat aşağıya, garaja indik. Baktım, Sefer Efendi benim arabanın başında... Onun da sırtında pijaması var... Ayaklarında da tokyolar... Ben demeden o dedi:

"Ne oldu buna böyle beyim? On takkadır susmak bilmedi gavurun arabası!"

"Ne bileyim ben ne olduğunu?" diye söylendim. "Ötüyor işte..."

Derken, sekiz yaşındaki oğulları da arabanın yanında bitiver-

mez mi! Tüm aile ayakta... Üçü de haklı olarak bir şeyler yapıp arabamı susturmamı istiyorlar. Herhalde giriş katındakiler de uyanmışlardır. Bari ikinci kat-taki avukat uyanmasa da, gece yarısı sinirimi bozmasa...

İyi, güzel de bu yeni nesil arabalarda herşey elektronik!

Özlemin Tadı Başkadır

Eser Tutel

Mekanik olsa, bir ayar ya da bir aç kapa düğmesi olur, basınca susturur-sun. Ama bu meretlerin böyle bir düğmesi yok ki susturasın! Yoksa var da ben mi yerini bilmiyorum? Bir bakıyorsun, durup dururken beyinleri sulaniveriyor! İşin yoksa artık uğraş dur! Hay çanına ot tikanacısı elektronik alarm sistemi!

"Vaaayil! Vaaayii! Vaaayiii!"

Deli olmak işten değil! Soğuk bir gecede, aç kalmış kedi yavrusu gibi bağırp durmakta... Her bağırsı, koca garajda yankılanmakta...

N'olacak şimdi? Bizimki ha bire ötüyor da ötüyor! Bir şey değil, tüm apartman halkını ayağa kaldırıp başıma iş açacak! Ötüp durması yetmiyormuş gibi, sanki bana inat, ikisi önde, ikisi arkada, dört turuncu ışığını da yakıp yakıp söndürüyor! Garajda, koskoca Mercedes'ler, BMW'ler, Audi'ler, maudiler park edildikleri yerde soylulara yakışır biçimde vakur, sessiz duruyorlar da, benim kırık dökük sarı arabam ötüyor da ötüyor! Düpedüz şımarıklık! Sanki onların yanında aşağılık duygusuna kapılmış da dikkatleri üzerine çekmek istiyormuş gibi bir hali var!

Yanına gidip benim taraftaki ön kapıyı açtım. Aaa! Birden susuverdi! Başımı içeri sokup sağına, soluna bir göz attım. Hiçbir şey yok! Başımı dışarı çekip kapıyı kapattım. Hoppala! Yine "Vaaayil! Vaaayii!" Kapıyı açtım. Yine susuverdi. Bu meretin, aslında, kapısı açılınca bağırp çağırması gerekmez mi? Öyle gerekir, ama benim araba antikanın teki işte!

Aksine, kapatınca bağıyor! Açınca susuyor!

"Bak, susturdum işte!" dedim.

"Ama beyim, kapatınca yine bağırıyorsa başlayacak!"

Adam haklı... Başlayacak elbette! Bir kez daha açıp kapadım. Huylu huyundan hiç vazgeçer mi! Önce sustu, sonra kapatınca yine: Vaaayil! Vaaayii!

İçimden, kapısına tüm gücümle bir tekme indirmek geldi! İnanın, insanlar durup dururken çıldırmıyorlar! Kesinlikle bir şeyler üstüne üstüne geliyordur işte! Burada, sabaha dek kapıyı bir açıp bir kapatacak değilim her halde! Birden aklıma geldi: Önce kapıyı açtım, sonra da dışarıdan belli olmayacak biçimde usulca kapatır gibi yaptım; ama kapatmadım. Baktım, bizimkinde şimdilik ses seda yok!

"Hadi tamam, sabaha kadar bu böyle kalsın" dedim. "Yarın servise götürür, gösteririm."

Sabah oldu, ben doğruca Atatürk Sanayi'ye... Kaputunu açtılar. Baktılar. Kapattılar. Yine açıp baktılar. Direksiyonun altını söküp birtakım kablolar taktılar, ekrana bağladılar. Bir vidayı gevşettiler, sonra sıktılar. Motonunu çalıştırdılar. Bizimki hep sus pus! Sanki ağzı var, dili yok mübareğin!

Sonunda, "Beyim bir şeyi yok bunun!" diye kestirip attılar. "Bu yeni alarmlar çok hassas... Üstüne bir ke-di sıçrasa, hemen ötmeye başlıyor. Gök gürler, öter bunlar! Yanında hapsiyseniz, yine öter bunlar! O kadar ki, içinde tek bir si-

nek kapalı kalsa bile, uçarken hemen yaygarayı basıverirler! Sizin anlayacağınız beyni karışıyor bunların! İyisi mi, siz alın gidin. Yine kendi kendine ötmeye kalkışırsa, o zaman beynini değiştiririz!" Durdu, sonra hafiften gülererek, "Bir tanıdığımızın da böyle bir arabası var. Ne yaptırırsak ötmekten vazgeçiremedik. Nefesi kuvvetli bir hoca bulsalar, vallahi okutmaya dünden razılar!" demez mi!

Üç gün kadar sonraydı. Arabamla Beyoğlu'na geçmişim. Amacım arabayı Tepebaşı otoparkına bırakmaktı. Ama ne mümkün! Tek bir arabalık yer bile yoktu o zifiri karanlık beton yığınında! Çaresiz, aşağıya, Kasımpaşa'ya doğru inmek zorunda kaldım. Gözüme bir duvarın üstünde acemice yazılmış bir "Otopark" yazısı ilişti. Altında da sağa doğru koca bir ok!

İşim acele! Bir an önce arabayı bir yere bırakmam gerek! İster istemez direksiyonu okun gösterdiği dar sokağa kırdım. Git baba git! Sonunda, "Otopark" yazılı yere vardım. Bir kenarda kocaman kocaman arabalar sıra sıra park etmiş. Paçalarını sıvamış bir adam, bir elinde hortum, ötekinde koca bir sünger, arabalardan birini yıkamakta... Her yer çamur içinde! Hatta çamur değil, düpedüz sıvama balçık... Kapıyı açıp inince ayaklarım sulu bir çamura gömülürdü! "Hay Allah! Bir bu eksikti!" diye söylendim! Şimdi, bir de boyacı bulup ayakkabılarımı temizletmem gerekecek!

Yine de, "Kolay gel-

sin" dedim adama. "Araba bırakıyor, değil mi buraya?"

"Tabii beyim... Olduğun yerde bırak, ben park ederim. İstersen yıkarım da... Ama anahtarı üstünde kalsın!"

Dediği gibi arabayı olduğum yerde bıraktım. Uzanıp koltuğun üstündeki çantamı aldım. Sonra da kapıyı güçlüce kapattım. Kapatmamla, sanki ayağına basılmış gibi, benimki arkamdan acı acı bağırıyorsa başlamasın mı! Kısa kısa, ısrarla, bağıyor da bağıyor! Dönüp baktım. İkisi önde, ikisi arkada, turuncu ışıklarını da yakıp yakıp söndürüyor!

Eee! N'olacak şimdi? Onu böyle bağıırken duymazlıktan gelecek çekip gidecek değilim herhalde! İster istemez yanına döndüm.

"Ne oldu yine?" dedim. "Ne bağırıyorsun?!"

Az ileriden beliren genç bir adam, kuru yerlere basa basa yanıma yaklaştı. İnce bıyıklıydı. Üstünde blucinden bir mont vardı, ayaklarında da yine yer yer yırtık, rengi atmış blucin bir pantolon... Gözlerinin birbirine hayli yakın olmasından başka pek bir özelliği de yoktu. Nedendir, bilmem; ama gözleri birbirine yakın kişilerden hiç hoşlanmam.

"Bunlar böyledir işte, bey'fendi!" dedi bana, gözleri birbirine yakın adam. "Durup dururken bağırmağa başladılar! Benimki de aklına estikçe böyle bağırıp çağırmaya başladılar! O zaman ben de sizin gibi konuşurdum onunla... İnanın, her seferinde de ne demek istediğimi şıp diye anlardı! Hem de domuzuna anlardı da, yine inadından susayın demezdi!"

Hoppala! Deli mi ne bu? Aslında öyle olur olmaz kimselerle konuşmaktan hiç hoşlanmam. Hele gözleri de birbirine yakınsa... Tanımadığım kişilerle aramda hep mesafe bırakmaya çalışırım. Yine de dudaklarına ilistirdiğim sahte bir gülümsemeyle, "Bu da susmuyor işte!" diyecek oldum.

"Susmuyor ya!" dedi. "Benimki de susmazdı! Kapısını çarpsam bağırdı! Gök gürlese bağırdı! Çocuklar üstüne top atsa, yine bağırdı! Bağırır oğlu bağırdı! Servise götürdüm de, orada da pek bir şey yapamadılar. Sonunda beynini, el çabukluğu marifet, bakımı yapılmakta olan bir başka arabanınkiyle değiştirivermişlerdi de, o zaman bu huyundan vazgeçmişti."

"Değiştirmişler miydi? Başka bir arabanınkiyle mi?"

"He ya... Ancak o zaman susmuştu!" Durdu, sonra, "Herşeyden önce sarı araba almakla hata etmişsiniz!" demez mi?

Besbelli, bunun iki tahtası eksik olmalıydı!

"O da nedenmiş?" diye sordum. "Sarı arabaların ötekilerden ne farkı var ki?"

"Hiç farkı olmaz olur mu beyim! Bilirsiniz, sarılar inatçı olur!"

Evet, düpedüz kaçığın biriydi bu adam! Kafadan kaçıklara ne denir ki? Ben de bir şey demedim. Yalnızca ters ters yüzüne bakmakla yetindim. Sonra da gidip arabamın kapısını açtım. Açar açmaz bağırmağı kesiverdi tabii... İyi, güzel de, akşama değin başında bekleyip kapısını açık tutacak değildim elbette! Ne yapacağımı şaşırdım. Boş boş sağa, sola bakınıyordum.

Delikanlı, "Bağırmasını kesti, ama; bakın şimdi de size inat, tuncu ışıklarını yakıp yakıp söndürüyor!" dedi. "Şey, bir kez de klaksona basmayı denesene?"

İster istemez elim klaksona uzandı. Aaa! Basmamla da sarı ışıklarını birden kesiverdi. "Siz bunların dilinden bayağı anlıyorsunuz?" diyecek oldum.

"Eh, biraz" diye yanıt verdi. "Ben arabamla hep konuşurum. Ona sık sık moral veririm. Onu yabancı bir yerde mi bırakacağım? Çok geçmeden geri döneceğimi söylerim. Bakın, sizinki, kendisini temelli terk edeceğinizi sandı, ondan panikledi! Evet, terk edilmekten korktuğu için bağırıp çağırıyor! Arabalar da insan gibidir. Kimi cesur olur, kimi korkak! Kimi farfara olur, kimi suskun! Sizinki besbelli burada bir şeyden korktu!"

Şöyle bir etrafına bakındı. "Buldum!" dedi. "Bakın, şu, karşıdaki simsiyah, dört çeker arazi arabası var ya, işte bundan korkmuş! Baksanıza, bakışları ne kö-

tü! Kaşlarının altından kötü kötü bakıyor! Ön panjuru ağzını açıp dişlerini gösteren bir kaplana benziyor! Sanırsın, yanına yaklaşıp paralayacak!"

Delikanlının keçileri kaçmış olduğundan emindim artık. Arma yine de içimden ona hak vermeden edemedim. Gerçekten de, o camlarına dek her tarafı simsiyah o dört çeker arazi arabası, nasıl da yiyecek gibi bakıyordu bize! Çatık kaşlarının altından hain hain bakan bir canavardan farksızdı!

"Benimki karanlıktan da korkardı" diye devam etti delikanlı. "Ne zaman geceleri yabancı bir semtte bıraksam, hele sokak da zifiri karanlıksa, hemen ciyak ciyak ötmeye başladılar. Bu tarafını bildiğim için, korkmasın diye onu hep sokak lambalarının altında bırakırdım. Döndüğüm zaman, sevincinden hoplayıp zıplayacak gibi olurdu. Hani, sahibinin döndüğünü görünce yerinde sıçramaya başlayan köpekler vardır ya, onlar gibi işte!"

"Sahi mi diyorsunuz?"

"Elbette sahi! Korkmasın diye onunla hep konuşurdum ben! Onu dik bir yokuşa mı süreceğim? 'Hadi aslanım göster kendini!' derdim! Yokuşu tırmanınca da, 'Aslan arabam benim!' diye onu severdim. Yokuş yukarı bir TIR'ı mı sollayacağım? Gazlamadan önce, 'Bu koca caravarı geçebilir misin?' diye sorardım! Benden size tavsiye:

Siz de sık sık konuşun arabanızla!" "Şey... Ben de konuşurum tabii" dedim.

Delikanlı birden, "Arabanızın dişi olduğunu biliyor musunuz?" diye sormaz mı?

"Dişi mi? Benim araba? Dişi? Bunu da ner'den çıkarttınız?"

"Dişi... Dişi... Güzel bir dişi! Zarif... Ürkek... Ve de sarı olduğu için de, her sarışın gibi inatçı bir dişi!"

Hiç aklıma gelmemişti! Dişiydi demek!

"Dişi ya! Size akıl vermek gibi olmasın; ama arabanızı şu ilerideki mavi spor Alfa Romeo'nun yanına bıraksanız daha iyi olacak!"

"Neden?"

"Bir de bakarsanız birbirinden hoşlanırlar, öpüşüp koklaşmaya başlarlar! Küçük yemyeşil bir yavru sahibi olmak istemez misiniz?"

"Şey... Kim istemez! İsterim tabii! İyi de, niçin yeşil?"

"Maviyle sarının karışımı yeşil olmaz mı?"

"Aaa, sahi ya, yeşil olur" dedim.

"Ama, araba kısmı hiç belli olmaz. Şu sağdaki spor Mercedes'ten de pekala hoşlanmış olabilir. Bakın, yan taraf-

ta üstü açık

bir de kırmızı BMW var. Ondan da güzel bir yavru alabilirsiniz. Ya da soylu bir Jaguar arayıp bulun ona! Neden olmasın?"

Öyle ya, neden olmasın? Şaşkına dönmüştüm.

Benim arabanın yanından hiç ayrılmayan gözleri birbirine yakın delikanlı, "Bildiğim bir garajda park etmiş bir Jaguar var! Ona götürüyüm bu kızı!" diyerek bir hamlede kapıyı açtı! Geçip içine oturdu! Oturmasıyla da kontağı açıp motoru çalıştırdı! Araba, hışımla öyle bir ileri fırladı ki, arka tekerlerinden sıçrayan çamurların ilk hedefi, tepeden turnağa ben oldum!

O da ne! Benim arabanın bir anda otoparkın kapısından dışarı fırlaması bir olmuştum! Bir cayırtı! Bir homurtu! Göz açıp kapatınca ya değin toz bulutunun arkasında gözden kaybolmuştu bile! Şimdi varken, şimdi yok olmuştum!

Ağzım bir karış açık, arkasından bakakaldım! "Yahu, düpedüz kaçırdı arabayı!" dedim. "Kim bu adam? Kimin nesi?"

Ne otoparkçı tanıyordu onu ne de oradaki başkaları! İlk kez görüyorlardı onu!

"Bana kalırsa, siz arabanızın üstüne bir bardak soğuk su için!" dedi araba yıkayan otoparkçı!

Hatta, az ilerdeki karakolun

kapısında nöbet tutan otomatik tabancalı genç polis memuru da...

Komiserin dediğine göre, son günlerde Kasımpaşa çevresinde böyle birileri peyda olmuştu! Safça bulduğu kimseleri lafa tutup arabalarını alıp kaçırtıyorlardı! Sonra mı?

"Sonra, hemen götürüp söküyorlar!" dedi komiser. "Biz ekiple bildireceğiz, bulursak sizi haberdar ederiz!"

"Bulursanız, ona ne diyeceğimi çok iyi biliyorum ben!" dedim.

"Kime? Hırsıza mı?"

"Hayır, o aşağılık sarı arabama! İkide bir bana bağırıp duracağına, asıl kendisini kaçıran adama yaygarayı bassaydı ya!"

Komiser duraladı. Acıklı bir yüzle uzun uzun beni süzdü. Sonra, yanındaki komiser muavinine, "Zavallı" diye yavaşça fısıldadığını duydum. "Yazık olmuş adama! İyi de birine benziyor bana kalırsa!" •

Yazarın Bu Yazıyla İlgili

Özel Notu: Bu olayı bir yakınımından duydum.

Aynen böyle olmuş. Arabanın bulunup bulunmadığını mı merak ediyorsunuz? Bulunmuş.

Gözden uzakta bir bahçede, baştan sona sökülmiş halde!

EserTutel@butundunya.com.tr

İnsan ve Makinenin Doğayla Savaşımları:

Kemal Merkit (sağda) ve Kutlu Torunlar, Türkiye'yi Dakar Rallisi'nde başarıyla temsil etti. Küçük fotoğrafta Dakar Rallisi'nin rotası görülmektedir.

Dakar Rallisi

Onbeş gün süren ve insanla makinenin birlikte doğayla savaşımlarının en üst düzeyde sınıandığı Dakar Rallisi, dünyanın kuşkusuz en zor yarışıdır. Afrika çöllerinin kızgın sıcağında gerçekleştirilen bu zorlu yarışa son kez iki kişilik Türk ekibi de katıldı.

Kemal Merkit ve Kutlu Torunlar'dan oluşan ve ilk kez ulusal takım kimliğiyle bu zorlu sınava motosiklet sınıfında katılan ekip, övgüye değer bir sorumluluk duygusuyla yarışı tamamlayarak, büyük bir başarının sahibi oldu.

Ekip üyelerinden Torunlar, ilk kez katıldığı Dakar "sınavı"nda, 525 rakip arasından 59'uncu, Merkit ise 61'inci sırada yer aldılar ve bu başarılarıyla Türk bayrağını, zafere ulaştırdılar.

Dünyanın en zorlu yarışına 187 otomobil, 250 motosiklet ve 88 kamyonla katılan 525 takım, 42 ülkenin bayrağını taşıyordu.

8695 kilometrelik ralli Portekiz'de başlayıp İspanya, Fas, Moritanya ve Mali geçildikten sonra Senegal'in Dakar kentinde bitti.

Kutlu Torunlar'ın ilk kez tanıştığı Dakar'a takım arkadaşı Kemal

Çiçekçinin vitrininde "Söyleyeceklerinizi çiçeklerle ifade edin" yazılı büyük bir tabela göze çarpıyordu.

İçeri giren müşteri "Bir tane gül verir misiniz?" dedi.

Tezgahtar şaşkınlıkla "Yalnızca bir tane mi?" diye sordu.

Müşteri "Evet, bir tane gül yeter" dedi. "Ben pek konuşkan sayılmam da..." •

Merkit, dördüncü kez katılıyordu ve bir başka deyişle, dördüncü kez de ölümle burun buruna geliyordu.

Deneyimli sürücü Kemal Merkit, bireysel kimlikle katıldığı önceki üç yarışın ikisinde sona ulaşabilmesine karşın, yalnızca birinde 23'üncü sırada yer alabilme başarısını göstermişti.

Türk ulusal takımı olarak girdiği bu son yarışta takım arkadaşıyla ortaklaştığı başarısıyla ise, Türk motosiklet tarihine yeni bir gurur nedeni oluşturdu.

Dakar Rallisi'nin, insan ve makinenin doğayla bir çeşit savaşımı olduğu ifadesinin en somut kanıtı, bu yarışın yapıldığı 28 yılda 47 yarışmacısının yaşamlarını yitirmiş olmasıdır. Son yarıştaki iki yarışmacının kaybıyla bu rakam, 49'a yükseldi. Böylesine çetin ve insanı ölüme götüren bir rallide, iki Türk motosikletçinin sona ulaşması ve dereceye girmesi gerçekten büyük bir başarıdır.

Çöller, ormanlar ve dağlar aşarak gerçekleştirilen Dakar Rallisi'nde ancak, bu zorlu etapları başarabilen az sayıda yarışmacı sona ulaşabiliyor. İklim ve bölgesel koşulların zorluğunda, gece-gündüz binlerce kilometre yol alan yarışçıların "mutlu son"a ulaşabilmele-ri, başlıbaşına bir zafer olarak kabul ediliyor.

Dakar için söylenen "İlk hedef yarışı tamamlayıp, sona ulaşmaktır" sözü gerçekte, yarışın tüm

zorluğunu başlangıçta açıklayan bir çeşit uyandır.

Dakar Rallisi ilk kez 1979 yılında Paris ve Dakar arasında gerçekleştirildi. O günkü adı, Paris-Dakar Rallisi'ydi. Bu adla yarışlar 1994 yılına değin sürdü. Yarış sırasında meydana gelen ölümler ve Kuzey Afrika bölgelerinde yaşanan politik tutarsızlıklar, rotaların sürekli değişmesine neden oluyordu. Hatta Cezayir'deki savaşlar yüzünden yarışçılara birçok kez ateş açılmış, mayınlar yüzünden beklenmedik kazalar da olmuştu.

İşte bu nedenlerle yarışın önce rotasında değişiklikler yapıldı, sonra başlangıç noktası değiştirilip, Portekiz'e kaydırıldı ve daha sonra da yarışa, "varış" noktasının adı verildi, kayıtlara "Dakar Rallisi" olarak geçirildi.

Dünyanın bu en çetin yarışına 1988 yılında merhum Renç Koçibey, bireysel kimlikle kamyon sınıfında katılmıştı. 1991'de otomobil ile Ali Deveci ve Galip Gürel şanslarını de-

nemişler; fakat şansını bir kez daha deneyen Koçibey gibi, onlar da "mutlu son"a ulaşamamışlardı.

Bayrağımızı Dakar'a ilk kez ulaştıran 47 yaşındaki Kemal Merkit ve 39 yaşındaki Kutlu Torunlar, gözleri kör eden kum fırtınaları arasından görerek ulaştıkları son noktada, mutluluklarını şöyle açıklıyorlardı:

"Öncelikle hedefimiz yarışı bitirmektir. Bunu gerçekleştirdik. Dereceye de girdik. Onca yarışçı arasından sıyrılmamız ve Türk bayğı-

Konuk Yazar

**Demir
Feyizoğlu**

nı Dakar'a başarıyla taşımamız bize kıvanç veriyor."

Bu iki başarılı sürücümüz, Dakar'ın öteki yarışmalardan farkını ise şöyle açıklıyordu:

“Öncelikle can tehlikesi vardı. Bunu çok yakından duyumsuyorduk. Dakar'da en önemli rakibimiz doğaydı. Rakip sanılan 'öteki yarışmacılar' ise, aslında çok zaman en yakın dostumuzdular. Bu kesinlikle doğrudur. Yarış sabahı sabah ayazını yaşıyorsunuz, üşüyorsunuz. Ardından güneş doğuyor. Çöl sıcağı altında ya- nıyor teniniz... Bu koşullarda çok uzun kilometreler yapıyorsunuz. Aracın motor sıcaklığı ayrı bir dert. Hele motosikletle yarışıyorsanız, o uzun mesafeler boyunca motorunuzda hep ayakta durmak durumundasınız. Çünkü yol engebeli. Kum boşlukları, küçük tepeler, umulmadık taşlar ve kayalar her

an karşınıza çıkabilir. İşte bu nedenle motorun üzerinde ayakta durmak zorundasınız. Zorluk bununla da bitmiyor. Kaybolabilirsiniz. Çölün ortasında bir an 'Ben neredeyim?' diyebilirsiniz. Zayıf bir olasılık da olsa, bir terörist saldırısıyla da karşılaşabilirsiniz.

"Dakar'da hedef sona ulaşabilmek, en önemlisi sona sağ olarak ulaşabilmektir. Tüm bu zorluklarına karşın Dakar Rallisi dünyada iki milyar 500 milyon insanın merakla izlediği bir yarıştır."

Kemal Merkit ve Kutlu Torunlar, Dakar Rallisi'ne yine katılacaklar. "Dakar Rallisi'nin ilk hedefi yarışı tamamlayıp, sona ulaşmaktır ama" diyorlar. "Bizim hedefimiz, bu hedefin çok çok ötesinde..."

Her yıl daha başarılı dereceler almayı hedefliyor Türk ralliciler ve... O nedenle de yalnızca "mutlu son"a ulaşmakla, zafere "doymadıklarını, doymadıklarını" söylüyorlar. •

*Kısa Öykünün Fransız Temsilcisi,
Görünür Gerçeğin Ötesini Anlatan Yazar:*

Guy de Maupassant

Tolstoy "Sanat Nedir?" adındaki deneme kitabında Guy de Maupassant adıyla nasıl tanıştığını anlatır bize ve "Sanırım 1881 yılıydı" der, "Ziyaretlerinden birinde Turgenyev çantasından 'Madam Tellier'nin Evi' adlı Fransızca bir kitap çıkarıp bana uzatarak 'Genç bir Fransız yazar, bir bakın, fena değil, sizi tanıyor ve size büyük bir saygı duyuyor' demişti. O sıralarda güzel sanatlara eskiden verdiğim önemi yitirmiş olmama ve Turgenyev'in bana önerdiği türde kitaplara ilgi duymamama karşın Turgenyev'i hoşnut etmek için kitabı okudum. Konusunu önemsiz ve ahlak anlayışına ters bulduğum 'Madam Tellier'nin Evi' adındaki öyküyü okuduğum andan itibaren yazanın yetenek denen Tanrı vergisi özel armağana sahip olduğunun hemen ayırdına vardım. Bir yazarın ilgi duyduğu konulara doğrudan ve büyük bir dikkatle yoğunlaşma yeteneğidir bu. Böyle bir yetenekle donanmış bir yazar dikkatini yönelttiği şeylerde başkalarının görmediği yeni bir şey görür. İşte Maupassant'da bu yeteneğin bulunduğu açıkça görülüyordu. Ayrıca güzel bir biçemi vardı, söylemek istediğini açık, basit ve hoş bir biçimde ifade ediyordu."

Guy de Maupassant (1850-1893), Normandiya Bölgesi'nde, Dieppe kasabası yakınlarındaki bir şatoda varlıklı bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Annesi tanınmış yazar Gustave Flaubert'in çocukluk arkadaşı olduğundan Flaubert'in aileye yakınlığı ve genç Maupassant'ı öğrencisi gibi eğitmesi ve yönlendirmesi Maupassant'ın yazarlığında etkin olmuştur.

1 871 yılında askere alınması sonucu Maupassant Fransa-Prusya Savaşı'nı yaşadı. Savaşın bitimini izleyen yıllarda denizcilik, daha sonra da eğitim bakanlıklarında memurluk yaptı. Yazmaya bu sıralarda başladı. Flaubert aracılığıyla girdiği edebiyat çevreleriyle ilişkisini sürdürüyor, Flaubert'in evinde ve orada tanıştığı ünlü romancı Emile Zola'nın evinde yapılan edebiyat toplantılarına katılıyordu. Dergilerde öyküleri yayımlanmaya başladı. 1880'de yayımlanan "Boule de Suif" ("Yağ Topağı") adlı uzun öyküsüyle (bu öykü dilimize "Yağ Tulumu", "Toparlak" ve "Kartopu" adlarıyla da çevrilmiştir) birden üne kavuşunca memuriyeti bırakıp kendini tümüyle yazma uğraşına verdiğinde 30 yaşındadır. 43 yaşında yaşama veda ettiği ve yaşamının son iki yılını hastalığı nedeniyle verimsiz geçirdiği dikkate alındığında yapıtlarının hepsini 11 yılda vermiş olduğu görülür.

1881'de yayımlanan ve yukarıda alıntıladığımız Tolstoy'un anılarında sözü geçen "Madam Tellier'nin Evi" Flaubert'in de beğenisini kazanmıştır. İzleyen 11 yılda art arda yayımlanan ve sayıları 300'ü bulan öykülerinin dağıldığı "Matmazel Fifi", "Av Öyküleri", "Ay Işığı", "Bayan Harriet" ve "Gece ve Gündüz Öyküleri" gibi öykü kitaplarının yanı sıra yazarımız başta Tolstoy'un övgüyle söz ederek "Sefiller'den bu yana yazılmış en iyi Fransız ro-

manı" dediği "Bir Yaşam" olmak üzere döneminde çok satan nitelikte sayılabilecek "Güzel Dost", "Oriol Tepesi", "Pierre ve Jean", "Ölüm Kadar Güçlü", ve "Yüreğimiz" adlı 6 roman yazmıştır. Bunlara kendi teknesiyle çıktığı yolculukların anılarını içeren üç kitabı ve Flaubert, Turgenyev ve Zola üzerine yazdığı incelemeleri eklemek gerekir. O dönemde roman türünün el üstünde tutulduğu, kısa öykü türünün önemsenmediği gerçeği dikkate alındığında yazarımızın kısa öykü türünü öne çıkararak yazın dünyasına yeni bir soluk kazandırdığını, bir devrim yaptığını söylemek mümkündür.

Maupassant'ın yapıtlarında herşeyden önce doğallık ve yalınlık egemendir. Yazar sözleri süslemek kaygısından uzak, kendiliğinden akan bir yazma yetkinliğine sahiptir. Dilinin ucundaki kaleminin ucundadır. Bu nedenle öykü ve romanlarında daha ilk satırlardan itibaren okur olayın içine girer ve son

satırına değin de çıkmak istemez. Bunda yazarın söz konusu yazı tekniğinin yanı sıra öykülerinde işlediği karakterler ve konuların da payı vardır. Maupassant öykülerinde bizi çok değişik yerlere götürür, çok değişik insanlarla tanıştırır. Karşımıza mutsuz bir kontes de çıkabilir, öç peşinde bir ana da... Fakat hangi çevreye ait olursa olsun yazarın çizdiği tablolar ve içindeki karakterler öyle yalın, hoş ve insanları doğrudan ilgilendiren okur olayın içine girer ve son

Öyküleriyle Öykücüler

Haluk Erdemol

diren, hatta onların yaşamlarını etkileyen bir biçimde verir ki okur yalnızca çizilen tabloyu değil, o gerçekçi tablo içinde seven ya da acı çeken insanların seslerini de duyabilir.

Yazarın işlediği temaların ortak yanları burjuva, memur ve yoksul aile yaşantıları çerçevesinde yalnızlık, sevgisizlik, aldatma, aldanma, aşk, şehvet, düş kırıklığı, öç, nefret, terk edilme, coşku, boşa geçmiş yaşamlar, fedakârlık, dışlanma, horlanma, yanılgı ve tüm bunların kişilerin yaşamını etkileyen ya da sonlandıran sonuçlarıdır.

Görüldüğü gibi yazarımız yaşamın ta kendisini vermektedir bizlere. Öykülerinde kendi yaşadığı çevrenin ve insanların daha çok yer aldığı görülür. Maupassant hocası saydığı Flaubert'in önerileri ve titizliğinin etkisiyle yüksek bir çalışma temposuna ulaşmıştır. Ancak yazmayı herşeyin üzerinde tutan içine kapanık biri değildir; duyarlı bir kişiliğe sahip olmakla birlikte gündelik zevklere düşkün, gönül macerası yaşamaktan hoşlanan bir erkektir.

Öykülerinde kadın erkek ilişkilerinin sıklıkla işlenmesinden bunu görmek olanaklıdır.

1884'den başlayarak Maupassant'ın ruh sağlığı bozulmaya, sinir zayıflığı, düş görme ve ölüm saplantısı sarmalı içinde yaşamaya başlar. İlerleyen yıllarda yanında görünmez bir varlığın bulunduğu inanır. "Horla" adlı öyküsünde böyle bir varlıkla savaşımını günlük biçiminde verir. İyileşmek amacıyla çeşitli yerleri gezer. Tren yolculuğundan hoşlanmadığından kendi teknesiyle yolculuklara çıkar. 1892'nin Ocak ayında Cannes'da bulunduğu sırada bir otel odasında intihar girişiminde bulunur. Krizlerinin artması nedeniyle Paris'te özel bir klinikte tedavi altına alınır. Burada genellikle bilinçsiz bir durumda ve sinir krizleri içinde geçirdiği günlerin sonunda 6 Temmuz 1893 tarihinde çok sevdiği yaşama veda eder. Cenaze töreninde bir konuşma yapan Zola sözlerini şöyle bitirmektedir:

"Geleceğin okuru onu yapıtlarıyla tanıyacak, yaşamı boyunca öykülerinde söylediği aşk şarkılarıyla sevecektir."•

Lütfen sayfayı çeviriniz

İçinde gizli belgeler olan çantasını kaybeden bir diktatör, polis şefine "Katıldığım toplantıdan çıkıncaya değin çantamı bulun" diye emretti. Toplantı sonrası dinlenmek için konutuna dönünce de, çantasının her zaman koyduğu yerde olduğunu gördü. Bunun üzerine polis şefini arayarak çantasını bulduğunu bildirdi: "Çantamı buldum" dedi. "Araştırmalara son verebilirsiniz."

Polis şefi, diktatörün söylediklerini büyük bir şaşkınlıkla dinledikten sonra "Efendim, oysa biz de..." diyebilirdi. Arkasından da yaptıkları araştırmalar hakkında şu bilgiyi verdi:

"Çantanızı çaldığından kuşkulandığımız elli kişiyi yakalamıştık" dedi. "Ve bu kişilerin otuzu da çantanızı çaldığını kabul etmişti."•

Guy de Maupassant'tan Bir Öykü:

Bir Kan Davası

Paolo Saverini'nin dul eşi oğluyla birlikte Bonifacio kasabasının surları yakınındaki kötü bir evde oturuyordu. Dağların bir uzantısı üzerinde kurulu ve yer yer denizin üzerinde asılıymış izlenimini veren bu kasaba sivri kayalarla dolu dar bir boğazdan Sardunya Adası'nın alçak kıyılarına bakar. Daha aşağı tarafta, iç bölümde, kayalık kıyıdaki bir açıklık devasa bir koridor görünümüyle kasabayı tümüyle çevrelerken liman görevini de üstlenir. Sardunya'dan ve İtalya'dan gelen küçük balıkçı tekneleriyle iki haftada bir Ajaccio seferini yapan eski ve soluğu tükenmiş buharlı gemi denize dimdik inen iki kaya duvarı ara-

sından uzun ve dönemeçli bir geçitten sonra kıyıdaki evlerin hemen altında demirleyebilir.

Beyaz dağın üzerine kümelmiş evler daha beyaz iz bırakırlar dağda... Bu evler büyükçe gemilerin geçmeye cesaret edemediği bu amansız boğaza bakan kayalara asılı yabanıl kuş yuvalarına benzer. Hiç dinmeyen rüzgar zaten iyice aşındırmış olduğu ve üzerinde seyrek otlardan başka bir şeyin bitmediği çıplak kıyıyı ve denizi dövüp durur, her iki yanını törpülediği boğaz boyunca kükreyip ılık çallar. Deniz yüzeyinin üzerinde uç vermiş sayısız kayalara takılan soluk köpük izleri deniz üstün-

de yüzen ve savrulan bez parçalarına benzer.

Dul Bayan Saverini'nin evi uçurumun kenarına sımsıkı yapışıp durur ve evin üç penceresinden bu yabanıl ve hüzünlü manzara ya bakardı.

Kadın bu evde oğlu Antoine ve Semillante adındaki kaba tüylü ve kemikleri gözüken dişi bir köpeklerle birlikte yaşıyordu. Çoban köpeği kırması olan köpek avlanırken delikanlıya eşlik ederdi.

Bir akşam ağız dalaşı sırasında Antoine haince bıçaklanarak öldürüldü. Katil Nicolas Ravolati aynı gece Sardunya'ya kaçtı.

Yoldan geçen birkaç kişi oğlunun ölüsünü getirdiklerinde kadın hiç gözyaşı dökmedi. Yalnızca hareketsiz, uzun uzun ona baktı durdu. Sonra kırıksık elini ölünün üzerine koyarak öç alacağına yemin etti. O gece kendisiyle birlikte kimsenin kalmasına izin vermedi ve köpeklerle birlikte ölünün yanına kapattı kendini... Köpek ulumaya başladı ve hiç ara vermeden, yatağın ayak ucunda dikilmiş, başı sahibine doğru uzanmış, kuyruğunu ayaklarının arasına kıştırarak ulumayı sürdürdü. O da kadın gibi hareketsizdi. Ölünün üzerine eğilmiş duran sabit bakışlı kadının gözlerinde artık yaş vardı, yanaklarından süzülen iri damlalı yaşlar.

Delikanlı, üzerindeki kaba kumaştan bir ceket ve göğsündeki bıçak yarasıyla sırtüstü uyuyor gibiydi. Fakat her yerde kan vardı. İlk yardım için birisinin yırttığı gömleğinde, yeleğinde, pantolonunda, yüzünde ve ellerinde...

Ayrıca saçında ve sakalında kan pıhtıları vardı.

Yaşlı kadın konuşmaya başladı. Onun sesini duyan köpek sustu.

"Kanın yerde kalmayacak yavrum, öcün alınacak oğlum, zavallı evlâdım. Huzur içinde yatabilirsin, çünkü öcün alınacak. Beni duyuyor musun? Bu sözü veren benim, ben annen... Çok iyi bilirsin ki annen sözünü tutar."

Ve yavaşça eğilerek soğuk dudaklarını oğlunun ölü dudaklarına bastırdı. O anda Semillante tekrar inilti sesleri çıkarmaya başladı. Gidererek tekdüze ve yürek paralayıcı yakınma iniltisine dönüştü sesi.

Kadın ve köpek, ikisi de sabaha dek orada kaldılar.

Ertesi gün Antoine Saverini toprağa verildi ve kısa sürede ondan hiç kimse söz etmez oldu kasabada. Arkasında erkek kardeş ve yeğen bırakmamıştı. Kan davasını sürdürecektir hiçbir erkek yoktu. Yalnızca annesi, o yaşlı kadın bu işin üzerinde düşünüyordu derin derin...

Kadıncağız sabahtan akşama dek boğazın karşı yakasındaki beyaz ve küçük bir noktaya bakıyordu. Orası düşmanlarınca izlenen Korsika eşkiyalarının sığınak olarak kullandıkları Longosardo adlı küçük bir köydü. Kadın Nicolas Ravolati'nin kendi güvenliği için o köye gittiğini biliyordu.

Tüm gün tek başına penceresinde oturup gözleri Longosardo'ya dikili, öcünü nasıl alacağını düşünüyordu. Sakat, günleri sayılı ve hiç kimsenin yardımı olmadan nasıl yapacaktı bu işi? Fakat

söz vermişti; oğlunun ölüsü üzerine yemin etmişti. Unutamaz ve bekleyemezdi. Nasıl harekete geçmesi gerekiyordu?

Artık geceleri uyumuyordu. Huzur ve dinlenme diye bir şey yoktu onun için. Beynini zorlayarak düşünmeyi sürdürüyordu. Dişi köpek ayaklarının dibinde uyukluyor, arada bir başını kaldırıp uluyordu uzaklara doğru... Bu biçimde ulumasında sanki yitik sahibine sesleniyormuş ve bunu yaparken silinmesi olanaksız bir anıyı canlı tutuyormuş gibi bir hava vardı.

Bir gece Semillante yine ulumaya başladığında Ana'nın aklına ansızın yabanıl bir düşünce saplandı. Öcüne yönelik ve yırtıcı olan bu düşünceyi sabaha dek aklında evirdi, çevirdi ve sabahın ilk ışıklarıyla birlikte kiliseye gitti. Diz çökerek dua etti ve oğlunun öcünü alabilmesi için kendisine arka çıkması, yardım etmesi ve yıpranmış bedenine yeterli güç vermesi için Tanrı'ya yakardı.

Sonra eve döndü. Avluda çatı oluklarından inen yağmur sularını toplamak için kullandığı, üst kenarında büyücek bir delik olan bir fıçı vardı. Onu ters çevirip boşalttıktan, taşlarla ve kazıklarla iyice toprağa oturtuktan sonra Semillante'yi bu yeni icat köpek kulübesine zincirledi. İşini bitirip eve girdi; odanın içinde ileri geri yürürken gözleri karşı kıyıya dikiliydi, katilin olduğu yere...

Dişi köpek o gün ve izleyen gece boyunca uluyup durdu. Sabah olunca yaşlı kadın ona bir çanak içinde su götürdü; başkaca

hiçbir şey vermedi, ne ekmek, ne de et sulu yemek artığı... Bir gün daha geçti. Semillante bitkinlikten ötürü kendinden geçmiş gibi uyudu. Ertesi sabah gözleri parlamış, tüyleri dikleşmişti. Umutsuzca zincirine asılıyordu.

Kadın bir gün daha yiyeceksiz bıraktı onu. Köpek yarı çılgın durumda boğuk sesle havlıyordu. Bir gece daha geldi, geçti.

Kadın ertesi sabah erkenden bir komşusuna giderek iki demet saman istedi. Eve gelince kocasının eski elbiselerini aradı ve bulduklarına saman doldurdu. İnsan görünümünü verdiği, kuklayla korkuluk arası bu şeyi köpeğin kulübesinin yanına diktiği bir sopaya ayakta dikilmiş biçimde bağladı. Eski çamaşırlardan bir de baş ekledi ona.

Köpek gördüğü şeye şaşırmış, korkuluğa bakıyor; fakat açlıktan ölmesine karşın hiçbir tepki göstermiyordu.

Sonra yaşlı kadın domuz kasabına gidip bir parça kara sosis satın aldı. Eve dönünce avluda, köpeğin yakınında odun ateşi yakarak sosisi kızartmaya başladı. Köpek, gözlerini kızaran ete dikmiş, midesi etin kokusuyla işkence altında ve ağzı köpükler içinde atlayıp zıplıyordu.

Bu arada yaşlı kadın dumanı üstünde kızarmış et parçasını samandan adamın boynuna bir tasma takar gibi yerleştirmeye başladı. Epey zaman harcadı bunu yaparken. Et parçasının ucunu alabilmesine derine itiyordu.

İşi bitince köpeği serbest bıraktı. Hayvan korkuluğa doğru sıçra-

dı. Öyle bir sıçradı ki kolayca boğazına ulaşmış ve pençeleri korkuluğun omzuna geldiğinde dişleri gırtlığa geçmişti bile.

Sonra çeneleri arasında avından bir parça olduğu halde yere düştü. Tekrar sıçradı, dişlerini kumaş parçalarının arasına sokup silkme ve çekme hareketiyle etin bir parçasını daha koparıp tekrar geri düştü, hemen kalkıp yine sıçradı. Azgın ve yırtıcı zıplamalarla samandan adamın yüzünü ve boynundaki kokulu tasmadan kalanları paramparça etti.

Yaşlı kadın sessiz ve hareketsiz; fakat parlak gözlerle seyretti köpeği, sonra onu zincirine bağladı. İki gün daha aç bıraktı ve köpeğe yaptırdığı bu garip eğitimi birçok kez yineledi.

Üç ay boyunca sıçrama ve dişleriyle koparma sonucu yemeğine kavuşmasını öğreterek köpeği eğitti. Onu zincirle bağlamayı da bıraktı. Artık yalnızca saman adamı parmağıyla göstermesi yetiyordu. Ayrıca saman adamın boğazına et saklamasına gerek kalmadan da ona saldırıp parçalamaya alıştırdı köpeği. Sonra da onun için pişirdiği sosisi ödül olarak veriyordu.

Artık Semillante saman adamı görür görmez titremeye ve hemen sahibine bakmaya başlıyordu. O da parmağıyla gösterecek ısıklık gibi bir sesle "Haydi yakala" diyordu.

Yaşlı kadın zamanın geldiğine karar verdiğinde bir pazar sabahı kiliseye gidip günah çıkarttı ve arkasından duygusal bir coşku için-

de toplu duaya katıldı. Sonra yırtık pırtık giysiler içindeki erkek bir dilenci kılığına bürünerek Sardunyalı bir balıkçı ile karşı kıyıya geçme pazarlığı yaptı.

Köpekle birlikte Longosardo'ya girdiklerinde Korsikalı yaşlı kadın bir yandan hafifçe topallıyor, öte yandan taşıdığı bez torbayı arasına köpeğe koklatıyordu. Büyük bir parça sosis vardı torbada. Köpek iki gündür açtı, torbayı kokladıkça yerinde duramaz oluyordu. Kadın bir fırıncıya uğrayıp Nicolas Ravolati'nin nerede oturduğunu sordu. Nicolas eski mesleği olan marangozluğa dönmüştü. Dükkanının arka bölümünde tek başına çalışıyordu.

Yaşlı kadın kapıyı iterek açtı ve seslendi:

"Hey, Nicolas!"

Adam başını çevirdi. O anda kadın köpeği salarak haykırdı:

"Haydi yakala onu!"

Açlıktan gözü dönmüş köpek atıldı, adamı boğazından yakaladı. Adam onunla güreş yapar gibi yere yuvarlandı; birkaç saniye topuklarıyla yeri döverek kıvrandı, titredi ve köpek dişleriyle gırtlığını parçalarken hareketsiz kaldı.

Kapılarının önünde oturmuş iki komşu yaşlı bir dilenci adamla kemikleri fırlamış kara bir köpeğin önlerinden geçtiğini ve köpeğin hem yürüyüp hem de sahibinin verdiği siyah bir şeyi çiğnediğini çok iyi anımsadılar.

Yaşlı kadın akşam evine vardı ve derin bir uyku uyudu o gece... •

Çeviri: Haluk Erdemol

"Başarıya indeksli tüketim toplumu olduk. Herkese genç, güzel, yakışıklı ve başarılı olmaları, tüketerek yaşamaları öğretiliyor.

Bunları yapabilenlerin sağlıklı ve mutlu, yapamayanların ise mutsuz, buzursuz olacağı mesajı veriliyor. Dahası biz psikiyatrlar da ne yapacağımızı, neyi tedavi edeceğimizi şaşırdık sanırım. Azınlıktaki sağlıklıları acı çekmesinler diye çoğunluğa uydurmaya uğraşıyoruz diye kaygılanıyorum."

Biz Niye Böyleyiz?..

•Dr. Mehmet Uhri - *Bütün Dünya*•

Üyesi olduğum uzmanlık derneği, emekli psikiyatristi profesörü hocamıza çalışmaları ve mesleğe katkıları nedeniyle onur plaketi verme amacıyla davet düzenlemişti. İlerlemiş yaşına karşın hayli dinç ve sağlıklı görünüyordu, hocamız. Konuşmalardan ve plaket töreninin ardından yemek faslına geçildi. Hazırlanan büyük masada hocamızın teşekkür konuşmasını dinledik. Sonra üniversite ile ilgili mesleki bir iki konu tartışıldı. Ortamın samimiyetinden de cesaret alarak bir sessizlik anını fırsat bilip sorumu sordum:

"Hocam, bu bizim millet niye böyle? Niye kitaplarda yazanlardan farklıyız? Niye hep bir şeyler eksikmiş hissine kapılıyoruz. Biz niye böyleyiz?"

Yüzüme bakıp gülümsedi. Masadakiler de bakışlarını hocamıza yöneltip sessizce verilecek yanıtı bekledi.

"Ne sormak istediğini sanırım anladım, delikanlı. Kaçamak yanıt

yerine doğrudan tatminkâr yanıt istiyorsun. Peki öyleyse..."

Daha sonra, insanların toplum içinde üstlendikleri sosyal roller olduğunu, sağlıklı ruh halinden söz edebilmek için kişinin toplumda üstlendiği bu rolleri tam olarak yerine getirmesinin şart olduğunu, bu rollerin (hekim, avukat, öğretmen, anne, baba vb.) hakkını vererek oynanmaması halinde, sağlıklı ruh yapısından söz edilemeyeceğini anlattı. Tam olarak yerine getirilemeyen sosyal rollerin ruh sağlığını olumsuz etkilediğini vurguladı. Sonra bana bakarak, "Bu sosyal rollerin tam olarak uygulanabilmesi için üç unsurun bir arada olması gerekiyor. Birincisi oynadığınız sosyal rolün gerektirdiği bilgi birikimine sahip olmak, ikincisi o rolün gerektirdiği sorumlulukların idrakinde olmak ve üçüncüsü de oynanan rolün gerektirdiği ahlaki olgunluk ve donanımda bulunmak" dedi.

Masadakiler sessizce dinliyor, merakla sözün geleceği yeri bekliyordu.

"Bizim insanlarımız sosyal rollerini oynarken genellikle bu üç öğenin bir ya da ikisi eksik oluyor. Hepimiz görüyoruz. Bakıyorsunuz alanında bilgili donanımlı iyi bir hekim, öğretim üyesi; ama kazanç elde etmek uğruna sorumluluklarını bırakıp üniversitedeki görevini aksatabiliyor. Veya bilgili ve donanımlı bir hekim olmasına, ahlaklı davranmasına karşın hastaları rahatsız etmesinler diye akşamları telefonunu kapatacak denli sorumluluk kaçkını olabiliyor. Her meslekte her durumda yaşıyoruz bunları. İyi aile babası ya da annesi olarak tanınan birinin donanımlı, bilgili ve ahlaklı olmasına karşın sorumluluklarından kaçabildiği veya ahlaksızlıkları ile anılabildiğini magazin basınından hep okuyoruz. Bu üç unsurun biraraya gelmemesi toplumun genelinde gözlenen ve 'Biz neden böyleyiz?' diye sorma ihtiyacı duyduğun sağlıklı olmayan ruh halinin yaygınlığını gösteriyor bizlere, delikanlı."

"Peki bu hale nasıl geldik?"

Hocamız bardağından bir yudum su aldı, gülümseyerek masadakilere baktı ve sözlerini şöyle sürdürdü:

"Halkın kendini yönetmesi demek olan demokrasi geleneği yaşadığımız topraklarda pek yoktu ya da zayıftı. Böylesi bir toplumun birden özgürlük ve demokrasi ile karşılaşması demokrasi-nin özünde olan hoşgörü kavramının yanlış algılanması sonucunu doğurdu. İnsanlar birbirilerine tahammül gösterip kendinden farklı olana hoşgörü göstereceği-

ne kendilerindeki eksik ya da yanlışların hoş görülmesini bekler duruma geldi. Demokrasi ve özgürlük bireyin kendi eksik ve hatalarının hoş görülmesi biçiminde yanlış algılandı ve algılanmaya devam ediliyor. Bilmem hangi belediye başkanı için "Çaldı çıptı; ama iyi icraatlar da yaptı" denmesini ve bunun toplumda kabul görmesini başka nasıl açıklanır? Sosyal rollerini hakkıyla yerine getirmeyen, üstelik bunun farkında olup hoş görülme-yi bekleyen insanlar olduk. Bence biz bunun için böyleyiz."

Masadaki öteki öğretim üyelerinden biri hocamıza dönerek, "Hocam belirttiğiniz sosyal rolleri hakkıyla oynamayı başaran, sözünü ettiğiniz üç unsuru biraraya getiren insanlar hiç mi yok, aramızda?" diye sordu.

"Olmaz mı? Nevrotik psikiyatristi hastalarının büyük bölümünü onlar oluşturuyor. Ekmeğimizi onlardan kazanıyoruz. İşlerini hakkıyla yerine getirdikleri için acı çekiyorlar biz de onların böyle bir topluma uyum gösterememelerini normal kabul edeceğimize tedavi etmekle uğraşıyor, akıntıya kürek çekiyoruz."

Hocamızın yanında oturan hanım "Peki bunu düzeltmenin bir çaresi yok mu?" diye sorunca hocamız ona dönerek, "Bu konuda karamsarım. Büyük emek, zaman ve sabır gerekiyor. Başarıya indeksli tüketim toplumu olduk. Kimsenin buna ne zamanı ne de tahammülü var. Herkese genç, güzel, yakışıklı ve başarılı

olmaları, tüketerek yaşamaları öğretiliyor. Bunları yapabilenlerin sağlıklı ve mutlu, yapamayanların ise mutsuz, huzursuz olacağı mesajı veriliyor. Dahası biz psikiyatrlar da ne yapacağımızı, neyi tedavi edeceğimizi şaşırdık sanırım. Azınlıktaki sağlıklıları acı çekmesinler diye çoğunluğa uydurmaya uğraşıyoruz diye kaygılanıyorum.”

Masada uzun bir süre sessizlik oldu. Hocamız dernek başkanına plaket için teşekkür etti. Sonra göz göze geldiğimizde bana dönerek, “Soruna yanıt oldu mu, bilemem

delikanlı; ama benim de dertleşmem gerekiyormuş anlaşılan” dedi. İzin isteyip ayrıldı.

Davet çıkışı kentin kalabalık trafiğinde ilerlerken garip bir suçluluk duygusu içindeydim. Rolünü düzgün oynamaya çalışan tanıdığım az sayıda insan için önyargıları ve kendi sosyal rollerindeki eksiklerim geliyordu aklıma. Dahası bu eksiklerin hoş görülmesi için kendimi ve çevremdekileri ikna etme çabalarım daha da çok rahatsız etmeye başlamıştı. Şu “lanet” trafik de bir türlü açılmak bilmiyordu. •

Dört kişilik avcı grubu ava çıkmışlardı. İçlerinden en deneyimli olanı onlara önderlik ediyordu. Yakın bir ormana dalıp avlanacak bir şeyler aramaya başladılar. Ormanın derinliklerinde biraz ilerledikten sonra deneyimli avcı birden “Yatın yere, tavşan deliği!” diye bağırarak arkadaşlarını uyardı. Avcılar yere yattılar ve beklemeye başladılar. Bir süre sonra delikten sevimli bir tavşan çıktı. Avcılar hemen ateş ettiler ve tavşanı vurdular.

Avcılar, bir süre sonra daha büyük bir delikle karşılaştılar. Deneyimli avcı arkadaşlarını yine uyardı:

“Yatın yere” dedi. “Bu bir tilki deliği!”

Tüm avcılar yere yattılar ve yine beklemeye başladılar. Kısa bir süre sonra delikten bir tilki çıktı ve onu da hemen vurdular.

Avcılar neşe içinde yeni avlar aramayı sürdürürlerken bu kez çok daha büyük bir delikle karşılaştılar. Önderlik yapan avcı, yine deneyimini konuşturdu:

“Bu bir ayı inidir” dedi. “Yatın yere ve yine bekleyin...”

Avcılar yine yattılar ve delikten ayının çıkmasını beklediler. Ayı çıkar çıkmaz onu da vurdular.

Artık bava kararmaya başlamıştı. Bir süre sonra avcılar, öncekilerle hiç benzemeyen daha büyük ve içi karanlık bir delikle karşılaştılar.

Arkadaşları, deneyimli avcıya baktılar, onun ne diyeceğini beklediler. Deneyimli avcı da şaşırmıştı:

“Arkadaşlar, bu kocaman delikten nasıl bir hayvan çıkacağını ben de bilmiyorum” dedi. “Hadi hep birlikte yere yatalım ve delikten nasıl bir hayvan çıkacağını birlikte bekleyelim.”

Ertesi gün gazetelerde şöyle bir haber başlığı vardı:

“Dört avcı tren altında can verdi...” •

Penguenlerin Ayakları Donmaz

Penguen (*Spheniscus demersus*), Antarktika'nın suyu bir dakika içinde donduran soğuklarında yaşar. Bu iklimde, Kuzey Kutbu'nda arada sırada görülen martılar da yoktur. Toprak da kar ve buzla kaplı olduğundan penguenlerin beslenecekleri ne bitki ne de böcekler vardır. Kısaca, bu kuşlar besinlerini denizden sağlamak zorunda kalmışlar, zamanla uçmanın gereksiz oluşu yüzünden uçuşa yarar kanatlarını kaybetmişlerdir. Bugün bu kanatlar bot küreklerine benzer.

Yüzyıllarca denizden beslenen bu hayvanlar

kanatlarını yüzgeç olarak kullanmaya başlamış, denizde ilerlemeyi kolaylaştırmak için ayakları da perdelenmiştir. Vücutları denize dalmaya uygun koca bir iğ biçimini almıştır. Bunların yanında yüz-

meyi güçleştiren organlar ya değişmiştir ya da değişmektedir. Bunlardan biri, tüyleri tümüyle dökmüş çıplak ayaklardır.

Bu denli soğuk bir yaşam ortamında çıplak kalan ayaklar donmaz hatta üşümez. Bunun nedenlerinden birincisi, ayakların kösele gibi kalın derili ve kara renk almış olmalarıdır. Kutuplara, yetersiz olsa da ulaşan güneş ışınlarını kara renk, açık renklerden da-

Hayvanlar Arasında

Erdoğan Sakman

ha çok emer. Bu, az da olsa ayakları ısıtır. Fakat ayakların donmalarını önleyen kara renk ve güneş ışınları değildir.

Ayakların her yanının keratinle kaplı olması üşümeyi biraz önler; ama yalnız bu yapı donmayı engelleyemez. Geçen milyonlarca yıl içinde bu sorunun çözümü için penguenler çeşitli deneme ve sınamayı yapmışlardır. Bunlardan biri, öteki kimi hayvanlarda da görüldüğü gibi sıcak kan damarlarıyla soğumuş kan taşıyan toplardamarlar birbirlerine değecek denli yaklaşık olmalıdır. Başka bir deyişle, kan damarları aynı yere aktararak soğuna daha güçlü bir çözüm getirilmiştir.

Temiz ve kuşkusuz sıcak kan taşıyan damarların toplardamarlar yanında ve yüzeye yakın yerlerde gelişmesi ayağın donmasını önle-

mekte hatta birkaç derece ısınmasını sağlamaktadır.

Gerçi ayakların böyle bir yöntemle ısıtılması hayvanı soğuktan korur; ama daha da önemli olan, soyun sürdürülmesini de sağlar. Çünkü dişi yumurtladığı tek yumurtayı ayakları üzerinde tutarak kuluçkaya yatmış olur. Aslında yumurtayı yere değip donmaması için hep ayakları üzerinde tutarlar. Hem yukarıdaki sıcak tüylerden hem aşağıdaki sıcak kanın yüzeye yakın aktığı ayakların sıcaklığından yararlanan yumurtayı dişi, erkeğe aktarıp uzun süre aç kalan karnını doyurmak amacıyla denize açılır.

Böylece, penguen damarları biraraya getirerek bir bireyin sıcaklığının yetmediği kuluçka süresini öteki birey sayesinde uzatarak, "aktarma" ya da "biraraya getirme" yöntemini başarıyla uygulayıp soyun sürmesini sağlayan çözümü bulmuştur. •

Küresel Isınma *ve...* Yapabileceklerimiz

•Derleyen: Yaşar Yaşer - *Bütün Dünya*•

•**Bulunduğunuz ortam sıcaklığını düşürün:** Fazla değil, yalnızca 1°C düşürün, böylece bir miktar enerji tasarrufu yapabilirsiniz. Eğer üşürseniz –ki bu olasılık genelde yoktur– üzerinize modaya uygun bir kazak ya da süveter giyebilirsiniz. **CO2 (Karbondiyoksit) salınımı açısından bize yararı:** Ortalama bir aile böylece yılda atmosfere 0,4 ton CO2 verilmesini engellemiş olacağı gibi parasını da tasarruf etmiş olur.

•**Elektrikli cihazların "standby" konumunda bırakmayın:** Televizyonlarımızı "standby" konumunda bırakmak bir miktar enerjiyi gereksiz yere harcamamıza neden olur. Kumandayla kapatmak yerine oturduğumuz yerden kalkarak TV'yi üzerinden kapatabiliriz. **CO2 salınımı açısından bize yararı:** Ortalama bir aile böylece yılda 150 kg. CO2'nin atmosfere karışmasını engellemiş olur.

•**Şarj cihazlarını prizlere takılı bırakmayın:** Küçük şarj cihazları kullanılmadıkları zaman bile bir

miktar enerji harcarlar. Cep telefonu, PlayStation gibi cihazlarımızı şarj etmediğinizde ya da pilleri dolduğunda şarj cihazlarını prizde bırakmayınız. **CO2 salınımı açısından bize yararı:** Ortalama bir aile böylece yılda 7 kg. CO2'nin atmosfere karışmasını engellemiş olur.

•**Daha fazlasını kaynatmayın:** Su ısıtıcıları sizin çay ya da kahve içmeniz için gereken enerjiden çok daha fazlasını harcarlar. Eğer bir bardak içecekseniz yalnızca bir bardak su kaynatın daha fazlasını değil. **CO2 salınımı açısından bize yararı:** Ortalama bir aile böylece yılda 45 kg. CO2'nin atmosfere karışmasını engellemiş olur.)

•**Uçağa daha az binmeye çalışın:** Bir toplantıya katılmak için gerçekten uçakla mı gitmeniz gerekiyor? Tatilinizi gerçekten yurt dışında yapmaya mı gereksiniminiz var? **CO2 salınımı açısından bize yararı:** Ortalama bir aile böylece yılda 4 ton CO2'nin atmosfere karışmasını engellemiş olur.

•**Çok parlak ışıkları söndürün:** Gerçekten onlara gereksiniminiz yoksa lütfen onları kapatın. Çünkü onlar çok fazla enerji tüketirler. Eğer karanlıktan korkuyorsanız, inanın hayaletler gerçek değil. **CO2 salınımı açısından bize yararı:** Ortalama bir aile böylece yılda 4 ton CO2'nin atmosfere karışmasını engellemiş olur.

•**Duşu kullanın:** Duşlar banyo yapmanız için yeterli olan suyun yarısını harcarlar ve banyo için gerekli olan suyun ısıtılmasından daha az enerji gerektirirler. **CO2 salınımı açısından bize yararı:** Ortalama bir aile böylece yılda 4 ton CO2'nin atmosfere karışmasını engellemiş olur ve iyi bir para tasarrufu yapmış olur.

•**Daha verimli ampul kullanın:** Düşük enerji ampulleri size gereken ışığı verdikleri gibi 3 kat daha az güç harcarlar. **CO2 salınımı açısından bize yararı:** Ortalama bir aile böylece yılda 200 kg. CO2'nin atmosfere karışmasını engellemiş olur.

•**Dondurucularınızı sızdırmaz duruma getirin:** Dondurucular çok iyi sızdırmazlık sağlandığında en yüksek verimde çalışırlar. Böylece havayı dondurmak için yoğun bir biçimde çalışmak zorunda kalmazlar. **CO2 salınımı açısından bize yararı:** Ortalama bir aile böylece bir miktar CO2'nin atmosfere karışmasını engellemiş olur.

•**Arabanızı olabildiğince az kullanın:** Yürüyün ya da toplu

taşıma araçları kullanın. **CO2 salınımı açısından bize yararı:** Ortalama bir aile böylece fazlasıyla CO2'nin atmosfere karışmasını engellemiş olur.)

•**Evinizin ısınısını havaya atmayın:** Evinizin çatı arasını, duvarlarını, sıcak su hatlarını ve kazanı ısı kaçağına karşı izole edin. Kapı pencere ve çerçevelerinizi hava kaçaklarına karşı denetleyin. Evinizi ılık tutun, sıcak değil ve böylece gezegenimizi biraz daha soğutmuş olursunuz. **CO2 salınımı açısından bize yararı:** Ortalama bir aile böylece yılda 3,8 ton CO2'nin atmosfere karışmasını engellemiş olur ve iyi bir para tasarrufu yapmış olur.

•**Çamaşır yıkama sıcaklığını düşürün:** Kıyafetlerinizi 40-60 derecede yıkayacağınız yerde 30 derecede yıkayın. Makineniz daha az enerji kullanmış olur. **CO2 salınımı açısından bize yararı:** Ortalama bir aile böylece yılda 90 kg. CO2'nin atmosfere karışmasını engellemiş olur.

•**Yiyeceklerinizi kendi bölgenizden sağlayın:** Yakın çevrenizdeki yiyeceklerle beslenin, dünyanın bir ucundakilerle değil... Böylece bu yiyecekler dünyanın öteki uçlarından uçaklarla size taşınmaz. **CO2 salınımı açısından bize yararı:** Ortalama bir aile böylece yılda 4 ton CO2'nin atmosfere karışmasını engellemiş olur ve iyi bir para tasarrufu yapmış olur. •

“Elli yaşına henüz bastım ama görüntüm 85 yaşındaki bir insanınki gibi... Yeterince su içemediğim için böbrek sorunları yaşıyorum. Korkarım ki yaşamak için çok zamanım yok. Ben bu topluluktaki en yaşlı insanım... Beş yaşında bir çocuk olduğum günleri anımsıyorum. O zamanlar herşey çok farklıydı. Parklarda pek çok ağaçlar evlerde güzel bahçeler vardı. Ve ben yarım saat boyunca büyük bir zevkle duş alırdım. Bugünlerde ise cildimizi temizlemek için mineral yağlı havluları kullanıyoruz.

“Eskiden kadınların güzel saçları vardı. Şimdi ise başımızı su kullanmadan temiz tutmamız gerektiği için tıraş etmek zorundayız. Eskiden benim babam arabasını hortumdan akan suyla yıkardı. Şimdi ise benim oğlum suyun bu biçimde ziyan edilebileceğine bir türlü inanmıyor. Sokaklarda posterlerde, radyoda ve televizyonda “Suyu

duyarlı kullan” uyarıları olduğunu anımsıyorum. Ama hiç kimse bu uyarıları önemsemedi. Suyun sonsuza değin var olacağını sandık. Şimdi ise tüm nehirler, göller, barajlar ve yer altındaki su yatakları ya

2070 Yılında Yazılmış Bir Mektup

•Derleyen: Nurcan Abakirova -
Bütün Dünya•

kurudu ya da kirlendi. Sanayi hemen hemen durma noktasına geldi ve işsizlik büyük oranlara ulaştı. Tek iş alanı deniz suyunun tuzunu çıkarıp kullanılabilir duruma getiren fabrikalar... Ve işçiler maaşlarının bir bölümünü içme suyu olarak alıyorlar. Sokaklarda eli silahlı haydutların bir bidon su için insanlara saldırmaları çok yaygınlaştı. Yiyeceklerin yüzde 80'i sentetik...

“Eskiden yetişkin bir insanın günde 8 bardak su içmesi önerilirdi. Şimdi ise benim yalnızca yarım bardak su içmeme izin veriliyor. Biz şimdi bir kez giyilip atılan giyisileri giymek zorundayız ve bu da çöp miktarını artırıyor. Biz şimdi kanalizasyon sistemi susuzluktan çalışmadığı için fosseptik kullanıyoruz. Nüfusun dış görünümü korkunç: Susuzluk nedeniyle kırıksık sıska ultraviyole ışınları nedeni-

Öğretmen derste öğrencilerine sordu:

“Arkadaşlar, balıklar neden konuşamazlar?”

Ali söz alıp ayağa kalktı ve soruya soruyla karşılık verdi:

“Öğretmenim, sizin başınızı suya soksak konuşabilir misiniz?” •

le yaralarla dolu vücutlar... Şimdi ozon tabakası kalmadığı için ışınlar çok daha güçlü... Cilt kanseri mide, bağırsak enfeksiyonları ve idrar sistemi sorunları ölümlerin ana nedenleri... Cildin aşırı kuruması nedeniyle 20 yaşındaki bir genç 40 yaşında gibi görünüyor.

“**B**ilim adamları araştırdılar. Ancak bu soruna bir çare bulamadılar. Su üretilmiyor, ağaç ve sebze olmadığı için oksijen de azaldı ve bu yüzden yeni neslin zekâ kapasitesi ciddi bir biçimde zarar görüyor. Pek çok erkekte sperm oluşum morfolojisi değişti. Bunun sonucunda da bebekler kusurlu, mutasyonla ve fiziksel sakatlıklarla doğuyorlar. Devlet soluduğumuz hava için bize para ödetiyor. Erişkin başına günde 137 m. küp soluyoruz. Bu parayı ödeyemeyen insanlar güneş enerjisiyle çalışan büyük mekanik akciğerlerle havalandırılan bölgelerden kovuluyorlar. Soluduğumuz hava kaliteli değil ama en azından soluk alabiliyoruz. Ortalama insan ömrü 35 yıl.

“Hâlâ biraz yeşil alanı olan, nehirleri akan bölgeler silahlı askerler tarafından korunuyor. Su altın ve elmasan çok daha değerli bir hazine durumuna geldi. Yaşadığım yere çok az yağmur yağdığı için hiç ağaç yok. Bazen yağış beklerken asit yağmurları yağıyor. Mevsimler, ciddi bir biçimde, 20'nci yüzyılın çevreye zarar veren sanayisi, nükleer deneyler ve çevreye yaydıkları kirlerden etkilendiler. O zamanlar çevreyle ilgilenmemiz konusunda uyarıldık, ama hiç kimse dikkate almadı. Oğlum benden gençliğimden söz etmemi istediği zaman ona yeşil tarlaların, çiçeklerin güzelliğini, yağmuru, nehirlerde yüzmenin, balık avlamanın, içebildiğimiz denli su içebilmenin ne büyük bir zevk olduğunu ve insanların ne denli sağlıklı olduklarını anlatıyorum. O bana ‘Babacığım şimdi neden su yok?’ diye soruyor. İşte o zaman boğazım düğümleniyor. Kendimi suçlu duyumsamaktan bir türlü kurtaramıyorum, çünkü ben de o yaşadığı çevreyi kirleterek bozulmasına neden olan, tüm uyarılara kulağını tıkayan soya aitim. Şimdi ise bizim çocuklarımız bunun bedelini ödüyorlar. Yeryüzünde, şimdi doğanın yıkımının dönüşü olmayan bir seviyeye ulaşmasından dolayı kısa süre içinde yaşamın olanaksız olacağına kesinlikle inanıyorum. Ne denli çok isterdim geriye dönüp insanlığa bunları anlatmayı... Henüz daha dünya gezgenimizi kurtarmaya zamanımız varken...”•

Geçmişten Günümüze Bir Miras:

Harran

Her yeni yıl yeni umutlarla gelir, yeni dileklerle, yeni düşlerle... Her yeni yılda kimi gerçekleşir dileklerin, kimi bir sonrakine ertelenir yeni umutlarla...

Uçsuz bucaksız ve kurak Harran Ovası'nın suyla kavuşma dileği de gerçekleşti umutla beklenen yeni yıllardan birinde, Harranlı çocukların dilekleriye çoğunlukla gelecek yıllara erteleniyor. Şanlıurfa'ya 44 km. uzaklıktaki Harran'a vardığımızda da bizi ilk karşılayan rengarenk

giysiler içinde umutla gülümseyen bu çocuklar oluyor.

Kesme taştan yapılmış 4 km. uzunluğundaki surların kalıntılarıyla çevrili, 5 bin yıllık tarihe sahip Harran'ın bir zamanlar saray olarak da kullanılan Harran Kalesi'nin kalıntısına çıkıyoruz, itiş kakış peşimizden gelen çocuklarla... Yaşça daha büyük olanlar Harran'ı anlatmak istiyorlar bize; adının Sümerce ve Akatça “seyahat, kervan” anlamına gelen “Haranu”dan geldiğini söyleyenler var, farklı kay-

Gezdikçe Gördükçe

**İzlen
Şen**

naklara göre "kesişen yollar" ya da "hararet, sıcak" olduğunu söyleyenler de... Daha küçük yaşta-kilerin ve daha çok kız çocuklarının elindeyse turistlere satmaya çalıştıkları nazarlıklar var, kurutulmuş üzeyirotunu iplere dize-rek ve küçük kumaş parçalarıyla süsleyerek duvara asılmak üzere yaptıkları nazarlıklar, kendi de-yimleriyle "güzellikler"...

Dümdüz, rüzgar estikçe toz bulutuyla örtünü-yormuş gibi görünen ovada biraz daha yük-sekte kalan kaleden, Harran'ın konik evleri görünüyor dizi di-zi... 150-200 yıllık geçmişi olan bugünkü Harran evleri, kare planlı zemin üzerinde bindirme tekniğiyle kerpiç tuğlalarla yapılmış külâh biçimli bir kubbeyle örtülü... Yazın serin, kışın sıcak olan evlerin yanyana gelen tek kubbeleri kemerlerle birbirine

bağlanarak içeride geniş mekan-lar oluşturulmuş, örneğin, bizim de gezdiğimiz Harran Kültür Evi gibi... Toprak zemin üzerinde yükselen kubbeye girerek, tepe-sindeki deliğin tam altında du-rup gökyüzüne bakıyorum. İçe-ride ateş yakıldığında dumanı dı-şarı atan bu delikten sızan ve içeri-yi aydınlatan güneşin sıcak-lığını yüzümde duyumsuyorum.

Yöre halkı, en büyükleri 1500 tuğladan oluşan bu evlerin sakin-leştirici özelliği olduğuna da inanı-yor; bu tarzdaki ahırlarda tavukla-rın daha çok yumurtladığına, inek-lerin daha çok süt verdiğine, yiye-ceklerin daha taze kaldığına da...

Evin avlusuna çıkıp, alçak tahta masaların çevresine oturu-yoruz, kulpsuz fincanlarda acı kahve, kalın cam bardaklarda demli çaylar sunuluyor. Kadınlar olağanüstü renkli, parlak kumaş-lardan elbiseler; erkekler de sırmalı abaları ve puşi üzerinde taç

gibi taşıdıkları igalleriyle yöreye özgü giyinmişler.

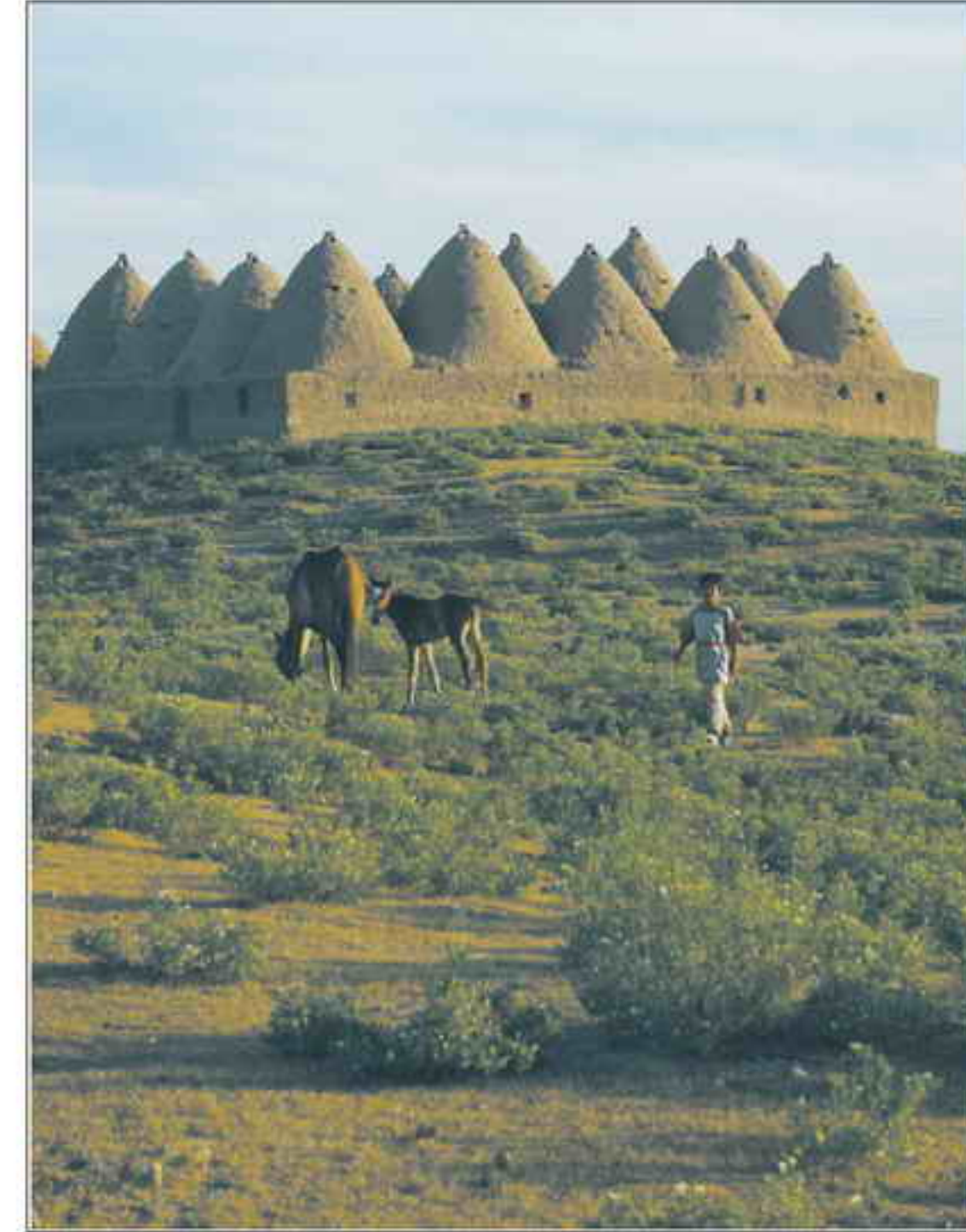
IÖ 200'lere ait çivi yazılı tab-letlerde Harana ve Tevrat'da da "Haran" diye söz edilen Harran, Doğu mitolojisinin de yoğun olarak yaşandığı bir yer; Adem ile Havva'nın Cen-net'ten kovulduktan sonra yeryüzünde ayak bastıkları ilk yer, ilk buğdayı ettikleri, toprağın ilk kez sabanla sürüldüğü, öküzün ilk kez sabana koşulduğu yer olduğuna inanılıyor.

Anadolu'dan Mezo-potamya'ya, Mezopo-tamya'dan Anadolu'ya olan ticaret binlerce yıl Harran üzerinden yapıldığından, burada zen-gin ve köklü bir kültür birikiminin oluşmasına neden olmuş. 13'üncü yüzyıl tarihçilerinden İbn Şeddad, Hz. İbra-him'in Filistin'e gitme-den önce Harran'da ya-şadığını yazmış. Harran, ay, güneş ve gezegenle-rin kutsal sayıldığı eski Mezopotamya putpe-restliğinin (sabiizm) de önemli bir merkezi ol-duğundan Ay Tanrısı Sin tapına-ğı da burada yer alıyor.

744-750'de Emevi hükümdarı II. Mervan, başkenti Şam'dan Harran'a taşımış ve Ulu Cami de-nilen Anadolu'daki en eski, en büyük camisini ve aynı zaman-da en eski üniversiteyi de bura-da yaptırmış. Adımlarımızla kü-

çük birer toz bulutu oluşturarak çalılarla kaplı toprak yoldan Sin tapınağının ve caminin kalın-tılarına doğru yürütüyoruz. Gök-yüzü koyu lacivert bir renk alır-ken, güneş bulutların arasından kalıntılara düşüyor gibi görünü-yor batarken...

Avlusunun boyutları 104x107

metre olan ve 12 bin kişinin aynı anda ibadet edebileceği büyük-lükteki caminin 75 metre olan ku-le görünümlü minaresinin 32 metresi ayakta kalabilmiş, batan güneşi selamlıyor şimdi. Camiyi cami ve medrese olarak ikiye ayıran kemerin de bir bölümü dire-nebilmiş geçen zamana... Hay-

yam'ın da yetiştiği buradaki külliye'de, Farabi de dünya ve ay arasındaki uzaklığı hesaplamış.

Güneş çevreye dağılmış taşlardan oluşan kalıntıların ardından gözden kaybolup yerini aya bırakırken çocuklar da dağılıyor yavaş yavaş... Bize anlattıkları Harran'ı ve umutlarını, ellerinde kalan nazlıklarla birlikte götürüyorlar evlerine, asıyorlar yerlerine, ertesi gün tekrar gün ışığına çıkarana

dek... Toprak fırınlardan çıkarılan ekmeklerin kokusu duyuluyor. Gün ışığı, öbek öbek kurutulan tezleklerle ve avlulara yayılan kırmızı biberlerle vedalaşılıyor. Kaynatılan salçalar evlere alınırken, avlulara kurulu tahtlar hazırlanıyor gece uykusu için... Güneş karanlığın içinde tümüyle kaybolduğunda bir gün daha bitiyor Harran'da... •

IzlenSen@butundunya.com.tr

➡ **Aç bir tilki** ormanda dolaşırken bir ağacın dalına asılmış ceylan budu gördü. Açlığını giderecek iyi bir yiyecek bulduğu için çok sevindi; ama bir yandan da kuşkulandı.

"Acaba bir tuzak olmasın bu?" dedi içinden... Kuşkuyla ağacın çevresinde dolaşınca, kuşkusunun boş olmadığını anladı. Etin ağaca tutturulduğu ipin ucu, çalılıklar arasına gizlenmiş bir bombaya bağlanmıştı. Tilki bunun bir tuzak olduğunu görünce ete dokunmadı, karşısına geçti, beklemeye başladı.

Bir süre sonra etin kokusunu alan aç bir kurt geldi ve tam eti kapmaya bazırlandırken, orada yatmakta olan tilkiyi gördü.

"Hasta filan değilsin değil mi, tilki kardeş?" diye sordu merakla. "Karşında böyle nefis bir yiyecek varken sen nasıl olur da burada böyle yatarsın?"

Tilki yerinden kıpırdamadan karşılık verdi:

"Hasta değilim; ama oruç tutuyorum, kurt kardeş" dedi. "İftar topunun patlamasını bekliyorum."

Aç kurt, dalda tüm çekiciliğiyle duran buda ağzı sulanarak bir kez daha baktıktan sonra tilkinin gözleri önünde ağaca uzandı ve "Madem iftar topunun patlamasını bekliyorsun, o halde daha zamanın var" dedi. "Bunu şimdi ben yiyeyim, sen iftara değin nasıl olsa yiyecek bir şey bulursun."

*Kurt ete uzandı ve tam ağzına götürürken, ipin öteki ucunda-
ki bomba büyük bir gürültüyle patladı, kurdu kanlar içinde uzak-
lara fırlattı. Bombanın patlayıp, tehlikenin kalkmasından sonra
tilki eti aldı, afiyetle yemeye başladı.*

Kurt yattığı yerden başını güçlükle kaldırdı, tilkiye seslendi:

"Seni yalancı, seni" dedi. "Hani oruçluydun, hani iftar topunu bekliyordun?.."

Tilki alaycı bir biçimde yanıt verdi:

"Duymadın mı, kurt kardeş?" dedi. "Az önce hem de büyük bir gürültüyle patladı top?"•

Okullarda Terör

Son yıllarda çocuklarımızın güya eğitildiği, yaşamlarının en güzel zamanlarını geçirdikleri, geçirmeleri gerektiği "okullar"da kimi şiddet ve korku dalgalanmalarından söz edilir oldu. Bu oluşum dayak ve çeteler arasına sıkıştırıldı. Oysa kendimi bildim bileli okullarda daha başka bir korku yapılanması vardır ki bu hem öğrencileri perişan eder hem de öğretmenleri... Bunlar, öğrenilemeyen ve öğretilemeyen derslerin genç dimağlarda yarattığı travmalardır. En birinci travma da matematik mikrobu-nun yarattığıdır.

**Ali Murat
Erkorkmaz
ve "Çocukları"**

Matematikle başı derde girmemiş kaç insan tanırırsınız? Çocukların büyük çoğunluğu ilkokuldan başlamak üzere matematik korkuları ile büyümüşler mi? Sınavdan birkaç gün önce karabasanlar içinde uyanmazlar mı? "Tedrisat"

denen, geri kalmış, çürümüş ve fonksiyonlarının kesinlikle tartışılması gereken yapının gençlerimizin psikolojik dünyalarını ne denli allak bullak ettiğinin ne zaman ayırdına varacağız?

Nedir bu matema-
tik? Niye gençlerimi-
zin korkulu rüyasıdır?

Ben bir bilim insanıyım. Kadıköy Maarif Koleji'nin Fen Bölü-

mü ve İstanbul Teknik Üniversitesi'nin Mimarlık Fakültesi'ni bitirdim. Yaşamım bilimsel çalışmalar arasında geçip gidiyor.

Ama, inanın ne ortaokul ne lise ne de üniversitede okutulan matematiğin yüzde birini bile kullanmıyorum, ne özel yaşamımda ne de çalışmalarımda... Bir matema-

Tüm okul yaşamımda korkmuşumdur matematikten... Korkmuşumdur; çünkü birçoğunu niye yaptığımı bile doğru dürüst anlayamamışım. İlkokuldaki bir türlü dolmayan havuz problemleri, yolda karşılaşamayan trenler ve Ahmet'in boyu Mehmet'in eni vari sorular/sorunlar sinsi sinsi bunaltırlar bizi... Bunlarla bir ilkokul çocuğu ne he-

tik öğretmeni ya da teorisyeni değilseniz siz de büyük bir olasılıkla kullanmıyorsunuzdur ve kullanmayacaksınız. Eğer konunuz bir mühendislik olacaksa, o zaman ilgili kurum size gerekli olacak bilgiyi sağlayacaktır. Hatta o zaman bile bilgilerler ve yazılımlar bu yükü sizin omuzlarınızdan alacaklardır.

saplar merak ederim. Acaba liseden önce hangi çocuk havuz musluklarını kurcalayıp havuzunun ne zaman dolacağını hesaplamaya kalkar ki? İlla öğretilmesi gerekiyorsa bu lisede olsa daha işe yarar ve kalıcı olmaz mı?

Lisede de tam bir karabasandır matematik... İntegral nedir, hâlâ merak ederim. Neden hesapladık

onca garip sayıyı? Ne işimize yarayacaktı ki? Niye karabasanlarla uyandık geceleri? İntegralin ne olduğunu bilemeyince kötü ve başarısız birer vatandaşa mı dönüşecektik? Matematik öğretmenlerinin dışında anımsayan var mı integral hesaplamayı? Sevgili tarih öğretmenim, siz anımsayabiliyor musunuz? Ya da siz tonton coğrafya öğretmenim, şu türev sorularını yanıtlayabiliyor musunuz? Hayır mı? Boşa gitmiş bunca emekler... Devlet sizin için şu kadar para harcamış bunları öğrenin diye... Yazık değil mi? Bu ülke size ve öteki çocuklara bu çok gerekli bilgileri verebilmek için ne kadar para harcıyor biliyor musunuz?

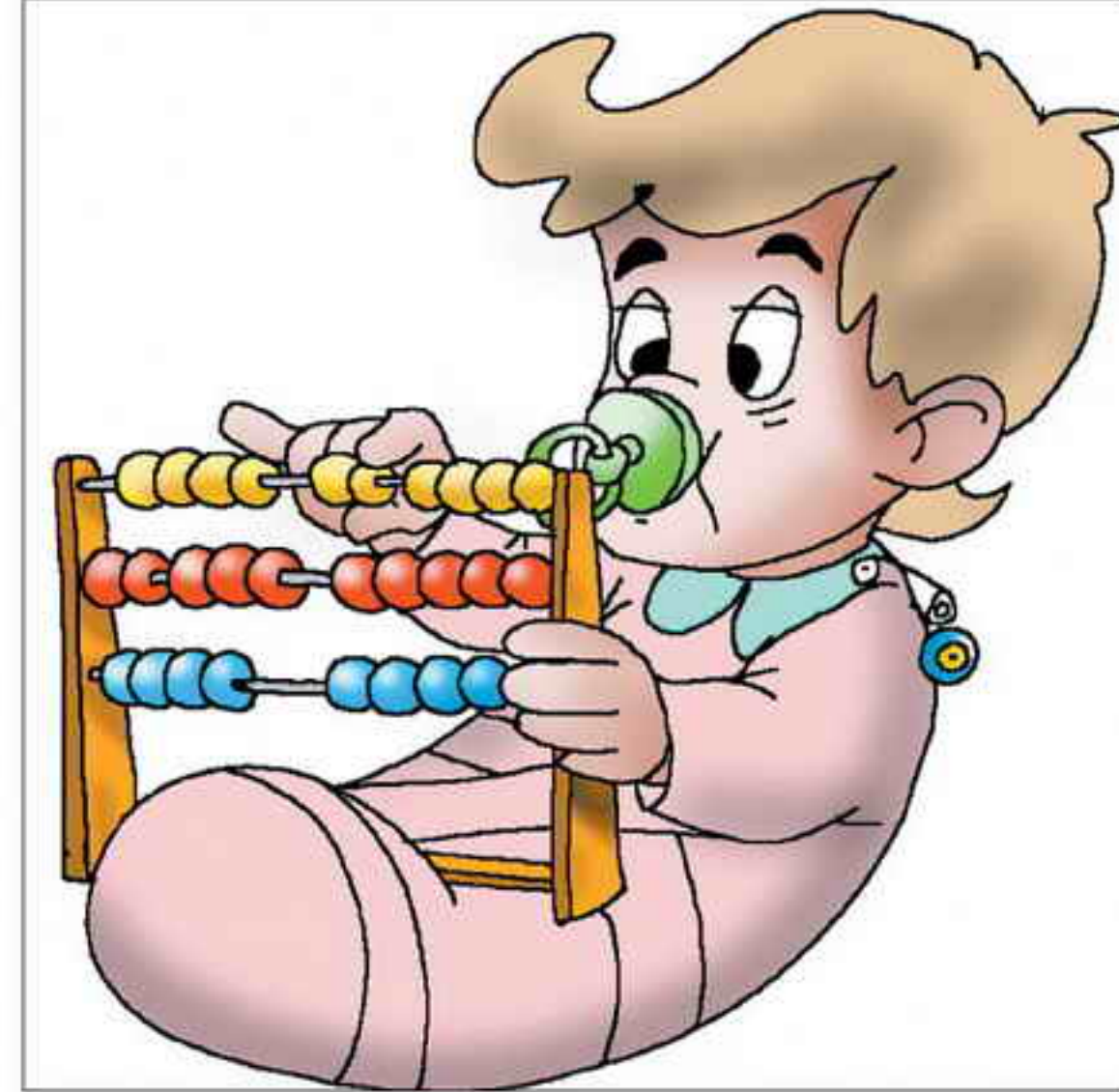
Lisede neredeyse her yıl bütünlemeye kalırdım matematikten...

Bu benim matematiksel kafaya sahip olmadığımın değil, sınıfın dörtte üçünde yer almamdan kaynaklanırdı. Sonuçta, İstanbul Teknik Üniversitesi'ne altıncılıkla girmiştım. Matematik benim gibi tüm arkadaşlarımdan karabasanıydı. Kimi sevgili öğretmenlerimiz durumumuza acıyıp bize yardım etmeselerdi belki hiçbirimiz mezun olamayacaktık liseden...

Gerçekten, liseden mezun olmak için öğretmenlerimizin acımaları mı gerek bize?

Yıllar önce bir gazetede ya-

yımlanan bir araştırma raporu aklıma geliyor. Bir tek bireyin ilkokuldan üniversite sonuna değin devlete maliyeti 1,5 milyon dolar diye yazıyordu. Şimdi sevgili öğretmenlerimi bir sınava sokmak ve kendi konuları dışında bize öğrettiklerini birer birer kendilerine sormak istiyorum. Bakalım kaç tanesi matematikten geçecek? Kaç tanesi Hamurrabi Kanunları'nı ezberinden sayabile-

cek? Hangileri mal müdürlüğü'nün 14 görevini akıldan bilebilecek? Sizce kaç tanesi öğrenebilmiş vatandaş sınavını geçebilecek dersiniz?

Bence böyle bir sınav yapılmalı ve sonuçları göz önünde tutularak "tedrisat" denilen korku tünelinin tavanı yıkılmalıdır. O zaman gençlerimiz travmatik karabasanlar yerine özgüven oluşturan ya-

ratıcı bir yaşama kavuşacaklardır.

Bilimi öğrenebilmek de bilimsellik ister. Öğrenilememiş ve öğretilmemiş bir bilim yalnızca sorunlu bir gençliğe yol açar.

Sürekli olarak okullara konferanslara giderim. Yalnızca Türkiye'de değil, dünyanın birçok ülkesinde de bunu keyifle yaparım. Bu arada çocuklara ne okuduklarını, sevip sevmediklerini ve başarı düzeylerini so-

çözmek zorunda bırakıldığı ve bu nedenle bir tür psikolojik işkence olduğu bir gerçektir.

Bir insanın ne kadar değerli olduğu, yaptığı işi ne kadar başardığıyla belirlenmez mi? Bir mühendisin hesapladığı bir binanın çökmesi o mühendisi başarısız kılmaz mı? Yarışı sonlarda bitiren koşucular, detone şarkı söyleyen şarkıcılar, ülkesini gönence götüremeyen politikacılar ne kadar başarısızlarsa, sınıflarında

rarım. Birçok ülkenin, çocuklarının yetiştirmeleri konusunda ele aldıkları birinci kriterin, onların mutlu ve başarılı birer birey olmalarına karşın bizde, milyonda birinin dışında hiçbir çocuğun yaşamlarının herhangi bir döneminde gerek duymayacakları integral, türev gibi, bir insanın kesinlikle bilmesi gerekmeyen, hiçbir çocuğun niye öğrendiklerini, ne işe yaradıklarını ve yarayacaklarını anlamadan,

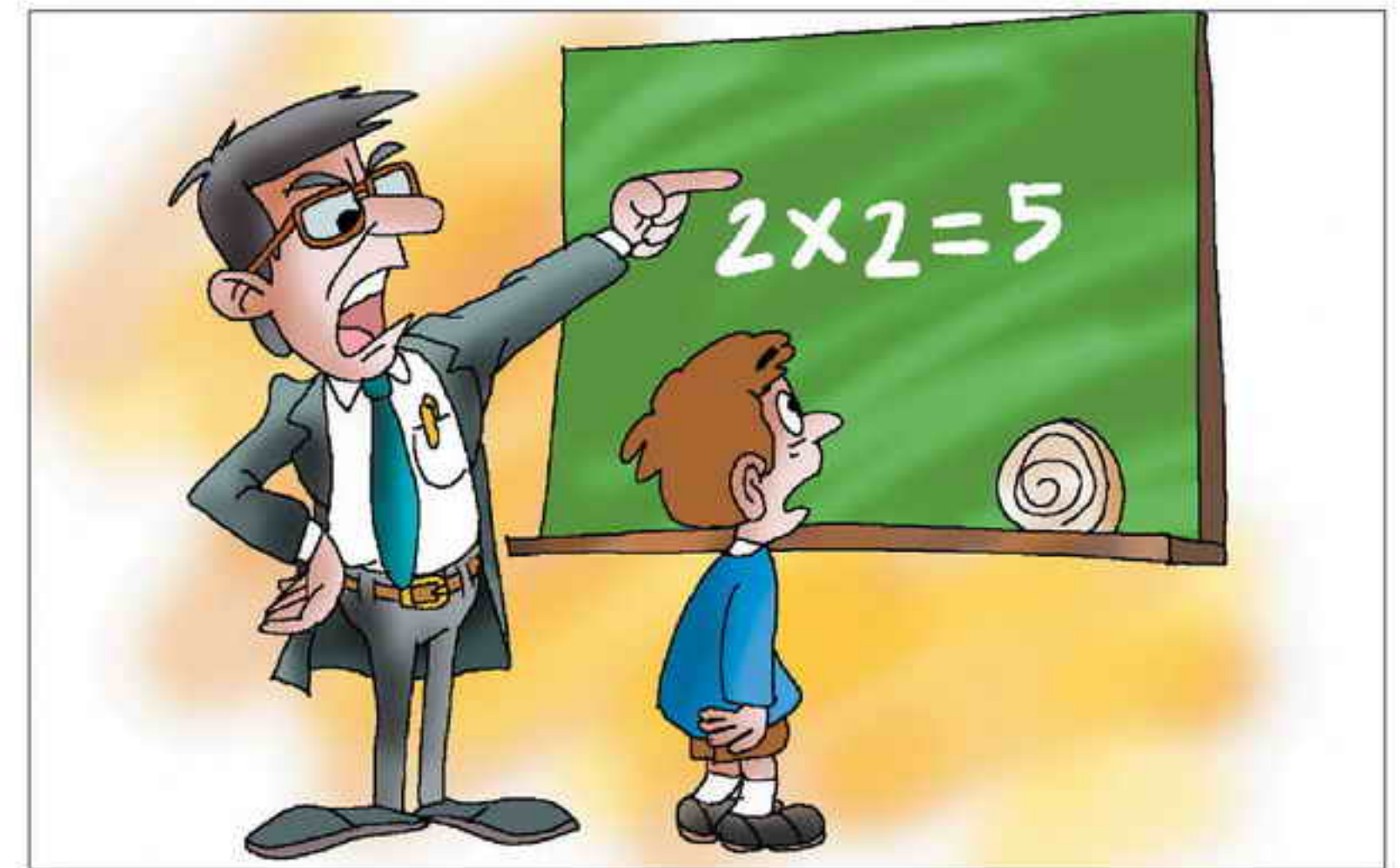
matematik notları düşük öğrenciler olan öğretmenler de aynı başarısızlıktadırlar. Gerçek olan verimdir, üründür. Eğitim gerçekleştirilememiştir. Öğretmen başarısızdır. Çünkü çocuklar edilgenlerdir. Etken öğretmendir. Başarısızlık, devletin boşa harcanmış parası ve yaşamları karabasana dönüşmüş bir sürü çocuk demektir. Çocuklar matematiği öğrenememişlerse bu onlardan çok daha

fazla öğretmenin ve tedrisatın hatasıdır. Öğretmenlerin görevleri çocuklara kimi konuları öğretmekse ve bunda başarılı olamamışlarsa suçlu öğrenci midir? Bir heykeltıraş mermeri doğru yontamamışsa suçlu mermer midir?

Konuştuğum hemen hemen tüm matematik öğretmenleri, kendi derslerinin ne kadar önemli olduğu konusunda saatlerce konuşurlar. Görevleri de bu önemli konuyu öğretmektir. Bu arada gen-

ce çocuğa bu travmaları yaşatmaya" gibi düşünenler var mıdır? Eminim ki vardır. Neden devlette baskı yapmazlar? Korku içinde sağlıklı bir toplum yaratmanın birinci adımı okuldan mı geçmeli sizce?

Olaylarda ikinci bir kriter de her çocuğun bir matematik kafası olduğunun varsayılmasıdır. Koşul mudur her çocuğun matematiksel yeteneklerle doğmuş olması? Burada temel varsayım, ortalama bir insa-

cecik canlar titreşir dururlar. Yöntem ezberlemek ve okul biter bitmez unutmak öğrenmek midir? Çocuklarımıza bu işkenceyi yapmak ne denli doğrudur?

Öğretmenlerimiz arasında acaba "Ben bu sınıfı yeterince eğitemedim", "Yazık bu çocuklara, bu tedrisat yüzünden gece gündüz işkence altındalar", "Ben de çocukken titrerdim sınavlara girmeden, ne hakkım var yüzler-

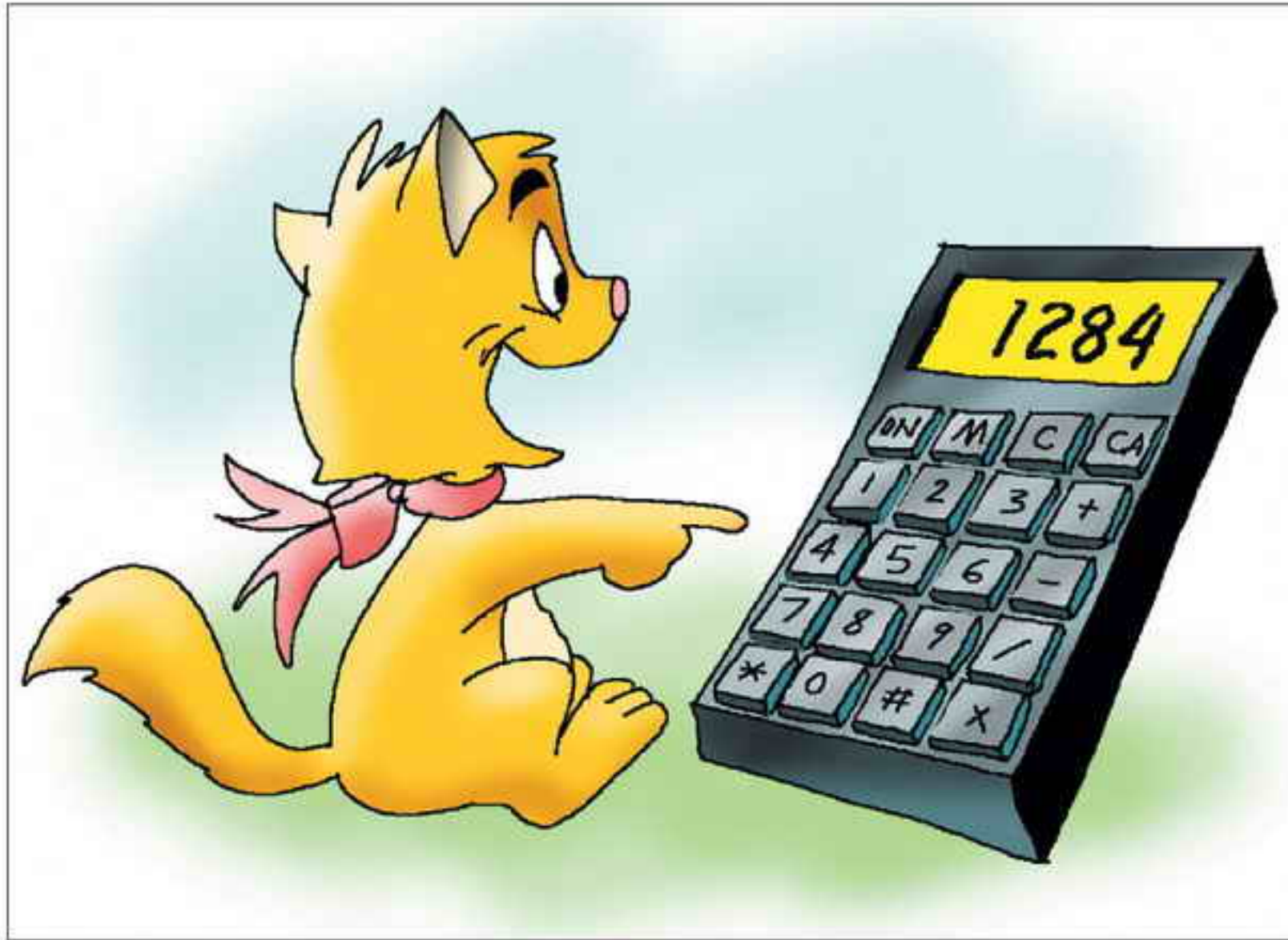
nın matematiksel çözümleme yeteneklerinin temel alınması olmalıdır.

Haa, üstün zekâlı çocuklarımız dilerlerse fazlasına talip olabilmeliler; ancak standart bir beynine sahip çocuklarımızın birer dahi olmaya zorlanmaları o genç beyinde travmalar yaratmaz mı? Eğer bugünkü tedrisat ortalama bir çocuk beynine göre düzenlenmişse o zaman niye bu denli

zorlanıyor bu çocuklar? Amaç zorlamak mı, eğitmek mi?

Başaramamak nasıl bir işkencedir? Evde anne babanıza ne dersiniz? Nasıl hesap verirsiniz? Üniversiteye dahiler girebilir ancak... Bunun ayırında değil miyiz? Nasıl bir koşuya zorlanıyor çocuklarımız? Ve onlara gereksiz tonlarca bilgiyi depolamak zorunda bırakılan öğretmenlerimiz korkulan birer kişi ol-

bu, bilgi depolama değil, doğru bilgiye ulaşip değerlendirebilme demektir. Beyinlerimiz internet çöplüğü değildir. Bilgi, bir insanın asla depolayamayacağı boyutlardadır, trilyon üstü katrilyon katlarında, hatta daha doğru bir deyimle sonsuzdur. Bunun ucunu kıyısını bilmek ise kimseye bir yarar sağlamaz. Gerekli olan, bilimin ve bilginin temel taşlarını, bu taşlara ulaşabilmeyi ve denetleye-

maktan mutlular mı acaba?

Matematik bunun en güçlü örneği... Aynı biçimde öteki dersler de eleştirilebilir. Onlar da çoğu zaman yaşamımız boyunca bizi hiçbir biçimde ilgilendirmeyecek konularla doldurulmuştur. Çocukların zamanları, enerjileri ve heyecanları bu gereksizliklerle gaspedilmektedir.

Çağımız bilgi çağıdır; ancak

bilmeyi öğrenmektir. Nasıl yediyüzyirmiikimilyar sekizyüzüçbin beşyüzyetmişaltı'nın karakökünü ezberimizden bilmiyorsak; ama bunu öğrenmek istersek bir hesap makinesi kullanırsak, öteki her bilgi için de durum aynıdır. Temel olan hesap makinesini kullanabiliyor olmaktır. Haa, pratiklik nedeniyle çarpım tablosunu ezberlemek ya da yaşadığımız ge-

zegenle ilgili temel bilgileri bilebilmek farklı bir şeydir, integral hesaplarını yapabilmek ya da Katmandu'nun 6532 metre yeralındaki doğa katmanlarını bilmek farklı bir şeydir.

Gençlerimiz 21'inci yüzyılı yaşayacaklar. Bunu geçmiş yüzyılın kafa yapısıyla yapabilmeleri olanaklı değildir. Okullarımızın çocukların neredeyse tümünün, öğretmenlerimizin de büyük çoğunluğunun maruz kaldığı teröre bir son vermesi gerekir. Çocuklarımızın neredeyse tüm zamanları ya okulda ya da evde ders çalışarak geçmektedir. Başlarına sardığımız matematik karabasanlarının temel yeterlilik sınırlarına düşürülmesi, türevlerin, logaritmaların ve integralerin yalnızca "genel bilgi" olarak gösterilmesinin, zorlu geometri problemleri ile uykularının karabasana çevrilmelerinin sona erdirilmesi zamanı gelmiştir, geçmiştir. Kullanamadıkları, hatta nefret ettikleri bilgilerle donanmış bir gençlik yetiştirmek ne denli sağlıklıdır acaba?

Benim zamanımda İstanbul Teknik Üniversitesi 6 bölümden oluşuyordu. Şimdi sanki milyarlarca bölüm açılmış. Değişen dünya koşulları ve hızla ilerleyen teknoloji, hem teknik hem sosyal yapıları kökünden sallıyor, değişiklikler gerektiriyor. Okullar da buna ayak uydurmak zorunda kalıyorlar. Eğitim, üniversite düzeyinde evrime başladı bile... Fakat ne yaparlarsa yapsınlar, bu kurumlara malzeme üreten ortaokul ve liselerde henüz hiçbir

ciddi değişim oluşmadı. Burardan çıkan insansıl hammadde hâlâ ortaçağ yöntemleriyle gelişiyor. Alınan birkaç bilgişlerle bunun olamayacağı ortada.

Çağdaş bilimlerde ürünler verebilmiş, kendini yalnızca Türkiye'de değil, tüm dünyada ispat edebilmiş yüzlerce, binlerce yetiştirmiş insanımız var. Bu değişimin devletin karanlık köşelerinde yetersiz maaşlarla organik yaşamlarını sürdürmeye terk edilmiş memurlarla değil, bu insanlarla tasarlanması gerekir. Devletin dar pencerelerinden geleceği görmek bir yana, gününüzü bile görmeyiz olanaksızdır.

Modern dünya, bilgişlerler ve onları kullanabilen insanlarıdır. Çocukluğunu karabasanlarla geçirenlerin ve kendileri geçirdikleri halde yeni nesillere de bunu reva görenlerin değil... Bırakalım matematik öğretmenleri de başarılı olabilsinler. "Benim öğrencilerimin büyük çoğunluğu bu dersi seviyorlar ve yapabiliyorlar" diyebilsinler. Öğretebilmeyi başarıp kendileriyle gurur duyabilsinler. "Tüh, benim sınıfın çoğunluğu kötü not aldı. Ne kadar başarısız bir öğretmenim ben. Üstüme düşen öğretme görevini bir türlü beceremedim" diye komplekse kapılmasınlar. Tabii, amaçları, öğrencilere işkence etmek değilse...

Haydi sevgili öğretmenlerim, vazgeçin öğrencilere laboratuvar faresi gibi davranmaktan, onları kullanmayacakları bilgiyle donatmaktan. Şu "sevgili" sıfat/takısını gerçek-

AliMuratErkorkmaz@butundunya.com.tr

Genç adam, evinin alt katında marangozluk yapıyordu. Kapı ve pencere konusunda uzmandı. Fakat plastik pencereler yaygınlaşınca, ahşap olanlara ilgi azaldı. Bu yüzden işler iyi gitmiyordu. Üstelik de çocukları büyümüş, biri hariç okula başlamıştı. Masrafları artınca, yanındaki kalfasına yol verdi. İşe biraz daha erken koyulur, yardımcıya ayırdığı parayı, çocukların giderlerine harcardı.

Adam, bir gün çalışırken, elektrik kesildi. Ve uzun süre beklediği halde gelmedi. Aksi gibi, o akşamüzeri teslim etmesi gereken birkaç pencere vardı. Boş kalmayı sevmezdi. Planyayı yağladı, talaşları süpürdü. Biraz dinlenmek için eve çıkarken, sigortaya göz attı. Eğer yanılmıyorsa, bu iş normal değildi. Biri gelip sigortayı kapatmış olmalıydı.

Şalteri kaldırıncaya, atölye aydınlandı. Tahminleri doğru çıkmıştı; ama bu işe bir anlam veremiyordu. Şaka dese, böyle bir şaka yapılmazdı. Kendisini kıskanacak bir düşmanı da yoktu. İşe koyulduğunda, yine aynı şey oldu. Ama bu sefer suçluyu görmüştü. Oğlu, evden atölyeye bağlanan merdiveni sessizce inmiş ve sigortayı kapattığı sırada, babasını karşısında bulmuştu.

Tokat

•İnternet Yayını -
Bütün Dünya•

Adam, on yaşına gelmiş bir çocuğun böyle bir haylazlığını affedemezdi. Tüm günü, onun yüzünden mahvolmuştu. Bir kez yapmış olsa, ses çıkartmazdı. Ama tekrarlaması, hangi yönden bakılırsa bakılsın, büyük hataydı. Saçlarından yakalayıp sıkı bir tokat attı. Herşey onun iyiliği içindi. Belki vurduğu tokat, serseri olmasını engellerdi.

Adam, oğlunun gözyaşlarını görmezden geldi ve eve çıktıktan sonra, eşine dert yandı:

"Bu çocuğun, okulda kimlerle arkadaşlık yaptığını bilmemiz gerekiyor!" dedi. "Eğer serbest bırakırsak, başımıza büyük dertler açabilir."

Adam, bir süre düşündü. Sonunda da en kolay yolu buldu. Oğlunun hiç aksatmadan tuttuğu günlüğünde, arkadaşlarına ilişkin ipucu olmalıydı. Eşi istemese de, ona kulak asmadı ve çocuğunun günlüğünü okumaya başladı.

Oğlu, günlüğünün en son sayfasına şunları yazmıştı:

"Bu gece kötü bir düş gördüm! Atölyede çalışırken, babamı elektrik çarpıyordu. Buna katlanamam... Böyle bir şeyin olmaması için elimden geleni yapacağım!" •

Gönderi: Erdal Uç

Bilginizi Denetleyin

•Hazırlayan: Diyar Mahmutoglu - Bütün Dünya•

1 Yaşamı boyunca yalnızca bir tablosunu satabilen, Hollanda kırlarını ve tarlalarını resmeden çalışmalarıyla ünlü, değeri ölümünden sonra anlaşılan ressam kimdir?

- a) Mondriaan
- b) Rembrandt
- c) Van Gogh
- d) Vermeer

2 Yılda yaklaşık 7 milyon kişinin ziyaret ettiği sanat müzesi hangisidir?

- a) İstanbul Modern Müzesi
- b) Louvre Müzesi
- c) Uffizi Müzesi
- d) Georges Pompidou Müzesi

3 Tanrıların Tanrısı Zeus'un babası kimdir?

- a) Uranos
- b) Kronos
- c) Kaos
- d) Nomos

4 Tanrıların yurdu Olimpos'tan ateşi çalarak insanlara armağan eden mitoloji kahramanı kimdir?

- a) Herakles
- b) Atlas
- c) Sysphos
- d) Prometheus

5 Günümüzde gizemli "şifre"siyle gündeme gelen, Rönesans

çağının ünlü ressamı kimdir?

- a) Michelangelo
- b) Velasquez
- c) Leonardo da Vinci
- d) Tiziano

6 "Dokuzuncu Hariciye Koğuşu"nun yazarı kimdir?

- a) Mehmet Rauf
- b) Tank Buğra
- c) Refik Halit Karay
- d) Peyami Safa

7 Resimleri 2005-2006 yıllarında İstanbul'da sergilenen İspanyol kökenli ressam kimdir?

- a) Miro
- b) Goya
- c) Picasso
- d) Dali

8 203 parça heykeli 2006 yılında İstanbul'da sergilenen Fransız yontucu kimdir?

- a) Rodin
- b) Raymond Ducamp-Villon
- c) Dubuffet
- d) Camille Claudel

9 Şiirleri Talat Sait Halman'ın aruz veznine uygun çevirisiyle "Aşk Çırpı" adıyla yayımlanan 1000 yıl önce yaşamış Fars şair kimdir?

- a) Hafız
- b) Ömer Hayyam

Bilginizi Denetleyin

- c) F. Attar
d) Baba Tahir Üryan
- 10** "Kuyucaklı Yusuf" romanının yazarı kimdir?
a) Sabahattin Ali
b) Yaşar Kemal
c) Reşat Enis
d) Kemal Tahir
- 11** Troya Savaşı'nda Akhilleus'un öldürdüğü Troyalı kahraman kimdir?
a) Hektor
b) Paris
c) Nestor
d) Patroklos
- 12** Halikarnas Balıkcısı'nın mahkum olarak gittiği ilçe aşağıdakilerden hangisidir?
a) Fethiye
b) Bodrum
c) Milas
d) Çeşme
- 13** "Aganta Burina Burinata" adlı romanın yazarı kimdir?
a) Selim İleri
b) Yaman Koray
c) Necati Cumalı
d) Halikarnas Balıkcısı
- 14** "Amarcord", "Sekizbuçuk", "Dolce Vita" gibi unutulmaz filmlerin yönetmeni kimdir?
a) Rossellini
b) Fellini
c) V. de Sica
d) Antonioni
- 15** Tüm zamanların en iyi on fil-
minden biri olan "Potemkin Zırhlısı"nın yönetmeni kimdir?
a) Eizenstein
b) Vertog
c) Meyerhold
d) Pudovkin
- 16** Flamenko, hangi ülkenin bir dans türüdür?
a) Portekiz
b) İtalya
c) Yunanistan
d) İspanya
- 17** Ortaokul ve lise edebiyat derslerinin vazgeçilmezi, "Su Kasidesi" hangi şairindir?
a) Baki
b) Fuzuli
c) Nedim
d) Şeyh Galip
- 18** Müzikte sesleri belirten işaretlere ne denir?
a) Nota
b) Sol anahtarı
c) Gam
d) Ton
- 19** "Hamlet" kimin yapıtıdır?
a) Marlov
b) Moliere
c) Ahmet Vefik Paşa
d) Shakespeare
- 20** Mevlana, Anadolu'da hangi kentte yaşadı?
a) İstanbul
b) Bursa
c) Konya
d) Edirne

Yanıtlar 116'ncı sayfamızdadır.

Sizin de gerçekleştirmek istediğiniz düşleriniz varsa, hemen bugün alın elinize fırçanızı, boylarınızı ve kendi dünyanızı renklendirmeye başlayın. Benim yaptığım gibi zamansızlıktan yakınmayı da bırakın, unutmayalım; hiç kimse bize zaman armağan etmeyecektir.

Üç Gün Sonra Değil, Şimdi...

Almanya'da yaşadığımız yıllarda ipek üzerine resim yapma kursuna gitmiştim. İpek üzerine resim yaparken, renkler arasında keskin çizgiler olmaması, yumuşak geçişler olması için zamanla adeta yarışsınız. Yağlıboya gibi ertesi gün kaldığınız yerden devam edemezsiniz boyamaya. Kimi zaman fırça, ipeğin üzerinde, köşeden köşeye hızla koşarken, siz de bilemezsiniz ne yöne doğru yol aldığınızı. Bir an renklerin arasında kaybolduğunuzu duyumsarsınız.

Çok büyük bir keyifle gittiğim kursun bitiminde, odamın bir köşesini resim köşesi yapmıştım. Hemen her hafta ipek üzerine bir resim yaparak, dostla-

rımıza armağan ediyordum. Son yıllarda ise resim malzemelerime hiç elimi sürmedim.

Günlerdir, hatta aylardır resim malzemelerimi tozlu raflardan indirip, tekrar fırçayı elime almayı çok istiyordum; ama zamansızlıktan yakınlıkla bu isteğimi hep erteliyordum. Fırçayı en son elime alışımın üstünden üç yıl geçmişti.

Bir pazar sabahı kahvaltı yaparken eşime üç yıl önce yaptığım bir resmi gösterdim ve "Bu resmi çerçeveletip salona asmak istiyorum" dedim. "Sen ne dersin?"

Eşim uzun zamandır resim malzemelerime dokunmamış olmamı eleştirerek, "Sahip olduğun yetenekleri yeterince değerlendirmiyorsun" dedi.

Yaşandan Yansımalar

Nuray Bartoschek

Önce kendimi savunmak istedim: "Ben de istiyorum; ama hiç zamanım yok" dedim.

Eşimin yanıtı hazırды:

"Eğer birisinin sana zaman armağan etmesini bekliyorsan, yanılıyorsun" dedi. "Gerçekten istiyorsan yaparsın."

Doğru söze ne denirdi ki!

O anda kararımı verdim. Hemen masadan kalkıp resim malzemelerimi ortaya çıkardım. Sonra evden çıkıp, daha önce yaptığım resmi çerçeveletmeye gittim. Öğleden sonra kalemi elime alıp başımı kaldırmaksızın çizdim. Kızım okuldan geldiğinde beni resim yaparken görünce şaşırdı. O da büyük bir heyecanla resim defterini çıkartıp kendi dünyasını çizmeye başladı.

O akşam, çizimler bitmişti. Ertesi gün fırçayı elime aldığım da, aslında bu duyguyu ne denli özlediğimin ayırdına vardım. Ortaya çıkan rengarenk balıklar, denizati ve mercanları görünce, bir anda kendimi denizin derinliklerinde duyumsadım.

O an elimde fırça değil, ayaklarımda palet vardı sanki. Elimin her hareketiyle mavi ipekten bir deni-

zin derinliklerine kulaç atıyordum.

Bir an için "Nasıl oldu da koskoca üç yıl bu duygudan uzak yaşayabildim" diye düşündüm.

Onca zaman ara verdikten sonra belki de içten içe, artık eskiden olduğu gibi güzel resimler yapamamaktan korkmuştum.

Oysa, bu rengarenk denizi oluşturmam için gerekli tek şey, fırçayı elime almaktı.

Sonrasında ipekle sınırlı kalmadı resimlerim. Suluboya, yağlıboya derken resim yapan öteki arkadaşlarımızla küçük bir çatı katını atölyeye dönüştürdük ve yaptığımız soğuk seramiklerle "Çatı Ressamları" olarak huzurevi yararına sergiler açtık.

İstediklerimizi gerçekleştirmenin yolunun ertelemek değil, fırçayı hemen, şimdi elimize almak olduğunu bir kez daha anladım.

Sizin de gerçekleştirmek istediğiniz düşleriniz varsa, hemen bugün alın elinize fırçanızı, boyalarınızı ve kendi dünyanızı renklendirmeye başlayın. Benim yaptığım gibi zamansızlıktan yakınmayı da bırakın, unutmayalım; hiç kimse bize zaman armağan etmeyecektir. •

NurayBartoschek@butundunya.com.tr

"Bilginizi Denetleyin" in Yanıtları...

- 1) Van Gogh •2) Georges Pompidou Müzesi •3) Kronos
- 4) Prometheus •5) Leonardo da Vinci •6) Peyami Safa
- 7) Picasso •8) Rodin •9) Baba Tahir Üryan •10) Sababattin Ali
- 11) Hektor •12) Bodrum •13) Halikarnas Balıkçısı
- 14) Fellini •15) Eizenstein •16) İspanya •17) Fuzuli
- 18) Nota •19) Shakespeare •20) Konya •

Yalnızca İspanya'nın Değil, Dünyanın En Güzel Yapılarından Biri:

La Sagrada Familia

"Bu projenin patronunun acelesi yok."
Gaudi.

B arselona'da bulunan, olağanüstü yapılardan biri olmasının yanı sıra "bitmeyen yapı" olarak da ünlü "La Sagrada Familia", ünlü mimar Antoni Gaudi'nin son tasarımıydı. Hristiyanlık karşıtı bir dönemde yapılmaya başlanan yapı, büyük bir Katolik kilisesidir. Söylentiye göre Gaudi bu dini merkezin yapı-

mında devletten para alınmamasını vasiyet ettiğinden, baştan buyana yapımı bağışlarla sürdürülüyor.

Sanayileşme ve kentin gide- rek artan gönenç seviyesiyle başlayan dinden ayrılma sürecine son vermek amacıyla olan bir kurum tarafından ortaya atılmıştı yeni bir kilise düşüncesi. 1866 yılında Bocabella i Verdager,

"Kutsal Aile"ye adanacak bir kutsal merkezin yapımını izlemek ve organizasyonu sağlamak amacıyla Associació Espiritual de Devots de Sant Josep'i kurdu.

Dinine bağlı kişilerin başlılarıyla 1881 yılında kurum büyük bir arazi satın aldı. İlk proje mimar Francesco del Villar tarafından sunulmuştu; üç orta sahnalı, yarım daire biçimindeki çıkıntılı bölümde yer alan yedi mabetli ve 85 metre yüksekliğinde bir tepeli kiliseden oluşuyordu mimarın projesi. 1882 yılında Piskopos Urquinaona özgün adıyla "Temple Expiatori de la Sagrada Família"nın ilk taşını yerine koydu.

Francesco Del Villar İspanyol hükümeti ve kilise ile anlaşmazlıklara düştü. Bocabella'nın yargıç danışmanı Joan Martorell ile de yaşanan anlaşmazlıklar Francesco del Villar'ın istifasıyla ve yerine Martorell'in asistanı Gaudi'nin geçmesiyle sonuçlandı. Yeni kilise planı modern ve eşsiz gotik mimarisinin birleşiminden oluşuyordu. Doğadan esinlenen Gaudi'nin düz çizgiye olan uzaklığı da buradan geliyor.

Kilisenin ortasında beş sahnı, haç biçimindeki yan kollarında ise üç sahnı ve 170 metre yüksekliğinde bir kubbe bulunuyormuş Gaudi'nin ilk tasarımında. İnanç, umut ve merhameti temsilen üç cephele olması planlanmış; doğu cephesi doğuş, batı

cephesi ihtişam ve sonuncusu tutku cephesi olmak üzere. İhtişam ve doğuş cephele Gaudi stilinde, tutku cephesi ise farklı mimariye sahip. Oniki havariyi temsilen her bir cephede dört kule tasarlamış Gaudi. Ayrıca dört "evangelist"e (İncil yazarına), Meryem Ana'ya ve İsa'ya ise altı kubbe adanmış. Yapının sütunları ağaçları andırıyor.

Yeni yüzyılda tapınak, Gaudi'nin bir aracın altında kalarak yaşamını yitirmesiyle tarihinin en büyük kaybını yaşadı. Bu, 1936 yılındaki iç savaşla zirveye ulaşacak bir felaketler dizisinin başlangıcı oldu. 1926 yılında o öldüğünde, kilisenin hayvan ve bitki motifleriyle barok tarzda süslenen doğuş cephesi, bir kulesi, yarım daire biçimindeki kavisli ucu ve yer altı türbesi tamamlanmıştı.

1926 yılında Gaudi'nin ölümü sonrasında başlamak üzere hem iç savaş hem de azalan parasal kaynaklar nedeniyle kilisenin yapımı fark edilir biçimde yavaşladıysa da 1950'lerin ortasında yeniden hızlandı. Tutku cephesine 1954 yılında başlandı; bu iş için seçilen mimarlar Quintana, Puig Boada ve Lluís Bonet Garí'ydı. Yapıya 1987 yılında çarmıha gerilmiş İsa'yı gösteren heykeller eklendi. Eklenir eklenmez de Gaudi'ninkinden çok farklı tarzda olduğu gerekçesiyle bu figürler eleştiri dalgasına neden oldu.

Ne Nedir, Nasıldır?

Pelin Hazar

Hristiyanlık'taki birçok kişiye ve olaya göndermelerle dolu olan "La Sagrada Família"nın her bir parçası eşsizdir.

Bugün La Sagrada Família'daki işçiler kilisenin kalan bölümlerini Gaudi'nin özgün bakış açısıyla ve benzer tekniklerle yapmaya çalışsalar da, yaygın görüş onun ölümüyle özgünlüğün de yok olduğu yönünde. Hristiyanlık'taki birçok kişiye ve olaya göndermelerle dolu olan kilisenin her bir parçası eşsiz. Birbirine aynı olan iki parça yok, bu da onun bir yandan ziyarete açıkken bir yandan da neden bunca zamandır yapım aşamasında olduğunun göstergelerinden yalnızca biri.

Yaşamını bu kilisenin yapımına adan Gaudi'nin mezarı da burada. Yapıtları UNESCO Dünya Miras Listesi'nde yer alan Antoni Gaudi bu yapıtları tamamlayamadan ölse de, projeyi aldığı ilk günden itibaren La Sagrada Família onunla özdeşleşmiş. 1880'lerde başlanan kilise daha uzun yıllar tamamlanamayacağı benziyor; ancak bu haliyle o zaten uzun yıllardır Barselona denince akla ilk gelenlerden...•

PelinHazar@butundunya.com.tr

**İnsanlığa
Adanan
Yaşamlar**

Sibelius'un bestelemiş olduğu "Atinalılar'ın Şarkısı" Ruslar'a karşı direnişin bir ifadesi olarak kabul edildi ve Sibelius da ulusal direnişin önde gelen adlarından biri oldu. Hemen ardından Sibelius, yine direnişin ifadesi olarak ünlü "Finlandiya" yapıtını besteledi. Özellikle "Finlandiya" Finliler'in özgürlüğünün sesi olarak öyle benimsendi ki yapıtın bir bölümü sonradan Finlandiya ulusal marşı olarak kabul edildi.

Finlandiya Ulusal Marşının Babası: Johan Julius Christian Sibelius

Yaşamından bir kesiti 73'üncü sayfamızda sunduğumuz Finlandiyalı ünlü besteci Johan Julius Christian Sibelius, 8 Aralık 1865'te Finlandiya'nın küçük bir garnizon kenti olan Hämeenlinna'da doğdu. Ülke o sırada Rusya'nın egemenliği altında bir dükalıktı. Babası Christian Gustaf Sibelius askeri tıp doktoruydu, annesi Maria ise ev hanımı... Johan doğduğunda babası 44, annesi 24 yaşındaydı.

Gustaf-Maria çifti yeni doğan bebeklerine, doktor Sibelius'un bir ticaret gemisi kaptanı olan kardeşinin anısına Janne (Johan) adını verdiler. Janne Amca, her denizci gibi maceracı bir yaşam sürmeyi severdi. Havana'da yakalandığı sarıhumma hastalığından kurtulamamış genç yaşta ölmüştü.

Doktor Sibelius 1868 yılında, Janne henüz 2 yaşındayken tifodan öldü. Doktor öldüğünde ardında ödenmesi gereken büyük bir borç bırakmıştı. Alacaklılar ailenin mallarının hemen hepsine el koydular. Üç çocuğuyla tek başına yaşam savaşı vermek zorunda kalan dul Maria Sibelius'un küçük bir emekli aylığıyla geçinmesi olanak-

sızdı. O da ailesinin yanına taşındı.

Küçük Janne'nin müzik tutkusunu henüz dört yaşındayken kendini göstermeye başlamıştı. Ailesiyle gittiği konserlerde, o yaştaki bir çocuktan beklenmeyecek derecede olgunlukla, hiç sesini çıkarmadan büyük bir ciddiyetle oturur ve konserleri sonuna dek pür dikkat izlerdi. Aile, yaz aylarını, Dr. Sibelius'un annesi Katarina Frederika Sibelius'un Loviisa'daki evinde geçirirdi. Burada da yaz konserlerini aile olarak hiç kaçırmazlardı. Ayrıca Sibelius ailesinden Sucksdorff'ların evinde müzik ve şiir geceleri düzenlenirdi ki küçük Janne bu toplantıları da yaşından büyük bir olgunlukla izlemeye bayılırdı.

Zaman bu biçimde sanatla dopdolu akıp geçti ve küçük Janne büyüdü. 1872 yılı sonbaharında İsveç Eva Savonius Hazırlık Okulu'na başladı. Bu yıllarda Julia teyzesinden düzenli olarak piyano dersleri aldı. Julia Teyze çok disiplinliydi, Janne'nin her hatalı çaldığı nota için dikiş iğnesini eline batırarak cezalandırırdı. Bu durum elbette Janne'nin hiç hoşuna gitmiyor, dersleri isteksiz yapıyordu; ama yıllar sonra, bu

disiplinli çalışmaların onun kariyeri yönünden çok yararlı olduğunu içtenlikle itiraf edecekti.

Janne 1881 yılına dek piyano çaldı. O yılın yazında Turku'da yaşayan Pehr Amcası ona bir keman armağan etti. Janne sanki yıllardır beklediği enstrümana kavuşmuştu. Kısa zamanda büyük ilerleme gösterdi. Öyle ki 1881 yılı Aralık ayında okul orkestrasında ikinci keman olarak görev aldı. Bu arada kardeşleriyle evde bir trio kurdu. Janne keman, kız kardeşi Linda piyano ve küçük kardeşi Christian da çello çalışıyordu. Trio önce Viyana usulü klasik yapıtlar çalarken bir süre sonra Janne'nin bestelediği oda müziği yapıtlarını seslendirdi. İlk ciddi bestesini 1883 yılında yaptığını, yazdığı bir mektuptan öğreniyoruz. Bu bir üçlüydü ve yine büyük bir olasılıkla üç kardeş tarafından çalınması için bestelenmişti.

Beste çalışmaları Janne'nin çok zamanını alıyordu. Ailesi onun derslerinde başarılı olamayacağından ve okulunu bitiremeyeceğinden korkuyordu; ama 1885 ilkbaharında sınavı başarıyla verip liseyi bitirdi.

Müziğe çok düşkün olmasına karşın onu halen meslek olarak düşünmüyordu; çünkü eczacı olmayı istiyordu. Ancak dayısı Axel Borg'un desteklemesiyle, Helsinki Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne kaydoldu. Öte yandan annesi onun müzikle ilgisini sürdürmesini istiyordu. Bu nedenle, aynı zamanda Helsinki Müzik Enstitüsü'ne de "özel öğrenci" olarak kaydını yaptırdı.

Üniversite yaşantısına başladıktan kısa bir süre sonra Janne'nin hukuk fakültesine devam etmediği, hemen tüm zamanını Helsinki Müzik Enstitüsü'nde geçirdiği anlaşıldı. Janne'nin amcalarından biri, bir iş nedeniyle Helsinki'ye geldiğinde, küçük yeğeninin ders durumunu da öğrenmek amacıyla hukuk fakültesine gitti; ama onun okula hiç devam etmediğini, aksine tüm zamanını geçirdiği müzik okulunda inanılmaz başarılı olduğunu öğrendi. Amcası Janne'ye "Sen iyisi mi hukuk eğitimini bırak ve kendini tümüyle müziğe ver" diye öğütte bulundu. Annesinin de onayını alan Janne hukuk fakültesinden kaydını sildirip kendini tümüyle müziğe verdi.

Müzik enstitüsündeki hocaları Janne'nin çalışmalarından çok memnundu. Keman hocası Mitrofan Wasilijeff öğrencisini "müzikal dehâ" olarak nitelendiriyordu. Kompozisyon derslerini veren Martin Wegelius da şöyle söylüyordu:

"Ben Sibelius'a ne öğrettiysem o denli de ben ondan öğrendim."

1886 ilkbaharında Janne, ölen denizci amcasının çok önce bastırılmış olduğu kartvizitlerini buldu. Kartvizitler, o dönemin modasına uygun olarak Fransızca "Jean Sibelius" olarak basılmıştı. Janne, "Jean artık benim müzikal adım" diyerek bu kartları kullanmaya başladı.

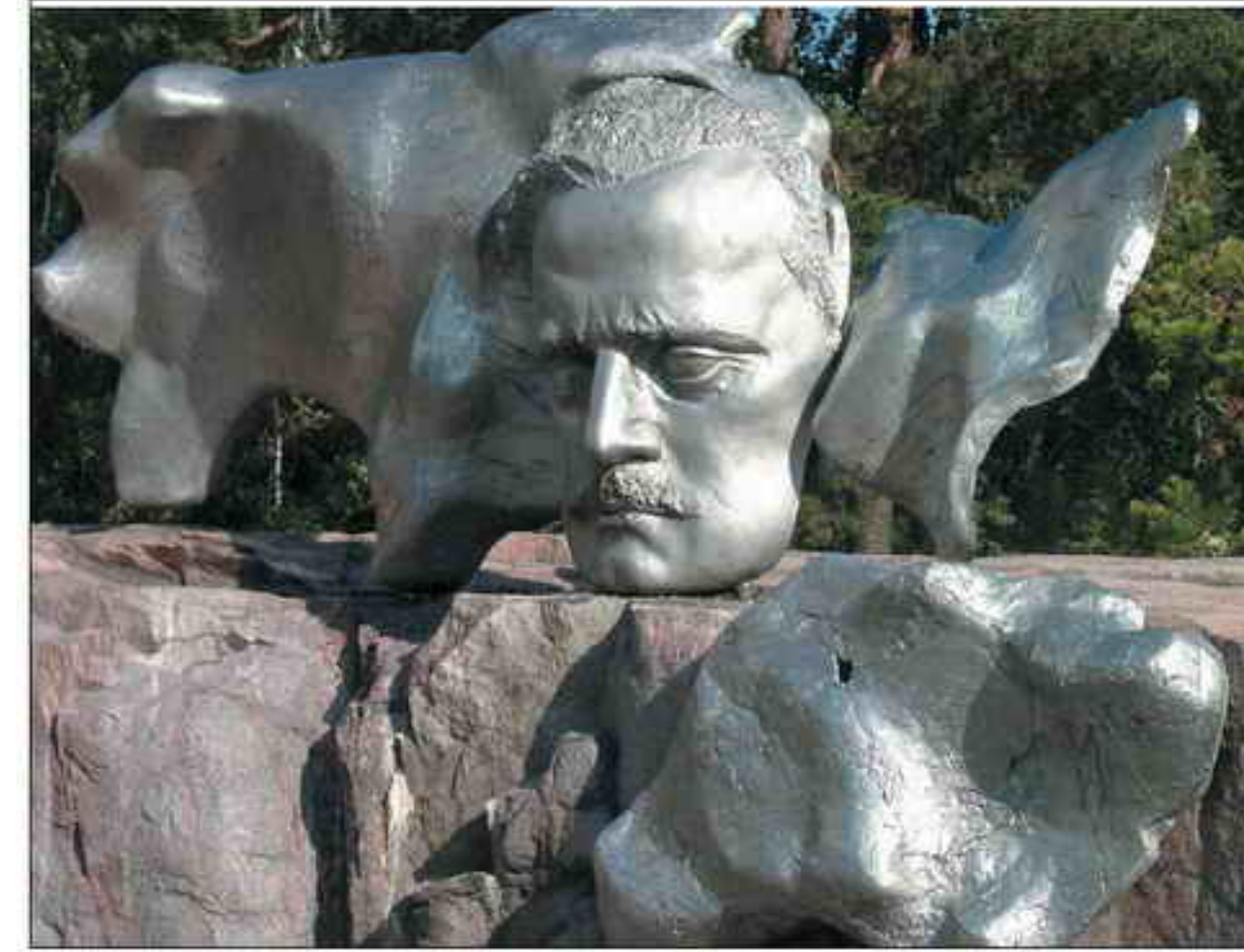
Gerek öğrenci, gerek icracı olarak başarı basamaklarını hızla çıkıyordu. Yaşamının büyük çoğunluğunu beste çalışmaları alıyordu. Ama alkole ve puroya düşkünlüğü de her geçen gün artıyordu.

1888 sonbaharında, Janne'nin müzik enstitüsünden arkadaşı olan ve gün geçtikçe dostlukları güçlenen Armas Järnefelt onu evine davet etti. Janne burada müstakbel eşi Aino ile karşılaştı: 17 yaşındaki Aino Järnefelt, annesi ve kız kardeşi ile birlikte Helsinki'ye yeni gelmişlerdi. Aino'nun annesi Elisabeth Järnefelt Baltık kökenli bir baronesdi. Petersburg'da büyümüştü ve ana dili Rusça'ydı. Aino'nun babası Alexander Järnefelt Kuopio ili valisiydi, sonra Vaasa valiliğine atandı.

Janne, Järnefelt'lerin evine sık sık gidiyordu. Ama ilk zamanlarda bu ziyaretlerin gerçek nedeni kesinlikle Aino değil, müzikti. Bir akşam Armas ve Janne birlikte bir yapıtı seslendirirken odaya aniden giren Aino onların dikkatini dağıttı ve müzik durdu. Aino ne diyeceğini bilemezken Janne ayağa kalktı, iki gencin bakışları birbirine takılınca, Aino'nun daha sonra yaptığı tanımlama ile "zehirleyici bakış" etkisini gösterdi ve birbirlerine âşık oldular.

1889 yılı geldiğinde Jean Sibelius, Fin müziğinin en büyük gelecek vaad eden bestecisiydi. Berlin'e gidip müzik çalışmaları yapabilmesi için, günümüzün parasıyla 15 bin YTL tutarında bir burs kazandı.

Sibelius'un Berlin yaşamı çok hareketli başladı. Kente ilk geldiği gün Kroll Operası'nda Mozart'ın "Don Giovanni" operasını izledi. Sonraki günlerde Wagner'in Beethoven'ın, Richard Strauss'un yapıtlarını, ünlü şef Hans von Bülow'un yönettiği Berlin Filarmoni Orkestrası'ndan dinledi ve elbette çok etkilendi. Ardından, Albert Becker'in öğrencisi olarak sıkı bir çalışma temposu içine girdi. Bu arada aşırı lüks bir yaşam sürmeye başladı.

Operaların en pahalı koltuklarından yapıtları izledi, en kaliteli ve pahalı restoranlarda yemek yedi. Berlin'deki bu göz kamaştırıcı günler maalesef uzun sürmedi, 1889 Kasımı'nda hastalanarak hastaneye yatırıldı. Bir süre burada dinlenen Janne, hastaneden taburcu edildikten sonra Finlandiya'ya döndü ve tüm yazı burada geçirdi. Aslında Berlin'e dönmeyi istemiyordu; çünkü Viyana'ya gitmeyi aklına koymuştu. Viyana'nın mes-

leki kariyeri yönünden çok daha yararlı olacağına inanıyordu. Tek bir sorun kalıyordu geriye: Para...

Para konusu Janne'yi kara kara düşündürürken şans kapıyı çalmakta gecikmedi. Sibelius'un son bestesi olan "Piya-no Beşlisi" Finlandiya Senatosu yetkililerince çok beğenilmişti. Yetenekli bir müzisyen olduğunu kanıtlamış, aynı zamanda aldığı bursun karşılığını da vermiş oluyordu. Senato, sonraki yıl için de kendisine yaklaşık 15 bin YTL tutarında burs verilmesi kararı aldı.

Sibelius Viyana'ya 19 Ekim 1890'da gidebildi. Gitmeden önce, çalışması gereken hocalarla bağlantı kurması ve ders saatlerini saptaması gerekirken, deyim yerindeyse elini kolunu sallaya sallaya Viyana'ya gitti. Bunun kendince elbette bir nedeni vardı. Bu neden şuydu: O yıl tanıştığı ve görüştüğü Brahms ve Bruckner, Janne'nin artık bir öğrenci olarak kabul edilmemesi gerektiğine, Tanrı vergisi yeteneğini daha özel koşullarda değerlendirmesinin daha doğru olacağına onu inandırmışlardı. Sonunda, Viyana Konservatuvarı'nda eğitimci olan Robert Fuchs'un özel öğrencisi oldu.

Sibelius Viyana'da da aşırı lüks yaşamaya başlamıştı. Geli-rinden daha çok harcıyordu. Sağlık yönünden Viyana da ona yaramamıştı, bir gece aniden hastaneye kaldırıldı. Kendisine yapılan müdahaleyi, daha sonra dostlarına yazdığı mektupta "doktor bir taş çıkardı" diyor; ama bunun ne tür bir operasyon olduğundan söz etmiyordu.

Operasyon sonrasında kendini çabuk topladı. Sibelius sağlığına kavuşmuştu; ama kentin en pahalı hastanesine de büyükçe bir miktar borçlanmıştı. Bu parayı kendisinin ödemesi olanaksızdı. Loviisa'daki akrabaları aralarında para toplayarak hastaneye olan borcunu kapat-tılar. Sibelius da Finlandiya'ya döndü (Haziran 1891).

10 Haziran 1892'de Järnefelt'le-rin Tottisalmi'deki yazlığında Aino ve Janne evlendiler. 1893 yılı Mart ayında ilk kızları Eva doğdu. 1894 sonunda da ikinci kızları Ruth dünyaya geldi.

O yıllarda bestecinin alkol so-runu iyice kendini göstermeye baş-lamıştı. Çünkü Janne turneye çıktığı zaman Aino ona gönderdiği mektuplarda "Janne ne olur çok iç-me!" diye yalvanyordu. Eşinin bu uyarıları, Sibelius'un alkol alması-nın artık sorun olmaya başladığının bir göstergesiydi. Sonraki gelişme-ler de Aino'nun endişelenmekte haklı olduğunu gösterecekti.

1898 Kasım ayında Sibelius'la-rın üçüncü kızları Kirsti doğdu.

1 5 Şubat 1899'da Rus Çarı II. Nikola "Şubat Manifesto-su"nu yayımladı. Bu mani-festoya göre Finlandiya Dükali-ği'nin otonom yönetimi Rusya'ya geçiyordu. Fin parlamentosu yal-nızca danışman rolünü üstleniyor-du. Fince ve İsveççe konuşan halk bu manifesto karşısında birleşti. Bu sırada Sibelius'un bestelemiş olduğu "Atinalılar'ın Şarkısı" Rus-lar'a karşı direnişin bir ifadesi ola-rak kabul edildi ve Sibelius da ulu-sal direnişin önde gelen adların-dan biri oldu. Hemen ardından Si-

belius, yine direnişin ifadesi olarak ünlü "Finlandiya" yapıtını besteledi. Özellikle "Finlandiya" Finlile-r'in özgürlüğünün sesi olarak öyle benimsendi ki yapıtın bir bölümü sonradan Finlandiya ulusal marşı olarak kabul edildi.

Sibelius'a büyük popülarite sağlayan yapıtlarından biri de "Val-se Triste"dir. Bu parça, ka-yınbiraderi Arvid Järnefelt'in yazdığı "Ölüm" adlı oyun için bestelediği hü-zünlü bir valstir.

1 3 Şubat 1900 günü Sibelius'ların en kü-çük kızı Kirsti tifoya yakalandı ve kurtarılamadı. Kızlarının ölümüyle Aino büyük bir depresyon geçirdi, Janne de daha çok içmeye başladı. Aile-nin bu depresif atmosfer-den bir an önce kurtulma-sını isteyen dostları onları İtalya yolculuğuna çıkma-ya ikna ettiler. Bu yolculu-ğu gerçekleştirebilmek üzere yakın arkadaşları Axel Carpelan'ın gayretle-riyle 30 bin YTL tutarında bir kaynak bulundu. Jan-ne bu paranın bir bölü-müyle borçlarını kapattık-tan sonra 1900 yılı Ekim ayında çocuklarını da yan-larına alarak önce Berlin'e gittiler. Sibelius'lar burada üç ay-dan fazla kaldılar. Parayı sağlayan Carpelan endişeliydi; çünkü para, Sibelius'un İtalya'ya gitmesi plan-lanarak bulunmuştu. Oysa o, para-nın tümünü İtalya'ya gitmeden bi-tirmişti. Yine dostlardan ekstra pa-

ra bulundu ve Sibelius Ailesi, İtal-ya'nın Akdeniz kıyı kenti olan Ra-pallo'ya gitti.

Rapallo, esin yönünden Sibili-us'a çok iyi gelmişti. Birkaç bestesi-nin taslakları belirginleşmişti. Aino da hemen hemen kendine gelmişti. Ama kızları Ruth'un ciddi biçimde hastalanması büyük panik yarattı.

Sibelius'un eşi Aino ve iki kızı...

Küçük kız peritonit (karın zarı yan-gısı) olmuştu. Ateş 40 dereceden aşağı düşmüyordu. Ama Tanrı'nın yardımıyla hastalığı atlattı.

1903 yılında Sibelius'ların dör-düncü kızı Katarina doğdu. Jan-ne'nin restoranlara harcadığı para

ise inanılmaz boyutlardaydı. O günlerdeki yaşam tarzı çevresindekileri ve ailesini gerçekten çok üzüyordu.

Nedeni de elbette alkoldü. Kardeşi Christian 19 Kasım 1903 tarihli mektubunda "Janne, alkolü kesinlikle bırakmalısın!" diye yazıyordu. "Ainola"nın arsası satın alınmış, Şubat 1904'te evin yapımına başlanmıştı. Doğal olarak para gerekiyordu; ama Janne'nin restoran faturalarında hiç azalma yoktu. Aino, istemeyerek de olsa Christian'dan para yardımı istedi. Onun gönderdiği ise para değil öğüttü. Janne alkol almayı bırakmalıydı.

Kardeşinin sözleri mi etkili oldu yoksa kendisi mi sorunlarının ayırdına vardı bilinmez, Janne alkole ara verdi ve konserlerden elde ettiği paraları "Ainola"nın yapımına harcadı. 24 Eylül 1904'de "Ainola"ya taşındılar.

Janne, "Ainola"ya yerleştikleri için çok mutluydu. Esin perisinin de burayı çok sevdiğini söylüyordu. Yaşamları düzene girmiş gibi görünüyordu. 1904 yılı sonunda konserler vermek üzere turneye çıktı. Bir gece eşinin hatırını sormak için eve telefon ettiğinde yine sarhoştı. Ertesi gün Aino sevgili eşine kalbi parçalanarak şöyle yazıyordu:

"Janne uyan artık!.. Birşeyler yıkılıyor, lütfen ayırdına var!"

1908 yılı başında Sibelius birkaç hafta süreyle hastaneye yatırıldı. Kendini uzun süredir rahatsız eden boğaz ağrısı nedeniyle doktora başvurmuştu. Yapılan tetkikler sonucunda boğazında ur olduğu saptandı. Bunun üzerine besteci, eşiyle birlikte Berlin'e gitti ve orada

operasyonla alındı. Operasyondan sonra Janne alkolü ve puroyu bıraktı; ama bu ancak yedi yıl sürdü.

Tövbekâr Janne evde daha uzun süre kalıyor, çocuklarıyla daha fazla ilgileniyor ve yoğun beste çalışmaları yapıyordu. Bu mutluluk, beşinci kızları Margareta'nın doğumuyla zirveye çıktı. "Ainola" artık aileye dar geliyordu. Bu nedenle yaz aylarında bina daha geniş ve büyük duruma getirildi. Aynı yıl Viyana Müzik Akademisi, bestecilik dalında ders vermesi için Sibelius'a öneride bulundu; ama besteciliğe fazla zaman ayıramam düşüncesiyle o bu öneriyi kabul etmedi.

20 Haziran 1911'de altıncı kızları Heidi doğdu.

1912 yılında Birmingham Müzik Festivali'ne katılarak "4. Senfoni"sini yöneten Sibelius'un, konseri yönetirken ellerinin titremesi eleştirmenlerin ve izleyenlerin gözünden kaçmadı.

Avusturya-Macaristan Velihi Arşidük Franz Ferdinand'ın Saraybosna'da suikaste kurban gitmesiyle patlak veren bir seri olaylar sonunda önce Avusturya Sırbistan'a savaş ilan etti, sonra da bu kıvılcım tüm Avrupa'ya yayıldı ve dünya kendini savaşın içinde buldu. Bu kaos Sibelius'un çalışmalarını etkilemedi; çünkü Finlandiya bu çatışmaların dışında kalmıştı. Ama yine de ekonomik yönden etkilendi. Bu arada Sibelius, yedi yıl ara verdiği puro içmeye ve alkol almaya, kendi ifadesiyle makul ölçülerde de olsa başladı.

7 Kasım 1917'de Finlandiya Rusya'ya karşı "bağımsızlık dekla-

rasyonu" ilan etti. Bu arada Sibelius intiharı düşünecek denli ruhsal bunalımlar içindeydi.

Hepsinin üstüne iç savaş çıktı. Sibelius önce evinde göz hapsindeydi. Fakat ev ne denli korunursa korunsun o sıralarda artan soygun ve öldürme olaylarına karşı kimse aileye garanti veremiyordu. Arkadaşlarının da baskısıyla Sibelius'lar, daha güvenli olan Christian'ın Lapintahti'deki evine taşındılar. Yiyecek ve içecek karneye bağlandığı için, yemeyi ve içmeyi seven Janne 20 kilo kaybetti.

1920 yılının başında Sibelius'un ellerinin titremesi çok artmıştı. Sırf bunu engelleyebilmek için alkol, özellikle de şarap içiyordu. Bu suretle ellerinin titremesi azalıyor ve o da beste çalışmalarını sürdürebiliyordu. Başta Aino olmak üzere tüm sevenleri onun artık beste yapamayacağı endişesi içindeydiler; ama o bu koşullar altında "7. Senfoni"sini bitirerek gerçekten büyük bir besteci olduğunu bir kez daha kanıtlamış oldu.

Altmışıncı doğum günü yaklaştıkça Sibelius'un endişeleri de artıyordu. Çünkü bu, sınırları yurdu da aşan bir kutlama olacaktı ve elleri bu denli titrerken halkın karşısına çıkmayı kesinlikle istemiyordu. Ve isteği oldu. Kutlama yalnızca kızı Eva'nın evinde yapıldı.

Bir on yıl daha geçti ve Sibelius'un 70'inci doğum günü kutlandı. ABD, İngiltere ve Kuzey Avrupa ülkelerindeki kutlamalarda "yaşayan en popüler besteci" olarak alkışlandı. Almanya, Hitler'in onayıyla ona Goethe Madalyası verdi. Doğumgünü için düzenlenen kon-

seri son kez halkın arasında izledi. Bu konsere 7 bin kişi davet edilmişti. Davetliler arasında üç önceki cumhurbaşkanı ve sayısız önemli kişi vardı.

Sibelius'un ellerinin titremesi çok arttığı için toplumdan kaçırılmıştı. Ancak 1939 Ocak ayında sürpriz biçimde Finlandiya Radyo Senfoni Orkestrası'nı yöneteceği ilan edildi. Ancak bu konsere izleyici alınmadı.

30 Kasım 1939'da Kış Savaşı (Winter War) başladı ve Sovyetler Birliği Finlandiya'ya saldırdı. ABD ve Kuzey Avrupa ülkeleri ona sığınma önerisi götürdüler; ama o tüm önerileri reddetti. Eylül 1944'te Sovyetler ile Finlandiya arasında barış anlaşması imzalandı.

Kataraktlı gözüne ve titreyen ellerine karşın Sibelius beste çalışmalarını 1945 yılına dek sürdürdü.

20 Eylül 1957 sabahı uyandığında biraz başı dönüyordu. Yine de yatağından çıkmadan gazeteleri okudu. Saat 13:00'te hafif bir kahvaltı yaparken kendini çok güçsüz duyumsadı. Aynı gece saat 21:00'de yorgun gözlerini yaşamaya kapattı. O dakikalarda Helsinki Üniversitesi Konser Salonu'nda, ölümsüzlüğe yelken açmış bestecinin "5. Senfonisi" çalınıyordu.

Cenazesi 30 Eylül 1957'de şanına yakışır bir törenle toprağa verildi.

Sibelius'un sevgili eşi Aino, besteciden 12 yıl sonra 97 yaşındayken sonsuz yolculuğa çıktı. İki sevgilinin mezarı "Ainola"da, kendi elleriyle dikip büyüttükleri ağaçların altında yan yanadır. •

YucelAksoy@butundunya.com.tr

Mart SuDokuları

•Hazırlayan: Canan Onural - *Bütün Dünya*•

7		6				4	5	
	8		4		9			
9	3			5				8
			6					
5	4			3				
3				9	4	5		
	7	8						
6	5		7			8	9	
4			5		1			3

Kolay

			6	1	9		5	
5	1				4	8		7
9	8				6			3
1					7	4		
		7	3					6
	7	5						
				9	8			
					1	3		

Zor

CananOnural@butundunya.com.tr

Yanıtlar 135'inci sayfamızdadır.

Büyükdere'den birkaç ceviz kesilmenin de bir zararı olmazmış hem. Aksine, diğer cevizler soluk almış. Uygun olan yerlerden on ağaç seçilmiş, kesilmiş ve kerestecilere teslim edilmiş. Binlerce ağacın arasından on ağacın kesildiği fark edilmiyormuş bile. Ama, bu kesimle, bir büyü bozulmuş.

Büyükdere'nin Ceviz Ağaçları

Zekeriya Temizel - "Çekerek Kıyılarında"

Büyükdere'den yuvarlanarak gelen çamurlu suyun gelmesiyle bitmesi bir olurdu. Ama, bir defasında, yağmur bütün gece sürmüş, Büyükdere'den de bütün gece sel gelmiş. Bahçelerde ve evlerde o kadar su birikmiş ki, suları Çekerek Irmağı'na kavuşturmak için bahçe duvarlarını yıkmışlar, evlerin duvarlarını delmişler. Ahırlardaki hayvanların çoğu boğulmuş. Kilerdeki ekmek tekneleri kayık gibi yüzüyormuş. Teknelere tırmanan tavuklar da, ekmekleri didikleyerek sandal sefası yapıyormuş.

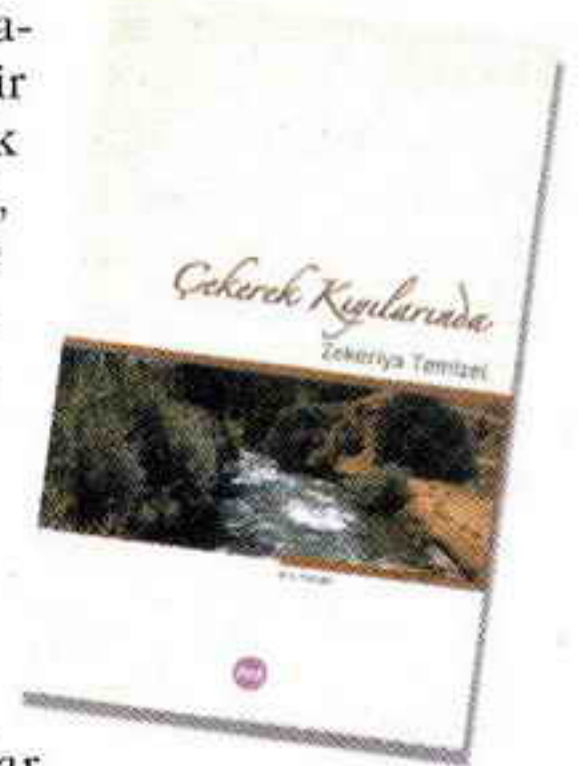
Sel kesilince tepenin üzerindeki kalabalık sessizce aşağıya inmeye başladılar. Bahçelere ve evlere dolan çamurun temizlenmesi günler alırdı. Çamurlanan halı, kilim ve eşyaların yıkanması için kuyu ve çeşme sularının durulması beklenirdi. Çocuklar bu işi ça-

murla oynanan bir oyun olarak görürken, anneler ve yetişkin kızların üzüntülü yüzlerinden göz yaşları sessizce süzülürdü. Babalar küfür ederek sigaralarından derin nefes çekerlerdi.

Zülü'ye göre bu küfürler Büyükdere'nin cevizlerini kesenlereydi. Aslında biraz da kendilerineydi.

Büyükdere'den ilk cevizler, köy ihtiyar heyetinin kararı ile kesilmiş. Şehirde ceviz mobilya modası almış başını gidiyormuş.

Zenginler ceviz karyola konma-

miş olan yatağa yatmıyor, ceviz masas olmasa yemek yemiyorlarmış.

Onun için de, ceviz kerestesi çok para ediyormuş. Şehirden gelen keresteciler, birkaç ağaç için çok para önermişlerse de, köylü, parayla ceviz ağacı kesmeyi kendine yedirememiş.

Ancak, karşılığında, hem camiye minare hem de cami önüne çeşme yapılması önerilince, cevizlerin verilmesine karar verilmiş.

Büyükdere'den birkaç ceviz kesilmenin de bir zararı olmazmış hem. Aksine, diğer cevizler soluk almış. Uygun olan yerlerden on ağaç seçilmiş, kesilmiş ve kerestecilere teslim edilmiş. Binlerce ağacın arasından on ağacın kesildiği fark edilmiyormuş bile. Ama, bu kesimle, bir büyü bozulmuş.

Büyükdere hızla kelleşmeye başlamış. Her gece birkaç cevizin kesildiği, ağaçların sürünerek alelacele dağdan indirildiği, sürünürken de tüm bitkileri ezip söktüğü görülüyormuş. Ama kimse'nin sesi çıkmıyormuş.

"Kimse bir şey görmüyor muymuş" dedim.

"Benden başka herkes herşeyi görüyordu, ama kimsenin kimseye söyleyecek bir şeyi yoktu. Herkes suç ortağıydı, onun için kimse sesini çıkarmıyordu" dedi Zülü.

Büyükdere'nin cevizleri yok olurken, köylünün evi doluyormuş. En sonunda, Kasımgilin evine radyo bile gelmiş! Bütün köy, radyo dinlemek için Kasımlara doluyormuş.

Radyonun kutusu da ceviz ağacındanmış. Celal radyoya bakmış, eliyle dokunmuş ve sonunda, herkesin kendisine bile söyleyemediği gerçeği dile getirmiş:

"Büyükdere'nin cevizi dönüp dolaşıp geri geldi."

Tüm odadakiler gülüşmüş, ama bu gülüşler, pek gülmeye benzemiyormuş.

Büyükdere'de son ceviz, ilk on cevizin kesilmesinden tam üç yıl sonra kesilmiş. Böylece hem dere de, hem de dağlarda, çakırdikenlerinden başka bitki bile kalmamış. Çıkmaya çalışan ağaçcıkları da Büyükdere'nin ilk selleri kökünden söküp, toprakla birlikte Çekerek'in sularına vermiş. •

*Aya Kitap, 2006

Ölüm cezasına çarptırılan Sokrates tutuklu bulunduğu hücrede kendisini ziyarete gelen eşine "Ben çok mutluyum" dedi. "Çünkü, doğru bildiğim düşünceleri insanlara anlatmaktan başka bir şey yapmadım. İyi, güzel ve doğrunun peşinde koştum. Davramışlarımın sözlerimin uyumlu olmasına özen gösterdim."

Eşi gözyaşları içinde Sokrates'i dinledikten sonra "Senin ne denli dürüst ve bilge bir insan olduğunu herkes biliyor" dedi. "Hiç kimseye bir kötülüğün dokunmadı ki; seni baksız yere idam ediyorlar."

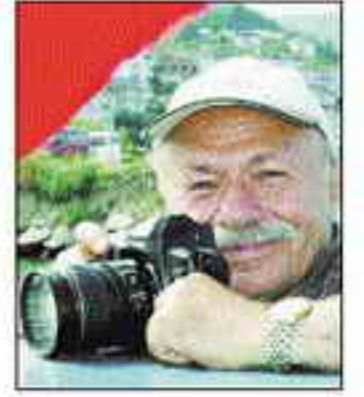
Eşinin sözlerini sabırla dinleyen Sokrates hafifçe gülümsedi ve onurlu bir biçimde "İyi ki baksız yere idam ediyorlar" dedi.

"Ya bir de baklı yere idam etselerdi..." •

Ünlü fotoğraf sanatçısı Sıtkı Fırat, objektifiyle sizi Türkiye'nin dağlarına ve ovalarına, tarihine ve bugününe... Özetle, "havasına suyunu, taşına toprağına" götürüyor, sonra da size, o an karşınızdaki görüntünün neresi olduğunu soruyor. Onun, "Bir Başkadır Benim Memleketim" başlığı altında sunduğumuz fotoğraflarını izlerken size, hem bir bilmece çözmenin heyecanını duyumsatmayı, hem de sizi bir sanat fotoğrafları sergisinde gezdirmeyi amaçlıyoruz. Bu arada Türkiye'nin, belki de ilk kez göreceğiniz yörelerini keşfedecek, hiç kuşumuz yok, bir kez daha hayranlıkla şöyle diyeceksiniz:

"Bir Başkadır Benim Memleketim"

**Bir Başkadır
Benim
Memleketim**

Sıtkı Fırat

a) Eyüp Sultan Camisi b) Süleymaniye Camisi
c) Selimiye Camisi d) Eski Cami

Lütfen sayfayı çeviriniz

a) Harran b) Karapınar c) Tortum d) Kemaliye

a) Bodrum b) Fethiye c) Dalaman d) Kuşadası

a) Muş b) Bursa c) Erzurum d) Rize

a) Doğubeyazıt b) Maçka c) Gölcük d) Karakaya

Herşeyin Anasıdır Dikkat

•Sadi Bülbul - Bütün Dünya•

Televizyonlarda rastladığım bilgi yarışmalarında sık sık gördüğüm bir şey var: Yarışmacıların bir bölümü soruyu dikkatle okumadan hemen yanıt veriyor ve kaybediyorlar. Örneğin, "Aşağıdaki şarkıcılardan hangisi siyahi değildir?" sorusunu hemen, siyahi olanın adını vererek yanıtlıyorlar ve tabii yanlış şıkkı seçmiş oluyorlar.

Bu bana yıllar önce okuduğum bir sınav anısını anımsattı. Bir kuruma alınacak yöneticiler için yapılan sınava katılan adaylara yirmibeş soru sorulmuş ve bunları yanıtlamak için de üç dakika süre verilmiş. Sorular şöyleydi:

- Adınızı ve soyadınızı sayfanın sağ üst köşesine yazın.
 - Yazdığınız yazıda soyadınızın altını çiziniz.
 - Sayfanın sol üst köşesine 5 küçük daire ve 5 küçük kare çiziniz.
 - Karelerin içine çarpı, dairelerin içine nokta işareti koyunuz.
 - 85 ile 35'i çarpın ve sonucu bir daire içine alarak yazınız.
 - Kaleminizin ucuyla şu anda geldiğiniz noktaya bir delik açınız.
- Sorular böyle devam edip gidi-

yordu. Sonuncu soru da şuydu:

•Buraya kadar metni dikkatle okuyup, soruları tamamladığınıza göre... Şimdi geçmiş maddelerdeki hiçbir soruyu yanıtlamayınız. Yalnızca alt bölüme adınızı ve soyadınızı yazınız. Başka hiçbir şey yapmadan sınav kağıdını görevliye teslim ediniz.

Sınava katılanlar yirmibeş soru için üç dakika süre verilmesi karşısında paniğe kapılmışlar ve soruların yarısını yanıtlamadan üç dakikanın dolduğunu görmüşler. Ve şaşkınlıkla bir şeyin daha ayırdına varmışlar: Soruların başında bir uyarı vardı ve şöyle diyordu:

Yanıt vermeye başlamadan önce, tüm soruları mutlaka okuyunuz...

Ne yazık ki biri dışında hiçbirisi bu uyarıya dikkat etmemiş ve soruların tümünü yanıtlamadan süreyi doldurmuşlardı. Tabii sınavı o tek kişi yani metnin başındaki uyarıyı dikkatle okuyan kazandı.

İyi bir yöneticinin kurallara uyması, dikkatli olması ve paniğe kapılmaması gerekiyordu. Yönetici adayında da bu nitelikler aranıyordu.

Dikkat konusunda beni etkileyen bir anekdotu da bir radyo programında Prof. Tank Minkâri'den dinlemiştim. Bu onun öğrencilik yıllarına ait bir anısıydı:

Hocaları fakülte'deki dersinde şeker hastalığı konusunu işlerken öğrencilere, laboratuvar ortamında tahlil yapma olanağı olmadığı zaman şekerin, hastanın idrarından anlaşılabilceğini (şeker hastalarının idrarında şeker tadı ve kokusu olduğunu) söylemiş ve içinde idrar olduğunu söylediği bir cam kavanozu göstererek, "Bu testi kim yapmak ister?" diye sormuş.

Öğrencilerin yüzlerini buruşturup, oralı olmadıklarını görünce de "Peki ben yapayım" diyerek kavanoza parmağını sokmuş ve sonra da ağzına götürerek parmağını yalamış.

"Evet şeker tadını hissediyorum" demiş. "Bu, idrar sahibinin şeker hastası olabileceğini gösteren ilk işarettir."

Öğrenciler "Hocam hiç iğrenmeden nasıl ağzınıza aldınız o idrarlı parmağınızı?" diye sormuşlar ve şu yanıt almışlar:

"Bir kere bu kaptaki sıvı idrar değil, o renkte başka bir zararsız eriyektir. İkinci olarak, benim ağzıma götürdüğüm parmağım sıvıya soktuğum parmağım değildir. Siz ne kavanoz içindeki sıvının ne olup olmadığından kuşkulandınız. Ne de parmakların farklılığına dikkat ettiniz."

Prof. Minkâri bunları anlattıktan sonra, hocasının şunları söylediğini de eklemişti:

"Bilim, kuşku, deney, gözlem ve dikkate dayanır. Bir tıp doktorunun bu niteliklere sahip olması gerekir."•

Evin hanımı banyonun yenilenme işinde tamirciye neyin nasıl olacağı yolunda talimat veriyordu. İş duş başlığının hangi yükseklikte olması gerektiğine gelince kadın küvete girerek boyuna göre duvarı işaretletmek istedi. Tam o sırada telefon çaldı. Kadın küvetten çıkarak telefona gitti. Telefon eden eşiydi. "Hayatım, az sonra ben seni arayayım" dedi kadın ve ekledi:

"Şu anda tamirciyle duştayım."•

"Mart SuDokuları"nın Yanıtları...

7	1	6	3	2	8	4	5	9
2	8	5	4	7	9	3	1	6
9	3	4	1	5	6	7	2	8
8	2	7	6	1	5	9	3	4
5	4	9	8	3	7	1	6	2
3	6	1	2	9	4	5	8	7
1	7	8	9	6	3	2	4	5
6	5	3	7	4	2	8	9	1
4	9	2	5	8	1	6	7	3

Kolay

7	3	8	6	1	9	2	5	4
2	9	4	8	7	5	6	3	1
5	1	6	2	3	4	8	9	7
9	8	2	1	4	6	5	7	3
1	6	3	9	5	7	4	2	8
4	5	7	3	8	2	9	1	6
6	7	5	4	2	3	1	8	9
3	4	1	5	9	8	7	6	2
8	2	9	7	6	1	3	4	5

Zor

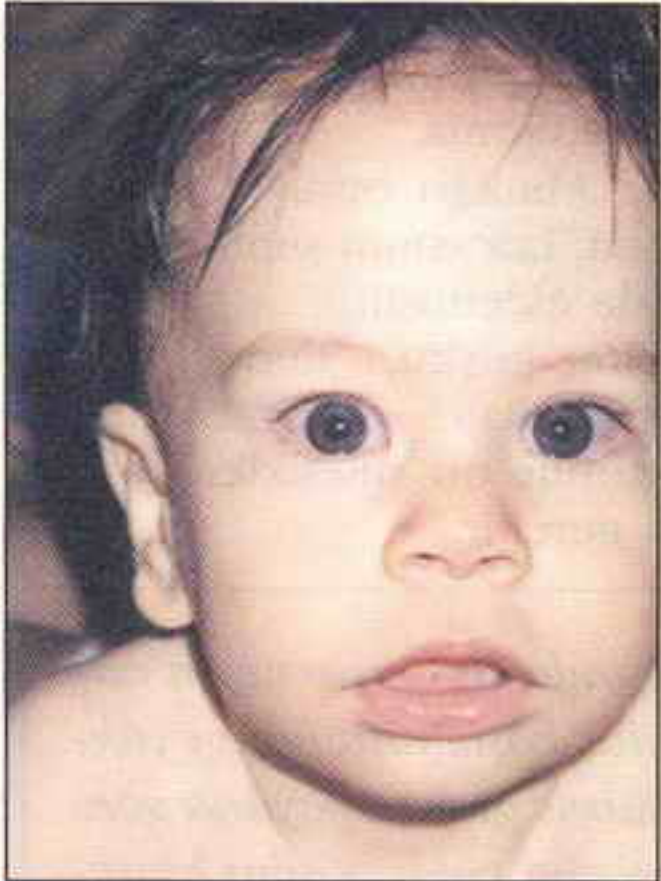
Anne ve Babalardan, Dede ve Ninelerden...

Bu sayfada, anne ve babaların, dede ve ninelerin gönderdikleri fotoğraflar yer almaktadır. Her çocuk ve özellikle her torunun güzel olduğunu bildiğimizden, yayımlanacak fotoğraflarda yalnızca, fotoğrafların güzel çekilmiş olmalarını ve teknik açıdan yayımlanabilir nitelik taşımalarını dikkate alacağız. Fotoğraflarda çocukların ad ve soyadları yanısıra bulundukları kentin adını da lütfen belirtiniz.

Gönderi adresi: Bütün Dünya, Manolya 3/11, D: 2, Ataşehir, 81120, İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Bartu Albayrak, Karabük ▲

Hamza Taşdemir ve
Büşra Çevik, Mersin ▲

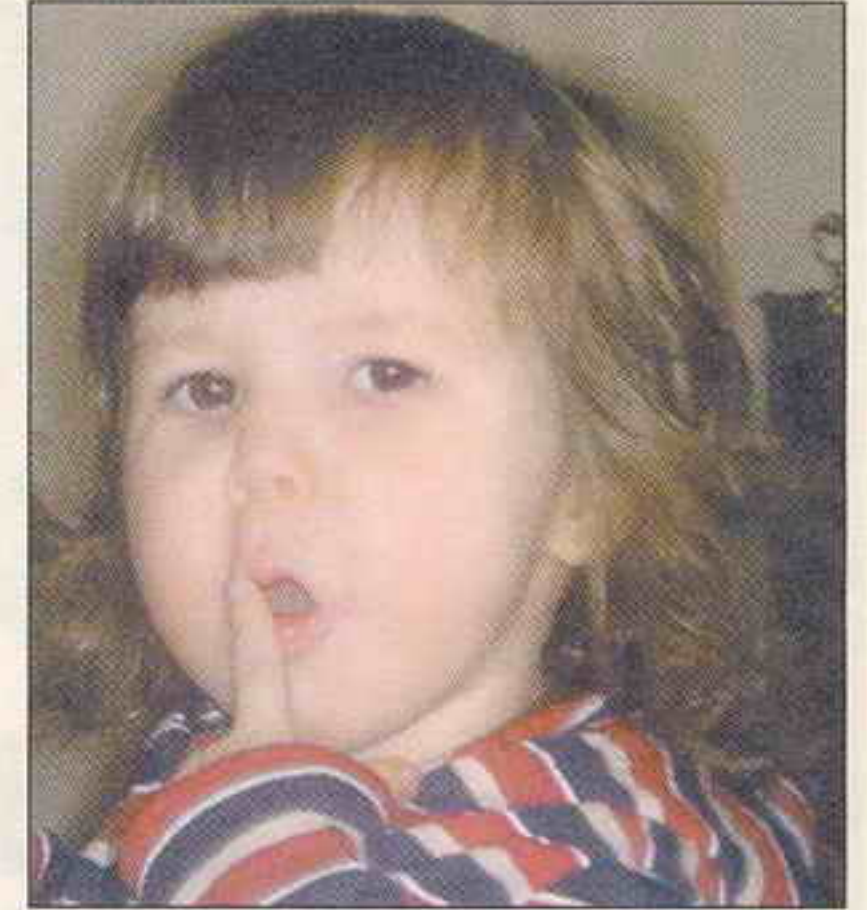
Beril Barman, Denizli ▲

Ceylinsu Çilingir, ABD ▲

Efe Gürses, Ankara ▲

Aleshanee Karan, Sydney, Avustralya ▲

Anıl Yöndem, Gaziantep ▲

Arda Elmasulu, İstanbul ▲

Nehir Yağcı, Antalya ▲

Zeynep Sude Taşdemir, Sivas ▲

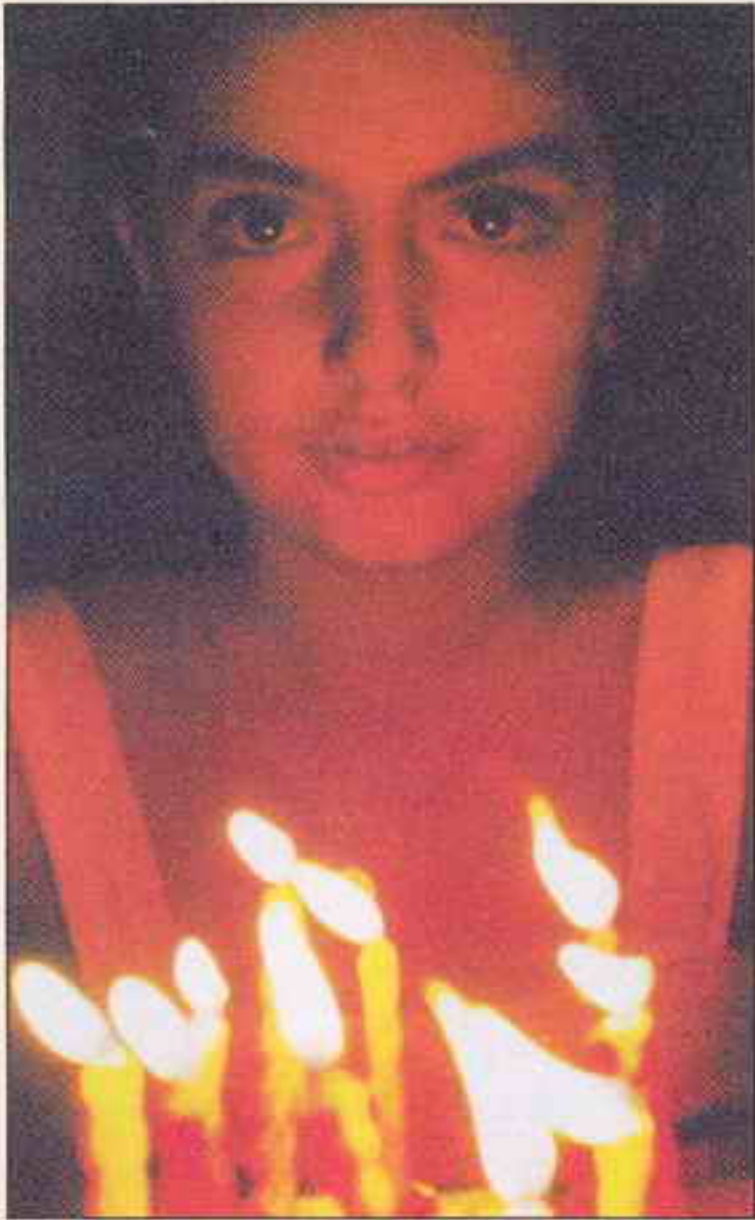
Sena ve Ilgın Akça, *Samsun* ▲

Deniz Küçük, *Neuşehir* ▲

Damla Özsoy, *Uşak* ▲

Pelin Ay, *Mersin* ▲

Tony Arda Uraz, *ABD* ▲

Rengin Altınbaş, *Girne, KKTC* ▲

Yaren Tahmaz, *Artvin* ▲

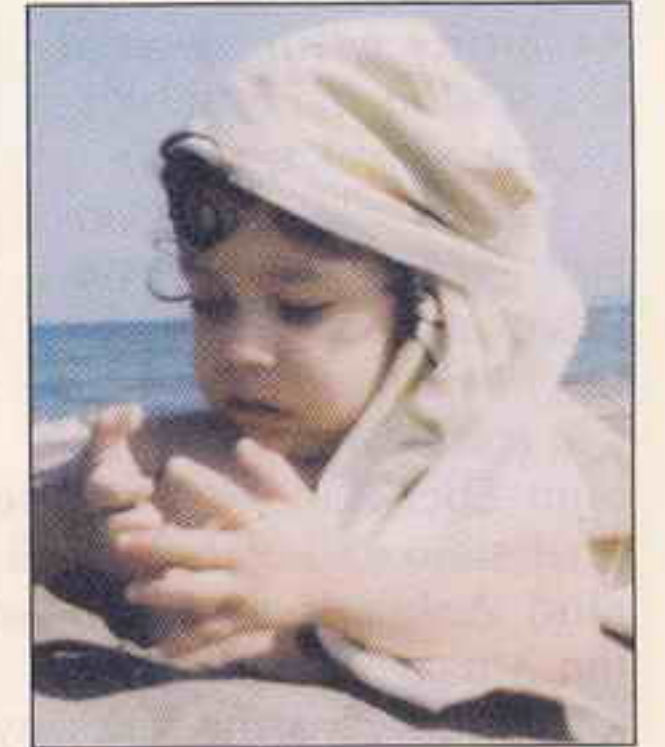
Esra ve Aslı Torun, *Ankara* ▲

Nurettin Eren Biçer, *Konya* ▲

Batuhan ve Zeki Berkay Öztürken, *Tokat* ▲

Güliz Bilgen Canöz, *Kırıkkale* ▲

Kiraz renkli apartmanların, armut külâblı evlerin, elma kokulu bahçelerin bir ortaçağ sihri ile için için kaynadığını torunum Ebel Isabelle'den öğrendim. Ebel sibirbaz külâbını giydi, Bertrand Parkı'nı bir gecede Ankara'nın Atpazarı'na çevirdi.

Ebel Isabelle

Cenevre'yi ilk ziyaretimde sevmiştim. İnsanı saran dost bir yönü vardı. Ana caddeleri hep bir bayram havası içindeydi. Öteki büyük metropolisler gibi ürkütücü değildi. Çarşı pazar, civcivli iş saatlerinde bile dondurma yalayan çocuklarla, öpüşen gençlerle dolup taşardı. Ara sıra çocukların renkli tebeşirle boyadığı tramvayların gelip geçtiği ana cadde özel arabalara, taksilere kapalıydı.

Kiraz renkli apartmanların, armut külâblı evlerin, elma kokulu bahçelerin bir ortaçağ sihri ile için için kaynadığını torunum Ebel Isabelle'den öğrendim. Ebel sibirbaz külâbını giydi, Bertrand Parkı'nı bir gecede Ankara'nın Atpazarı'na çevirdi.

Ebel, üç yaşına yaklaşıyordu. Üç dili aynı anda öğrendiği için,

kimi zaman dediğini anlamakta güçlük çekiyordum.

Yaz başıydı. Yıl bu yıl... Gün batımına yakın, gölgelerin uzadığı bir saatti. Bertrand Parkı'ndaydık. Ebel'e kitap okuyordum.

Spot adında köpeğin öyküsünü çok seviyordu.

Az ileride romanlar toplanmış, kaval çalan iki gencin çevresinde sohbet ediyorlardı. Gençleri tanıdım ara sıra Bongenie Mağazası'nın önünde flüt çalar, para toplarlardı.

Yaşlı bir çingene, altı yaşlarında beş çocuğa başarılı roman olmanın neden zor olduğunu anlatıyordu. "Çingenenin bilgisi değil, davranışı önemlidir" dedi. "Çingene bilmeyecek, görünmeyecek, sevinmeyecek."

Gitarını aldı. Dedesinin sevdiği bir baladı çalıyor, güftesini mırıldanıyordu.

Memleket Özlemi

İlyas Halil

*"Biz roman kavmi, kim sever
yaşamı bizim kadar...
Sevdiğimiz su çölde
kum olur, sevince...
Sevmek bize çölde
kuru yağmur, sevilince...
Çingeneyem dedi dedem.
Sevmeyi, sevmeyi ne bilem...
Karanlıkta aydan başka
sevecek ne bulam...'
Vermeyi bildik, Tevrat'ta
Abraham'ın eşini bildiği gibi...
Kimse almayı öğretmedi,
almak hep günah oldu bize.
Toprağın ayağının altından
alındığına üzülme.
Toprağın en rahatı
annenin kucağı
Süt ak ay, üstümüz
Acıkınca ay ısıt, ay iç...
En güzeli elinde
iki meme bebek
Sen gülersin, ben
seyrederim çocuk.
Bir karanlık gün,
Hüzün biter, bazan gider,
Çingene uyanır, çingene
yaşarız seninle
Nisyan saati başlayınca
içimizde..."*

Çocuklardan bir tanesi "Roman olmak bu kadar zorsa başımın derdi ne neden roman olayım?" dedi. "Ha" dedi yaşlı adam. "Şekerin şekerini, kırmızının biberini tatmak için kişinin çingen olması gerek. Yoksa yaşam başa bağlanan torbada tatsız saman, ne yediğini görmediğin..."

Ebel Isabelle gül yaprağı elini uzattı. Kumru gibi iki yana sallana sallana, çingenelere doğru yürüdü, "Come grapa" dedi, "Benimle gel..."

"Poqua grapa" dedi boyu henüz bir metreyi bulmamış çocuk. Anlamamasının nedenini soruyordu. Bir gün önce gazetede okuduğum haber aklıma geldi. "Evlerini ellerinden alıyorlar" dedim. Ebel'in yüzü saman sarı, saman dumanı karanlık... Ortaçağ çıra ışık belirdi.

Çocuk çantasını açtı kağıt kalem çıkardı. İki boyutlu dörtgen bir kutu çizdi. Ebel "Bu ne?" dedim. "Maison" dedi. "Jardin" dedi. Eğri kutuyu, renkli kalemle süsledi "Maison" dediği bahçeli ev oldu. Ebel bilmeden sihirli bahçe yapmıştı, iki boyutlu kumru sesleriyle dolu... "Bahçeyi ne yapacaksın?" dedim. "Evsizlere" dedi.

Yaptığı bahçenin üstüne mavi bir sabah serdi. Bir daire çizdi. Yüzünün gülümsemesini ekledi.

"Güneş mi?" dedim "Bu neş" dedi. Yeni rendelenmiş limon kabuğu kokuyordu elleri... Bahçe yarısı güneş, yarısı mavi... Kuşlar dizi dizi ağaçlarda sevinç söylüyordu.

Ebel ellerini çırttı "Nini" dedi "Finis", "Bitti." Bahçe hazır demek istedi, çingenelere yer bulmuştu. Ebel uçuyordu kanat takmış çocuktuk. Çocuk sevincini uçuyordu. Ebel'in eğri ağaçları, gerçek ağaçlara benzemediğine seviniyordu.

"Lamayın" dedi. "Ağlamayın" diyordu roman çocuklara... "İşte size kinsiz, öcüsüz bahçe, işte güneş, işte su..." diyordu. Bahçenin üstünde çobanyıldızı parıltıyordu.

Ayrılmadan üç gün önceydi. Apartmanları kiraz renkli, evleri ar-

mut külahlı, bahçeleri elma kokulu Cenevre'yi cinler, ecinniler basmış. Bertrand Parkı'nda yarasalara benzer kuşlar güneşi karartmıştı. Champell semtinde halk korku içinde, kiliselere duaya koşuyordu.

Gök daralmış. Yaşlı bir madamın kara baş örtüsü olmuştu. Kadınlar panik içinde köpeğini alan Fransa'ya kaçıyorlardı. Cinler gökyüzünden iniyor, ecinniler yer altından çıkıyorlardı. Bertrand Parkı'na yerleşiyorlardı. Olana bitene aldırmayan tek Ebel'di. Elinde küçük francalasını ısıyor "Ebel francala sever" diyordu. Kara saçlı, kara gözlü, eli yüzü toprak kömüre bulanmış yaratıklar gökyüzünden iniyordu. "Gel grapa" dedi. Elimden tuttu bahçeye sürükledi. "Mama" dedi. "Bu kuşların annen ile ne ilgileri var?" dedim. "Tük" dedi.

Gökten inenler, toprak altından çıkanlar Türkçe konuşuyor-

du. "Merhaba hoş geldiniz" dedim. "Yolculuk nereden? Kimsiniz?" "Sulukuleli vatandaşsınız" dedi yaşlı biri. Ebel'in bahçesini duyunca koştuk, geldik. Sulukule'yi belediye elimizden alacak. 'Buyurun toprak sizin' dedik. Boyunumuzu kıldan ince bildik.

"Yaşlı dedemiz bir bahçe düşü gördü. Tepesinde bir çobanyıldızı... Yıldız bize el ediyor, 'Gel' diyordu. 'Ebel'in bahçesine' diyordu. Taşınmaya karar verdik. Kimimiz öncü gitti. Kimi uçtu geldi. Kimimiz tünel açtı yer altından geldi. Bahçeyi iki boyutlu bulunca çok sevindik. Geride kalan uşağa haber ettik. 'İki boyutlu bahçe kimsenin işine yaramaz' dedik, 'Kimse elimizden almaya kalkmaz' dedik.

Cenevre'de, mavi hava... Ebel'in bahçesinde, taze gün söküyordu. İstanbul'da uzakta, ışıksız bir kavmin hüznü sazda söyleniyordu. •

ilyas.halil@sympatico.ca

"Bir Başkadır Benim Memleketim"in Yanıtları...

Süleymaniye
Camisi,
İstanbul

Harran,
Şanlıurfa

Kuşadası,
Aydın

Muş

Gölcük,
Bolu

Ne zaman yeni bir kente gitsem ve sokaklarında gezmeye başlasam aklıma Cabit Külebi'nin hep bu dizeleri gelir. Kendime sürekli olarak, "Bu kentin sokakları ne kokuyor?" diye sorarım. İnanılmayacak gibi; ama her kentin ayrı bir kokusu olduğunu Külebi'nin şiirinden dolayı çok iyi biliyorum.

Çiçek Kokan Kentler

Unutulmaz aşklar yaşamış ve yaşadıklarını şiirlerinde sonsuza armağan etmiş ünlü şairimiz Cahit Külebi bir şiirinde "İzmir'in sokakları kadın / Kadınlar deniz kokar" demişti. Yaşamım boyunca gezdiğim tüm kentleri yakından tanımak için sokaklarında usanmadan gezmeyi çok sevdim. Ne zaman yeni bir kente gitsem ve sokaklarında gezmeye başlasam aklıma Külebi'nin hep bu dizeleri gelir. Kendime sürekli olarak, "Bu kentin sokakları ne kokuyor?" diye sorarım. İnanılmayacak gibi; ama her kentin ayrı bir kokusu olduğunu Külebi'nin

şiirinden dolayı çok iyi biliyorum. Napoli'nin arka sokaklarında gezerken evler arasında iplere asılmış çamaşırları görünce şaşır-

mıştım. O sokaklar güzel kokulu sabunlarla yıkanmış çamaşır kokuyordu. Bükreş'in arka sokakları ıssız ve karanlıktı. Evleri ve insanları bakımsız ve yorgundu.

Engin'den Gözlemler, İzlenimler

Engin
Ünsal

Bükreş'in sokakları yoksulluk kokuyordu. Viyana mimarların binalara takla attırdığı bir kentti. Sokaklarında adım başı heykeller yüzyıllar ötesinden insana el sallıyordu. O sokakların bronz koktuğunu çok iyi anımsıyorum. New York iki yüzlü bir kenttir. Geniş bulvarları zengin ve görkemlidir. Mağazalar, şık giyimli insanlar pırl pırlıdır; ama arka sokakları sefalet kokar. Paris'in sokakları parfüm kokar. Kadınları

çok bakımlı ve bol parfümlüdür. Seine Nehri kıyılarına inerseniz ya da Monmartre'a çıkarsanız Paris'in sokakları şiir kokar. Berlin

aradan bunca yıl geçmesine karşın, hâlâ savaşın izlerini taşıyor ve sokaklarında sürekli hüznün vardır.

Londra'nın sokakları tiyatro, Budapeşte'nin sokakları gül kokar. Gül bu kente Osmanlı'nın armağanıdır. Vali olarak Budapeşte'ye atanan bir kişi beraberinde gül fideleri getirmiş ve bu kenti gülle tanıştırmıştır. Adına "Gül Baba Opereti" düzenlenmiş bu valinin mezarı güller içinde bugün bile saygı ile gezilmektedir. Hong-Kong'un sokakları Çin yemeği kokar.

Zaragoza da insanda güzel esintiler bırakan kentlerden biridir. Konferans vermek üzere gittiğim İspanya'da kaldığım bir haftanın tümünü Zaragoza'da geçirdim. Zaragoza, İspanya'nın orta yerinde bir kent. Oldukça eski; ama sokakları, parkları temiz. Kentin her yanında heykeller tarihten bugüne sesleniyor. İnsanlar temiz giyimli ve kurallara saygılı. Yol kenarlarındaki kahveler, aylardan ekim olmasına karşın, insan dolu. Hava sıcak ve açık...

Akşam usulca kentin üzerine inip onu bir sevgili gibi gri ipek bir kumaşla sararken yollara düştüm. Evlerin balkonlarının tümünde öbek öbek çiçekler vardı.

Saksılara özenle yerleştirilmiş binbir renkli çiçekler... Kokuları sokaklara değin taşıyordu. Sokakları çiçek kokan bir kente hiç böylesine şaşımamıştım. Tuhaf bir şey oldu. Yanımdan geçen kadınların da çiçek gibi koktuğunun ayırdına vardım. Kentin sokakları ve kadınları çiçek kokuyordu. Aklıma Külebi'nin İzmir'i geldi.

Ortalık iyice kararınca odama döndüm. O çiçek dolu balkonları, çiçek gibi kokan sokakları, çiçek gibi kadınları düşünerek uykuya daldım.

Bir kenti yalnızca doğal güzelliklerini, binalarını, insanlarını seyredererek tanıyamazsınız. Her kentin her insan gibi ayrı bir ten kokusu vardır. O kokuyu koklamadan o kenti tanımış olmazsınız. Bir dostum Side'de yaşar. Çiçekler onun için çok önemlidir. Onun yaşadığı yerlere gittiğinizde nergis kokularıyla sarsılacaksınız çünkü o nergisi çok sever. Onun yaşadığı yerin sokakları nergis kokar.

Yoksa siz nergis çiçeğini hiç koklamadınız mı? O zaman yaşamdan çok şey yitirmiş sayılırsınız. "Yaşadım" demek için mutlaka nergis kokan sokaklarda gezmelisiniz. •

EnginUnsal34@smileadsl.com

"Satranç"ın Yanıtları...

Atak: 1... Kxf3 2. Şxf3 Kf8+ 3. Af4 Axf4 4. gxf4 Kxf4+ 5. Şe2 Vg2+ 0-1

Oyun Sonu: 1. Ff7 Şh8 2. Ff7 Şh7 3. Şf8 Şh8 4. Fg8 g5 5. hxg6

Kendi Gelen: 32. Şf2 Kxf1+ 33. Şxf1 Ae3+ 1-0 •

Mankafa Poldi

"Köstebek her gün ağırlığı kadar yemek yemiştir."
"Olamaz! Ağırlığının ne olduğunu köstebek nereden bilsin?"

"Bu işi niçin nisan ayında, havalar bu denli sıcak değilken yapmıyorsunuz?"

"Şu kataloğu bana bir daha versene... Bu ressamın kendi portresi olamaz... Baksana adamın elleri cebinde..."

"Yaşlıca bir kadın için bir kutu ilaç verir misiniz, lütfen."
"Ne ilacı, efendim?"
"Bilmiyorum. Birkaç çeşit verin de aralarından kendi seçsin..."

Ondört yaşlarındaydım. Bir aralık günümüzün evimizin telefonu çaldı. Annem açtı. Tanınmış bir kürkçü arıyordu. Annem, şaşkınlık içerisinde, "Dükkanınıza gelip beğendiğim kürkü seçmemi mi söylüyorsunuz? Nasıl olur? Ben daha iki ay önce kürk aldım. Bay Randolph March tarafından ısmarlandığına emin misiniz?" diyordu. Bir an duraksayarak, "Yaa! Demek parası Bay March tarafından yatırılmış, öyle mi?.. Ama benim bundan haberim yok" dedi ve telefonu kapattı. Uzun bir süre sessizce oturdu. Sonra ansızın odasına koştu. Ağlıyordu.

Akşama, işten dönen babamın, annemin sorularını yanıtladığını duydum. "Kesinlikle kürk filan ısmarlamadım..." diyordu. Yemekte aralarında bir soğukluk olduğunu algıladım.

Sonraki günlerde de annem oldukça durgun ve üzüntülü görünüyordu.

Babamın, anneme ya da herhangi birine kürk almadığına ilişkin sözlerine inanmıştım. Yaşımın küçüklüğüne karşın

annemin kuşkularının yersiz olduğunu duyumsuyordum. Annemin içindeki kuşku tohumu evimizin tadını kaçırıyor ve geriye anlamsız bir iç sızısı kalıyordu. Babamın, kendisine bağlılığından kuşkulanan annem babamın sözlerini dinlemek bile istemeyecek denli huysuz bir kadın olmuştu.

Gerçek yıllar sonra babamın ölümü üzerine gazeteye verdiğimiz ilanla ortaya çıktı. Tanımadığımız kişiler bizi arıyordu. Yaklaşık 50 km. uzağımızda babamla adı soyadı aynı birinin yaşadığını öğrenen annem yıllar önceki olayı sonunda çözdü. Kürkçüde telefon rehberindeki adlara aceleyle bakan görevli yanlışlıkla bize telefon etmişti.

Yıllar önceki bu olaydan bugüne değin, o gün aldığım dersi gözden geçirmeye çalıştım.

Eşinize Olan Güveninizi Bir Anda Yitirmeyin

•Lynn Midler - Reader's Digest•

Önce güvenmek, sonra yanlış yorumlanabilecek bir davranış ya da durumun açıklanmasını beklemek... Bu türlü düşünmek yüzümü hiç kara çıkarmadı desem yeridir.

Yeni evliydik. Bir arkadaşımın birliğinde bir lokantanın üst salonunda yemek yemeye karar verdik. Bindiğimiz asansörün kapısı açıldığı zaman, gözüm şık bir kadınla oturan eşime takıldı. Eşim bana o gün Philadelphia'ya gideceğini söylemişti. Benim için oldukça kötü bir durumdu; ama "önce güvenmek" ilkesine bağlı kalmayı başardım. Birkaç gün sonra eşim döndü ve bana Philadelphia trenine binmeden birkaç

saat önce eski bir okul arkadaşına rastladığını anlattı. Onu lokantaya davet etmiş ve ayrıca eşimle birlikte bize yemeğe çağırmış. O gün aldığım kararın ne denli doğru olduğuna çok şey borçluyum. Geçmiş, önce inanmanın önemini öğrendiğim o eski günlerdeki geceyi, anımsayarak, babamın gözlerindeki acıyı gözümün önüne getirdim.

Önce inanmanın, geç inanmaktan çok daha önemli olduğunu çok iyi biliyorum; çünkü babamın suçsuzluğu ölümünden sonra ortaya çıktığında annemin yüzündeki ifadeyi hiç unutamadım. •

Çeviri: Dilek Sezen

Pul koleksiyoncuları toplantısına katılanlar öğleden sonraki açık artırmayı sabırsızlıkla bekliyordu. Dünyada yalnızca iki tane olduğu bilinen pullardan biri satışa çıkarılacaktı. Satış işlemleri başlayınca herkesin merakla beklediği pul, bir çerçeve içinde katılımcılara gösterildi. Açık artırma başladığında salonda bulunan katılımcıların hepsi çok değerli bu pulu almak istiyordu. Kısa bir süre içinde pulun fiyatı 1 milyon dolara değin yükseldi. Pulu satın alan kişi alkışlar arasında kürsüye geldi, herkese teşekkür ettikten sonra "Bu çok değerli pulu satın aldığım için mutluyum" dedi. Sonra pulu çerçeveden çıkardı ve herkesin gözü önünde küçük parçalara böldü ve götürüp çöp sepetine attı. Salonda çıt çıkmıyordu, herkes şaşkınlık içerisindeydi. Açık artırmaya katılanlardan biri ayağa kalkarak sessizliği bozdu. "Beyefendi, böyle bir şeyi nasıl yaparsınız?" dedi. "Paramıza acımıyor olabilirsiniz; ama bu denli değerli bir pulu nasıl yok edersiniz?"

Adam hafifçe gülümsedi, bakışlarını salonda bulunanlar üzerinde gezdirdi. Sonra da kendinden emin bir biçimde şunları söyledi:

"Haklısınız" dedi. "Sizin de bildiğiniz gibi bu puldan dünyada yalnızca iki tane vardı."

Adam konuşmasını burada kesti. Önünde duran çantasını açtı, içinden küçük bir zarf çıkardı ve herkesin göreceği biçimde yukarı kaldırdı.

"Geriye kalan o tek pul işte bu zarfın içinde" dedi ve sözlerini şöyle devam ettirdi:

"Şimdi bunun fiyatını belirliyorum... 4 milyon dolar." •

Satranç, Mantık Bilmece, Bulmaca

Şubat Ayı Yanıtları, Çözümleri

Mantık Bilmece

Kapı numarası	Dükkan sahibi	Satılan eşya	İşletme süresi
5	Müslim	Kitap	9
7	Gazi	Hediyelik eşya	7
9	Sevim	Parfümeri	12
11	Esmâ	Giyim eşyası	6
13	Kemal	Çanta	10

Bulmaca

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	Z	E	Y	N	E	P	O	R	A	L		A	S	Y	A
2	E	R		A	T	A	M	A	N		A	S	T	A	R
3	K	U	M	A		S	A	Y	M	A	N		O	Y	A
4	İ	H	A	T	A		C		A	Y		A	R		M
5	Ö		S		İ	C	A	R		N	E	Y		Z	A
6	K	A	R	A	T	E		A	L	A	B	A	L	I	K
7	T		A	L		N	A	N	E		E	N		M	
8	E	N	F	İ	Y	E		T	N	T		D	İ	B	A
9	N	A		T	A	V	A		F		M	O	R	A	L
10		D	İ	E		İ	S	A		K	A	N	İ		A
11	Ç	A	P	R	A	Z		K	A	O	S		N	A	R
12	E	S	S	A	H		T	A	K		T	İ		A	G
13	R		İ	S	L	İ	M		A	K	İ	D	E		A
14	N	E		Y	A	Z		A	L	A	K	A		İ	
15	O		K	O	T	A	R	M	A		A		A	T	A
16	B	E	A	N		N	E	M		R					
17	İ	N	İ		T		V	E	B	A					
18	L	A	M	B	A	D	A		E	S					
19		Y		A	B	A	N	O	Z						
20	S	İ	T		A	K	İ	F	E	R					

Prof. Dr. A. Yüksel Bozer

Mantık Bilmece

Küçük bir dükkanda doğal ürünler satılıyordu. Sabah gelen ilk beş kişi buradan çeşitli bitki özleri aldılar. Aşağıdaki ipuçlarına dayanarak kimin hangi ürünü aldığını, ne kadar para ödediğini ve aldığı ürünün hangi hastalığa iyi geldiğini bulunuz.

İPUÇLARI:

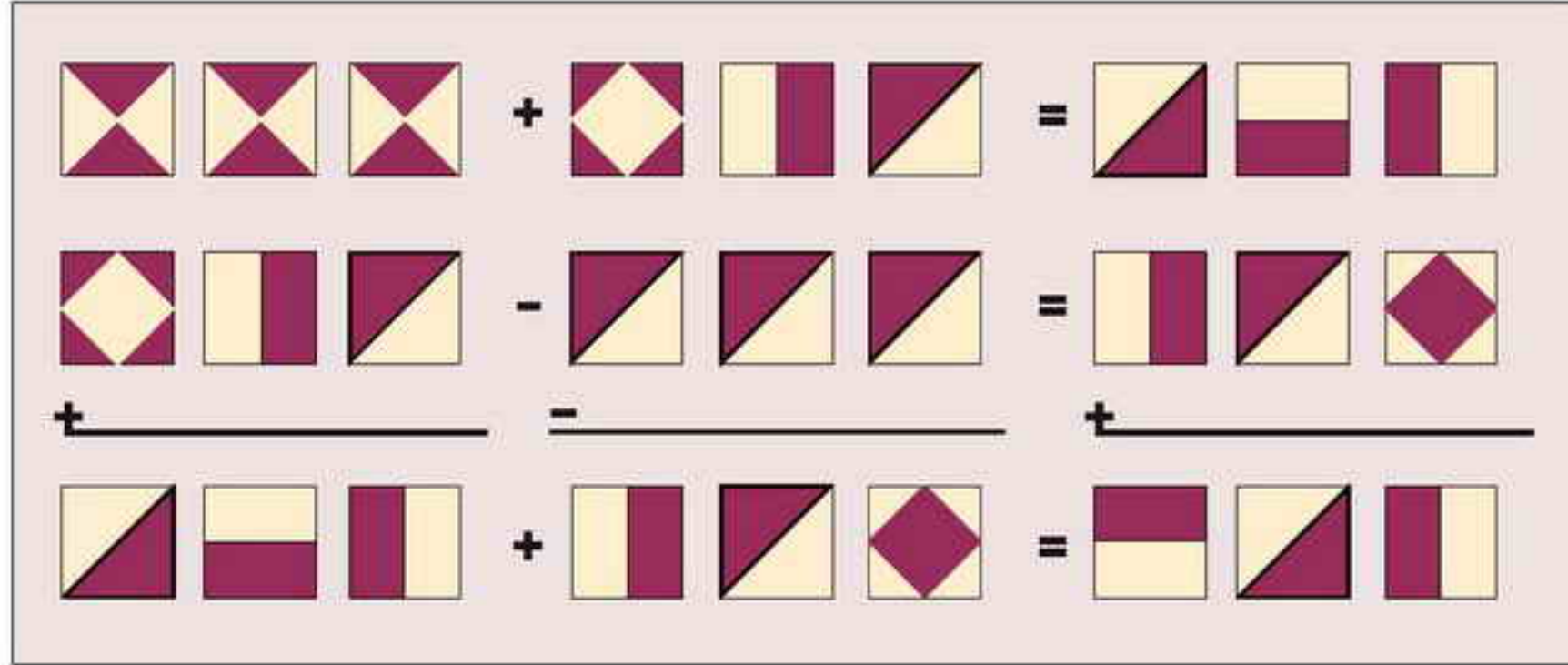
- 1- Ebru'nun aldığı ürün ısırganotundan daha pahalıydı. Fakat eklem ağrılarına iyi gelen üründen ve zencefilden daha ucuzdu.
- 2- Funda'nın aldığı ürün fiyatı 11,50 olmayan egzamaya iyi gelen üründen daha pahalıydı.
- 3- Cem'in ağrı için almış olduğu ürün elma çekirdeğinden daha ucuzdu. Fakat Utku'nun soğukalgınlığı için almış olduğundan pahalıydı.
- 4- Kurbağa bacağı ürünler içerisinde en ucuzuydu. Bu eklem ağrılarına iyi gelmediği gibi Selçuk'un rahatsızlığına da iyi gelmiyordu. Selçuk migrene iyi gelen ürün için ödenen paradan 50 YKr fazla ödemişti.
- 5- Nar kabuğu en pahalı ürün olmadığı gibi gut hastalığına da iyi gelmiyordu.

	Isırganotu	Kurbağa bacağı	Zencefil	Nar kabuğu	Elma çekirdeği	Grip	Migren	Eklem ağrıları	Gut	Egzama	11,25 YTL	11,50 YTL	11,75 YTL	12,00 YTL	12,25 YTL
Cem															
Ebru															
Funda															
Selçuk															
Utku															
11,25 YTL															
11,50 YTL															
11,75 YTL															
12,00 YTL															
12,25 YTL															
Grip															
Migren															
Eklem ağrıları															
Gut															
Egzama															

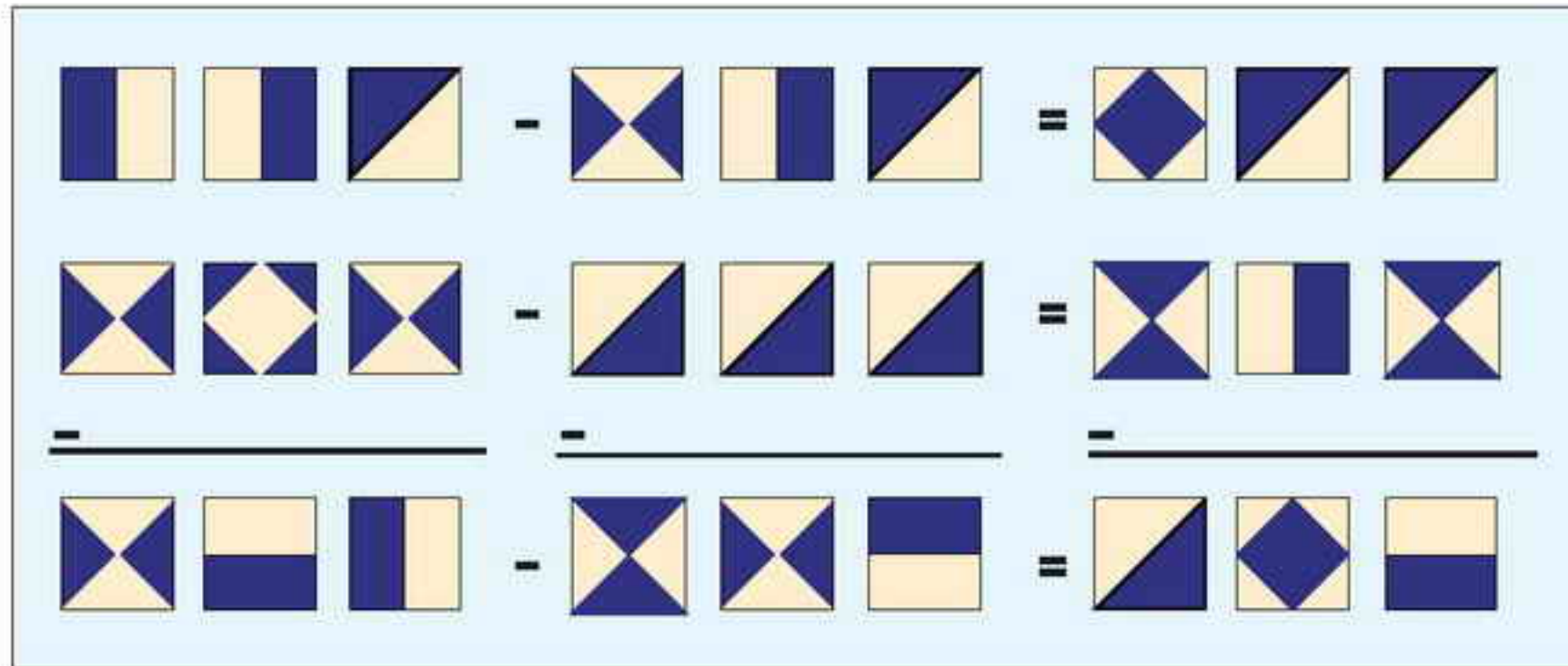
Adı	Aldığı ürün	Rahatsızlığı	Ödediği para

Cahit Batum

Kareler ve Rakamlar

Lütfen dikkat edin: 0-9 arasındaki rakamlar,
her soru grubunda değişik biçimlerle simgelenmektedir.

Cahit Batum'dan "Kareler ve Rakamlar"ın Şubat Ayı Çözümü:

$$\begin{array}{r} 287 + 362 = 649 \\ + 421 - 230 = 191 \\ \hline 708 + 132 = 840 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 674 - 355 = 319 \\ - 298 - 142 = 156 \\ \hline 376 - 213 = 163 \end{array}$$

CahitBatum@butundunya.com.tr

**Şiar
Yalçın**

Briç

1.

BİR VERİP İKİ ALMAK

♠ 4
♥ R643
♦ 86532
♣ 1098

K
B D
G

♠ AR2
♥ 752
♦ —
♣ ARDV762

Batı	Kuzey	Doğu	Güney
2 Pik	Pas	Pas	5 Trefl...

Batı karo ruasını çıkar ve Doğu sekizliyi verir.

Cevap: Zayıf 2 ile açan Batının elinde normal olarak DV'den altı pik, RD karo (ruayı çıktığına göre) ve çok kısa bir trefl (belki şikan) olduğuna göre, ayrıca bir de kör asının bulunması beklenemez; olsaydı herhalde 1 Pik ile açardı. Bu durumda on elden fazlasını almanız muhtemel gözükmemektedir: iki pik, bir pik kupu ve yedi koz. Diyelim ki karolar partaj ve yerin karolarına elden çakarak bir karo sağladınız. Yerde sadece kozdan üç antreniz olduğuna göre, bu metr kâğıda nasıl ulaşacaksınız? Bu problemi ilk elde görüp doğru kararı verecek olursanız, oyunu (kolayca!!!) yaparsınız:

BÜYÜK kozla kup, AR pik (kör defosu) ve pik kupu, yine BÜYÜK karo kupu, elden ORTANCA bir treflle yere, BÜYÜK kozla karo kupu, ORTANCA kozla yere, büyük kozla son bir karo kupu (karolar sağlandı) ve koz İKİLİSİYLE elden çıkış!!! Doğu alır (kozlar 3-0 dağılmıştı) fakat kör dönmek zorunda kalır (asını çektikten sonra veya çekmeden), böylece kör ruasını ve sağ karonuzu yaparak iki el daha alır ve ortağınızla kibitzerlerin alkışları arasında kontratınızı yerine getirirsiniz.

İşte dört elin dağılımı:

2.

EL DEĞERLENDİRMEK İÇİN SUSMAK DA KONUŞMAK KADAR ÖNEMLİDİR

♠4
♥R643
♦86532
♣1098

♠DV9875
♥V98
♦RDV9
♣—

♠1063
♥AD10
♦A1084
♣543

♠AR2
♥752
♦—
♣ARDV762

♠853
♥ADV2
♦ARD3
♣97

♠K
♥B D
♦G

♠64
♥105
♦654
♣ARD1054

Batı	Kuzey	Doğu	Güney
Pas	1 SA	Pas	3 SA
Kontr	Pas	Pas	5 Trefl...

Güney ilk turda güzel treflleri göstermemekte haklıdır. Çünkü ne singletonu ne de ciddi bir şlem umudu vardır. Batı kontr çekmekle yaygın kural ve uygulamaya göre ortağından pik açılmasını istemiştir. Bunun üzerine de 5 Trefle kaçmak artık cevapçı için farz olmuştur.

Batı sırayla A, R ve D pikini çıkar ve Doğu uyar (V, 10, 2). Sıra sizde.

Cevap: Kör empası tutarsa, 5 Trefl çantada kekliktir. Karolar partaj (3-3) ise de öyle. Ama kör ruasının Batıda olma ihtimali zayıftır, çünkü Batı daha şimdiden pikten dokuz puan göstermiştir. Kör ruası da elinde olsa, herhalde güzel beşli pikiyle oyun açardı (herhalde bir-iki de dağılım puanı veya valesi falan vardır). Karo partajına gelince, o zaten denenecektir ama ya değilse?

Doğru oyun üçüncü pike çakıp kör asını çekmektir! Ondan sonra bütün kozlarınızı çekip yerden dam dahil üç kör atın. Doğu ya kör ruasını ya da bir karo yemek zorundadır. Dört karonun Batıda olma ihtimali daha zayıftır ve öyle ise zaten yapabilecek bir şeyiniz yoktur.

İşte dört elin dağılımı:

♠853
♥ADV2
♦ARD3
♣97

♠ARD97
♥974
♦108
♣832

♠V102
♥R863
♦V972
♣V6

♠64
♥105
♦654
♣ARD1054

♠K
♥B D
♦G

Batı ikinci elde pike devam edecek yerde kör dönseydi oyun batar-
dı! Çünkü deklaran skuizin tahakkuk etmesi için gerekli olan "hesabı dü-
zeltme" işlemini yapamazdı.

3.

GÜZEL BİR ÇIFTE SKUİZ

♠ADV1098
♥2
♦543
♣A82

♠K
♥B D
♦G

♠R
♥AD75
♦ARD2
♣R975

Güney	Batı	Kuzey	Doğu
4 SA**	2 Kör	4 Pik*	Pas
7 SA...	Pas	5 Pik***	Pas

* iyimser

** Blackwood, pik koz olmak üzere 5 anahtar kâğıt sorusu

*** 2 anahtar kâğıt + koz damı

Güneyin son konuşması yerindedir. Kuzeyin piki en az bir fazla ol-
malıydı. O zaman granslemın batırı kalmazdı.

Batı karo onlusunu çıkar. Karo partajına şlem çıkar ama bu da düşük
bir ihtimaldir. O halde tek şansınız bir skuizdir. Nasıl oynamanız gerekir?

Cevap: İlk eli aldınız ve karoları çekmeye başladınız. Batı üçüncü ka-
roya uymayınca bütün piklerinizi çekmeye başladınız ve elden iki kör ve
iki trefl attınız. Son pik üzerine Doğu bir karo saklamak için treflini ikili
bıraktı ve karonuzu attınız. Bu kez Batı sıkıştı ve kör ruasını saklamak
için o da bir trefl yedi. Böylece yerin üçüncü trefli üçüncü eliniz oldu!

İşte dört elin dağılımı:

♠ADV1098
♥2
♦543
♣A82

♠32
♥RV10984
♦109
♣D43

♠7654
♥63
♦V876
♣V108

♠R
♥AD75
♦ARD2
♣R975

Mustafa Yıldız

Satranç

GEÇER PİYONLA MÜCADELE YÖNTEMİ

Nimzowitsch-Saemisch, Kopenhag, 1923

Geçer piyon, oyun ortasında da belirleyici özellik gösterir. Aletler onun çevresinde toplanır, tahtanın öteki alanlarında zayıflıklar ortaya çıkmasına neden olur. Piyonları sürerken çok dikkat etmek gerekir. Yukarıdaki konumda hamle sırası siyahta:

1... Fd6 2. Ff4 blokajı kaldırma hazırlığı. 2... Vc7 (2... g5 3. Axf7 Fxf4 4. Ah6+ Şg7 5. gxf4 Kxf4 6. Fh3 veya 5... Şxh6 6. fxc5+ tehlikeli. 6... Şxg5 7. Şh1 ve 6... Şg7 7. Vc3+ Şg8 8. Fh3, kötü.)

3. Ad3! a6 (3... c4 daha iyi değil, 4. Fxd6 Vxd6 5. Vxb5 Fa6 6. Vc5'ten dolayı.)

4. a4! (azınlık hücumu) c4 5. Va3 Fxf4 6. Axf4 Ad7 7. axb5 axb5 8. Ve7! Beyaz, veziri e7'deyken d6 oynamak istiyor. 8... Kae8 9. Vb4 "a" dikeyinde "oyun" başlıyor. 8... Vd8 9. d6 Fxg2 10. Şxg2 Af6 11. Kfd1 Kxa1 12. Kxa1 Vxe7 13. dxe7 Ke8 14. Ka7 g5 15. Ae2 Ad5 16. Ad4 Axe7 (16... Kxe7 17. Ka8+) 17. Axb5 Ac6 18. Ad6! Axa7 19. Axe8 (c4'teki piyonun zayıflığından dolayı oyun sonu beyaz için kazanılmıştır.) 19... Ab5 20. Af6+ Şg7 21. Ad5 f6 22. Şf3 Şf7 23. Ac3! Ad4+ 24. Şe4 Ab3 25. Şd5 Ad2 26. h3 f5 27. Ad1 Şf6 28. Ae3 Ae4 29. Axc4 (Yeniden geçer piyon oluştu.) Axf2 30. b4 Şe7 31. b5 Şd7 32. b6 Ae4 33. Ae5+ Şc8 34. Şc6 Af6 (35. b7+ ve 36. Ad7+ tehdidine önlem.) 35. Ad3 Ad7 36. b7+ Şd8 37. Şd6 Ab8 38. Ab4 Ad7 39. Ac6+ Şe8 40. Şc7

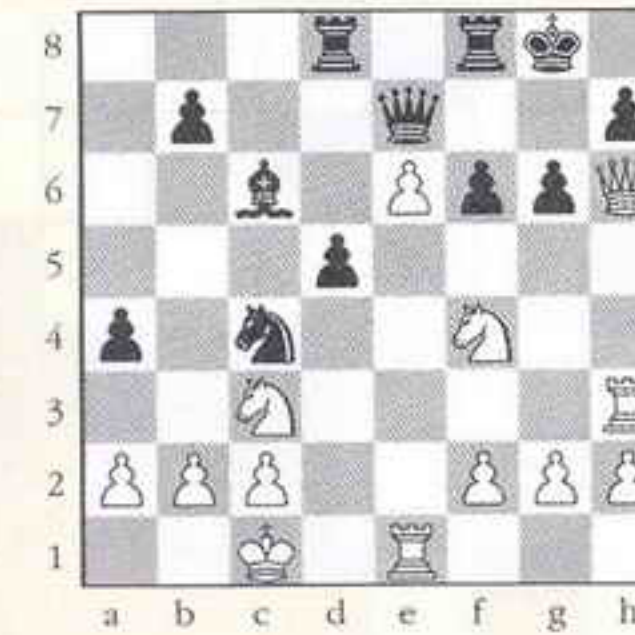
Siyah terk etti. 41. Ae5, engellenemiyor.

YAŞ GRUPLARI ŞAMPİYONASI

Şubat tatilinde 28 Ocak-3 Şubat 2007 tarihlerinde Antalya Kemer'de Türkiye'nin dört bir yanından gelen 1075 sporcu 12 kategoride kıyasıya yarıştılar. İlk kez uygulanan 8 yaş kategorisinde yazma zorunlu değildi, saat kullanılmadı, sıralama yapılmadı, yarışmacıların hepsi birinci sayıldı, hepsine altın madalya verildi. Öteki kategorilerde birinciliği şu sporcular elde ettiler:

- 10 Yaş Bayan: Yeşim Patel (Manisa),
- 10 Yaş Erkek: Nurettin Tercioğlu (İzmir),
- 12 Yaş Bayan: Ayça Fatma Durmaz (Antalya),
- 12 Yaş Erkek: Atilla Köksal Yüksel (Ankara),
- 14 Yaş Bayan: Selen Sop (İzmir),
- 14 Yaş Erkek: Özgür Çatalkılıç (Eskişehir),
- 16 Yaş Bayan: Gözde Dinçkök (İstanbul),
- 16 Yaş Erkek: Mustafa Yılmaz (Ankara),
- 18 Yaş Bayan: Özlem Gencer (Ankara),
- 18 Yaş Erkek: İbrahim Günaydın (İstanbul).

Mustafa Yılmaz-Eray Gürcan 16 Yaş 4.1.

27. Axc6

At alınamaz! 1-0

MustafaYildiz@butundunya.com.tr

ATAK

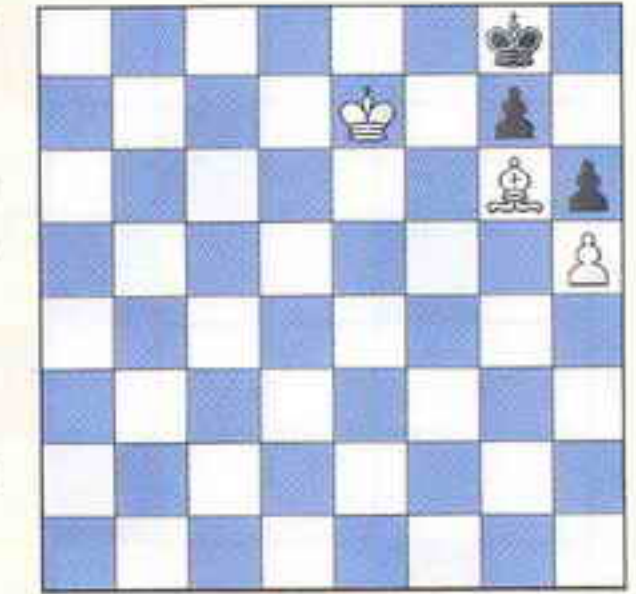
Meenakshi-Caruana, 2007

Siyah kazanır

OYUN SONU

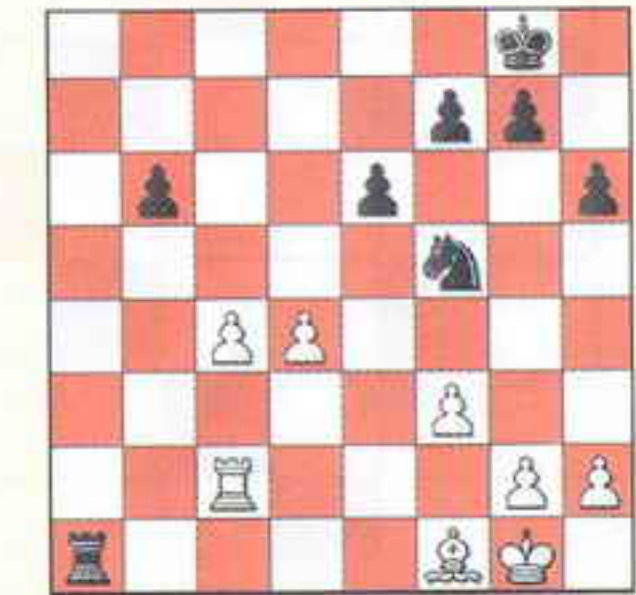
Dj. Joker, 1941

Beyaz kazanır

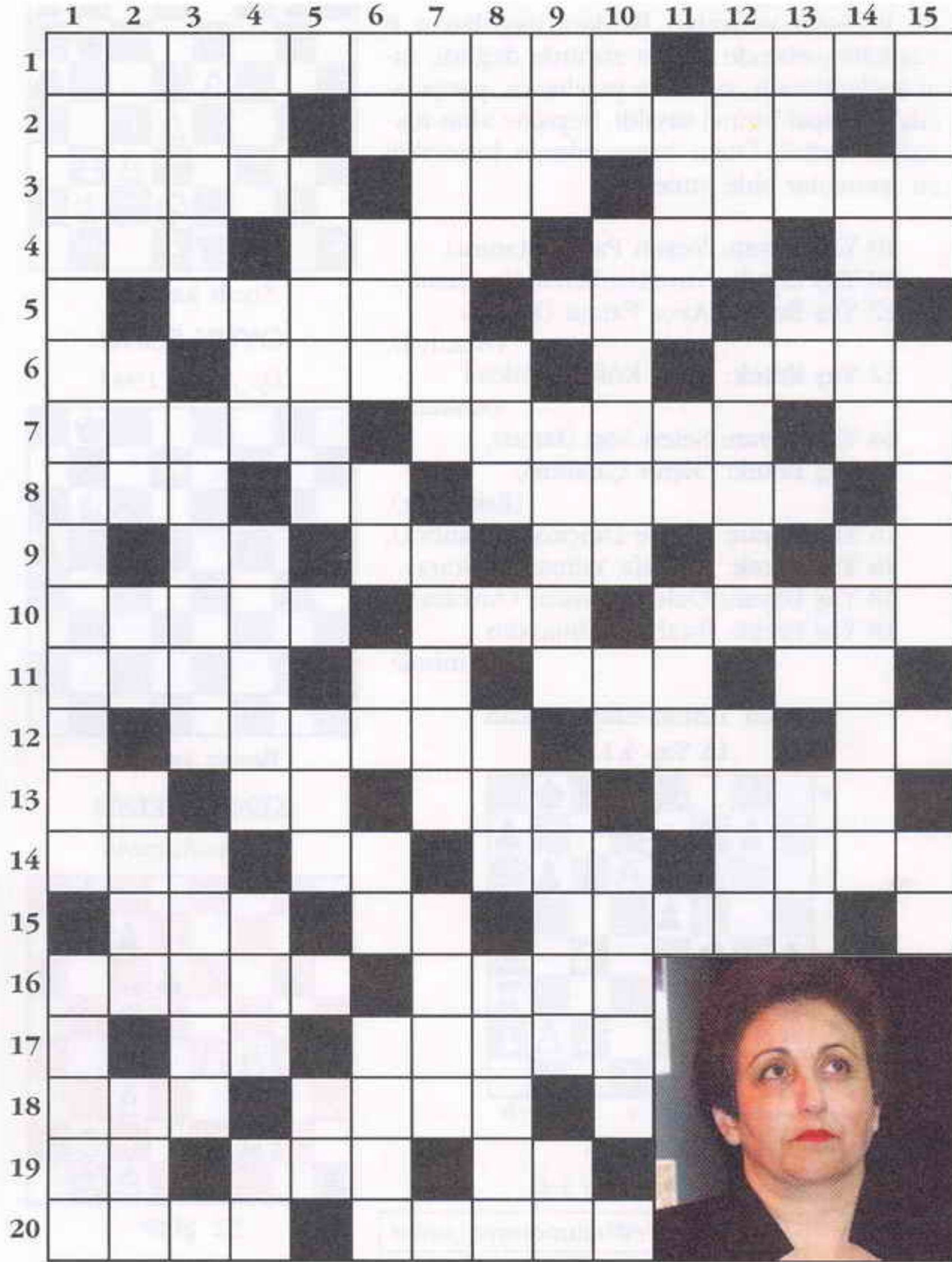
KENDİ GELEN

İzata-Karpov

32. Şf2??

Çözümler 144'üncü sayfamızdadır.

SOLDAN SAĞA: 1) 2003 Nobel Barış Ödülü'nü alan, fotoğrafta gördüğünüz İranlı hukukçu. - Güzel kadın. 2) Amaç, gaye. - "Arife" ("Deli Bal", "Suskun Resimler Durağı" gibi kitapları bulunan şairimiz). 3) "Tombul Teyze, Siska Dayı" tiplerinin çizeri. - Eksiksiz. - Solunum yollarının mikrobik olmayan iltihaplanma nedeniyle daralmasına verilen ad. 4) Kars yakınlarındaki harabelerin adı. - "Oğuz" ("Tutunamayanlar"ın yazarı) - Yemin. - Eski Mısır'da güneş tanrısı. 5) Pakistan'da bir kent. - ".... Güler" (Fotograf sanatçımız). - Gümüşün simgesi. 6) "Fena değil" anlamında kullanılan bir sözcük. - Alşimi. - Kendinden ve birden başka hiçbir sayıya tam bölünemeyen doğal sayılara verilen ad. 7) ".... olmak da ayıp değil, Zübre olmak da / Hatta sevdâ yüzünden ölmek de ayıp değil" (Nâzım Hikmet). - Klasik Türk Müziği'nde bir makam. - Uzaklık anlatır. 8) Türk Standartları Enstitüsü'nü imleyen harfler. - İlaç. - "....'nın Dirliliği" (Fakir Baykurt'un bir yapıtı.) 9) Briçte sanzatu- nun kısa yazılışı. - "Dul bir kadın gibiydi / Sevişmeyi unutmuş ya da düşlemeye çalış- şan" (Nur Saka). - Tarla sınırı. - Satrançta bir taş. 10) Toprağı dinlendirmek. - Küçük su ka- nalı. - Bilgiçlik taslayan. 11) Açık saman ren- gi. - Kemiklerin yuvarlak ucu. - Ağızda olu- şan yüzeysel yara. - Kalsiyumun simgesi. 12) Evren. - Yapma, etme. - Nikelin simgesi. 13) Şaşma belirten bir ünlem. - Hektometre- nin kısa yazılışı. - Rus imparatorlarına verilen unvan. - Eski Türkler'de çocukları koruyan tanrıça. 14) Göğün en yüksek katı. - Eski dil- de su. - Uçurum. - Kimi değerlerin saflık öl- çüsü. 15) Elem, tasa. - İskambilde birli. - Bulgaristan'da bir liman kenti. 16) Bir parça- nın güçlü biçimde çalınması. - Eleme gere- ci. 17) Bir haber ajansının simgesi. - Bir pa- muk cinsi. 18) Bayburt-Erzurum arasında bir geçit. - Bilim. 19) İridyumun simgesi. - Bir göz rengi. - Rütbesiz asker. 20) Emek sarf et- meden elde edilen gelir. - Döşemeye serilen bir tür yaygı.

Filiz Leloğlu Oskay

Bulmaca

YUKARIDAN AŞAĞIYA:

1) "Kötü Şair" tiplmesiyle tanı- nan "Yetişin Komşular Terk Edildim", "Katilim, Yalnızlığımı Öldürdüm" gibi kitapları bulu- nan şair ve yazarımız. - Yoksul. 2) Asya'da bir ülke. - Özgü. - Utanç duyma. - Kullanılan ortak dilden ayrı olarak kullanılan özel dil ya da söz dağarcığı. - O yer anlamında bir sözcük. 3) Kum falı. - Sakarya'nın bir il- çesi. - Üzümden elde edilen bir içki. 4) ".... Şehrin Hikayesi" (Charles Dic- kens'in ünlü yapıtı). - İsyankâr. - Ağgöz- lülük. - Maden Tetkik Arama Enstitü- sünün kısa yazılışı. - Bir gıda maddesi. 5) Tahıl ambarı. - Dolayısıyla anlatma. - Vilayet. 6) İlave. - ".... Sawyer" (dünya- da daktiloyla yazılmış ilk roman). - Ana- dolu'nun en eski tanrıçası. - Bo Derek'in oynadığı bir film. - Baryumun simgesi. - Kur'an'da bir sure. 7) Üreteç. - Dağ ete- ği. - Oturulacak sedir biçiminde set. 8) Albay komutasındaki askeri birlik. - Katıksız, saf. - Atın yavrusu. - Mikros- kop camı. 9) Zaman. - İri taneli bir tür bezelye. - "Bolero" adlı yapıtıyla tanınan besteci. - Endonezya'nın plaka imi. 10) Küçük mağara. - Gaziantep'in bir il- çesi. - Eski bir tarihi anlatmakta kullanı- lır. - Sayıları gösteren işaretlerden her biri. 11) İneğin, sütten kesildikten sonra bir yaşına kadar olan yavrusu. - Yetmez miktarda. - Zafer. 12) Pokerde bir oyun- cunun önündeki paraların tümü. - Olsa olsa, en çok. - Yardım dilenildiğini an- latan söz. 13) Arka, geri. - Bir takımın gözde oyuncusu. - Aktinyumun simgesi. - Avuç içi. 14) "Cahit" (uzun zaman önce yitirdiğimiz sinema oyuncusu ve şairimiz). - Antalya'nın bir ilçesi. 15) Bir devletin, bir kurumun sembolü olarak kabul edilmiş resim, harf, şekil. - Mız- rapla çalınan, gövdesi uttan küçük bir çalgı. - Arjantin'in plaka imi. •

FilizOskay@butundunya.com.tr

Bize Gönderilen

Kitaplar

*Tümüyle kitapseverlere yönelik
bu bölümümüzde, yeni yayınlanan
kitapların duyurumu yapılmaktadır.*

Anadolu'dan Filistin'e Türklerle Omuz Omuza

Hans Guhr
Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

1910 yazından Birinci Dünya Savaşı'nın bitimine kadar Doğu, Güneydoğu Anadolu, Irak ve Suriye'de bulunan Alman piyade komutanının 70 yıl önce kaleme aldığı anıları Batı'nın Türklerle karşı haksız tutumunu bir kez daha ortaya koyuyor.

"Galiplerin Türklerin sırtındaki yumruğu acımasızdı. Buna rağmen ilk onlar kendi güçleriyle Sevr'in zincirlerini kırdılar. Diyarbakır'da rahat, kibar, şık duruşu ve özenle seçilmiş elbiseleriyle kır renkli safkan atının üstünde güzel bir askerce görünüm arz ediyordu. Teftiş ve tenkit tarzı çaplı bir önder

olduğunu gösteriyordu. Mustafa Kemal'in astlara özellikle erata karşı davranışı imrenilecek gibiydi. Vakar ile dikkati, hayırhah ve babacan bir ilgiyle ustaca birleşiyordu. Bu yüzden küçük rütbeli askerler tarafından hemen seviliyordu."

Mustafa Kemal'e köpeğini armağan eden Alman subayın kaleminden Türkiye ve Türkler...

Yeryüzünün Acısı

Hubert Reeves ve Frederic Lenoir
Yapı Kredi Yayınları

Her gün biraz daha artarak dünya gündemine ağırlığını koyan küresel ısınma ve diğer çevresel sorunları ele alan bu yapıt "yeryüzünde hayatın geleceği"ni tartışmaya açıyor.

"İnsanoğlu üzerinde yaşadığı yaşlı gezegenle uyumlu ve sevgi dolu bir ilişki içerisinde değil ne yazık ki... Yeryüzünün sayısız ni-

metinden yararlanıp diğer bütün canlılarla bir arada sorunsuzca yaşamak varken, doludizgin dramatik bir sona ilerliyoruz. Küresel ısınma, doğal kaynakların tükenmesi, sivil sanayi ve savaş sanayisi nedeniyle sularda ve topraklarda meydana gelen kirlenme, zenginliklerin dengesiz dağılımı, beslenme sorunları ve birçok türün yok oluşu, cehennemi bir görüntü çıkarıyor ortaya."

Saygın bir bilim adamı olan Hubert Reeves, Frederic Lenoir'in sorularına verdiği yanıtlarla, en son bilimsel verilere dayanarak insanlığın karşı karşıya olduğu tehlikeleri teker teker ele alıyor.

Ne Olursa Olsun Savaşıyorlar

Server Tanilli
Alkım Yayınevi

Server Tanilli, ancak bir kurumun altından kalkabileceği çalışmalara imza atmayı sürdürüyor.

Yeni çalışması insanlık tarihinin hâlâ çözemediği en eski sorun üzerine... "Batı'daki 'Kadınların Devrimi'ne özellikle kadın-erkek eşitliği gerçeğine gecikerek de olsa Türkiye de katılmıştır ve bu Batı'daki 'Aydınlanma'nın sonunda Türkiye'ye ulaşmasının bir sonucudur. Bu süreçte kesin ve radikal adımlar atan da bağımsız, laik ve demokratik cumhuriyet olmuştur. (...)

"Olumlu önlemlerin hayata yansması için bir 'zihniyet değişimi'nin

hızlanmasından başka çare yoktur. Ancak bu zihniyet değişimi de kendi kendine gerçekleşecek değildir. Verilecek mücadelede erkeklerin payı da önemlidir.

Ne var ki yolları asıl açacak olan kadınların bilinçlenmesi olacaktır. Ülkemizde de kadınlar bu uğurda ne olursa olsun savaşıyorlar."

Bülent Tarcan: Bir Hekimin Senfonik Öyküsü

Evin İlyasoğlu
Dünya Kitapları

"Ne o, çalgıcı mı olacaksın? Ben adamı böyle hayalpe-rest işler için ecnebi memleketlere göndermem!" Sert askeri kimlikli bir babanın bu sözleri karşısında müzik aşkıyla yanıp tutuşan yüreğinin sesine kulak veren Bülent Tarcan içindeki çocuğu yaşattı. Çapa Tıp Fakültesi'nin Nöroşirurji Kürsüsü kurucusu ve ilk şefi olan Tarcan 12 yaşında Wagner tarzında bir opera bestecisidir. Tıp ve müziği kaynaştıran özelliği yurtdışında da ilgi gördü; ancak ülkemizde ihmal edildi. TRT haberlerinin başlangıcında kullanılan müziğin bestecisi Tarcan, yıllarca radyoda klasik müzik programları yaparak, konferanslar vererek, gazete ve dergilere yazarak Atatürk'ün en büyük arzusu olan Müzik Devrimi'nin hedefini bulması için köprü olmaya çalıştı. Kitap CD ekiyle müzik şöleni de sunuyor. •

**Bir
Fotograf**

**Bin Sözcüğe
Bedeldir**

Gönderi: Gamze Özdemir, İstanbul

Diyaliz malzemelerinde kalite güvencesi.

Vaksan, ileri tıp merkezlerinin laboratuvar cihaz ve malzeme gereksinimleri için güvenilir çözümler üretiyor.

Vaksan, böbrek sağlık merkezlerinin

- Diyaliz Sarf Malzemeleri,
- Diyaliz Koltukları,
- Mikrovasküler Laser Dopler Perfüzyon Ölçme Cihazları

için dünyanın en iyi markalarıyla işbirliği yapmaktadır.

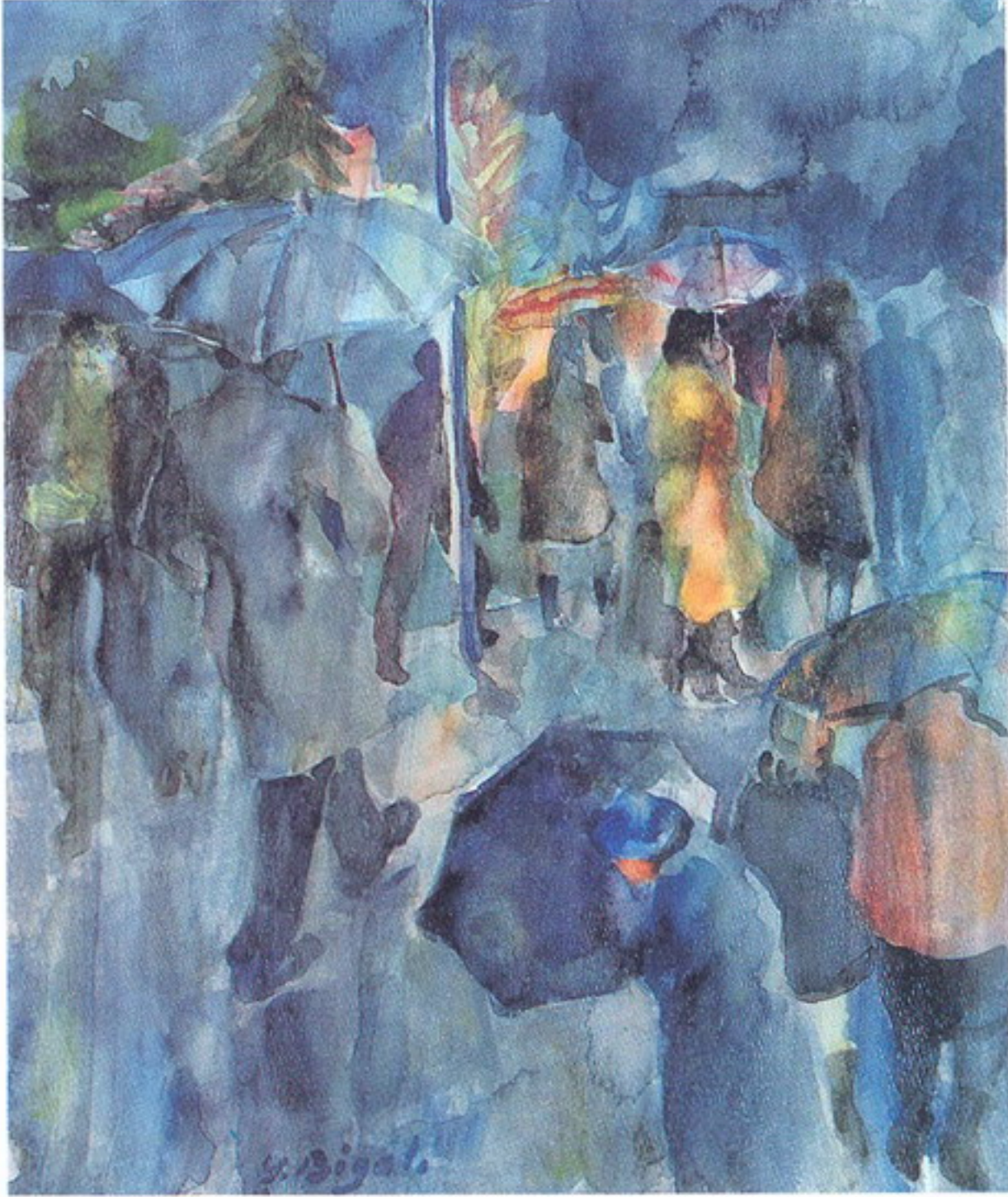
Vaksan, hizmet ve güvence önceliklerini Başkent Holding çatısı altında sunuyor.

Vaksan Sağlık Tesisleri

Laboratuvar ve Sağlık Malzemeleri Tic. ve San. A. Ş.
11. Sokak No: 40 / 6, 06490 Bahçelievler Ankara
Tel: (0312) 221 01 72 - 223 51 43
Faks: (0312) 212 05 23
www.baskentholding.com.tr

YAĞMUR

Şeref Bigalı, 1925 yılında Bergama'da doğdu. İDGSA Cemal Tollu Atölyesi'nde altı yıl öğrenim görerek 1950 yılında mezun oldu. 1945 yılından sonra İzmir'de tanıdığı Abidin Elderoğlu'nun atölyesine bir süre devam etti. 1962 yılında Fransa, Paris'e giderek H. Goetz'ün akademisinde çalıştı. İlk kişisel sergisini 1952 yılında İstanbul'da açtı. Uzun yıllar İzmir Buca Eğitim Enstitüsü'nde öğrenci yetiştirdi. Yazdığı "Resim Bilgisi" adlı kitap bu alanda önemli kaynaklardan biri oldu. 2005 yılında İzmir'de yaşama veda eden Ressam Şeref Bigalı, toplumun günlük yaşamından kesitleri, günlük tutar gibi, işlek renk ve fırça izleriyle anlatan bir biçim içinde çalıştı.